

د حرمینو ھندارہ

قاضي محمد حسن حقيار ۱۳۹۳ ل کال

د حرمینو ھندارہ محمد حسن حقيار

Designed By: Fayaz Hamid

Ketabton.com

د حرمینو هېنداره

لیکوال: الحاج قاضي محمد حسن حقيار
کابل - افغانستان
۱۳۹۳ هلمريز

د کتاب ځانګړتیاوې

د کتاب نوم: د حرمینو هېنداره

مؤلف: الحاج قاضي محمد حسن حقيار

د خپرندوی شمېره: (۴)

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک فرهنگي خانګه

کمپوز: رفیع الله روشن

ډیزاین: محمد افضل ذاکر

چاپ نېټه: ۱۳۹۳ ل کال

د چاپ وار: لومړی

شمېر: ۱۰۰۰

د چاپ حقوق محفوظ دي

بسم الله الرحمن الرحيم

www.melitaahri.com
0777 400 116

ډالی

خپلې مینې، مېرمنې او د ژوند ملګرې ته چې
ژوند یې راته د سکون او اطمینان له خوږو ډک
کړی او انشاء الله چې اخرت به مې هم د همدې
په مرسته ښه وي.

حقیار

لړلیک

مخ	سرلیک
۱	منزل د ټولو یو دی خو سفر جدا جدا.....
۴	د عزم جزم.....
۸	تر هوایی ډگره په ټکسي کې یواځې.....
۱۲	هرات که د افغانستان دوبي.....
۱۵	الانتظار اشد من القتل.....
۲۲	د یارانو بندارونه.....
۲۴	مرمرین قبر.....
۲۸	ځان پخپل کور کې مېلمه راته ښکاره شو.....
۳۱	ارگ یا اختیارالدین کلا.....
۳۳	د یو انتظار پای او د بل پیل.....
۳۶	درې نیم ساعته ولاړه.....
۳۷	جدې ته الوت.....
۴۰	میقات.....
۴۳	په ژمي کې دوبي.....
۴۵	جده.....
۴۷	د ملک عبدالعزیز نړیوال هوایی ډگر.....
۴۸	د فیوضاتو ښار ته.....
۵۰	د وقار او پرتم ښار.....
۵۲	شهزاده ملنگ.....
۵۵	مکة المکرمة.....

- ۵۲ د مکې جغرافیه او تاریخ
- ۵۷ د مکې مکرمې فضایل
- ۶۰ د حرم حدود
- ۶۳ حرم یا کعبه
- ۶۴ د کعبې تاریخ او ودانوونکي
- ۶۸ د ملک عبدالعزیز په پیر کې د کعبې بیا رغونه
- ۷۰ د ملک فهد په وخت کې
- ۷۲ په دوه تنو د ۱۶۰ حاجیانو سرخریيل
- ۷۷ صفا او مروه
- ۸۴ په مکه کې لومړۍ ورځ او دوستان
- ۸۶ سعودي له نېستمونو سپین ږيرو پراغغانستان خپل پور غواړي
- ۸۸ د حرم حوډلی
- ۹۲ سعود کورنۍ او حرمین
- ۹۳ د ملک عبدالعزیز په پیر کې
- ۹۵ د سعودي بن لادن تعمیراتي گروپ
- ۹۷ بشپړوونکي کارونه
- ۹۸ د سعودي سترې پراختیا دوهم پړاو
- ۱۰۱ د مرمر ډبرې
- ۱۰۲ تر مسجد الحرام لاندې سړک
- ۱۰۲ د سېلاب د اوبو چاره
- ۱۰۴ ایرکنډېشن
- ۱۰۵ د مسجد الحرام دروازې
- ۱۰۷ د مسجد الحرام منارې

- ۱۰۸..... د بادغیسي درې شوږه طواف
- ۱۱۳..... له بنځو سره بندارونه
- ۱۱۵..... باب السلام که باب بني شيبه
- ۱۱۶..... نهال او نفیسه
- ۱۱۹..... زمزم ته بې صبري
- ۱۲۱..... لومړۍ جمعه لومړی بیروبار
- ۱۲۵..... په کعبه کې لومړی صف که کشتی کج
- ۱۲۷..... په حرم کې ملاوت
- ۱۲۸..... د خدای (ج) د کور غله
- ۱۳۱..... د شرکت غله
- ۱۳۵..... کعبه او بې ستري
- ۱۳۹..... عملي حج
- ۱۴۲..... د منی حکم او وخت
- ۱۴۵..... د عرفات هېر حکمت
- ۱۵۳..... د عرفات حکم
- ۱۵۵..... نمره مسجد
- ۱۵۷..... مزدلفه
- ۱۶۰..... وادي محسر
- ۱۶۱..... مشعر الحرام مسجد
- ۱۶۳..... جمرات
- ۱۶۵..... قرباني که سرگرداني؟
- ۱۶۹..... البیک
- ۱۷۱..... چاغي که ناروغي

- ۱۷۲ د سعودي مسافری، خوړلي
- ۱۷۵ د حج د وزیر دوه مخي
- ۱۷۷ بي خونده مېوې او لوړې بيې
- ۱۷۹ د شيطانانو له برکته د دوستانو موندل
- ۱۸۲ په اوبو کې سجدې
- ۱۸۳ شرکت مکه که کباري بازار
- ۱۸۴ له مينې رښتونی خوند
- ۱۸۵ حرا، د نوراو پلوشوغار
- ۱۹۰ د نيستمی او شتمی مسابقه
- ۱۹۲ حجرالاسود
- ۱۹۹ تېلفون
- ۲۰۱ حرم او جنازې
- ۲۰۲ نه پرچاخوک کار لري نه پرچا غوسې کوي
- ۲۰۴ جنۃ المعلى
- ۲۰۸ ثور غار
- ۲۱۳ د حرم ترکار لاندې پراختيا
- ۲۱۵ د حرم خادمان او خدمات
- ۲۱۶ نيم بي ستا اونيم بي زما
- ۲۱۷ زمزم برج
- ۲۱۹ زمزم
- ۲۲۲ د زمزم اوبه له دومره کارونې سره سره هم نه کمېږي
- ۲۲۳ د حرم امامان
- ۲۲۵ متواگان

- ۲۲۷..... ملگري
- ۲۲۸..... مفتیان او فتواگانې.
- ۲۲۸..... روغتیا
- ۲۳۰..... هم سر لار او هم سر سر
- ۲۳۳..... د مېړه او مېرمنې مینه
- ۲۳۴..... د حرم پاکي
- ۲۳۷..... بېلابېلې لیډني
- ۲۴۶..... د حاجیانو ځینې بې نظمۍ
- ۲۵۱..... بنځینه دوکاندارانې او سوالگر
- ۲۵۴..... د حج او اوقافو د وزارت درغلي او بې غوري
- ۲۶۱..... له حدیبې څخه احرام
- ۲۶۲..... جعرانه که جغرافیه؟
- ۲۶۴..... شاهد
- ۲۷۱..... د کعبې پوښ
- ۲۷۲..... د ایرانیانو کودتا
- ۲۷۳..... اتفاق په پښتانه کې پیدانه شو
- ۲۷۴..... د مولوي احمدی جگره
- ۲۷۴..... د مکي حرم کتابتون
- ۲۷۵..... د حرم نقاشي
- ۲۷۶..... حج ته هوایي او که دځمکې له لارې؟
- ۲۷۷..... د جنوبي اسیا مکتب
- ۲۷۹..... دابن لادن مسجد
- ۲۷۹..... دریم مخلوق

- ۲۸..... په مکه معظمه کې وروستی ورځې
- ۲۸۲..... د جلال له ښارڅخه د جمال ښار ته
- ۲۸۴..... د ریا او بریا په ښار کې
- ۲۸۶..... صفة او ریاض الجنة
- ۲۸۹..... د نبوي حرم پراختیا
- ۲۹۲..... د جمال ښار
- ۲۹۴..... جنة البقیع
- ۲۹۸..... په مدني حرم کې جنازې
- ۲۹۹..... پردېس کوربانه
- ۳۰۱..... احزاب یاگني لښکریزه جگړه
- ۳۱۰..... د احد ډگر
- ۳۱۵..... له ډاکټر باز محمد ښادمن سره
- ۳۱۶..... د سلمان فارسي بن
- ۳۱۸..... د حضرت عثمان کوهي
- ۳۱۹..... عجوه
- ۳۲۰..... په مدینه منوره کې زموږ هستوگنځی
- ۳۲۱..... د نبوي حرم امامان
- ۳۲۳..... د نبوي حرم کتابتون
- ۳۲۴..... د مدینې بازار او هوا
- ۳۲۸..... د حرم ځمکتلی
- ۳۳۰..... د دیدن وروستی شپې
- ۳۳۴..... د شباکیا جریمه
- ۳۳۷..... ته مې وزې خوره زه به دې روزې خورم

له جدي څخه کابل ته ۳۳۹

www.melitahrik.com
0777 400 116

د پیل خبرې

د حرمینو څه ډول هېنداره ؟

گومان کوم دنړۍ په تاریخ کې چې دکوم ځای او کوم سفر ډېریون لیکونه لیکل شوی دی هغه ځای به د وحی دنزول او داسلام دمبارک دین دخپرېدو ځایونه حرمین (مکه معظمه او مدینه منوره) وي لامل یې هم معلوم دی سپیڅلی سفر اوسپیڅلی ځایونه ،ددین دپیژندلو نښې او الهی شعائر او دې نښو سره داسلام دمبارک دین اوددې دین درسوونکي دالله داستازي حضرت محمد ص اوددې شمعی ددپتنگانو جلیل القدره صحابه ووترلې خاطرې .

له شك پرته دنړۍ له گوت گوت څخه نوموتو عالمانو ، ژورو او ژبورو قلموالو دحج یون لیکونه لیکلی او پخپله ژبه یې خپلې ټولنې او مینه والو ته وړاندې کړي دي چې دحج او حرمینو له مینه والو سره یې ډېره مرسته کړې ده .

یونلیکونو لیکلو ته وخت هم نلرم اویونلیکونه ډېرهم شول نوځکه می څو هیوادونو ته خپل سفرونه پټ وساتل ، که په پښتو ژبه دحج کوم علمي ، بډای ، اوجامع یونلیک وای نومابه دحرمینو دکومې نوې هندارې اړتیا نه وه احساس کړې خو داسې زمزم مې ونه موندل چې دحرمینو دلیوالو داتنده خړوبه کړي . او له حرمینو سره بلدتیا یوه اړتیا ده خصوصاً دحرمینو زیارت کوونکیو ته .

په ټولو دیني فرائضو کې حج سخته او له ستونزوډ که فریضه ده او ددې فریضې دښه ادا کولو لپاره له حرمینو سره بلدتیا او دحج دشعائرو پېژندل ډېر ضرور دي، حج ته له روانېدلو وړاندې ما دحج دیونلیک اراده نه درلوده خو کله مې چې هلته دنظري او عملي حج ترمخ کوم توپیر ولید او ومي لیدل چې حاجیان خصوصا افغان حاجیان څومره دحج له مناسکوسره نابنده او یا بې پروادي، څومره په مستحباتو پسې گرځي او واجبات او آن فرائض ضایع کوي حرم ته له تللو وړاندې دحرم او دحج دمناسکو دځایونو په اړه ذهني نقشه له عملي نقشې سره څومره توپیر لري نو هوډ مې وکړ چې که دالله ج خوښه وه خپل ولس ته به دحج یو جامع، هراړخیز علمي او عملي یونلیک او دحرمینو یوه رڼه هنداره وړاندې کوم او خپل ولس به له حرمینو سره ترخپله وسه بلدوم.

ولس مو ملامت ندی د اوربدلي او لیدلي ترمخ تفاوت وي، اوربدلي کله د لیدلو په څېر وي، زما رشته شرعیات دي، په مسجد کې به مې ترهدایې او شرح وقایې په کتابونو او بیبا په پوهنتون کې خو کوم لس څله په نظري توگه حج لوستی وی او دحج دمناسکو او مراسمو په اړه مې په ذهن کې پراخه نقشه جوړه کړې وه خو هلته ډېر څه زما د اټکل او ذهني نقشې سره سم نه و، ما دصفا او مروه دموقعیت اټکل یو ډول کړی و خو هغه بل ډول و. زه هم ملامت نه وم دحج فقهي متون پخواني دي خو دحرمینو له پراختیا سره اوس هلته ډېر بدلونونه راغلي دي پخوا صفا او مروه له حرم څخه ۱۳۰ متره لږی وخواوس یې ودانې شریکې دي، پخوا دصفا او مروه ترمخ ناو(شپله) وه نن یې نښه هم نشته اوس دتیگو او اغزیو ځای قیمتي مرمرو نیولی دی، همدالامل وچې ومې پتیبیله داسې یونلیک وکښم چې هم پکې دحج مناسک او اماکن معرفی کړم، او هم دحج دځینو ضروري مراسمو فقهي احکام، هم په حرمینو

کې خپل لیدلي او اورېدلي له خلکوسره شریک کړم او هم خپلو ورونو ته مشورې ورکړم او هغه متل عملي کړم چې د (رومبي پل دوروستي پول دی) نو دهمدې لپاره مې وهڅه وکړه چې خپل محترم لوستونکي او دحرمینو مینه وال له ځان سره پخپل ټول سفراویون کې لاس نیولي وگرځوم، خپل لیدلي پرې ووينم او خپل اورېدلي پرې واوړم.

سپېڅلو حرمینو او دالله ج د کور خاطر هم دنړۍ په کچه دلومړي درجه مفسد هیواد دچارواکیو دفسادمخه ونه نیول شوه او هلته یې هم دفساد او غلابویونو حاجیان او دحج پروسه اغیزمنه کړې ده. دې اړخ ته مې هم سرورښکاره کړی دی.

هیله ده چې تاسو درنو لوستونکیو ته مې دحرمینو یو لویه، رڼه، هراړخیزه هنداره او دجمشید جام درکړی وي چې حرمین او دحج مراسم پکې ښه ولیدلی او ښه وځلولی شی. نورنو د(برگ سبز تحفه دروېش) په مصداق داهنداره درسپارم خوپه ټینگار سره هیله کوم چې که الله ج مو حرمین نصیب کړل نو هلته هم راته دعا کوئ او که نه دلته مې دهرنېک عمل داداکولو پروخت له دعا هیر نکړئ. ځکه چې دمسلمان دعا دبل مسلمان لپاره مستجاب ده.

که دحرمینو دزیارت هیله مورښتونې اودزړه له تله وي نو هرورمرو به ورځئ او پردې رنجوبه مو سترگې تورېږي ځکه چې مادرتنه دعا کړې دي.

د رناوی

محمد حسن حقیار

(منزل د ټولو یو دی خو سفر جدا جدا)

الحمد لله لومړی څه مې چې په کور او خپل چاپیریال کې زده کړي دي هغه بسم الله الرحمن الرحيم دی مور به مې چې راته مخ هم مینځه؛ نو په خوږه لهجه او ځانگړي ترنم به یې همدا بسم الله او تر ټولو سپېڅلې او درنه کلمه لاله الا الله محمدرسول الله زمزمه کول. په ناظره ډول د قرآن کریم له ختمولو وروسته مې چې پنج گنج پیلاوه نو له: (کریمه ببخشای بر حال ما) نه وړاندې مې استاد (رب یسر ولا تعسر وتمم علی هذا الكتاب بالخیر) دعا را باندې ولوسته او څو ځله یې راسره تکرار کړه. که په هر څومره تیاره او دوېرې ځای کې به روان وو نو له ځان سره به مو ورو- ورو بسم الله بسم الله ویله موږ به چې دهر کار په پیل کې بسم الله او همدا دعا ولوسته نو داسې مو انگېرله چې دډاډ لوی غرمو شاته ودرېد. که له کوچنیتوبه مې همدا اموخت او عادت نه وای نو نن به بنایي ماهم له الله او بسم الله پرته لیکلي وای چې: ژوند ټول سفر سفر دی، دځمکې پر سر ټول ساه لرونکي تل په حرکت کې دي، ټولو خپل سفر له یوه ټاکلي ټکي پیل کړی او په یوه ټاکلي ټکي یې پای ته رسوي، مخلوق مجبور دی، اکثره سفرونه دده په واک کې ندي، نه یې پیل دده په واک کې دی او نه یې پای، نه خپل مزل ټاکلی شي او نه منزل.

ځینې سفرونه لنډ او ځینې اوږده دي، په ځینو کې د انسان مجازي یا تشريعي خوښه شامله وي خو ځینې بیا په تکویني ډول پر انسان دده له خوښې پرته او بې له دې چې د سفر توښه برابره کړي تپل کېږي، د سفر پیل، رباط او پراوونه به بېل وي، خو منزل یو دی، هر کاروان په پای کې اړ دی چې په همدې منزل کې یې د تل لپاره واپروي.

د ژوند په دې اوږده سفر او اوږده لار کې انسان ته ډېره کمه ونډه او ډېر کم وخت ورکړل شوی دی، د نړۍ او پینۍ (کایناتو) په سلگونه میلیونیز کاله ژوند کې د انسان لسگونه کاله عمر په منگي کې څاڅکی دی، دا دواړه عمرونه هېڅ د پرتلې وړ ندي خو بیا هم انسان د اشرف المخلوق په توگه په پینۍ حکومت کوي او الله ج هغه سیارې چې عمر او حجم یې د انسان مېشتې کرې (ځمکې) په پرتله سلگونه ډېر دی د یو نامرئي (نه لیدونکي) اونه حس کېدونکي ځواک (عقل) په واسطه دې کمزوري مخلوق ته تابع کړيدي.

له سیر او سیاحت سره مینه خو د انسان په فطرت کې نغښتې وي، هر انسان په طبعي توگه د اتلوسه او لېوالتیا لري چې خپل چاپېرچل او په طبیعت کې موجودې پدیدې وپېژني، وپي ویني، وچې او لمدې آن د شمسي نظام د ټولو سیارو په اسرارو او رموزو وپوهېږي، په طبعي او ماوراء الطبعي محسوساتو او ملموساتو محیط و اوسي په ژوند کې د اعدادو پر فلسفه پوه شي.

خو د ځینو انسانانو په پرتله دا مینه او جذبه له ماسره ډېره وه، زه چې کوچنی وم نو له هغه جیب خرڅ څخه به مې چې پیلار به مې د ښوونځي او پوهنتون په وخت کې راکاوه، دڅېره کوله او بیا به د ښوونځي او پوهنتون په رخصتیکو کې سیاحت ته تللم د کراچۍ، کوپټې، لاهور، په شمول د پاکستان ټول ښارونه، کشمېر، آن د ایران تر زاهدان پورې په هماغه وخت کې تللی يم، د سمندر لیدلوته مې تلوسه ډېره وه او دا هیله مې آن په هماغه کوچنیوالي کې په کراچۍ کې ښه ترسره کړه.

د افغانستان له ازادۍ وروسته په افغانستان کې هم یا هوایي یا پر ځمکه بڼه وگرځېدم، له بدخشان پرته د هېواد ټول ولایات مې یا ټول یا په نسبي ډول ولیدل، د افغانستان شمالي ګاونډیان او د سیمې ځینې هېوادونه مې هم یاله نږدې یاله لېرې ولیدل.

خوزه چې اوس کوم یونلیک تاسو درنو ته وړاندې کوم هغه د یو داسې مبارک او سپېڅلي سفر خاطرې او یادښتونه دي، چې هر مسلمان یې د زړه له کومې غواړي، داسې سفر یې ارمان او د ژوند ستره هیله ده، د هر مسلمان په زړه کې دا هیله وي چې کم تر کمه یو ځل خود اسلام د مبارک دین د نشئت، ځوانۍ او خپرېدو ځایونه، د الله ج کورد افضل الخلاق او رحمت للعالمین، پیغمبر (ص) د خاپوړو، کوچنیو، کوچنیو، ځوانۍ مېنه او دهغه د هجرت، دعوت، د اسلام د بلوغ، سیاسي او دیني استحکام شاهده سیمه او د اسلام د ستر پیغمبر مبارکه روضه وويني.

دیل هر مسلمان په څېر زما په زړه کې هم دا هیله په څپو وه، کله به چې د حج وخت راغی نو دې مینې به بې تابه کړم زړه او روح به مې نا ارامه شو. ناستې او ولاړې به خوند نه راکاوه. خو خپل تش لاس مې دښمن او ددې سپېڅلې هیلې د تر سره کېدو پر وړاندې ستر خنډ وو، خو جوینده یابنده وي او بیا څوک چې داسې سپېڅلی غرض او له فیوضاتو ډکه الهي موخه ولري نو الله ج به ولې ورسره مرسته نه کوي، څوک چې الله ج غواړي نو له شک پرته الله ج هم ورسره ملګری وي، الله ج هم زما بې صبرۍ ته په کتلو زما ددې تندې د خړوبولو لپاره عملي امکانات برابر او خپلې پېرزوینې یې راباندې ولورولې.

د عزم جزم

پس له بنده دی دا عزم
د خوشحال د خاطر جزم
یا نیولی مخ مکې ته
یا مغولو سره رزم

د خوشحال بابا دا شعر مې سم زده ندی ممکن غلط کړی مې وي خو زما له لیکنې سره یې ربط یا د اصولیینو په وینا، ترجمه الباب دادی چې ما هم نور مکې ته دمخ کولو عزم (هوډ) جزم (پرېکنده) کړي.

که څه هم حج ته د نوم لیکلو او پچه اچولو وخت تېر او ډېره ناوخته وه ، لستونه پوره او ظاهراً د نویو مراجعینو پر وړاندې دروازې بندې وې، محترم مولوي عبدالسلام ضعیف ته مې وویل چې بناغلي ملا عبدالحکیم منیب ته چې دامهال د حج او اوقافو وزارت مرستیال و سپارښتنه وکړي چې که امکانات ورسره وي ماته د حج زمينه برابره کړي ، بناغلي منیب زما پنځلس کلن ملگری هم دی او تر اوسه یې سره پالو ، خو زما ، نه پوهېږم یو ښه او که بد خوی دادی چې ځانته د څه شي په غوښتلو کې ډېر کم جرئته یم ، خو د دوستانو لپاره دوستانو ته په پوره ډاډه واسطه کېږم.

منیب صاحب یواځې زما نه، بلکې د ډېرو دوستانو په درد خوړلی او په هره ستونزه کې یې ورسره مرسته کړېده که څه هم د ملگریا او پېژندگلوی په دې پنځلس کلنه موده کې ما د ځان په اړه د منیب صاحب منفي ځواب

ندی اورېدلی خو د دې لپاره چې حج ته د تللو درسمې مراحلو وخت تېر و نو ومې نه غوښتل چې منیب صاحب په مخامخ ډول له ازموینې سره مخ کړم چې که امکانات ورسره نه وي نو ما به هم خفه کولی ونشي او خفه به وي، ما ویل راځه ضعیف صاحب ته د زړه حال ښه ویلی شي، د حج او اوقافو له سرتمبه وزیر یوسف نیازی سره دده له نزاکت څخه هم خبر وم، منیب صاحب د تېلیفون له لارې ضعیف صاحب ته وویل چې راوښی لېږه زه خپل کونښن کوم.

سبا د کابل پوهنتون پخوانی رئیس مولوي پير محمد (روحاني) هم زما خواته زموږ دفتر ته راغی د هغه هم له منیب صاحب سره کار و دواړه د حج او اوقافو وزارت ته د منیب صاحب د فتر ته لاړو، له روغې او سلام څخه وروسته یې ماته وویل چې ولې ما او تانه پېژندل چې ضعیف صاحب ته دې زحمت ورکړي؟ کله چې ما خپله د زړه خبره ورته وکړه سړی مسکې شو ویې ویل زه به ډېر کونښن وکړم چې تاته چانس برابر کړم، هغه وویل د حکومت دېرش زره سهمیه پوره ده خو سعودي، افغان حکومت ته د پنځو زرو نورو حاجیانو سهمیه ورکړېده حکومت هم د قرعې له مخې دا حاجیان پر خصوصي سکتور یا شرکتونو وپشلي دي دلته که کوم چانس وي لومړی به تا ورمعرفي کړو. منیب صاحب په خپل سکرتر سپین کاغذ راوغوښت، کاغذ یې ماته راکړ چې د وزارت په نوم یوه عریضه ولیکم ماهم وزارت ته د حج عریضه ولیکله او لاسلیک مې کړه منیب صاحب اړوندې شعې ته د اصولي اجرائاتو لپاره ولېږله د اړوندې څانگې مشر ته یې ډېره سپارښتنه وکړه، په تاکید یې ورته وویل چې ماته کوم اصولي لاره برابره کړي له شرکتونو سره د ارتباط مسؤل ډاډ راکړ چې دی به وگوري له کوم شرکت سره امکانات شته چې ما ورمعرفي کړي، درې ورځې وروسته یې په

تېلېفون خبر راکړ چې د سیرو سفر بامیان په نوم له یوه شرکت سره یې خبرې کړي هغوی ورته ویلي چې د یو تن امکانات لري هغه، همدا راز راته وویل چې د دې شرکت مسؤلین ورسره ناست دي، له ما یې وغوښتل چې دفتر ته ورشم چې له دې مسؤلینو سره مې پېژندگلوي وکړي، کله چې دفتر ته ورغللم د شرکت یو تن مسؤل چې زېره او برېت یې تازه خړبیلی وو له ما د ځای پوښتنه وکړه کله یې چې له ما ننگرهار واورېدل نو د وزارت د شرکتونو د مدیریت له مشر سره یې جنجال پیل کړ چې زموږ سهمیه د هرات او بادغیس ده که موږ د ننگرهار حاجي ته هم سهم ورکړو نو له نیوکو سره مخ کېږو او د هرات خلک هم خفه کېږي بل دا چې دی پښتون دی او زموږ او زموږ د حاجیانو ژبه فارسي ده، دی به زموږ او موږ به دده په خبره نه پوهېږو له یو بل سره به په ستونزو اخته یو، دی ولې د ننگرهار په سهمیه کې نه ته دې ته ورته پلمې یې کتار کړې په داسې حال کې چې وروسته ما ولیدل له دوی سره څلېرویشتنه د کابل او آن د لوگر کسان تللي و. خو مدیر چې خپله هم دري ژبی و او ما ورسره مخامخ او په تېلېفون څو ځله خبرې کړې وې ورته وویل چې دده فارسي تر ما او تا قوي او ښه ده د شرکت مدیر سید نصیر د کابل د چهار دهی او مرستیال یې حاجي عبدالله د بامیانو او سېدونکی وو، حاجي عجب شاه ورته وویل چې حقیر دیني عالم دی کله کله یې په تلوېزیون وینم چې دیني مسائل هم بیانوي دی به ښه درته په درد و خوري، ده چې زما په اړه د دیني عالم جمله واورېده نو نور هم وارخطا شو، جنجال او غالمغال یې ډېر کړ رنگ یې واوښت زه حیران شوم چې دوی ولې زما له تلوو سره دومره جدي مخالفت کوي، ښایي عجب شاه به یې په لامل پوه وو خو زه وروسته او په تدریجي ډول ددوی د مخالفت پر عواملو پوه شوم چې پخپل ځای کې به یې پر بحث وکړو.

د دوی غالمغال او په رسمي شعبه کې دومره بې نزاکتۍ زه هم بې حوصلې کړم عجب شاه ته مې وویل نور ټینګار پرې مه کوه، له دې بې نزاکتو سره زه هم نه ځم، دوی ته مې په غوسه وویل چې تاسو فارسي په کور کې زده کړې او ما په کابل ښار کې د ژوند ترڅنګ د فارسي نظم ګڼ کتابونه هم لوستي، دوه کاله په هرات کې عمومي رئیس وم، چې غور، بادغیس، هرات، فراه او نیمروز ټول زما اړوند و، هلته له ماسره ژباړن نه وو، لسګونه فارسي مقالې او شعرونه لرم، زما پټکو دوی لږ ارام کړل زه را پاڅېدم خو حاجي عجب شاه بېرته کېنولم، دوی ته یې وویل چې په نیمه نه پوهېږئ د وزارت نیم چارواکي دده ملګري، ټولګیوال او شناخته دي، احترام ورته لري، تاسې بله لار لرئ.

ماته هم رسماً مشرانو را پېژندلی دی له بل چا سره ځای نشته دنورو شرکتونو لستونه راغلي او مهرشوي هم دي، یواځې له تاسو سره ځای شته دی، کله چې دوی له چارواکيو سره زما د بلدتیا او ملګرتیا خبر او د حاجي عجب شا سپینې خبرې واورېدې نو یخې اوبه پرې توبې شوې، په اتومات ډول یې حرکات او لهجه بدل شول: (دازموږ دسر سترګې دی ان شاء الله موږ به یې هم و نازوو او درناوی به یې وکړو ماته یې مخ را واره (استاد جان موږ همدایوه ورځ لرو همدا نن باید پنځلس قطعې عکسونه، تذکره او پیسې موږ ته وسپارې تاته بانک ته د تللو زحمت نه درکوو، زموږ منشي به دې پیسې بانک کې تحویل کړي، او رسید به درته واخلي).

د خپل ټېلیفون نمبر او د دفتر ادرس یې راکړ، زما عکسونه او تذکره راسره په کمپیوټر کې وو خپل همکار رفیع الله روشن ته مې ټېلیفون وکړ چې عکسونه او تذکره مې پرنت کړي زه پیسوپسې لارم په همدې ورځ ما سپینین مې تذکره عکسونه او پیسې ورکړې، د پیسو رسید مې ترې

واخت ، سید نصیر راته وویل چې زموږ ټېلیفون ته په تمه اوسه ، له
روانېدلو درې ورځې وړاندې درته ټېلیفون کوم.

www.melitahrik.com
0777 400 116

تر هوایي ډگره په ټکسي کې یواځې

د ۲۰۱۰ زېږديز کال د اکتوبر نېټه ویشتمه چې د ۱۳۸۹ هـ لمريز د لړم له پنځلسمې سره یې سمون درلود، د پنجشنبې ماښام و له تايمينيو دکابل په لوېديځ کمپنۍ کې خپل کور ته روان وم چې ټېليفون مې وشرنگېد، له اورم سره جوخت مې له هغې خوا د سيد نصير غږ واورېد، موټر مې د سپرک غاړې ته کړ، له سلام او روغې وروسته يې راته وويل چې دشنبې په ورځ لس بجې له هراته سعودي ته زموږ الوت دی او سحر او ه بجې بايد په هوایي ډگر کې واوسو نو ته بايد سبا (جمعه) هرات ته ځان ورسوي، ما ورته وويل تا خوله ماسره ژمنه کړې وه چې له روانېدلو به دې درې ورځې وړاندې خبروم زه خو اوس سفر ته هېڅ چمتووالی نلرم، سودامې نده کړې، کارونه مې گډوډ دي. بل دا چې که زه سبا ته هرات ته ټکټ ونه مومم نو څنگه به کوم خو هغه همدا خبره کوله چې کام آير راته دشنبې ورځ ټاکلې او ماته يې هم همدا خو دقيقې وړاندې خبر راکړې دی، بله چاره نلرو ما تردې دمه حج ته دتللو په اړه له خپل پربکنده تصميم څخه له خپلې مېرمنې پرته نور هېڅوک هم نه و خبر کړي ځکه چې نه مې غوښتل د نورو په څېر د موټرو کتار راپسې وي، لسگونه دوستان له کاره وباسم او آن تر هوایي ډگره مې بدرگه کړي، ما غوښتل که ممکنه وي چې په تللو مې له خپلې کورنۍ پرته نور هېڅوک هم خبر نشي، له دې کاره مې څو موخې وې: نه مې غوښتل چې په عبادت کې مې ریا راشي.

رسول الله (ص) فرمایي: چې الله (ج) هغه عبادت نه مني چې ان د ذرې په اندازه ریا هم پکې وي، د دوستانو له کاره وبستل، زما تر رخصتولو پورې انتظار، د

کابل په یخني کې دلته خو شپې کول، د بې ځايه لگښت مخنيوی ، د دې ناسم دود مخنيوی چې حاجي بايد هرو مرو دموتیرو په کاروان بدرگه او رخصت کړل شي.

ما غوښتل چې زما عبادت او سفر بايد يواځې او يواځې داللهج د رضا او خوښۍ لپاره وي، زه د حاجيانو ددرناوي او احترام مخالف نه يم، د هر نېک عمل هر کلی او تشويق نېک کار دی، هر نېک کار او نېک عمله شخص محترم او داستاينې وړ دی، خو په افغانستان کې چې دې دود کومه افراطي او ريبايي بڼه خپله کړېده واقعاً د غندنې وړ او ناروا کار دی، دا ناسمه سيالي ده چې د اسلامي ټولني لپاره هر اړخيز زيانونه لري.

زما له روانېدلويوه اونۍ وړاندې زما، ماما حبيب الرحمن استاد له جلال اباد څخه حج ته ته، ما ورته وويل چې ډېر دوستان به نه په تکليفوو، زه به دې کابل ته ورسوم او ترڅو چې له عيدگاه څخه هوايي ډگر ته روانېږي . زه به د سره يم هغه هم راسره ومنله، ما خپل موټر گلپوش هم نکړ، دهغه سامان مو د جلالاباد په قصبه کې د هغه له کور څخه په موټر کې ورواچاوه له کوره څخه يواځې څلورتنه را ووتو موږ د سره رود ولسوالۍ اړوند دنظرآباد په کلي کې چې دکابل جلا لآباد پر لويه لاره پروت او زمور خپل کلی دی، بايد په يوه ختم کې گډون کړی وای، کله چې دوستان زمور له قصد څخه خبر شول نو مخالفت يې وښود، (ولې حبيب الرحمن خو بې څوکه ندی، چې يواځې به ځي، يوه ورځ دې ورسره له کاره ووځو، حج خو هره ورځ نه وي، زما شرعي استدلال ددوی د منطق او کليوال استدلال په مخ کې چانه اورېده، لکه غريب ملا، چامي په اذان لمونځ هم ونکړ، ساعت وروسته چې کابل ته روان شو، نو پنځو موټرو حرکت وکړ چې يو گلپوش موټر هم پکې و. ماما مې هم هغوی همدې موټر ته کش کړ. له ماسره په موټر

کې زموږ بل ماما نصرالله ناست وو، پدې وخت کې زما د حج کار هم يقيني شوی وو ما هغه خبر نکړ خو ورته و مې ويل چې که الله ج په حج کې زما نصيب هم کړ نو وبه گوري چې هوايي ډگر ته به يواځې لار شم، کله چې له حج څخه راستون شوم نو زموږ په ختم کې هغه هم گډون وکړ په خدا يې راته زما خبره راياده کړه ويل يې ستا خو په دې خبره کې چل وو، زه هسې پوه شوم، ته خو رښتيا پت لارې او پت راغلې.

له سيد نصير سره له تېليفوني خبرو وروسته مې لومړی خپل پلار ته تېليفون وکړ، هغه په همدې ورځو کې ديځنی له امله له کابل څخه جلال اباد ته تللی وو، له سلام وروسته مې ترې وغوښتل چې سبا کابل ته راشي، هغه راته وويل چې يو خو، له کابل څخه اوس راغلی يم او بل يځ دی څه مې کوي؟ اخر اړشوم چې ورته حال ووايم خو دا شرط مې پرې کېښود چې د ورونيو په شمول به مې هېڅوک هم نه خبروې ځکه چې په راتللو په تکليف کېږي، دوهم تېليفون مې معلم ميرعثمان ته وکړ، ميرعثمان زما سکه کشری ماما او ملگری دی، که څه هم رانه مشردی خو ماده مشري هېڅکله هم په رسميت نده پېژندلې، تل دهمزولو په څېرتو کې کوو، چې کوچنی وم هر وخت يې را څمولم، کله کله به يې وار او گوزار هم راباندې کاوه، بده لا دا چې کله کله مې د مېرمن، بچيانو او ملگرو پروړاندې اوس هم راباندې وار کوي او اوس چې دلمسيانو خاوند دی هم له خپل عادت او شوخي څخه ندی اوبستی، خواوس پرې زه قوي يم، ډېر راته گران دی نو مورې هم دامهال په کابل کې و، ده ته مې له وېرې تېليفون وکړ ما ويل وروسته خو خبرېږي، بيا به په غوسه وي، هغه هم د شپې زموږ کورته راغی.

د جمعې په ورځ راته ډېر کارونه پر غاړه وو، د اخبار د ډيزاين چک کول، د تېليفون د نمبرو کتابچه مې زړه شوې وه، نمبرې او نومونه راته رفيع الله

(روشن) او امیرزېب (دراني) پخوا کمپوز کړي وو دا باید په جېبي بڼه
ډیزاین، صحافت او کلک پوخ ورکړل شوی وای، سفري بیګ، دا حرام
خاډرونه، چیرې، او د سفر نور لوازم مې یوهم نه وو او په بازار کې یې پېرل
غونډل تر ټولو مهمه دا چې ما باید په همدې ورځ هرات ته هوایي ټکټ
موندلی اونن مې هرات ته هم ځان رسولی وای.

د جمعې په ورځ سحر مې په کور کې چای وڅښه، ماما مې ډېر اصرار
و کړ چې تر هوایي ډگره مې ملګرتیا وکړي خو ما ورسره ونه منله او خپل
کار ته مې رخصت کړ.

لومړی د محاذ دفتر ته ولاړم خپل ملګري قاضي نورحسن (بدوي) چې
دامهال د شمشاد تلویزیون د دیني خپرونو مسوول و او خپل زوی طارق ته
مې د سودا لست ورکړ هغوی مې سودا پسې ولېږل او زه وزیر اکبر خان ته
ولاړم، له څه شېبه ګرځېدو وروسته مې په پنځه سوه افغانیو لوړې بیې
(۴۵۰۰) افغانیو د پامیر هوایي شرکت د غرمې د دولسو بجو د الوتنې ټکټ
تر لاسه کړ، د کابل د هوایي ډگر د اصولو له مخې زه باید لس بجې له خپل
سامان سره په هوایي ډگر کې حاضر وای، له وزیر اکبر خان څخه تایمنو ته
لاړم د دولس مخه اخبار د محتوی او ډیزاین کتل او سمول هم اسانه کار
ندی.

زما له نصیبه زما تکړه مرستندوی او بني لاس رفیع الله (روشن) هم د
جمعې په رخصتۍ د پنجشنبې په ورځ مازینګر کور (لغمان) ته روان شوی و.

پاوکم یوولس بجې وې چې د اخبار له کاره اوزګار شوم او د ټېلېفون
کتابچه مې هم چمتو شوې وه. له تایمنیو په نوي سرک د هوایي ډگر هغه
سرک ته ووتم چې دا ډگر له تایمنیو او بالاخره له کانتینینټل هوټل سره

نښلوي، د جمعې ورځ وه بیرو بار هم کم و په لس دقیقو کې هوايي ډگر ته ورسېدم خو قاضي بدوي صاحب او طارق لانه وو را رسېدلي، په تېلېفون يې ډاډه راکړ چې هغوی هم را نږدې دي، دوه دقیقې تېرې نه وې چې له ټکسي رابنکته شول، د هوايي ډگر په څلور لارې کې مې ترې بېک واخست له دواړو سره مې خدای پاماني وکړه طارق ژرغونی شو، نږدې وه چې زما زړه هم نری کړي خو ژرمې مخ واړوه پر لاره خوځایه زه او بېک دواړه تلاشي شو خو چې کله به مؤظفینود کورني پرواز (الوت) خبرله ما واورېده نو تلاشي به يې سسته کړه.

هرات که د افغانستان دوبي

ما په هرات کې خپل یوه ملگري غلام حبيب سيفي ته تېلېفون وکړ او هرات ته مې له خپل تگ څخه خبر کړل، هغه د الوت او هلته د ورسېدلو وخت وپوښت خوله بده مرغه نه د افغانستان دولتي الوتکې اونه هم د خصوصي شرکتونو الوتکې په خپل وخت الوخي، مور هم پوره یو ساعت وځنډېدو یوه بجه الوتکه والوته او دوه بجې په هرات کې کېناسته.

په الوتکه کې مسافروته یواځې یو کوچنی بوتل اوبه ورکړل شوې او بس، د خوړو او شربتونو درک هم نه وو.

د سفر دومره نږدې واټن، دومره لوړه کرایه او د مسافرو په اړه دومره بې اعتنایي واقعاً سړي ته شهر ناپرسان وریادوي.

کله چې له ترمینل څخه ووتم گورم چې څلورتنه ملگري راته ولاړ دي چې دريوبي یوله بل سره نه پېژندل حیران شوم چې دانور چا خبر کړي وو ډېر مې راتینگ کړل خو حال يې راته ونه ویلې، له سلام او روغې وروسته غلام حبيب

سيفي له هغو نورو وړاندې شو زما بيك يې له هغه مو تر څخه را واخست، چې كارگوله الوتکې بهر لېږدوي، او د خپلې سپينې کرولا شاته سېټ کې يې کېښود.

هغو نورو ملگرو په ټينگه ورته وويل چې دی به زموږ سره لاړ شي، خو خدای ج دې هر مسلمان د غلام حبيب له ضد څخه ساتي.

د غلام حبيب دوی کوردهرات ښار په زړه کې ارگ ته نږدې د خرقي د جامع مسجد څنگ کې دی، دا هغه مسجد دی چې د طالبانو په وخت کې د اکثر وکتونکيو په باور ايراني استخباراتو، يواځينی سني لوی عالم ملا موسی پکې شهيد کې، ملا موسی په ايران کې د سنيانو د حقوقو غوښتونکی و په همدې جرم !!! ايران هغه فرار او بالاخره همدلته په داسې حال کې شهيد کې چې د جمعې له لمانځه راووت.

د غلام حبيب دوی په کور کې له چای څښلو وروسته په پاتې سودا پسې ووتو له سودا وروسته د ازادۍ باغ، ملت پارک، د صفر تخت، د حضرت مولنا عبدالرحمن جامي، امام فخرالدين رازي، گوهر شاد بېگم او د حضرت خواجه عبدالله انصاري زيارتونو ته لاړو، د ماښام لمونځ مو په تخت صفر کې وکړ او ما سخوتن کورته لاړو.

هرات د افغانستان له اداري واحدونو څخه لومړی درجه واحد دی او دقانون له مخې پر نورو لومړی درجه ولاياتو کوم فوق العاده لوړتيا او امتياز نلري. خو که څوک هرات د افغانستان له نورو لومړی درجه ولاياتو سره پرتله کړي نو حيران به شي، هرات دومره پرمخ تللی او دومره کار ورته شوی چې اصلاً څوک پرې د افغانستان د يوې برخې باور نشي کولی.

په دې پارکونو کې ډول ډول گلان او نور د تفریح وسایل، هغه هم لویانو ته بېل او کوچنیانو ته بېل، لوی حوضونه، فامیلی مېلې دخلکو پام ځانته اړوي، غلام حبیب راته وویل چې دلته خلک له خپلو کورنیو سره راځي د شپې تر دوه بجو بښځې او نارینه مېله کوي.

په دې ورځ هم سلگونه بښځې او انجونې راغلې وې هراتۍ انجونې د ایران په تقلید چل کوي، ددوی کورنۍ جامه دومره تنگه او نازکه وي چې ځینو ته یې اروپایان هم نه رسېږي پتلون او کوبای هم اغوندي، خو چې کله بهرځي نو بیا پرې لوی څادر واغوندي، دا جامه پټه کړي ته به وایي چې خیر او خیریت دی او درنه جامه یې پر تن ده.

دهرات ښار سپکونه دوطرفه اوښه لوی دي، په ټول ښار کې خام سپک نه لیدل کېږي، آن لېرو ولسوالیو ته هم څلېرویشته ساعته برېښنا تللي ده، په سلگونو فابریکې پکې فعالې او خلک پکې بوخت دي.

هرات نن د افغانستان ستر سوداگریز او صنعتي ښار دی، په هرات کې د بیا رغونې دا کارونه اسماعیل خان په هماغه وخت کې کړېدې چې دلته په ننگرهار کې حاجي عبدالقدیر او حاجي دین محمد والیان وو، دهرات په ودانولو کې هم د گمرک او ولایت عواید کارول شوي او د حاجي عبدالقدیر او حاجي دین محمد په واک کې هم ترهرات مهم گمرک او ولایت و.

په ننگرهار کې ددوی د حاکمیت پرمهال ډېر کم کارو شو چې له هرات سره هېڅ دپرتلې وړ ندی خو په هرات ښار کې د اسماعیل خان په واکمنۍ کې یوانچ سرک هم خام پاتې نشو، دلته نو د الفت صاحب شعر دانسان سترگوته ښخ ودرېږي.

د پرتفاوت دی په انسان کې د معنی په لحاظ واړه لگیادی ځینی ځان ځینی جهان جوړوي

دا چې په ننگرهار کې ولی کار ونشو، چا ونکړ. مهم او دیاد وړ خنډونه کوم و، او ایا دا خنډونه له منځه تلل او که نه، ولس د دې خنډونو مقابله کولی شوه او که نه، له ولس څخه د دې خنډونو دمخنیوی لپاره ولې مرسته ونه غوښتل شوه، هرات ولی جوړ پاتې او ننگرهار چور شو... بنایي حاجی صاحب دین محمد یې چې یو دروند او ولسی مشردی دی وې لیکنې په ترڅ کې ځواب ووايي. دا چې د حاجی صاحب دین محمد او حاجی عبدالقدیر د ولایت پرمهال ولی ننگرهار ته کافي خدمت ونشو په دې اړه له ننگرهاریانوسره څه اندېښنې شته او څومره چې زه خبر یم له حاجی صاحب دین محمد سره کافي دلایل شته او اوس یې لی کوالی. ته هم مخه کړې ده، بڼه قلم هم لري بنایي دخپلو خاطر و لیکلو په ترڅ کې دې اندېښنو ته هم ځواب ووايي.

الانتظار اشد من القتل

د شپې مې سید نصیر هرات ته له رارسېدو خبر کړ، هغه راته د محمد عارف په نوم ددوی دیوه شریک دگرځنده تېلېفون نمبر راکړ محمد عارف ته مې تېلېفون وکړ هغه راته ادرس راکړ ویل یې سبا ته بجې دفتر ته راشه، سبا چې کله د دفتر مخ ته ورنږدې شوم گورم چې لسگونه حاجیان د دفتر مخ ته راټول شوي دي.

محمد عارف راته وویل چې دکام ایر د هوایي شرکت اوزمورډ د توافق پر بنسټ همدا نن ما بنام اوه نیمې بجې زمورډ الوت ووخو

ستونزه داده چې دهرات په هوایي ډگر کې مېشت بهرني پوځونه هېڅ افغاني الوتکې ته اجازه نه ورکوي چې دمازیگر له پنځو بجو وروسته د سحر تر اوو پورې دهرات په هوایي ډگر کېني او یا ترې والوځي، کام ایر شرکت له دوی سره دا خبره سپینه کړې نه وه ځکه یې زمورډ دنن ما بنام داووبجو الوت ته اجازه رانکړه اوس مورډ منتظر یو چې له سره الوتنه تنظیم شي، حاجیانو چې ترې خپلو کورونو ته دتللو اجازه وغوښته پردې دلیل یې اجازه ورنکړه چې کېدای شي مورډ ته نن یا سبا د الوتنې خبر راشي، نویا خودهرات له لېروو لسوالیو او بادغیس څخه ستاسو رارسېدل ممکن ندي نو ځکه باید تاسوله بڼاره ډېر لېرې لار نشي، مورډ ټول ددوی غږ ته په تمه وو هر سحر به حاجیان د شرکت مخ ته راټولېدل، یو ساعت، دوه ساعته به ناست وو خو مثبت ځواب به یې نه موند.

حاجیانو به مسؤلینو ته ویل چې مورډ په هوټلونو کې اوسو، کومې پیسې مو چې دحج د خرڅ لپاره را اخستې وې دلته یې لگوو، په خپل ولایت کې موله کورونو مسافر کړي یویا موژر ولېږئ او یا اجازه را کړئ چې خپلو کورونو ته لاړشو هر کله مو چې د الوت نېټه کوټلې وټاکله نو په ټېلیفون مو خبر کړئ، خو دمقابل اړخ استدلال دا و چې حاجیان اوس راټول شوي او که یو ځل خپاره شول بیایې راټولول سخت کار دی، دوی به ویل چې دځینو حاجیانو په سیمو کې ټېلیفون کار نه کوي، که اوس یې رخصت کړو بیایې څنگه را خبر کړو.

موږ په هرات کې اته ورځې ایسار پاتې شو، هره ورځ به سحر اته نیمې بجې شرکت ته ورتللم خو شپې به ناست وم بېرته به راووتلم. د شرکت مسؤولینو ددې لپاره چې حاجیان بوخت وساتي خپل د حج په بنسټونو کې هر سحر ددوی حاضرې اخسته او د ما بنام او سحر و عدې یې ورکولې.

څه موده د یاسمین په رول کې

ما پوره وخت درلود چې په هرات کې خپل دوستان و وینم، شرکت د حج او واقفو په ریاست پېژند لیک راکړ چې واکسین راته وکړي یوولس نیمې بجې وې ریاست ته ورغلم گورم چې واکسین ته د حاجیانو لوی کتار ولاړدی، په همدې وخت کې مې ټېلېفون و شرنګېد له اورم وروسته مې له هغې خوا د بي بي سي رادیو د دري او پښتو سروېس د تکړه خبریال (س اغا) غږ واورېد. (س اغا) اصلاً د شمال او سپدونکی او دیوې مجاهدې او شهید پالې کورنۍ غړې دی، تره یې په تخار کې د حزب اسلامي افغانستان مشهور قوماندان وو چې د مجاهد ډوله سکتارستو او ائتلافي کړیو لخوا په شهادت ورسېد د هجرت او جهاد په چاپېریال پېښور کې مې هم پېژنده له رسنیو سره یې کار کاوه په سهار ورځپاڼه او شهادت ورځپاڼه کې یې هم ډېر کار کړی دی او په پڅواک کې څو کاله یوځای وو ښه گپ مو برابر وو.

تو کې ټکالې یې وکړې (ښتیا ووايه حج ته څې او که سیاحت ته؟ دوېۍ ته روان یې او که؟) (س اغا) ډېر ښه هلک یا سړی دی دوخت ښه قدر کوي په چټکې چې کله انلاین وي ځان busy (مصروف) ښيي، زه او نور دوستان چې کله پرې غږ کوو نو یا خو ځواب نه راکوي او که رایې هم کړي دخپل وخت ډېر احسان راباندې باروي خو اوس داسې ندی.

مابه تل ورته ویل چې اغا صاحب دومره بوخت هم نه یې خو هسې پر موږ
ځان لوړ پلورې او مهم یې نښیې .

زه که تاسو ته د بناغلي(س اغا) نوم نه وایم یایې نښې درته نه نښم لامل
یې داندې چې گوندې ترې وپرېرم ، هغه که هرڅومره قوي دی خو ماداسې
درس ورکړې چې ماڅو پرېږده ، بلکې دهرملگري پروړاندې یې مات وبولی ،
اوس چې ما ، زموږ اوستاسو ټولو دگډ کبرجن ملگري (س اغا) کبر او غرور
مات کړی او په اصطلاح پخپل رنگ کې مې کوټ ورکړې نو حق لرم چې
مننه رانه وکړئ او افرین راته ووايئ که نه ، ستابه ورسره ضرور کار وه ، غږ
به دې پرې وکړ ، ده به په انټرنېټ کې هاکی کوله خو تاته به یې ویل : (فلانی
صاحب وبخښه ډېر بوخت یم)

یو مشر راته کیسه کوله هغه مهال چې شهید موسی شفیق دافغانستان
صداعظم وو نوننگرهار ته راغلی و او دلته په انګورباغ کې دکانال لاندې
کوم کور کې اوسېده (د ننگرهار کانال په لور په اوږدو کې ترې ډېر ټیټ دی)
نوموږ ډېر مشران ورغللو ، عسکر ته مو له هغه سره دکتني وویل ، هغه
ننوت او بېرته راغی موږ ته یې وویل چې شفیق صاحب اوس نشته خو
ژرراڅي ، خوبه مو چې دلته مېلمستون کې کپنئ او که نیم ساعت وروسته
راځئ ، موږ خپلو کې وویل چې څئ دانیم ساعت به د کانال اخوا دهلې په
فارم کې وگرځو بېرته به راشو ده وویل چې کله دنهر سرته وختو نو لاندې
کورتري ښکارېده گورو چې شفیق صاحب له یوې انجلۍ سره بدمنتون لوبه
کوي .

دنه معرفي کولو یولامل خو یې دادی چې پخپله یې ډېر عذرکړی دی ،
دهمدې لپاره یې مېلمستیاوې منلې چې چاته یې ونه نښم ، بل داچې
احمدضیا رحیمزي خوارشوي اخطار را کړې چې که داسې رسوا کړې نو

د ارواښاد مولوي صاحب خالص په وينا (هغه يو جهادي رهبر ښودلی وو

رحیمزی د اور پرتوگ دی چې که اغوندې یې سوځوي دې او که نه یې اغوندې نو بې سیرته کېږي .

هغه مهال مو چې په پڅواک کې گډ کار کاوه نو یوځل پر رحیمزي زما یوې ټوکې بد اثر کړی وو په ډېره غوسه یې دهمکارانو په مخ کې راته و ویل چې والله که رانه خلاص شې له دفتر څخه بهر مې (د کورنیو چارو وزارت مخ ته، ستا وهلو ته درې تنه کښولي پرکومې به لاړ شې؟

له هماغې ورځې راهیسې ترې وېرېږم .

هیله کوم ، ناځوانه مې مه بولئ او مه مې پردې ملامتوئ چې ولې درته دځوانانو خصوصي بندارونه رسوا کوم او یا دخرابات دکوڅې رازونه درسره شریکوم که تاسو هم زما پرځای وئ نو هر ورومو دزړه دادرده له ملگرو سره شریکاوه . ښاغلیه نقاده ! دا اسانه خبر نده چې ستادې له خپل یو خوږ ملگري سره ضرور کاروي او خوڅو ځله دې په چټ کې پرې غږو کړې خو هغه دې یا ځواب نه درکوي او که دريې هم کړي نو همدومره وي (فلانی صاحب وبخښه بوخت یم)؛ خو له یوې خیالي او رومانټیکې انجلۍ ، سره دې په چټک کې ساعتونه ساعتونه گپ لگوي .

کېدلی شي چې پخپله تاسې هم د(س اغا) ددې بې تفاوتۍ قربانیان یاست او زما ددې لیکنې په لوستلو مو دزړه تهاکې وچوي .

د(س اغا) دې بې غورۍ زما حوصله تنگه کړه آخر مې ورسره یو چل وکړ ماویل هغه د میراوس خبره راځه په ناگومان یې راتا وکړه ، ده په هغه وخت

کې تازه پڅواک پرېښی و، د یاسمین په نوم مې یوه ای ډي (ایمیل ادرس) جوړ کړ، په گوگل کې مې د یوې ایرانی ښکلې انجلی عکس وموند او په Google talk کې مې د عکس پر ځای ولگاوه، په دې خاطر چې (س اغا) راباندي پوه نه شي نو لومړی مې له همدې ادرسه خپل ملگري احمدضیا رحیمزي ته برېښنالیک واستوه. رحیمزي او مادامهال په پڅواک کې یوځای کار کاوه

هغه ته مې وویل چې زه ستا ډېره ارادتمنده یم، ستا مضامین او مرکې مې په نیت کې لوستې... زه پوهېدم چې هغه هره خبره له (س اغا) سره شریکوي، هغه همداسې وکړل زما دا ای ډي یې (س اغا) ته فارورډ کړې وه. اوس چې څوک رحیمزي ته ساده وایي نو ماته پخپله هماغه ساده ښکاري ځکه چې د پېښې له رسوایي وروسته یې راته وویل چې ماته د الیک په هماغو لومړیو کې مشکوک او په اصطلاح قابل تعمق ښکاره شو ځکه چې دې انجلی راته لیکلې وو چې زه ستا په مضامینو او مرکو مټینه یم او ماڅو کله مضامین لیکلې ندي نو انټرنېټ ته مې څه ورکړل او دې څه شی ولوستل چې پرې عاشقه شي، ځکه مې ډېر ورسره ځان ونه مېنوده او احتیاط مې کاوه.

(س اغا) سمدستي ماته داسې ایمیل راوړه چې ډېر احترامانه او ادبي الفاظ یې کارولي وو، هیله یې کړې وه چې په په گوگل ټاک کې یې له ځان سره add (ثبت) کړم همداسې وشول له یوبل سره مو ځانونه add کړل ماهغه ته ځان ایراني الاصله کویتي او دیوه شتمن سوداگر لور وروپېژندله، ورته مې وویل چې اوس په کابل کې دیونا ما په دفتر کې کار کوم.

ډېر به ورسره په فارسي، کله عربي، کله اردو او کله په انگليسي غږېدم، زما انگليسي، او اردو دومره قوي نه او د (س صاحب) ډېر قوي دي خو بيا هم هغه مې تېر وپستلی شو ځکه چې عاشق وړندوي.

دياسمين او (س اغا) چې به کله کله درې نيم سوه کرښې هم شو هغه به زما (ياسمين) د واده، عمر، زده کړې زوکړې او کورنۍ په اړه ډېرې پوښتنې کولې کله کله به يې وپوښتل چې دا عکس پخپله ستا دی؟ هغه به په کابل کې زما د ټېليفون نمبر وغوښت، په ډېرې عاجزۍ به يې له ماسره له نږدې ليدل غوښتل خو ما به په نن او سبا او گڼو پلمو لکه د دفتر لخوا دا جازې نشتون او نور وقيوداتو ځان ترې خلاص کړ، کله کله به شکمن شو، خو کله به چې زه نېټې ته ناست نه وم يابه چېرې لېرې تللی وم، نو بيا به مې پاسورد ډېر چالاکه او حاضر ځوابه شخص لیکوال او اديب نعمان دوست ته چې هغه د چا خبر دا وو... سر و نه يې گرولي دي ورکړ، هغه مې په دسيسه خبر کړې و او ورسره به لگياوو، کله کله به مې دياسمين په ادرس ورسره يو ساعت گپ لگاوه، خو چې دهمدې گپ په جريان کې به مې د حقيار له ادرس څخه پرې غږ وکړ نو يا خوبه يې هېڅ ځواب نه راکاوه، او يابه يې يوه جمله وليکله (حقيار صاحب وبخښه بوخت يم) دې ډرامې ډېر وخت دوام وکړ، ډېرې صحنې بدلې شوې، ډېر پرمختگ مو وکړ. نږدې وو چې دوبي ته راپسې راشي. ځکه ما ورته يو ځل وويل چې اوس په دوبي کې پسرلی او د تفریح وخت دی او زه دلته له کورنۍ سره تفریح ته راغلي يم که وخت لرې دلته راشه يوبل به ووينو، گډې مېلې به هم وکړو، هغه هم راسره ومنله خو له بده مرغه دا ډرامه لا بشپړه شوې نه وه چې رحيمزي ځوانيمرگ دزدبه پشتاره (پنډه په شاغل) په داسې حال کې چې له (س اغا) سره مې له همدې ادرسه چې

کاو و نیوم او هغه ته یې زنگ و واهه، له هماغه وخته، یې راته سترگې خړې دي.

(س اغا) له ایټالیا څخه د هرات له لارې کابل ته روان و هغه له ما خبر نه و کله چې په هرات کې له الوتکې ښکته شوی و نو رحیمزي صاحب ته یې فون کړی و، هغه ورته په هرات کې زما د شتون ویلي وو، (س اغا) راته وویل چې غرمه د بي بي سي دفتر ته راشه، چې گپ ولگوو، ما چې وکتل د واکسین نمبر هم لېرې دی او ډاکټران غرمې ته رخصت هم کوي نو ورسره مې ومنله په هرات کې د بي بي سي خبریال محمد قاضي زاده، چې زما پخوانی ملگری هم دی په تېلیفون راته وویل چې د مخابراتو د ریاست په کوڅه کې زموږ دفتر دی ته چې کله له موفق څلور لاري د مخابراتو ریاست خواته را تاو شوې، نو ماته زنگ و ووه، زه به درشم. ما ټکسي ته همدا ادرس ورکړ، هرات ښه دی، دلارو او سپکونو د بندښت ستونزه پکې نشته، پنځه شپږ دقیقې، وروسته د مخابراتو په جاده کې ښکته شوم، ټکسي مې ځکه رخصت کړ چې خپله په ورکه پسې روان وم قاضي زاده ته مې فون وکړ چې په کومه درشم هغه به راته ویل چې فلاني ځای ته راشه چې هلته به ورسېدم بیا به مې ورته فون وکړ، اخر (س اغا) راته وویل چې همدلته ودرېږه موږ درغلو شپبه وروسته هغه او قاضي زاده دواړه په موټر سایکل راغلل له روغې وروسته مو قاضي زاده په موټر سایکل بېرته ولېږه زه او (س اغا) ورپسې پلي روان شو څو څو اخر نږدې هماغه ځای (د حج او اوقافو ریاست) ته ورسېدوله کوم ځایه چې ما ددوی څنگ ته د تللو په موخه ټکسي نیولی او ترې روان شوی وم، ماله (س اغا) سره ټوکه وکړه چې اخر تا هم په ناگومان راتاو کړم، د ټکسي او ددوی څنگ ته دراتللو کیسه مې ورته وکړه خود هغوی دلیل معقول وو، ویل یې موږ ستاله موقعیت څخه څه خبروو؟ له قاضي زاده او (س اغا) سره مو بندار وکړ د ایټالیا کیسې یې راته

و کړې، قاضي زاده مې لس کال وروسته ولید، په هرات کې زما د دندې پرمهال مو راشه درشه ډېره وه ماسپښین لمونځ مو وکړ (س اغا) دکابل ټکټه اخستی و هغه مو هوایي ډگرته رخصت کړ، زه بېرته د واکسین لپاره ریاست ته لاړم، په واکسین کوونکیو ډاکټرانو بیرو بارنه و خوډوله واکسین یې راته وکړ، کارت یې راته جوړ کړ، کله چې د واکسین له خونې را ووتم گورم چې زما پخوانی ملگری فقیرالله عطایي ولاړدی، له ستړي مه شي وروسته یې راته وویل چې دی همدلته دارشاد او اوقافو دریاست اداري مدیردی، له هغه مې دیبا کتنې ترژمنې وروسته رخصت واخست.

د یارانو بندارونه

سبا دملا رحمت الله فیضان لیدلوته ورغلم، فیضان د امارت په وخت کې، د اطلاعاتو او کلتور وزارت د اسناد او ارتباط رئیس و، په کابل کې موهم ملگری تیاوه وروسته د هرات د اطلاعاتو او کلتور رئیس و ټاکل شو، کله چې زه د جنوب لوېدیځ زون د کانو او صنایعو لوی رئیس و ټاکل شوم نو په هرات کې مویاله یو بل سره پالنه کله کله، مویته دده په دفتر کې موسیقي هم اورېدله، او کله کله به د لیکوال او شاعر اجمل یوسفزي په ملگری تیا د ولي شاه بهره کره لارو، بهره به راته د حضرت بېدل کلام درباب له نغمو سره را اوروه، د طالبانو پرمهال د موسیقي د قدغن په ورځو او شپو کې د رباب نغمو هم خاص کیف درلود. فیضان د شپې مېلمه کړم، خپل خسر عبدالخالق همایي یې چې زما ملگری هم دی هم راغونښتی و، فیضان ته هرات خوندي ورکړ د طالبانو له ماتې وروسته یې هملته دوهم واده وکړ، او پاتې شو.

په هرات کې زما دانتظار په ورځو کې د ولایت تر څنګ د مولنا په بڼکلي تالار کې د ایران څلورورځنی صنعتي نندارتون هم پرانستل شو. دې نندارتون له دو شنبې تر پنجشنبې دوام درلود، زه هم دې نندارتون ته ورغلم، په تالار کې ارامه ایرانی- موسیقي اورېدل کېده زه په دریمه ورځ ورغلم خوییا هم دښځینه وو او نارینه وو بیربار ډېروو.

په نندارتون کې له نظامي توکیو پرته دژوند له هرې برخې سره تړاو لرونکي تولیدات آن لوی لوی ماشینونه چې لېږد یې ډېر زور او ځای غواړي ایښودل شوي وو، ځینې یې هملته هم پلورل او دځینو نورو به یې پته ورکوله، دکارځایونو (کارخانو) دمشهورتیا اوپېژندنې کوچني کارتونه بروشرونه، او سي ډي گانې وېشل کېدلې. زما استوگنځای په هرات کې افغانستان دملي اسلامي محاذ نماینده گي وه، ددې دفتر مسؤل په سیاووشان کې دقادریه طریقي د خانقا دمهمتمې او روحاني کورنۍ غړي سید عبدالبصیر گیلاني دی. دده په وینا، دگذرې ولسوالۍ دسیاوشان په کلي کې ددوی خانقاه فعاله ده او هره دجمعی شپه ورته ددوی مریدان او دتصوف دقادریه طریقي لارویان ورځي او ذکر او فکر کوي، ددې طریقي ذکر بالجهر په لور اواز وي. ددې خانقاه مشر ارواښاد سید عبدالباسط گیلاني دسید عبدالبصیر گیلاني مشر ورور و چې ددې کرښو له لیکلودوه اونۍ وړاندې په ځوانۍ کې دزړه دسکتې له امله په حق ورسېد(الله وانا الیه راجعون) عبدالباسط گیلاني ماته هم بلنه راکړه چې ددوی د ذکر په ناسته کې گډون وکړم. ددوی مشر ورور سید حامد گیلاني دهرات دسرحداتورتیس دی بل ورور یې سید باقر گیلاني د اطلاعاتو او کلتور دریاست مرستیال او مسعود گیلاني یې په ښاروالۍ کې دنده لري.

دوی به هره ورځ دخلکو په غم بنادۍ کې خبر و زه به یې هم په وچ زور په
طفیلي ډول له ځان سره بېولم.

په هرات کې گیلاني کورنۍ لویه خوډېره بې کبره او عاجزه کورنۍ ده.
په هرات کې مې ډېر دوستان ولیدل ځینې دمطلب یاران مې هم
وپیژندل، په ټوله کې کې دهرات ډېر مېلمه پال، صمیمي او خواږه خلک دي

www.melitahrik.com
0777 400 116

مرمرین قبر

د هرات د جامع مسجد له سویلي دروازي سره روان وم چې له مرمرو پر جوړو وشناختاوو کتیبو مې سترگې ولگېدې، دوکان ته ورتاو شوم له مرمرو جوړو ډبر بنکلی د صندوق په بڼه قبر ایښی و قبر جوړوونکي د قبر په تراشلو، په دایروي، منحنی او بیضوي بڼه د مرمرو په تاوولو کې ځانگړی مهارت او ظرافت ښوولی وو، له سلام وروسته مې له مقدمې پرته ورته وویل چې دا قبر خو دې دومره بنکلی جوړ کړی چې زما دې همدا اوس مړ کېدلو او په دې قبر کې ننوتلو ته شوق راووست، ویې خندل د قبر بیه یې دوه لکه افغانۍ وښوده ماد مرمرو د بازار او دده دکاروبار په اړه ورسره خبرې کولې خوده دواړه سترگې پر ما گڼولې وې.

اخر یې صبر تمام شو، ویې پوښتل:

نوم دې څه دی او دکوم ځای یې؟

نوم مې حسن او د ننگرهار یم.

څه کار وبار کوي؟

له رسنیو سره همکاري.

دده څیر څیر کتلو او پوښتنو شکمن کړم، که څه هم ډاډه وم چې ما په هرات کې دخپل ریاست په دوره کې له چاسره بد چلند دی کړی خو غوښتل مې چې دده په غرض ځان پوه کړم بل دا چې هسې نه د القاعده په تور د حج پر ځای گونتانامو ته لار شم.

ناگاره مې ترې وپوښتل:

لکه چې د چاشک دې راباندې وکړي؟

هو!

دچا؟

دلته ستاسو دجلال آباد یو رئیس و .

نوم یې څه وو؟

حقیار

پوروړی خوبه دې نه وي هسې نه چې پور یې له ماڅخه وغواړي؟

نه نه ډېر شریف انسان وو .

نوپرما څنگه شکمن شوې؟

تاته ډېر ورته وو .

بڼه بڼه ، مطلب داچې دهغه پرځای ما ونه نیسې.

نه هغه پر ما ډېر گران و ، موسکې شو اوس چې تا وینم نو دهماغه مینه

مې درباندي ماته شوه.

ماورته وویل نو څه توره یې درسره کړې چې دومره یې ستایې او ستانوم

څه دی؟ ویل یې چې نوم مې فضل الرحمن او تخلص مې حکاک دی ، او حقیار

چې دلته رئیس وونو له مراجعینو سره به یې بڼه چلند کاوه ، دچاکار یې نه

ځنډاوه ، خوڅو ځله یې دمالگې غټ غټ سوداگر چې له نمکساره یې مالگه

پټه کړې وه و نیول او ترهغې یې بندیان کړل ترڅو یې چې ټولې پیسې پرې

بانک ته تحویل کړې . ماورته وویل ته ترې څنگه دومره ډېر خبریې؟ ویې

ویل چې ماهغه وخت هم دمرو کار کاوه او خوڅو ځله ورسره دکانونو لیدلو

ته تللی یم، زړور او ښه مدیر وو بیا یې و خندل: ډېر جاسوسان یې درلودل آن په شینډنډ کې یې دغلا شوې مالګې تپلرونه او ده سلنډونه و نیول او هرات ته یې راوستل.

ما چې دده څرګندونې او نظر واورېد ډاډه شوم، دی مې ذهن ته راغی خو لومړی مې ځکه ونه پېژنده چې ترمنځه لس کاله تېروو، د مخامخ مسجد له لورې منارو څخه داډان ملکوتی انگازې راغلي، ماته یې وویل چې که مسجد ته نه ځي په دې چوکۍ کې به زه لمونځ کوم ژر راکم زه هم لارم لمونځ مویه جمع وکړ، دده تینګار دا وو چې کورته ورسره لاړشم، ماته هم دده خبرې په زړه پورې وې خو دامې هم نه غوښتل چې کورته ورسره لاړشم ځکه په هرات کې دروښن زرمېل د شرکت دنماینده گۍ له مسؤل فضل الرحمن او هېواد خان سره مې وعده وه. حکاک مې د مسجد په غولي (حویلی) کې پر سپینو مرمرو کېناوه، کوم نیم ساعت یې د هرات داوسني وضعیت، د دولت او ولس د فاصلې په اړه راته معلومات راکړل.

حکاک وویل چې دوی اصلاً احمدزي دي او د هرات چارواکي ورسره تعصب کوي، له همدې امله یې دورور په تقرر کې خنډ پیدا کوي، سره له دې چې ورور یې لسانسه دی، په اداري اصلاحاتو کې بریالی دی ټول قانوني پړاوونه یې وهلي له مرکز نه یې مکتوب راوړی خو دلته یې کار ته نه پرېږدي، ځکه چې هغه قومي تخلص لري او له نوم سره احمدزي لیکي.

ما ورته وویل چې زه خوهم احمدزي یم، ددې خبرې په اورېدو لا خوشحاله شو، ویې ویل چې دلته بیخ دی هر ورو به راسره کورته ځي ما ورته له هغه بل فضل الرحمن سره خپله ژمنه ډېره ډېره نېغه کړه، خو گټه یې ونکړه، لوکس او لوړبیه کور یې د ښار په مرکز یې برخه کې د هرات د نوموتې سوداګر صوفي قدوس کورته مخامخ وو.

نور وروڼه یې هم راغلل، په هرات کې یې له پښتنو سره د چارواکیو د تبعیضي چلند په اړه ډېر معلومات راکړل، هونښیار او د هېواد له حالاتو باخبره، لسانسه ښکلي ځوانان وو، یو یې هم په پښتوڼه پوهېده خو پښتني جذبه، مېلمه پالنه او پښتني احساسات پکې ژوندي وو، دوی ویل چې دولسمشری، په ټاکنو کې دا شرف غني احمدزي کمپاین کوونکي وو، آن له خپله جبهه یې لگښت کړی او له هماغې ورځې راهیسې د چارواکیو د غضب له خپېرې سره مخ شوي دي.

له ډوډۍ وروسته مې فضل الرحمن ته ځان وروښود خو شحاله شو خو ویې ویل چې کله له لمانځه وروسته په مسجد کې راسره کېناستې نو زه باوري شوم چې همدا ته پخپله حقیر یې، تریوولس بجو یې دهرات دکانو او صنایعو دریاست دناقانونه کړنو او دغلا دتودبازار په اړه معلومات راکړل.

راته ویې ویل چې که وس دې رسېږي نو خپلې دندې ته راشه، یوولس بجې یې پخپل موټر کې دمحاذ دفتر ته راوړسولم.

ده او غلام حبیب په هرات کې دیوبل نالیدونکي او تحت الارضي (ځمکلاندې) ځواک څخه خبر کړم، داسې ځواک چې هغه دصوفیانو په وینا دهرات غوث الزمان، قطب الاقطاب او اصلي واکمن دی.

داسې شخص چې والي، امنیه قوماندان او دامنیت رئیس دده په اشاره څرخي، دده له اجازې پرته په هرات کې څوک یو مدیر بدلولی یا ټاکلی نشي، هغه شخص چې ولایتي شوری، دهرات پي ارټي، په هرات کې مېشت بهرني ځواکونه ټول ده ته غوږ غوږ دي، دده په وینا نیول، وژل، او تړل هم کوي او خوشې کول هم، دده وینا ورته نعوذ بالله شرعي قاطع نص دی.

هغه شخص چې لسگونه میلیونه ډالره، شخصي اجرتي قاتلان، تښتوونکي او تروروونکي لري، ستاسو دذهن غشی به هرو مرو داسمعیل خان خواته تللی

وي، نه نه دا اسمعیل خان نه دی، بلکې اسمعیل خان هم دده له لاسه هرات پرېښی دی. آن ویل کېږي چې په اسماعیل خان خومياشتې وړاندې په سرتېري برید کې هم دده لاس وو، که څوک ددې متصرف الهرات قد او قواره وويني نو په سلوکې پنځه به هم باور ونکړي چې داسې به هم دومره خطرناک وي، خومتل دی چې (بالا له هغه پاڅي — چې له پوزې څاڅي) داشخص ديني عالم اودهرات دعلماوو د شوری مشر مولوي خدايداد دی چې کرزی هم ورته ډېر درناوی لري.

www.melitahrik.com
0777 400 116

خان پخپل کور کې مېلمه راته ښکاره شو

په هرات کې مې یو جوړېل احرام او یو جوړې دا حرام چپلکې (چپرې) هم واخستې، پاتې سودامې هلته پوره کړه کله به مې له سید نصیر او کله هم حاجي عارف سره ټېلفوني تماس ونيوه او د سفر په اړه به مې ترې پوښتل، خو ځواب هماغه نن او سبا وو.

ورځ به مې ډېره په کتاب پلورنځیو کې تېرېدله، کله کله به دروښن زرمېل شرکت نمایندې گۍ ته د فضل الرحمن او هېواد خواته ورغلم، فضل الرحمن د مولوي میرحمزه زوی د لغمان ولایت د دولت شاه ولسوالۍ اوسېدونکی پشه یي ژبی دی، خوزو کړه یې د هجر په محیط کې په پېښور کې شوي نو ځکه یې ترپشه یي پښتو ډېره سوچه او قوي ښکاري، ډېر دینداره، پاک اورښتونی نوی ځوان دی، لویه اوسوچه رېره لري، په همدې ورځو کې یې د هرات په نوي ښار کې د صرافۍ ترڅنګ په اریمار کېت کې له هېواد سره یوځای دروښن زرمېل نمایندې گي پرانیستې وه.

هېواد د ننگرهار اوسېدونکی دی خو عمر یې په پېښور کې تېر کړی دی، ټوکی او دخو اخلاقو خاوند ځوان دی په ټکي فارسي نه پوهېده. کله به یې چې له مجبوریته له فارسي ژبو سره پښتو ویلې نو ماته یې ډېر خوندراکاوه. ولي شاه بهره چې دامهال هلته د اطلاعاتو او کلتور رئیس دی څو میاشتې وړاندې په کابل کې دابن سینا په موسسه کې راسره مخ شوی او ټینګار یې کړی و چې که هروخت هرات ته لارم نو دی باید ووينم، د هرات په رسمي دولتي ورځپاڼه اتفاق اسلام، راډیو، ټلوېزیون او مجلو کې مې د پښتو برخه ډېره خواره ولیده په ورځپاڼه کې خويې یوټکي هم پښتونه وو ومې پتېپهله چې په یوه غشي درې ښکاره وکړم، بهره او په اطلاعاتو او کلتور کې به نور

دوستان هم ووينم، د پښتو لپاره به هم کچکول ورته ونيسم، او دهرات دارنگ يا اختيارالدين کلاد ليدلو لپاره به ترې ليک هم واخلم.

د حامد کرزي په حکومت کې رهين دخپل وزارت په تېره دوره کې ټولو پښتون مېشتو سيمو ته رسمي مکتوبونه لېرلي وو چې په خپلو خپرونو کې بايد کم تر کمه په سلو کې دېرش، دري ژبې ته ځای ورکړي آن هلته هم چې نه دري ته اړتيا شته او نه دري ژبې لري، په عنعنوي او تاريخي توگه هم دې ورځپاڼو آن دخپل تاسيس (۲۰۸۰) کالو راهيسې پښتو خپرونې کړي او دخلکو غوښتنې يې اشباع کړيدي.

د ننگرهار، پکتيا او کندهار په څېر پښتون مېشتو سيمو کې دا کار عملي شو خود هرات بلخ، بدخشان، بغلان، تخار، جوزجان، پروان، باميان، دايکندي، غور، بادغيس، فارياب، کاپيسا، فراه او نيمروز په دولتي خپرونو کې يا پښتوله سره نشته او که په ځينو کې يې شته په اوږو کې له مالگې هم کمه ده.

نه پوهېږمه چې رهين هلته، مکتوب ندی لېرلی، هلته د پښتنو شتون نه مني او که څوک دده مکتوب نه مني، او که نه يې مني ولې غبرگون نه بښي؟ رهين ماته هېڅ داسې ولايت نه شي رانښودلی چې هلته دې پښتانه نه وي، خوزه داسې ولايتونه ور ښودلی شم چې او سپدونکي يې ټول پښتانه وي، خوده پکې فارسي خپرونې پيل کړې.

دهرات په سلو کې اتيا او سپدونکي له ختې پښتانه دي. لوی احمدشا بابا په هرات کې زېږېدلی دی خو پښتانه نن پخپل کور کې مېلمانه بلل کېږي او دمېلمنو چلند ورسره کېږي. له بده مرغه د پښتانه هم هلته په خپل کور کې هغه د حمزه بابا خبره ځانونه پردي او مېلمانه بولي.

ډېر هغه هراتیان چې یا دناپوهی او یا هم دنورودلمسون پر بنسټ له پښتنو سره تعصب کوي، او په پښتونه پوهېږي، هم له خټې پښتانه دي. یابه الکوزی، یاعلیزی، بارکزی، نورزی، اسحق زی وي او یا پوپل، محمدزی، سدوزي، هوتک او یا احمدزي وي.

په هرات کې اوس هم ډېر پښتانه اوسي خو درهین په انصاف نامه کې دوی حق نلري چې په خپله ژبه په دولتي خپرونو کې څه ولولي او یا ترې څه واورې.

آن د عطا محمد نور د امارت او خپلواکې واکمنۍ په ساحه کې (بلخ) کې پښتانه تر نور و قومونو ډېر (څلوېښت سلنه) دي، دا لاپې او مبالغه نه، بلکې په عیني واقعیتونو ولاړ حقیقت دی چې په بلخ کې بل هېڅ داسې قوم نشته چې په یواځې توګه تر پښتنو ډېر یاد پښتنو په اندازه وي.

په بلخ کې نه د تاجکو، نه د ازبکو، نه د هزاره، ترکمنو او ایماقو شمېر له پښتنو ډېر دی، نه دنورو. خودلته هم دالوی او غوڅ اکثریت درهین په قاموس کې په دولتي میدیا کې حق نلري، خو په ننگرهار، زابل، کندهار، پکتیکا، او خوست کې بیامسؤولین اړ دي چې کم تر کمه دېرش سلنه دري خپرونې ولري، که څه هم اورېدونکي، اولیدونکي او لوستونکي ونلري.

بهره په دفتر کې نه وو، دهغه مرستیال باقرگیلاني او همایي موولیدل، له هغوی سره مې پدې اړه ډېر بحث وکړ، لویه پلمه یې د پښتنولیکوالانو نه شتون وو، خودا پلمه د منلو ځکه نده چې هلته اوس پښتانه لیکوالان فعال دي نعيم افغان، تېمورشاه یوسفزی، ډاکټر شېرزاد، اریانا نظري، شېراحمد ستانکزی او نورو د سپینې ادې کلتوري ټولنه جوړه کړې، د مرچل په نوم سایټ او د هریوا په نوم مجله هم لري.

خو دا اطلاعاتو او کلتور دې چارو اکیوژمنه وکړه چې په راتلونکې کې به
پښتوته پام کوي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ارگ یا اختیارالدین کلا

د جرمني لرغونپوهانو په وینا، هرات ښار دوه نیم زره کلن تاریخ لري او له مقدوني سکندر وړاندې اباد شوی دی .

د دوی په وینا، په هرات کې ټول ۷۵۰ لرغوني ځایونه او ابدې شته دي چې تر اوسه یې ۴۵۰ په رسمي توګه تثبیت شوي او دنورو د پېژندنې کارروان دی.

اختیارالدین کلا دامهال تر ترمیم لاندې وه په امنیتي مسؤلینو مې له دوی اجازه لیک واخست او لیدلوته یې ورغلم.

مور په محاذ او ونیزه کې دا اختیارالدین کلا د ترمیم (بیارغونې) خبرخپور کړی و چې یونسکو ورته میلیونونه ډالر بېل او افغان چارواکيو ته یې ورکړيدي.

دا کلا د خرقې مسجد تر څنګ د هرات ښار په مرکزي برخه کې پر یوه لوړه جوړه شوې ده ، چې هراتیان یې ارگ بولي.

پدې ښار کې ودانه د اختیارالدین دا کلا هم له میلاد څخه درې سوه کاله وړاندې مقدوني سکندر جوړه کړه او همدځای یې خپل تخت وګرځاوه . ، دا کلا درې برخې لري ، لومړۍ برخه انتظارخونه ، دوهمه برخه دملکې حمام ، او دریمه برخه ارگ ، له حمام پرته چې خونې یې له لسو کمې دي نور دهرې برخې خونې له دې شمېرې ډېرې زیاتې دي . دې کلا د غوریانو او سلجوقیانو امپراطورۍ هم لیدلې دي . د تیموریانو مقتدر پاچا اختیارالدین له سره اباده کړه . چې اوس هم دهمده په نوم یادېږي په ۷۲۰ هـ کال د تیمورشاه زوی شارخ مېرزا له سره ودانه کړه ، دملکیار په نوم کوم والي هم رغولې وه په ۱۳۳۲ هـ

کال دهغه وخت نظامي قوماندان ددې کلا ړنگول او دلته نظامي هډه جوړول و غوښتل خو اجازه ورنکړل شوه. په ۱۳۵۵ هـ لمریز کال یونسکو دا کلا ورغوله.

د کمونستانو، مجاهدينو او طالبانو په وخت کې ترې د نظامي هډې په توګه کار اخستل کېده. د کرزي په دوره کې د اطلاعاتو او کلتور ریاست ته و سپارل شوه.

د مجاهدينو په تېره دوره کې چې هلته اسماعیل خان امیر او بي تاجه پاچا و د بسم الله دېوانه په نوم یو قوماندان له دې کلا څخه شخصي زندان او نظامي قرارګاه جوړه کړې وه.

ددې کلا اوږدوالی ۲۵۰ او سوریې ۷۰ متره دی دهرات ښار شمال لوېدیځ ته پرته ده، یوولس ستر برجونه لري.

ددې کلا شاوخوا حوض و خو په ۱۳۸۲ هـ لمریز کال دا حوضونه ډک او پارکونه شول. په ۱۳۸۰ کال یې ښکتنی پور موزیم وگرځول شو په ۱۳۸۲ کال یې یو ځل بیا ترمیم پیل او په ۱۳۸۹ کال پای ته ورسېد. کله چې د ۱۳۸۹ کال دلړم په اتلسمه زه ورغلم نو هلته کارروان وو خو کله چې د ۱۳۹۰ کال دورې په وروستیو کې دهریوا په لمن کې مشاعرې ته هرات ته لارم او بیا له ځینو فرهنگي ملګرو سره ددې کلا کتنې ته لارو نو کار پای ته رسېدلی وو.

اختیارالدین کلا د افغانستان له مهمو تاریخي کلاګانو څخه ده دا کلا له بهر څخه کوچنۍ ښکاري، خودننه ډېره لویه او څو برخې ده، د کلا دننه ودانۍ او خونې ډېرې پېچلې او یوه په بله کې ننوتې بڼه لري، په کوچنیتوب کې مې د جلات خان او شمایلې په فولکلوريکه کیسه کې اورېدلي وو چې

د شمایلې پلار خونکار پاچا ، اعلان کړی و چې شمایل به هغه چاته ورکړي چې دلرگي په تېر د اوسپنې تخته ماته کړي، دده د کلا په تاوراتاو د بوالونواو یو په بله ننوتو خونوکې شمایل را پیداکړي اوبله دا چې خونې (وژونکي) غوا ولوشي.

اختیارالدین کلا هم د شمایلې د پلار د کلا په څېر یو په بل کې ننوتې خونې لري ، سړی حیران شي چې دا خونې به یې څنگه روښانه کولې، ځکه چې په هغه وخت کې خو برېښنا هم نه وه . او سنیو معمارانو هڅه کوله چې د کلا تاریخې بڼه او لرغونې سبک او طرز ژوندی وساتي.

د کلا لویې دروازې ته نږدې هغه پخوانۍ درنې ، اوږدې څلور گوټیزې مرمرې ستنې هم پرتې وې ، چې د چارواکیو په وینا ، ایرانیانو په غلا ایران ته قاچاق کولې ، او افغان امنیتي ځواکونو نیولې وې ، ددې تېگو سور له یوفټ څخه ډېر دی او پر څلور خواوو یې په هفت رنگ ډول لیکنې حک شوي وي ، پر تیگه لیکنه آسانه وي خو دا چې تیگه و تراشل شي ، او په هفت رنگ قلم پرې لیکنه وشي نو د ابیا ډېره گرانه ده .

مانگېرله چې هفت رنگ به درنگ اوه ډوله وي ، خودخواجه عبدالله انصار په زیارت کې مې ، دهېواد دنوموتې خطاط عزیزالدین و کیلي په لاس په یوې لیکل شوې کتیبې چې د تراش په ډول یې د مرمر په ډېره کړې وه دا اشتباه سمه شوه او پوه شوم چې هفت رنگ یعنی اوه ډوله خط .

د یو انتظار پای او د بل پیل

د نومبر په پنځمه مو د جمعې په ورځ د ماسپینین لمونځ دهرات په جامع مسجد کې ادا کړ. سید نصیر راته ټېلیفون وکړ چې ددوی دفتر ته ورشم، مازیگر څلور بجې ورغلم گورم چې حاجي عارف، عبدالله، سید نصیر او نور ټول راغلي، د حاجیانو گڼه گڼه وه.

د دفتر په دریم پور کې مولوي محمود احمدي، په وره (دروازه) کې ولاړ و دلست له مخې به یې درې درې نفره پاس لېږل هلته به یې پرې په پاسپورت گوته کېښوده او ورته به یې وویل چې سبا شپږ بجې دهمدې ودانۍ مخې ته راټول شي، ځکه چې سباله غرمې مخکې لس بجې پرواز دی، چا غږ وکړ چې په هوايي ډگر کې تلاشي ډېر وخت نیسي باید حاجیان وختي را وغوښتل شي پاتې حاجیان یې څور بجې راوغوښتل هغه چې تللي وو څوک یې په ټېلیفون خبر کړ او څوک یې نورو ته وسپارل.

حاجیان ټول خوشحاله او انتظار یې ختمېدونکي وو، اکثر و حاجیانولس دولس ورځې، ځینو آن اتلس ورځې انتظار او شپې په هوټلو کې تېرې کړې وې، دهرات ولایت یوتن پښتون اوسېدونکي عبدالصمد راته کیسه کوله چې کور یې په ایران کې دی، اودی دروژې په پنځلسمه د حج د داخلې او حج ته د تللو په نیت راوتلی دی، د دولت په حساب په قرعه کې یې نوم راونه ووت، کابل ته لاړ هلته یې هم کارونشو تردې چې پدې شرکت کې یې نوم راووت. دی وایي چې تر اوسه کورته ندی تللی او همدلته یاله دوستانو سره او یاپه هوټلونو کې شپې سبا کوي.

د شرکت مسؤلینو له نورو پاسپورت او ټکټ له ځان سره ایسار کړل خو زما ټکټ او پاسپورت یې دواړه را کړل.

غلام حبیب راپسې راغی په وچ زور یې کورته بوتللم، ددوی کورله شرکت سره نږدې و، دشپې موډ پر گپ ولگاو، دټېلفون زنگ مودسحر څلور و بجوته برابر کړ، زه پوهېدم چې حاجیان څلور و بجوته نشي را ټولېدلی ځکه چې هغه وخت څه باندي پنځه بجې دسحر د لمانځه اذان کېده، موبایل مې، په ټاکلي وخت زنگ (تالی) ووهله، راپاڅېدو او دس او تهجد مو وکړل، غلام حبیب ته مې دمیر عثمان ماما نمبر ورکړ، ما ویل راځه لږ یې په عذاب کړو هغه هم زنگ ورته وواکه کله چې یې ok کړه ده دټېلفون د لاسپیکر loud speaker تنی کپکارله، چې له هغې طرفه اواز وشو :

څوک یې او څه وایې؟

هېڅ! ما ویل چې لمانځه ته دې پاڅوم.

هغه چې دا خبره واورېده پوه شوه چې څوک یې ځوروي، خبرې اوږدې شوې ماما مې دده له هراتی لهجې پوه شو چې ددې ځورونې تر شا دچالاس دی نو یې زما پوښتنه ترې وکړه، هغه داهم وویل چې په ننگرهار کې اذانونه شوي دي اوس هسې هم پاڅېدم، د ننگرهار او هرات تر منځ شاوخوا څلوېښت دقیقې دوخت توپیر دی، یعنی په ننگرهار کې ورځ تر هرات څلوېښت دقیقې وړاندې پیلېږي، پاباندي پنځه بجې شرکت ته روان شو، لار لنډه وه غلام حبیب موټر چالان کړ خو ما اجازه ورنکړه چې ویې باسي، دهغه کشر ورور غلام حضرت زما بیک پخپلو (د بیک) په ټایرونو روان کړ.

غلام حبیب او غلام حضرت زما د ډېر خواږه، دینداره، رښتوني، آرام، مخلص او وفاداره دوست شهید غلام حیدر کوچنیان وروڼه دي غلام حیدر په امر ماین پاکولو مؤسسه کې دیوې ډلې مشر و چې موټر یې په

هلمند کې په بنخ کرل شوي ماین ور برابر شو ، اوله ډېرو ارمانونو ، دین او هېواد ته د خدمت له سترو هیلو سره په شاوخوا ۲۲ کلنۍ کې په شهادت ورسېد ، ځوانه کونډه ، او د غلام شعیب او غلام محبوب په نوم دوه زامن او یوه لور ترې پاتې شول. په ځوانۍ کې یې د تقوا کچه دا وه چې تهجد او هغه هم په مسجد کې ترې نه قضا کېدل. زه به چې ورسره مېلمه وم نو له شرمه به زه هم ورسره د سحر له اذان یو ساعت وړاندې مسجد ته روان شوم ، د خرقې د جامع مسجد دشوری مشر او خادم وو .

کېدلی شي چې دده پر وژنې به هم کوم داسې چا چې لمونځ به یې هم زده نه وي ځان غازي گڼلی وي !!

www.melitahrik.com
0777 400 116

درې نیم ساعته ولاړه

کله چې د شرکت مخې ته راوړسېدو نو حاجیان راټول شوي وو، لمونځ مې یواځې ادا کړ، مسؤلینو حاجیانو ته ټکسي موټر نیول او هوایي ډگر ته یې لېږل کله چې هوایي ډگر ته ورسېدو نو ټکسي موټر یې هوایي ډگر ته دننه نه پرېښود، ترې ښکته شو، یو ۳۰۳ موټر راغی هوایي ډگر ته یې دننه کړو، هلته د حاجیانو لپاره خپمې درول شوې وې، تشنابونه هم ډبر و گرمې اوبه په کې وې، د احرام لپاره مو غسل وکړ، بیکونه خوځایه تلاشي شول، طارق زما لپاره پوستکي والا بادام اخستي وو هغه یې هم په تلاشي کې رانه واخستل، خروجي مو ووهله، لوی بیکونه یې رانه واخستل خو کوچني یادغاړې راسره وو، له ترمینل دننه په هوایي ډگر کې خپمه ولاړه وه هملته مواحرامونه وټرل تلبیه مو وویلله دلمانځه ځای نه وو او نه له مور سره جای نماز یا خادر وو، په قیر سرک ودرېدو دوه رکعت له لمونځ مو وکړ، داټولې چارې تر اووه نیمو بجو ختمې شوې، نورنو انتظار بیا پیل شو، دهرات کاروان په نوم د یو بل شرکت حاجیان هم راغلل زموږ په ټکټ کې د الوتنې وخت د دسمبر (۲) مه او د غرمې یوولس بجې لیکل شوې وې.

له (۳۰۰) تنو ډېر حاجیان چې لسگونه ښځې هم پکې وې، دننه په هوایي ډگر کې منتظر ولاړوو، دلته نه دناستې ځای وو نه ددمې، نه تشناب، نه کانتین، حاجیان په احرام کې هم وو، کښېناستلی هم نشول له احرام سره هم نابنده و، ددمې او ناستې ځای اوڅوکی هم نه وې، حاجیان په ولاړه سترې شول، چیغې پورته شوې، خو د هوایي ډگر اړوندو مسؤلینو ویل چې ټول حاجیان همدلته انتظار وي، تاسو هم بله چاره نلرئ.

هو اوم یخه وه ،آن چا خادر هم نه درلود چې ځان لاندې یې هو ار کړی وای ، هلته یوه الوتکه چې بهرنی الوت یې درلود او سپرلی یې هم پکې ناسته وه ،نه چالانېده ، بلې الوتکې پسې یې کبېل کړه ، خواري یې پرې وکړه ، اخواد پخوا یې بوتله خو چالان نه شوه ، زمور حاجیان وار خطاشول چې زمور الوتکه دوی ته ورنکړي . یازمور الوتکه هم خرابه نشي ، بالاخره څه کم لس بجې له کابل څخه دکام ایر الوتکه راغله ، مور ټول کتار ولاړوو خوشحاله شو ، الوتکه بنکته شوه ، ودرېده ، شل دقیقې وروسته مور ته دورختلو اجازه وشوه ، د ټکټ یوه پاڼه یې اخستې او بولډینګ کارتونه یې را کړي وو ، لومړی بنځې وروختلې ، بیا نارینه ، ما بڼي خواته د الوتکې په منځنۍ برخه کې شیشې ته ځای ونيوه .

جدې ته الوت

خود دقیقې وروسته الوتکه چالان شوه ځغل لیکې ته ورغله ، او پیاو کم یوولس بجې والوتله ، الوتکه د هرات ښار سوېل ختیځ ته په گذرې ، او انجیل تاوه شوه نورنود سیمو پېژندل سخت شول ، آن په دې هم نه پوهېدم چې په کوم هېواد کې یو ، د الوتکې یوه خادم (استیورډ) مې وپوښت چې الوتکه پر کومه لار جدې ته ځي ، هغه راته وویل چې د ایران پر مشهد اوبندر عباس تېرېږي ، بیا څلو بنسټ دقیقې په بحر الوځي ، بیاعربي متحده اماراتو او بحرین اوبیاسعودي ، ته اوړي .

کله کله به د سپینو وریځو داسې طبقه مخې ته راغله ، چې تابه ویل لاتدې مالوچي ځمکه ده ، د وریځو سپین غرونه په حرکت وو ، کله به له یوبل

څخه بېل شول، دې منظري انسان ته هغه الهي انځور ورياداوه او د قيامت منکړينو ته يې داسوژه، عين اليقين ته نږدې کوله چې دورېځو دا غرونه څنگه له يوبل څخه بېلېږي غر په ذراتو بدلېږي، د ليدونکي له انده داستره جامده کتله، په ماليکولونو بدلېږي. او هرڅه دده دسترگوپه وړاندې ترسره کيږي نو ايا دا عقل نه مني چې يو ورځ به دا ډبرين غرونه هم يا د ډير تبخير او تودوخي له امله او يا د بينگ بانگ [ستري چاودنې] له امله له منځه ځي او همداسې به زره زره کپري هغه بينگ بانگ چې دمورخينو له نظره يې په پايله کې دا نړۍ منځته راغلي او الله ج هم په قران عظيم الشان کې ورته اشاره کړې ده (أَوَلَمْ يَرَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا) يعنې: (ايا کافرانو داندي ليدلي چې اسمانونه او ځمکې سره نښتي وو بيا مو سره بېل کړل او په اوبو مو هرشي ژوندي وگرځاوه) الانبياء ۳۰

الله ج په سوره قارعه کې د غرونو الوځولو ته هم اشاره کړې، فرمايي: داسې به والوځي لکه نداف چې په ډانډس مالوچ الوځوي.

پر لاره سيندونه او آبادۍ هم ليدل کېدلې، خود پره سيمه د نښتي او غونډۍ وې کله کله به له آبادۍ او ښار سره هم مخ شو، خود الوتکې د لوړتيا له امله سم نه پېژندل کېدل.

له الوتنې وړاندې مورته وويل شول چې الوتکه شپږدېرش زره فوټه لوړه الوځي او څلور ساعته وروسته به جدې ته رسېږي، نو سخته وه چې له دومره ارتفاع څخه دې مور ښارونه وپېژنو.

له ساعت موډ پر مزل کړې وو چې شنې اوبه مو وليدې الوتکه يوه شېبه دهمدې شنو اوبو پر غاړه د اوبو پر سر روانه وه، دوه درې ځايه، خوآن له يو کيلو متر هم اوږد پول د سمندر منځ ته تللی وو په قوي گومان دابه

بندرعباس وو. د سمندر پر غاړه، بنکلي لورې ودانۍ او بنکلي منظرې لیدل کېدلې، الوتکه ورو ورو د اوبو فضايي منځ ته تلله په سمندر کې ځای ځای لویې لویې بېرې لیدل کېدلې، یوځل خومې اته بېرې وشمېرلې چې پریوه لیکه روانې وې، کله کله به یو نیم ټاپو هم ولیدل شو، مورته ویل شوي و چې الوتکه به څلورېنست دقیقې پر سمندر ځي خو مورله یوه ساعت هم ډېر مزل پرې وکړ کله چې له سمندر څخه په وتلو شونې لاس ته ډېرې بنکلي ابادۍ، بنکارېدې، استیورې دا وچه متحده عربي امارات وښودل لږ وړاندې چې لاس ته بله وچه بنکارېده. دایې بحرین وښود، الوتکې خپل مزل لنداوه، د بنسټې غونډۍ او په منځ کې یې کوچنۍ کوچنۍ ابادۍ کله کله به پر ځمکه توره کرښه ولیدل شوه، خود لور والي له امله، نه پېژندل کېده، چې دابه سرک و او که سیند.

وړاندې له گردو (دایروي) پټیو سره چې ډېر بنکلي برېښېدل منځ شو، دا پټي لوی لوی اوپه ځانگړې ډیزاین جوړ او د ستورو بڼه یې درلوده، استیورې وویل چې د ادسعودي خاوره ده، مکه، جده او مدینه د سعودي په لوبډیځه برخه کې د سمندر په غاړه پراته ښارونه دي، دافغانانو په څېر، څوک چې دې ښارونو ته له ختیځې خوا څخه ځي نو د سعودي له ختیځ څخه لوبډیځ ته پر ټول سعودي به تېرېږي، الوتکې به یو نیم ساعت مزل کړي و چې، په بندو کراچيو کې یې ډوډۍ راوړه مور سحر هم چای نه وو څښلی ښه اشتها مو درلوده، ډوډۍ یې په نسبي ډول ښه وه، یو بوتل اوبه، یوگیلاس شربت او یوگیلاس چای یې هم ورکاوه، د الوتکې په خدمو کې ځوانې بنکلي او شیک پوښه انجونې هم وې، چې سرونه یې لوڅ، تنگ او په بدن پورې نښتې جامې یې په تن وې، د الوتکې عمليې اعلان وکړ چې څو دقیقې وروسته جدې ته رسېږو او کمربندونه مو وتړئ، د جدې د بنکلا په

اړه به همدا بس وي چې کله الوتکه پردې ښار ښکته شوه او موږ د جدې لوړې او دنګې ماني، ښکلي او پراخ سرکونه چوکونه او ددې بندري ښار، ښکلا او پراخوالی وليد نو د ډېرو حاجيانو له خولې بې واکه (به به به به) ووتل، ټولو سرونه شيشو ته نږدې کړل اولاندې بې په حيرانتيا کتل، ما هم له ځان سره ډېر (چشم بد دور) تکرار کړ، ماويل خدايه ښکلايې د کابل په څېر له نظره مه کړې، د ښار ډېرو اسمانڅکو سپين نگ درلود.

الوتکه د افغانستان په وخت پاوکم درې او د سعودي په وخت پاوباندې يوه بجه کېناسته، خود ترمينل خواکې چېرې چې مسافر له الوتکې ښکته کېږي، د بيرو بار له امله، مسافرو ته په الوتکه کې د پنځلس دقيقو انتظار اوله څو کيو د نه پاڅېدلو وويل شول، پنځلس دقيقې وروسته الوتکه بېرته روانه شو او د ترمينل په مخکې ودرېده. له الوتکې ښکته او په بس موټرو کې پورته شو، څو گامه وړاندې بې د ترمينل په دروازه کې ښکته کړو.

ميقات

کوم خلک چې دميقات له ساحې څخه بهر ژوند کوي هغوی ته افقي ويل کېږي دا که د سعودي او سپدونکي وي او که دنورې نړۍ، دوی چې کله حج يا عمرې ته راځي نو دوی ته دمکې معظمې په څلورو خواوو کې سيمې په نښه شوې دي چې له دې سيمو بايد له احرام پرته دمکې معظمې خواته لاړ شي، او که له دې ټاکل شويو سيمو څخه له احرام پرته دمکې معظمې پر لور وړاندې لاړنو دده داکار جرم بلل کېږي. او په ناغې کې يې بايد قرباني (وينه تويه) وکړي.

دې ټاکل شويو سيمو ته په فقهي اصطلاح ميقات ويل کېږي.

ځینې میقاتونه یا هغه سیمې چې حاجي یا عمره کوونکی حق نلري له احرام پرته ترې تېر شي مکې معظمې ته نږدې او ځینې یې لرې وي. رسول الله (ص) دا پنځه میقاتونه په خپله ټاکلي دي.

ذوالحلیفه: د دې میقات دوهم نوم ابیارعلي دی، په مسجد شجره او مسجد میقات هم یادېږي، دامیقات د مدینې منورې په اوسني جغرافیوي تشکیل کې دی چې له نبوي حرم څخه لس کیلو متره جنوب دمکې معظمې پر لار له مکې معظمې څخه ۴۱۰ کیلو متره لږې دی د مدینې داوسپدونکیو یاله دې خوا مکې حرم ته د تلونکیو میقات دی چې همدلته باید احرام وټړي، اوس دلته په نهه زره متره مربع ساحه کې یو لوی اوبسکلی مسجد جوړ شوی چې پنځه زره تنه پکې ځایېږي، دامسجد ۲۴ متره لوړه مناره او ۲۸ متره لوړ گنبد لري.

له مکې څخه مدینې ته او یا له مدینې څخه مکې او جدې ته تلونکي حاجیان د دې مسجد تر څنګ تېرېږي.

قرن منازل: داله یوه لوړ غره څخه د بېل شوي غره لمن ده، قرن منازل د نجد، خلیجی سیمو، ریاض او طایف له لوري د راتلونکیو حاجیانو میقات دی چې له مکې معظمې څخه ۸۰ کیلو متره واټن لري، له دې سیمو څخه مکې ته دوه لارې دي چې بیا په یوه نقطه (زیرو میقات پواینټ) کې سره یوځای کېږي پر دواړو لارو لوی لوی مسجدونه جوړ شوي دي، چې یوه ته سیل کبیر اوبل ته وادي محرم وایي، سیل کبیر مسجد له حرم څخه اتیا کیلو متره لږې شمال ختیځ ته دی چې له طائف څخه هم څلوېښت کیلو متره واټن لري دامسجد په ۱۴۰۲ هـ سپوږمیز کال په ۲۶۰۰ متره مربع ساحه کې جوړ او درې زره لمونځ کوونکي پکې ځایېږي.

وادی محرم مسجد ته دمکې او طائف پر سرک لار ده چې له حرم څخه ۷۲ کیلومتره لېرې دی. ددې دواړو ترمنځ ۳۳ کیلومتره واټن دی دامسجد ۱۳۵۷ متره مربع ساحه کې جوړ شوی، ددې مسجد په سویل لوېدیځه برخه کې دېرش متره لوړه مناره جوړه شوې ده په دې او دمیکات او احرام تړلو په ټولو مساجدو کې دغسل، اوداسه اود حاجت پوره کولو ټولې اړتیاوې پوره کېږي، کله چې رسول الله (ص) په ۶۱۹ میلادي د نبوت په لسم کال د طائف له خلکو نه یلی او خفه راروان شو نو حضرت جبریل ورته په همدې قرن منازل کې دالله (ج) پیغام راوړ:

ذات عرق: دا د عراقیانو اوله دې خوا د تلونکیو حاجیانو میقات دی پدې خاطر چې دلته د عرق اسود په نوم یولوړ غردی دا میقات یې په دې نوم ونوماوه.

حضرت عایشه رض روایت کوي چې رسول الله ص د عراقیانو لپاره ذات عرق میقات وټاکه. ذات عرق د مسجد حرام شمال ختیځ ته په نوي کیلومتري کې پروت دی، داساچه د قرن منازل له سیل کبیر مسجد څخه پنځه دېرش کیلومتره لېرې ده، دلته پخوا یونېډلی مسجد و او اوس ملک فهد په ۱۴۱۴ هـ.س کال دلته دیو نوي مسجد د جوړولو حکم وکړ.

یلملم: داله مکې معظمې څخه سل کیلومتره لېرې د یمن او جنوب له لوري دراتلونکیو حاجیانو میقات دی، داځای نن سبا په سعديه یادېږي، دلته پخوانی مسجد هم وو، کله چې دمکې او جازان ترمنځ نوی سرک جوړ شو، نو دلته د حاجیانو تلل او رسېدل سخت شول، له همدې امله ددې میقات په برابري لوېدیځ خواته، دلویې لارې پر سر، په ۲۲۵ متره مربع مساحت کې یو مسجد جوړ شو، چې شاوخوا یونیم زرتنه پکې ځایېږي دانوی مسجد له مسجد الحرام څخه یو دېرش کیلومتره لېرې، د پخواني مسجد جنوب

لو بدیخ ته په یو ویشت کیلومتری کې دی. یلملم د چین ، هندوستان ، پاکستان ، افغانستان جاپان او له دې خوا دورتلونکیو حاجیانو میقات ځای دی.

جحفه: د ادمصر، شام اوله دې لوري دراتلونکیو میقات دی چې د مسجد الحرام شمال لو بدیخ ته په ۱۸۷ کیلومتری کې واقع دی د جحفې جنوب لو بدیخ ته په او ه لس متری کې رابغ بنساراو ختیخ ته یې په پنځلس کیلومتری کې سره بحیره پرته ده. داسیمه د مدینې او مکې پرعمومي سرک یاپر هجرت روډ پرته ده ، له مکې د مدینې په لور ۲۱۱ کیلومتره وړاندې د دې میقات برابرې راځي، پر همدې برابرې له دې سرک څخه دامیقات پریوه لویه لوحه دلوی غشي په واسطه بنسودل شوی دی، دلته هم په ۹۰۰ متره مربع مساحت کې یو لوی مسجد جوړ شوی دی، کله چې رسول الله ص دمکې دفتحې په نیت له مدینې څخه مکې ته روان وو، نودرسول الله ص تره حضرت عباس ابن عبدالمطلب دهجرت په نیت له مکې څخه مدینې ته روان وو، نو تره اووراره همدلته سره وکتل.

حل: د میقاتونو او مکې معظمې د حدودو په منځ کې چې کومه ساحه ده، دې ساحې ته حل ویل کېږي. د دې ځایونو او سپدونکي د اهل حل (د حل د اوسېدونکیو په نوم یادېږي) داخلک به د حج او عمرې احرام له خپلو کورونو څخه کوي.

په ژمي کې دوې

ترمینل ته له رسېدو وروسته نو د هر حاجي لومړی کار د سعودي سیم کارت اخستل او خپلو کورنیو ته د رسېدلو ډاډ ورکول وو. همدلته د یوشوکیس شاته ځوان هلک ناست وو گڼ سیمکارتونه او کرېډېټ کارتونه یې مخ ته

ایبني و، حاجیان پرې ورمات شول، د سیم کارتونو پېرل پیل شول، هلته هم څو ټیلیفوني شبکې کار کوي، مور نه پېژندلې او نه مو انتخاب کولی شو، یو سیم کارت په پنځه ویشته ریاله وو، او پنځه ویشته دقیقې کرېډیت پکې وو، ماهم یو سیم کارت واخست، ټیلیفون ته مې واچاوه خو کار یې نه کاوه، سره له دې چې د سیم کارتونو په پلورونکي، چې په عین وخت کې صراف هم و، پر بیروبار و خو ورغلم او مرسته مې ترې وغوښته هغه هم زما ټیلیفون واخست سیم کارت یې پکې تاو راتاو کړ خو ونشو، ویې ویل چې ستا ټیلیفون خراب دی، پر هغه بیروبار ډېر و ماهم ډېر ونه چېرې، گورم چې څو تنه نور هم له همدې ستونزې سره لاس او گربوان دي، خیر له ډېرو هڅو وروسته مې سیم کارت فعال کړ. کورته مې زنگ وواوه وروسته مې چې خپل کرېډیت وکوت نو دهرې دقیقې په سريې رانه ۷، ۳ ریاله گرځولي وو، زما سیم کارت (مبایلي) کمپنی او نمبر مې ۰۵۴۴۴۳۹۹۸۳ وو چې له ټیلیفون نه ورکار شوم نو سیم کارت پلورونکي راباندې غږ کړ چې ورغلم ویل یې له خلکو سره په ژبه نه پوهېږي له ستونزو سره مخ دی، له مایې د ژباړې هیله وکړه ماهم له څو تنو خلاص کړ.

دلمانځه وخت و، او داسه ته لارم چې اوبه مې راپرېښودې سمې ډېرې تودې وې، ما ویل سهوه شوی یم، یواځې دتودو اوبو نل مې پرانستی دی راځه تودې او سرې یو ځای کړه خو په دواړو نلونو کې سرې اوبه نه وې، هوادومره گرمه وه چې دنل اوبه لکه په اور چې تودې شوې وي، د ماسپښین لمونځ مو مسافرانه وکړ.

دهوا تودوالي و اسکت هم راباندې دروند کړ. له مور لږ وړاندې د مالېزیایي حجاجو الوتکه راغلې وه، دهغوی پر پاسپورتونو د خولې وهل، له عکس سره د شخص کمپیوټري کتل او... ډېر وخت غوښت، هغوی لسو غروفوته کتار ولاړ وو کوم یو ساعت مور منتظر و خو څو کی پرېمانه وې څوک ولاړ نه پاتې کېدل د هغوی له خلاصېدلو وروسته مور همدې لسو غروفوته په نوبت ودرېدو، دهر چا

ویزه، د پاسپورت نمبر، دگوتو او سترگونښې په کمپیوټري کامرو کتل کېدل، کار ډېر دقیق او ددرغلی امکان کم ووله دې ځایه تر فارغېدلو وروسته یې زموږ بیکونه راکړل خو یو ځل بیایې په یو بل ځای کې همداسې غرفوته کتار ودرولو، په نوبت یې رانه پاسپورتونه واخستل او څه کوچني کوچني کمپیوټري سټیکرونه یې پرې وښلول، موږ ته دا سټیکرونه اضافي او نارین برېښېدل خو وروسته جوتنه شوه چې داهم د کار شې دی، چې وروسته به یې پخپل ځای کې ورته اشاره وکړو. زه په کتار کې ولاړوم چې یو تن پکولي مې پر اوږه لاس کېښود: (اوجوانیمرگ ایجه چی میکنی) گورم چې محمد شریف حنیف رباطی مې شاته ولاړ دی، رباطی د حج او اوقافو وزارت مشاور او د افغاني بعثې غړی دی، نو موږی زما پخوانی ملگری دی، زما کتاب (ښځه په اسلام کې) دواړه ټوکه اتلس کاله وړاندې هم ده کمپوز او ډیزاین کړي دي له دې ځایه چې ووتو نو دافغانستان ۳۰۳ ته ورته موټرو ته بوتلل شو، سامانونه یې په ځانگړې کراچۍ کې راوړل، او په لفت یې د موټر سرته پورته کړل. داهرڅه حاجیانو ته دسعودي دحکومت لخوا دجنوبي اسيا مکتب له لارې نیول شویومزدورانو کول. مازیگر لمونځ مو هم همدلته وکړ، لمر پرېواته مکې ته روان شو.

جده

جده د پرلوی او له نړیوالو ښارونو گڼل کېږي. د اښار د سمندر پرغاړه پروت او له ساحلي او بندري حیثیت پرته صنعتی امتیاز هم لري، د سعودي سترې فابریکې ډېرې په همدې ښار کې دي کوم هېواد چې له سمندر سره پوله لري نو خولۍ یې په غوړیو کې وي، الله ج دخپل حبیب په خاطر په سعودي دا احسان هم کړی دی چې سمندر یې هملته ورسولی دی. که په نقشه کې وکتل شي نو له جدې سره نښتی سمندر، ترانگه او ډېر کم سوری ښکاری چې آن تر مدینې منورې رسېدلی دی، الله ج په همدې نړۍ ترانگه سعودي له نړۍ سره نښلولی او له سیالانوسره سیال کړی دی،

اوس چې دنړۍ له هرگوت څخه حاجیان د هوا له لارې سعودي ته راځي نو ځینې یې په مدینه منوره کې خوډه پرزیات یې په جده کې له الوتکونښکته کېږي، جدې ته د حرمینو دروازه هم ویل کېږي.

کله چې په ۲۶ سپوږمیز کال دریم خلیفه حضرت عثمان رض له مدینې څخه مکې معظمې ته تشریف وروړ نو نو دمکې اوسېدونکیو ورته وویل چې د شعیبې دبېړیو تمخای له مکې لېږې دی، که د جدې پر ساحل نوی تمخای جوړ شي نو ښه به وي، حضرت عثمان پخپله جدې ته لاړ هغه ځای یې وکوت او دبېړیو دنوي تمخای د جوړولو امر یې وکړ.

جده د عربي نړۍ او په ځانگړې توگه د سعودي ستر بندري ښار دی چې هم د سمندر او هم د هوا له لارې میلیونونه خلک له همدې لارې سعودي ته د حج او نورو چارو لپاره راځي.

جده تر ۱۹۸۰ زېږدیز کوچنی ښار وو، په دې وخت کې یې مساحت تر ۱۲۵۰ کیلومترو او نفوس تر یو میلیون وگړیو ډېر و. د ښار اوس په طبعي او مصنوعي ښکلا کې له امریکایي او اروپایي هېوا دونو سره سیالی کولی شي، د باب الحرمین الشریفین (د حرمینو دروازه) او عروس البحر الاحمر (د سړې بحیرې ناوې) لقب یې گټلی دی.

په جده کې د سمندر پر غاړه د واکمنو او شتمنو اسمانڅکو ماڼیو دا ښار لا ښکلی کړی دی. لوی پوهنتون، گڼ نور علمي او کلتوري مرکزونه پکې شته دي.

داخبارالمکه لیکوال (فاکهي) د حضرت ابن عباس په روایت وایي چې د حضرت بي بي حوا د حضرت ادم ع دمېرمن او د ټول انسانانو دمور قبر په جده کې دی.

علامه محمد طاهر کړدي، په تاریخ القويم کې د الرحلة الحجازیه د لیکوال علامه بتنوني له خولې وایي چې د جدې ختیځ ته په باب مکه کې یو لوی ۱۵۰ متره اوږد، یومتر لوړ او درې متره پلن قبر دی چې خلک یې د بي بي حوا قبر بولي خودوی دا خبره نه مني. دا قبر اوس هم په جده کې موجود دی.

کله چې مکې ته لاړو نو هلته مولنا یار محمد مورته وویل چې د بي بي حوا قبر ته به څو څو مورې هلته د حرم او کعبې دو مره مجذوب نه وو چې بېرته جدې ته مو د تللو وخت موندلی وای، او یا موددې احتمالي او نامعلوم قبر لپاره د حرم د جماعت لمونځ پرېښی وای ځینې خلک وایي چې ددې ښار نوم د همدې لپاره جده ایښودل شوی چې زموږ ټولو جده (نیا) بي بي حوا چې کله له جنت څخه را و وپستل شوه او ځمکې ته را و لېږل شوه، نو لومړی همدې ځای کې رانښکته کړل شوه.

د ملک عبدالعزیز نړیوال هوایي ډگر

هغه هوایي ډگر چې مورږ پکې ښکته شو ډېر لوی او له جدې ښار څخه نولس کیلو متره لېرې دی او لکه چې ومو ویل د هواله لارې راتلونکي حاجیان په سلوکي نوي هملته ښکته کېږي ددې ډگر د دانولو کار په ۱۳۹۴ هـ سپوږمیز، ۱۹۷۴ زېږديز کال پیل او په ۱۴۰۱ سپوږمیزیا ۱۹۸۱ زېږديز پای ته ورسېد خواوس یې هم د پراختیا کارونه روان دي دا ډگر په درې برخو وېشل شوی دی، یوه برخه یې د سعودي د کورنیو الوتنو لپاره، دوهمه برخه یې د نړیوالو هوایي الوتنو لپاره او دریمه برخه یې د حاجیانو لپاره ده، د هوایي ډگر د دوی په څېر د عربي نړۍ تر ټولو ډېر بوخت هوایي ډگر دی، ددې ډگر ترمینل په یو وخت کې د اتیا زرو حاجیانو وړتیا لري او د هوایي ډگر په منځ کې د ۱۶۰ متره مربع گلبن په جوړېدو سره په دوو برخو وېشل شوی دی.

د حاجیانو د ډگر ترمینل، د پایبر گلاس په نوم له یو ډول موادو څخه د دوه سوه او یو څپمو په بڼه جوړ شوی دی، دا څپمې تجیرته ورته دي، ډېرې دنگې، ښکلې، سپینې او د ځانگړي ډیزاین درلودونکې دي.

دا څپمې د تودوښې، اوبو، باران، لمده بل او هر ډول هوا پر وړاندې مقاومت کوي.

دا ډگر په ۵۱۰۰۰۰ متره مربع ځمکه کې جوړ شوی او د ننني عصر هر ه آسانتیا پکې شته دی، دې ډگر په ۱۹۸۳ زېږديز کال د اغا خان د اسلامي ښکلې ودانۍ جایزه هم گټلې ده.

د فیوضاتو بنار ته

د شنبې ورځ خپله لمنه او لمر خپلې زرینې پلوشې ټولولې موږ له جدې څخه مکې معظمې ته روان شو، په موټرو کې دوپش او د حاجیانو دلېرېدکار منظم وو، څلور لوی بس موټرونه چې په هریوه کې پنځوس څوکۍ وې رارسېدلې وو، په موټرو (ابوسرهد) لیکلې وو خو چې په جده کې به دې پر هر لوی سپرلۍ وړونکي موټر سترگې ولگېدلې نو ابوسرهد به پرې لیکلې وو، له سلو ډېر موټر مو په دې نوم ولیدل ماته د موټر په مخکینۍ څوکۍ د چلوونکي ترڅنګ د ناستې زمينه برابره شوه، موټر ته یو تن غنم رنگه ځوان چې برېت او زېره یې په سنتو برابر او افغاني جامې یې پر تن وې ناست وو، په عربي مې ترې وپوښتل چې ولې یې په دومره ډېرو موټرو ابوسرهد لیکلې دي، هغه راته وویل چې ابوسرهد د یو شرکت نوم دی، د دې شرکت مشر ابوسرهد نومېږي چې اصلاً د پاکستان د پېښور، پښتون او سپدونکي دی.

دده د معلوماتو له مخې، دې سړي اوس د سعودي تابعیت اخستی دی، او د سعودي په شتمنو کې شمېرل کېږي، ده وویل چې اورېدلې یې دي نوموړی شپږ ډېرش زره عرادي همدا ډول بس موټر لري چې په سعودي کې، چلېږي او د حج په مراسمو کې هرکال د حاجیانو د انتقال لپاره له سعودي حکومت سره قرارداد کوي. ده، وویل چې له دا ډول بهرنیو شتمنو او دې ډول سترو شرکتونو سره معمولاً سعودي شاه زویان (شهزادگان) شریک وي خوله ابو سرهد سره له دې ډول کوم شراکت څخه خبر ندی.

د جدې او مکې معظمې ترمنځ شاوخوا اتيا کیلومتره واټن دی، خوابادي ډېره شوې، دمکې او جدې بنارونه پراخ شوي دي، په ځانګړې توګه جده

ډېره لویه شوې ده، داسې برېښي چې څو کاله وروسته به د مکې او جدې ښارونه له یو بل سره وتړل شي.

له جدې تر مکې تر ډېره حده د سړک دواړو خواوو ته دوکانونه دي، ماښام لمونځ مو پر لاره په یو مسجد کې ادا کړ، دالومړی لمونځ وو چې موږ په سعودي کې په جماعت او په مسجد کې وکړ کله چې مسجد ته ننوتل، د مسجد ښکلا او د قیمتي غالیو جگړي فرش مې ذهن دومره بوخت کړ چې نږدې و رکعت رانه تېر شي، ماته د عربانو او ډېر لمونځ، امین بالجهر، رفع الیدین، په لمانځه کې خشوع او اهتمام نوی کار ځکه نه برېښېده چې په پوهنتون کې مو په سلو کې اتیا استادان د عربي نړۍ اتباع وو، خونور حاجیان یې حیران کړي وو. له لمانځه وروسته د اوداسه د ځای کتلو ته ورغلم پرېمانه اوبه، د اوداسه، استنجا او د معذرت دپوره کولو لپاره کافي ځایونه وو.

ورې وم په الوتکه کې له خوراک وروسته موڅه خوړلې نه وو اخوا دېخوا مې وکتل چې که نږدې کوم دکان وي، او دخوړلو لپاره څه واخلم. دوکان وو خو لږ لږې، ما ویل که ورځم نو مو تر روان نشي، رښتیا هم مو تر ژر روان شو.

د مو تر چلوونکي عربي ډېره کمزورې وه ما یې ترې لامل وپوښت ویل یې چې عربي یې خپله ژبه نده ما یې ترې ځای وپوښت خو ځواب یې هم خوښ او هم حیران کړم: ویل یې افغان یم او په افغانستان کې دننگرهار د سره رود، دولسو الی. د باپریانو اوسېدونکی، دستي مې ورته په پښتو وویل: ځوانیمرگه ته خوزما وطندار څه چې کلیوال هم یې، ښه پوهېږې چې مو تر کې د سره افغانان ناست دي نو بیا ولې عربي وايي، که وايي چې عربي

لومړی تا پیل کړه نو ماخوټه نه پېژندلې تاو لې راسره پښتو پیل نکړه؟، په خندا شو.

سعودي ته د راتللو په اړه يې وويل چې دلته يې شپاړلس کاله وشول او له پاکستان څخه راغلی دی، هغه وويل چې دی اصلاً بل چېرې منشي دی، خو د اوسرهد شرکت مسؤولينو ترې غوښتي چې د حج په موسم کې درې مياشتې ددوی موټر وچلوي، ده ډېره سوچه پېښورۍ پښتو ويله خو مورنۍ ژبه يې سرخوډۍ دري وه، اصلاً چا گومان هم نه کاوه چې دی به پښتون نه وي.

د وقار او پرتم ښار

زه په زړه کې دېته شېبې شمارم چې کله به مې سترگې پر هغه ښار ولگېږي چې د ځمکې بله هېڅ ټوټه هم په سپېڅلتيا کې ورسره سيالي نشي کولی، هغه ښار چې عظيم الشان قرآن ورته بلد الامين، کعبه، بکه، مبارکه، مکه ويلي او الله ج يې پر سپېڅلتيا او عظمت سوگند ياد کړی، هغه ښار چې دوحې مهبط، د جبريل منزل د سيدالکونين د تولد او خاپوړو د حضرت اسماعيل د ذبحې د پېښې شاهد او قربانگاه، د سلگونو انبياوو د رسالت دعوت، زيارت، اقامت او امامت ځای او د الله ج د کور وياړ او شرف لري.

خومره چې مکه رانږدې کېږي همدومره زما د زړه دربا ډېرېږي د رسول اکرم د مکې ژوند هره خاطره، هر څپرکی او هر پړاو مې د ذهن د تلوېزيون په سکرين کې تاوېږي.

کله کله پر ځان بې باوره شم، هلکه ته خوبه خوب نه وينې، ته ځان ته وگوره او د الله ج کور. په همدې سوچ کې وم چې د سپرک غاړې ته پر يوې لوحې مې

سترگې ولگېدلې (لږې ځایه اخوا له مسلمانانو پرته بل چاته د ننوتلو اجازه نشته) پوه شوم چې مکې معظمې، بلد الحرام او د اسلام د پرتم او نشئت بنارته ننوتم.

دې لوحې مې د ذهن مسير وارپوه، د اسلام د عظمت، قوت، ویاړ او شهامت دوره را یاد شوه، چې څنگه یې دلته د نامسلمانو ننوتل منع کړي، دا د اسلام د بریا، لویۍ، ځواک نښه، او نامسلمانو ته د انبوهول دي، چې عزت، شرافت، پاکي او درناوی په اسلام کې دی، په ژوند کې یواځې مادي او جسمي پاکوالی بس ندی، بلکې روحي او معنوي طهارت هم په کار دی، مکه معظمه د نړۍ د ټولو مسلمانانو قبله ده، دلته د اللّٰه (ج) کور دی، دا په نړۍ کې تر ټولو سپېڅلې او عزتمنه ټوټه ده، له دې ځایه له اسمان، عرش العظیم، بیت العمور، او سدرۃ المنتهی سره نېغې اړیکې نیول شوي نو دې ځای ته د ننوتلو لپاره د بدن پاکوالی کفایت نه کوي، بلکې حقیقي او معنوي خیري هم لیرې کېدل غواړي او روحي تزکیه هم په کار ده.

هرڅوک چې دې بنار ته ننوځي نو په کار ده چې زړه، روح، ضمیر، وجدان، بدن، هرڅه یې پاک، دایمان او اسلام تلپاتې ډیوه یې په لاس او د اسلام په نور منور وي.

دې بنارته ننوتل د اسلام پاسپورت او دایمان ویزه غواړي.

دلته یو مسلمان پوهېږي چې زه څوک او زه څومره عزیز یم. دلته سړي ته د اسلام د عزت او وقار پرتمینه دوره ورپه زړه شي، هغه چې قرآن د نامسلمانو ذمیانو په اړه فرمایي (ترهغې چې جزیه په خپل لاس درته راوړي او د ذلت او سپکاوي احساس وکړي)

ماسخوتن دمکې معظمې په بنارکې روان وو له مور سره په موټر کې دنورو شرکتونو حاجیان هم وو، دهغوی لپاره په پام کې نیول شوي داستوگنې ودانۍ (عمارې) په بل ځای کې وې او زموږ په بل ځای کې ډرپور لومړی هغوی ځای ته رسول.

www.melitahrik.com
0777 400 116

شهزاده ملنگ

موټروان د تفویج الحجاج په نوم یوې پراخې ساحې ته موټر تاوکړ، داځای تم ځای ته په ورته نقشه جوړ شوی د موټرو او حجاجو د هر کلي ځای دی . حاجیان چې کله مکې معظمې ته راوړسېږي نو لومړی یې دلته راوړي، دلته یو بوتل د زمزم اوبه، یو جوس، بسکېټ، کپک، کلچې او کاغذي دستمال په یوه کاغذي قوتی کې بند وي او وجبه الحجاج پر لیکلي وي، هر حاجي ته یوه قوتی یا یوه وجبه، (خوراک) ورکوي، هر موټر باید پنځلس دقیقې دلته ودرېږي، حاجیان په خپلو څوکیو ناست دمه جوړه کړي، که غواړي خپله وجبه و خوري بیا موټرو انېږي موږ وږي او دې شیانو ښه خوند وکړ.

موټروان او په یوښکلي ښارگوټي وربرابر شو زما او نورو دوستانو د اټکل له مخې ددې کالونۍ سور به یونیم کیلو متر او اوږدوالی به یې دوه نیم کیلو متره و، ټولې ودانۍ دوه پوړه په یوه نقشه یوه ډیزاین او یوډول وي په منع کې پراخ پراخه سړکونه و. ډرېور وویل چې داد اسامه بن لادن ښارگوټی (کالونۍ) او داساحه او کورونه دهغه شخصي ملکیت دی چې عرب مجاهدینو ته یې جوړ کړيدي.

دمکې معظمې د ښار په زړه او دومره گران بیه سیمه کې چې ښایي د بیې دلوروالي ساری به یې په نړۍ کې کم وي دومره ستر ملکیت او ددومره کورونو درلودل داسامه د شتمنۍ ښه ده او داڅرگندوي چې هغه کوم گدا ندی او که وغواړي دښه ژوند ټولې اسانتیاوې ورته برابرې دي، ددومره شتمنۍ ددرلودلو سره سره بیا هم دتورې بوږې په غرو کې داسامه ژوند ددې ښه څرگندوی دی چې داسلام مینه له شهزاده څخه ملنگ جوړوي، په سعودي کې داسامه دکورنۍ ددرناوي، عزت او حیثیت په اړه به یې پخپل

ځای کې بحث وکړو خو اوس همدومره وایو چې ددوی کورنۍ د سعود کورنۍ ته ډېره نږدې او ډېره محترمه ده او پلار یې د سعودي حکومت وزیر و په داسې حال کې چې سعود کورنۍ حکومت خپل میراث گڼي او ډېر کم له خپلې کورنۍ پرته بل چاته وزارت ورکوي .

استاد داهم وویل چې سعودي اوس ددې ښار پاتې کار بند کړی دی .
(ددې کرښو د لیکلو په وخت کې امریکایانو د اسامه رح د شهادت ډرامه وړاندې کړې نه وه)

دمکې په ښار کې تاو راتاو کېدو ، بالاخره موټر د سړک پر غاړه ودرېد ، ډرپور لا دمخه چاته تېلېفون کړی و ، درې تنه موټر ته راوختل ، تور تور وو ، په ورین تندي یې سلام وکړ ، هر تن ته یې دلته هم هماغسې یوه یوه قوتۍ خوراکي توکي ورکړل ، دلته یې هر حاجي ته یو پلاستيکي لاس بند ورکړ په لاس بند د خدمت د مطوف نمبر ۸۷ او د جنوبي اسيا مکتب په کمپيوټري غټ لیک او د دوی د دفتر ادرس ، دايميل او تېلېفون نمبر کوچنی لیکل شوي وو تر کشک لاندې یې د هر شرکت او هېواد نوم په قلم لیکلي وو .

موږ په پیل کې نه پوهېدو وروسته پوه شو چې موږ د جنوبي اسيا د ادارې او پدې اداره کې بیا د ۸۷ څانگې اړوند یو .

دلته ډرپور زموږ ټول پاسپورټونه دې خلکو ته ورکړل ، هغوی هم حاضرې اخستل پیل کړل هغوی به نوم اخست او له حاجي یې غوښتل چې دپلار نوم یې واخلي له حاضرۍ وروسته یې ټول پاسپورټونه له ځانه سره ایسار او د الوتکې ټکټونه یې ترې را کړل .

له دې ځایه روان شو، د حرم لیدلو ته یې تابه وم، ډرپوته مې وویل استاده کعبه لېرې ده او که نږدې، ویې ویل: له شیشي ښي خواته وگوره یو لوړ برج درته ښکاري؟ ما چې وکتل رښتیا هم ډېر لوړ برج او په سر کې یې ساعت (گړی) ښکارېده ما ویل هو نږدې ده. هغه وویل کعبه تر همدې برج لاندې ده.

دا برج ډېر نږدې وو، یو ځل مې زړه وو چې استاد ته ووايم ودرېره همدلته کوزېرم، اوله کوزېدو وروسته په منډه ځان بیت الله ته رسوم او خپله د ټول عمر تنده خړوبوم، خوزړه نازړه وم اخر مې د ټوکې په انداز ورته وویل خو هغه ونه منله ویل یې چې هلته له مانه ستاسو ټولو شتون اوزه له هغوی تسلیمي غواړم. د شپې پاو کم یوولس بجې وې چې د خپل استوگنځي (عماري) مخې ته ورسېدو د جنوبي آسیا له مکتب څخه د عماري لارښوونکي او مزدوران راسره ختلي وو، سامان له موټر څخه همدوی رانښکته او د عماري تر دروازې یې ورساوه په عماره کې دهر چاڅونه (طاق) او تخت معلوم وو.

موږ په څلور ودانیو (عمارو) ووېشل شو، ما او مولوي احمدي ته د لومړي عماري په لومړي پوړ کې لومړي درې کسيزه څونه را کول شوي وه. بیکونه مو خونې ته ننوېستل د هر حاجي نوم دهغه د تخت څنگ ته پردېوال ټومبل شوی و.

مكة المكرمة

د نومونې لامل:

ځینې وايي دې سیمې ته مکه ځکه وايي چې گناهونه له منځه وړي، او یا دا چې اوبه پکې کمې دي (سمیت مکه لاندې تمک الذنوب، ای تذب بها وقيل: لقله مائها) یا دا چې (لاندې یو مها الناس من کل مکان فکانها تجذبهم اليها) یعنې: خلک پرې له هرې خوا بیروبار کوي، گو یا دا چې ځانته یې جذبوي یا (لاندې تمک من ظلم فیها ای تهلکه)

ځکه چې دلته څوک ظلم وکړي نو له منځه یې وړي، داسیمه فطرتاً د ظالمانو او جابرانو غرور له منځه وړي، لاندې تمک الجبارین ای تذهب نحوتم) (۱)

(۱) شفاء الغرام والدرر الفرائد المنظمة د (زمور د قبلي تاریخ د عبدالمالک همت لیکنه) په حواله،

زه پدې اندیم چې په مکه کې د اتولې ځانگړنې شته دي او د تسمیې (نومونې) ټول لاملونه یې له مسمی سره سمون خوري.

مکې ته په عظیم الشان قرآن کې بکه هم ویل شوې ده، لا مل یې هماغه دمکې ازدحام او دیو بل ټپل وهل دي.

تفسیر مظهري وايي مکه او بکه دواړه یوه خبره ده دا ځکه چې عربان کله کله میم، با تلفظ کوي، لکه نمیط او نبیط، لازم، لازب، راتب، راتم او

علامه جمال الدین محمد جارالله دمکې معظمې د نومونو شمېر شپږ پنځوس نبودلی دی.

له دې پرته په عظیم الشان قران کې دې ښار ته د ام القری یعنی د قریو مور (الانعام ۹۲) البلد امنیا دامن ښار (ابراهیم ۳۵) البلد الامین یا ډاډمن ښار (التین ۳) البلد الذی حرمها یا هغه ښار چې محترم یې گرځولی دی (النمل ۹۱) حرم آمن یا دامن یا ډاډ حرم (القصص ۵۷)، وادغیر ذی زرع یا بې کروندې دښته (ابراهیم ۳۷) معادیا د ورگرځېدو اصلي وطن (القصص ۸۵) قریه یا کلی (محمد ۱۳) المسجد الحرام یا عزتمن مسجد هم ویل شوي دي .

واعلم بأن كثرة الاسامی
دلالة على ان المسمى سامی

پوهه شه چې ډېر نومونه د مسمې د اهميت او لوړوالي معنا ورکوي .

د مکې جغرافیه او تاریخ

ځینې روایات وايي چې الله ج مکه معظمه له نورې ځمکې دوه زره کاله وړاندې پیدا کړې، مکه د سعودي عربستان لوېدیځ ته د حجاز په ویره لمن کې د غرونو او غونډیو په منځ کې پرته ده، د مکې معظمې هواره سطحه بطحاء نومېږي، د مکې عرض البلد شمال ته ۱۹-۲۵ او ۲۱ درجې، طول البلد یې ختیځ ته ۴۲ شمال ته ۴۹ او ۳۹ درجې دی د سمندر له سطحې درې سوه متره لوړه ده، مکه د ځمکې د کرې په منځ کې واقع ده.

مکه د تهامې په ختیځ کې چې شمال ته یې مدینه منوره، ختیځ ته یې نجد او ریاض جنوب ته یې یمن او لوېدیځ ته یې جده او بحر الاحمر (سور سمندر) پراته دي .

په مکه معظمه کې روانې اوبه نشته همدا لامل دی چې کرهڼه پکې کمه ده او آن دڅښلو اوبه هم له کوهیانو را وپستل کېږي.

په مکه مکرمه کې اوس د څښلو او کارولو د اوبو کمی نشته دی، اوس د خلکو سوبه او اقتصاد لوړ شوی دی، هلته هېڅوک هم د بمبو اوبه نه څښي، بلکې بوتلي، یا چاڼي شوي اوبه څښي.

دمکې هوا ډېره توده او سوځنده ده، باران پکې کم وي کله کله په ژمي کې هم د حرارت درجه تر ۳۵-۴۰ پورې رسېږي او په دوبي کې خو ډېر ځله تر ۵۰ لوړېږي یو عرب راته وویل چې په دوبي (اوږي) کې څښي وخت د تودوخې له امله د سرک قیر هم روان شي، دلته ډېر وخت د شپې او ورځې په هوا کې ډېر کم توپیر وي، دمکې او سېدونکي وايي چې الله ج او یا ډوله هوا وي پیدا کېږي چې نهه شپېته یې په مکه او یوه یې په ټوله نړۍ کې چلېږي.

دمکې دخپلو اوسېدونکیو شمېرله یو میلیون څخه اوږي.

د مکې مکرمې فضایل

الله ج په هر شي او هر مورد کې یو شی پر نورو غوره ګرځولی او امتیاز یې ورکړی دی. د بېلګې په توګه په شپو کې د قدر شپه، په ورځو کې داختر او عاشوری ورځ، په انسانانو کې حضرت رسول اکرم ص، د اونۍ په ورځو کې جمعه، په میاشتو کې رمضان المبارک، په جنتونو کې فردوس په ایټونو کې ایت الکرسي، په کتابونو کې عظیم الشان قرآن، همدا ډول یې د ځمکې پر سر تر ټولو غوره ځای او تر ټولو سپېڅلی خاوره مکه معظمه ګرځولي ده.

دالله ج داقانون دی چې پرهغه شي سوگند خوري چې دهغه پر وړاندې عزتمند او مهم وي او الله ج په عظیم الشان قران کې دوه ځایه پر مکه معظمه سوگند یاد کړی دی:

والتین والزیتون والطور سنین وهذا البلد الامین. (التین ۱-۳) یعنی پر انځر اوزیتون او پر طور سینا او پر دې امان وړکوونکي (امین) بنا سوگند . . . : لا اقسام بهذا البلد: یعنی سوگند خورم په دې ښار (مکې)

په تاریخ مکه کې لیکي چې په عظیم الشان قرآن کې الله ج پنځوس ځایه مکه معظمه یاده کړې ده: ان اول بیت وضع للناس بکة مبارکا وهذا . . . (ال عمران ۹۶) یعنی : (له شک پرته لومړۍ کوټه کې چې دخلکو (عبادت) لپاره جوړه شوه په مکه (مکرمه) کې ده چې برکتناکه او خلکو ته لارښوونکې ده پدې کې څرگندې نښې دي، یو پکې مقام ابراهیم دی، او هر څوک چې (حرم ته) ننوځي، نو په امن کې شو.)

حضرت عبداللہ ابن عباس رض فرمایي رسول الله ص مکې معظمې ته په خطاب کې وفرمایي (ما طیبک من بلد واحبک الی ولولان قومی اخرجونی منک ما سکنت غیرک) (۱) مشکوة

یعنی ته څومره ښکلې، خوشبویه او پر ما گران ښاري چې که قوم مې له تاڅخه وېستلی نه وای نو زه به له تا پرته بل چېرې نه وای او سېدلې.

عبداللہ ابن عدي وايي ما رسول الله ص په حزوره نومي ځای کې ولاړ و لید چې مکې معظمې ته یې په خطاب کې فرمایي: په رښتیا ته دخدای ج غوره او خدای ج ته گرانه ځمکه یې، که زه له تاڅخه وتلو ته اړ شوی نه وای نو هېڅکله به درڅخه وتلی نه وای.

(۱) مشکوة

رسول الله ص فرمایي: صلاة في مسجدی هذا افضل من الف صلاة فيما سواه الا المسجد الحرام والصلوة في المسجد الحرام افضل من صلوة في مسجدی هذا بمائة الصلوة .

زما په مسجد کې لمونځ له نورو مساجدو زر ځله غوره دی خو له مسجد حرام پرته څکه هلته یو لمونځ زما په مسجد کې له لمانځه څخه سل چنده غوره دی.

حسن بصري وايي: ددې حديث منظور دادی چې په مسجد الحرام کې یو لمونځ د بل ځای له لمانځه څخه سل زره چنده غوره دی.

حسن بصري فرمایي: په مکه معظمه کې یوه ورځ روژه د بل ځای له روژې یولک چنده ډېر ثواب لري هلته یو درهم خیرات په بل ځای کې دیولک درهمو له خیرات څخه ډېر اجر لري، همدا ډول هلته هره نیکی په بل ځای کې له نېکۍ څخه یولک چنده ډېر ثواب لري.

الله دې ښارته دخپل کور د جوړېدو او داشرف المخلوقات حضرت محمد ص دپیدا ایښت ویاړ ورپه برخه کړي.

همدا راز داویار چې هر څوک ورننوځي نو په امن کې شو.

الله ج دې ښارته دکفارو او انسي او جني دجلانو تنوتل منع کړي دي، دې ښار ته پښې غځول، د انساني حاجت پوره کولو په وخت کې دې خواته مخ کول، مکروه دي.

لکه څنگه چې په دې ښار کې نېک اعمال ډېر ثواب لري همدراز دلته ناروا کار هم ډېر گناه لري، الله ج فرمایي: (من یردفيه بالحاد بظلم نذقه من عذاب الیم) یعنې او هر څوک چې په ظلم او ناروا پکې د بېدینۍ خبر وکړي نو دردناک عذاب خوند به ورو څکو (۱): الحج ۲۵

پدې ښار کې داسې ځایونه دي چې دعا پکې ډېره ښه قبلېږي، طاعت او نېک کارونه پکې ډېر ثواب لري.

رسول الله ص دمکې دفتحې په ورځ وویل: الله ج له هغې ورځې راهیسې دې ښارته عزت ورکړی دی چې ځمکه او اسمانونه یې پیدا کړي دي.

او دا عزت به دقیامت تر ورځې دوام مومي، په دې ښار کې له ما پرته بل چاته دجنگ او جگړو اجازه نشته ده او ماته هم دا اجازه دڅو ساعتو لپاره را کول شوې وه، نور تر قیامت ددې درناوی ساتل شوی دی، نه به یې څوک کوم مارغه او یا څاروي ته، تکلیف او زیان رسوي، آن دعامې لارې له سر څخه هم ځانته د اخستلو په نیت دموندل شوي شي پورته کول رواندي، مگر ددې لپاره چې اعلان وکړل شي او خاوند ته یې وسپارل شي، نه به یې څوک وایسته او ونې پرې کوي:

(۱) مسلم کتاب الحج.

د حرم حدود

دمکې معظمې ددرناوي په اړه چې کوم روایات راځي دادرناوی یواځې دکعبې تر ودانۍ پورې محدود ندی، بلکې الله ج دخپل رحمت اودحرم دعزت اوشرف له کبله دحرم چاپېر چل ته هم دادرناوی ورکړی دی.

یوروايت داسې هم دی چې حضرت جبریل ع حضرت ابراهیم ع دحرم پر حدودو وگرځاوه اودتیگو په واسطه یې ددې حدودو دپه نښه کولو امر ورته وکړ، او حضرت ابراهیم ع هم داکار وکړ.

دمکې له فتحې وروسته رسول الله ص تمیم بن اسد الخزاعی ته ددې حدودو دتازه کولو امر وکړ او هغه هم داکار په نښه توگه وکړ.

ترهغه وروسته هم په بېلابېلو وختونو کې مسلمانو واکمنو د اکار کړی دی، او په دې حدودو کې یې ۹۴۳ نښې ایښې دي خو د دې نښو ډېره برخه په غرونو، غونډیو، خوړونو او ناهوارو برخو کې ده، چې اوس د نښې ډېرې کمې پاتې دي.

د حرم یا کعبې خپل مساحت ۱۳۷ کیلومتره مربع او ټوله ساحه یې پنځه سوه پنځوس کیلو متره ده چې حدود یې په دې ډول دي :

تنعیم یا د حضرت عایشې رضی الله تعالی عنها مسجد.

تنعیم د حرم شریف شمال ته د مدینې منورې پر لار له حرم څخه اوه نیم کیلومتره لېرې واقع دی حرم ته د اتر ټولو نږدې حد دی، په مکه یا د حرم په ساحه کې او سپدونکي ډېر حاجیان د عمرې د احرام لپاره همدلته راځي تنعیم دحل په ساحه کې دی.

جعرانه

ددې ځای نسبت د بنو تمیم د قبیلې یوې احمقې او ناپوهې ښځې ته شوی چې خپل نوم یې ریظه او لقب یې جعرانه و، هغې به ټوله ورځ وړی و رپشلې او چې مازیگر به شونو خپل کړی کار به یې خراب کړ او خپلې و رپشلې وړی به یې بېرته سپرلې، (ولاتکونواکا ال تي نقضت).... ایت د همدې په اړه راغلی داځای د حرم په ۲۴ کیلومترۍ کې شمال ختیځ ته واقع دی.

ددې ځای اوبه په خوږوالي کې نوم لري، او آن خلک یې د ضرب المثل په توګه یادوي، دلته هم ملک فهد په ۴۳۰ متره مربع ځمکه کې دزر (۱۰۰۰) لمونځ کوونکي په ګنجایش یونسکلی مسجد جوړ کړ.

حدیبیه

دا د حرم له ساحې بهر د جدې پر زاړه سرک پرته له حرم څخه ۲۴ کیلومتره لرې سیمه ده، اوس یې خلک شمیسي بولي، دلته پخوا د حدیبیې په نوم یو کوهی وو او داسیمه هم د همدې کوهي په نوم یادېده، شمیس هم دیوه پخواني تاریخي کوهي نوم دی چې قاسي (۸۳۲ هـ سپوږمیزمې) هم یاد کړی دی، دلته د حرم له حدودو دوه کیلومتره لېرې یونسکلی مسجد هم جوړ شوی دی، د بیعت رضوان او د حدیبیې د سولې مهمې پېښې هم د هجرت په شپږم کال هم دلته ترسره شوي دي.

دلته پخوا ترکانو هم یو مسجد جوړ کړی وو.

نخله

دادمکې او طائف ترمنځ سیمه ده چې د حرم د ختیځ او شمال حدود ټاکي، دا دوه برخې دي یوې ته یې نخله یماني وایي چې طائف ته د تللي سرک بڼې خواته ده او بلې ته یې نخله شامي یا مضیق وایي چې له حرم څخه پنځه څلوېښت کیلومتره لږې پرته ده، د داء په نوم د غره یوې اوږدې لړۍ د اوږه نخلې یوه له بل څخه بېلې کړې دي.

کله چې رسول الله ص دهجرت په لسم کال د طائف له سفر څخه راستون شو، نو د پیریانو یوې لویې ډلې همدلته عظیم الشان قرآن واورېد، او مسلمانان شول، د عبدالله ابن جحش په مشرۍ یوه اته کسيزه سريه هم د رسول الله ص لخوا د قريشو د کاروان د څار لولپاره همدلته ولېږل شوه، دې سريې پردې کاروان حمله وکړه د عمر ابن الحضرمي په نوم یوتن یې وواژه او عثمان بن عبدالله او حکم بن کیسان یې ژوندي ونيول، او نور وتښتېدل، دا په اسلام کې د لومړني کافروژل او د مسلمانانو پر لاس د لومړنيو بڼدیانو نیول او د دوی مال لومړنی غنیمت گڼل کېږي.

د عزا په نوم مشهور او ستړت چې الله ج په عظیم الشان قران کې یاد کړی دی، (افرايتم اللت والعزی) (۱)، نجم ۱۹

یعني (او تا سولات او عزی ولیدل) هم په همدې نخله کې وو چې رسول الله ص یې دمکې له فتحې وروسته د ماتو لولپاره حضرت خالد بن ولید، وگوماره، کله چې رسول الله ص دمکې له فتحې وروسته له حنین څخه طائف ته تشریف وړه نو په نخله یماني او قرن منازل تېر شو.

اضاءة لبين

دا جنوب اړخ ته ۱۶ کیلومتره لېرې د حرم حد دی نن سبا ورته عقیشه وایي عقیش دیو شخص نوم دی، چې په نوي یمو هجري کلونو کې ددې ځای څښتن وو، لبن شیدو (پیو) ته وایي.

دې جهیل ډوله ځای ته ځکه لبن وایي چې ورته نږدې غرونه سپین ته مایل رنګ لري، د ادرسول الله ص د حلیف قوم خزاعه سیمه وه.

حرم یا کعبه

د کعبې نومونه:

کعبه ډېر نومونه لري او دا ډېر نومونه د کعبې د درناوي او اهميت په معنی دي، خو په عظم الشان قرآن کې ورته دا پنځه نومونه کارول شوي دي.

۱: کعبه

(جعل الله الکعبة البیت الحرام قیاماً للناس) (۱) مائده ۹۷

یعنې الله ج کعبه عزتمن او خلکو دا وسېدو ځای گرځولی دی، کعبه په عربي کې لوړې او یواځې ته وایي دامعناګانې پر کعبه تطبیقېږي.

۲: بیت الحرام

په پورتنی ایت کې کعبې ته بیت الحرام هم ویل شوی.

۳: بیت الله

(وعهدنا الی ابراهیم واسمعیل ان طهراً بیتي للطائفین) (۱) البقره ۱۲۵.

یعنې: او موږ په ابراهیم او اسمعیل تینګار کړی وو چې زما کور طواف کوونکیو ته پاک کړه.

۴: بیت العتیق

(...والیطوفوا بالبيت العتيق) (۱) الحج ۲۹

يعني او دبيت العتيق. طواف دې وکړي

دعتيق معنی، پخوانی، لوړشانه، نه ډوبېدونکی ازاد او خپلواک دی، یاداچې چا ددې کور زیارت وکړنو ددوږخ له اور څخه خلاص شو.

۵: قبله

فلنولينك قبلة ترضاها (۱):البقرة ۱۴۴.

يعني: نوژر ده چې هغه قبلي ته به ستامخ واپو وچې ته يې خوښوي

د کعبې تاريخ او ودانونکي

له تاريخي رواياتو څرگندېږي چې تر اوسه دبيت الله وداني دولس ځله جوړه شوې ده، که څه هم په دې اړه ځينې روايات قوي ندي خود ځينو سند پياوړی دی.

د بيت الله ودانونکي

تاريخ دبيت الله ودانونکي داسې راپېژني.

۱: پرنبتي.

۲: حضرت ادم ع.

۳: حضرت شيث ع.

۴: حضرت ابراهيم او حضرت اسمعيل عليهم السلام.

۵: دعمالقه ووقوم.

۶: دجرهم قبيله.

۷: قصی دکلاب ځوی، دنبي ع له نيکونو څخه يوتن.

۸: دمکې قریش له هجرت څخه ۱۸ کاله وړاندې.

۹: په ۲۵ هـ عبداللہ دزبیر زوی.

۱۰: په ۷۴ هـ حجاج دیوسف زوی.

۱۱: په ۱۰۴۰ هـ ترکی سلطان مراد.

۱۲: په ۱۴۱۷ شافهد د عبدالعزیز زوی.

حضرت عبداللہ ابن عمر رض فرمایي کله چې اللہ ج حضرت ادم ع ځمکې ته راو لېږه نو ورته یې وویل چې زه له تاسره یو کور هم لېږم چې له دې کور څخه به داسې طواف کېږي لکه څرنګه چې پر بنسټې زمانه عرش څخه طواف کوي، او د دې کور شاوخوا به داسې لمونځ کېږي لکه څنګه چې زما د عرش شاوخوا لمونځ کېږي.

راوي وايي چې د حضرت نوح ع د طوفان په وخت کې، کعبه پورته شوې وه، سره له دې چې دقیق ځای یې معلوم نه وو، خو بیا هم د پروپیغمبران په خپل وخت کې، دهغې طواف کړی دی، اللہ ج حضرت ابراهیم ع ته د کعبې دقیق ځای وښود بیا حضرت ابراهیم ع د پنځو غرو (حرا، شیبیر، لبنان، طور او جبل خیر) څخه تیګې راوړې، او کعبه یې ودانه کړه.

(۱) هیتمي او مجموع الزوائد ۳، ۲۸۸ د تاریخ مکه په حواله

ځینې خلک له دې پنځو غرو څخه، د حضرت ابراهیم ع په واسطه د تیګو راوړلو خبره نه مني ځینې د اروایت هم صحیح نه گڼي خو ځینې یې دهغه ع معجزه گڼي، قران عظیم الشان په دې شاهد دی چې کله حضرت ابراهیم ع خپله مېرمن حضرت هاجر ه او خپل ځوی حضرت اسمعیل ع مکې ته راوستل، نو هغه وخت د کعبې، د ودانۍ نښه وه، دا حقیقت دهغه ع له دې دعا څخه ښکاري (ربنا اني اسکنک من ذریتي بوا د غیر ذی زرع عند بیتک المحرم) (۱) ابراهیم ۳۷.

یعنې ای زموږ پر به ما خپل ځینې اولاد په شاړه ځمکه ستا د عزتمند کور تر څنګ پرېښودل.

داددې څرگندوی دی چې په هغه وخت کې بیت الحرام وو، البته تاریخي روایات داهم وایي چې په هغه وخت کې دکعبې ودانې، اودیوالونه نرېدلي وو، خوبنسټ یې لاوو، اودومره کلک وو، چې زرگونه کاله وروسته هم، حضرت ابراهیم ع په همدې بنسټونو دېوالونه جوړ کړل، الله ج فرمایي، واذیرفع ابراهیم القواعد من البيت واسمعیل (۱) البقرة ۱۲۷.

یعني: اوکله چې ابراهیم ع او اسمعیل ع دبیت الله بنسټونه لوړ کړل. بخاري کې راځي، چې یزید بن هارون وایي کله چې عبداللہ د زبیر زوی، کعبه دودانولوپه موخه وړانوله، نوزه هملته وم، ماولیدل چې هغه حطیم هم دبیت الله په ودانۍ کې راووست، اوماولیدل چې دبیت الله بنسټ داوښ کوهان ته ورته، تیگوڅخه جوړ شوی و، وروسته د فهد په وخت ۱۴۱۷هـ کې هم کعبه په همدې بنسټ جوړه شوې، په دې وخت کې د اړتیا له مخې دکعبې د بنسټ یوه برخه ۱،۴۰ متره وکیندل شوه، نو ولیدل شول، چې دکعبې د بنسټ تیگي له کومې مسالې اوساختماني موادو پرته د پری کلکې لگول شوې دي، داتیگي داوښ کوهان ته ورته وې، او اوس هم له کوم ترمیم پرته پرهماغه بنسټ دغه ودانۍ جوړه شوېده، دا چې دا بنسټ به له حضرت ابراهیم ع څو کاله وړاندې جوړ شوی وي الله ج ته معلومه ده.

دادی له حضرت ابراهیم ع راهیسي هم ۵۰۰۰ کاله تېر شول، خو دې بنسټ د هر ډول طوفان سېلاب او هر ډول طبعي پېښو مقابله کړېده.

د اسلام په تاریخ کې، تراوسه مسجد الحرام لس ځلې دلاندې اشخاصو لخوا په لاندې تاریخ پراخه شوی دی.

۱: دامیر المؤمنین حضرت عمر ابن خطاب لخوا په ۱۷هـ چې له ۶۳۹ ز سره سمون خوري.

۲: دامیر المؤمنین حضرت عثمان بن عفان لخوا په ۲۲هـ چې له ۶۴۸ ز سره سمون خوري.

۳: د ابو جعفر منصور لخوا په ۱۳۷هـ چې له ۷۵۵ ز سره سمون خوري.

- ۴: د عبداللہ ابن زبیر لخوا په ۲۵هـ چې له ۲۸۵ز سره سمون خوري.
۵: د ولید بن عبدالملک لخوا
۶: د محمد المهدی عباسي لخوا په ۱۶۰هـ چې له ۷۷۷ز سره سمون خوري.
۷: د معتضد عباسي لخوا په ۲۸۴هـ چې له ۸۹۷ز سره سمون خوري.
۸- د مقتدر عباسي لخوا په ۳۰۶هـ چې له ۹۱۸ز سره سمون خوري.
۹: د ملک عبدالعزیز لخوا په ۱۳۷۳هـ چې له ۱۹۵۳ز سره سمون خوري.
۱۰: د فهد ابن عبدالعزیز لخوا په ۱۴۰۹هـ چې له ۱۹۸۸ز سره سمون خوري.

د ملک عبدالعزیز په پیرکې د کعبې بیا رغونه

ملک عبدالعزیز یو ځل په ۱۳۴۴هـ یا ۱۹۲۵ز کې د حرم د ترمیم امر وکړ بیا یې په ۱۳۲۸هـ یا ۱۹۴۸ز کې د اکال پیل کړ د حرم د توسع او رغونې کار پیل و و چې ملک عبدالعزیز په ۱۳۷۳هـ یا ۱۹۵۳ز کې وفات شو.

د ملک عبدالعزیز له وفات وروسته دهغه زوی ملک سعود د حرم د پراختیا او رغولو کار ته ادامه ورکړه او شل کاله یې پرې تېر کړل، دې شاهانو هم د حرم د توسع (پراختیا) او رغونې چارې د ابن لادن کمپنۍ ته سپارلې وې، پدې ترمیم سعودی له شپږسوه او شل میلیونو ډالرو پر ریال ولگول.

(۱) تطور عمارة المسجد الحرام ص ۱۹.

د ملک عبدالعزیز او ملک سعود له ترمیم او پراختیا سره سره بیا هم حرم تنگ او زیارت کوونکي زیات وو، بالاخره ملک فهد په ۱۴۰۶هـ یا ۱۹۸۶ز کې امر وکړ چې د کعبې چټ دې هم لمانځه ته چمتو کړل شي، هماغه وو چې د چټ ترمیم پیل شو، په چټ کې لوډ سپیکرونه (لوډ غږې) دیخ او تودوخې ضد مرموته ورته تیرې، ولگول شوې، د زمزم اوبه پورته شوې، چټ رڼاشو، برېښنا یې او عادي زینې ورته پورته شوې، له دې وروسته د چټ ۴۲۰۰۰ مربع متره ځمکه د ۱۰۵۰۰۰ المونځ کوونکیو گټې ته چمتو شوه، د چټ په دې ترمیم هم شاوخوا دېرش میلیونه ریاله ولگېدل، فهد په ۱۹۸۸ کال یا د ۱۴۰۹هـ د صفر المظفر په میاشت کې د حرم د دوهمې پراختیا بنسټ کېښود چې په ۱۴۱۳ یا ۱۹۹۳ کې پای ته ورسېد، په دې پراختیا کې د باب عمره او باب عبدالعزیز ترمنځ په

۱۹۰۰۰ متره مربع مساحت کې د مسفلې لورته چې مخامخ ورته دارالتوحيد کانتیننټل. شركة المکه او برج زمزم دی، یوه لویه ودانۍ پیل شوه دا ودانۍ دوه ځمکتلي (زېرمیني) یوه گراوند فلور (د ځمکې سطحه) لومړی پور (چې مور افغانان ورته په عامه ژبه دوهم پور وایو) او ددې پور پت لري د مسجد انتظامیه لومړی ځمکتلی د ځان او مسجد لپاره کاروي، په دې ځمکتلي کې د مسجد فني، تخنیکي او کنټرولونکي وسایط ځای پر ځای شوي، همدارنگه ځینې ډیپوگان او تحویلخانې هم پکې دي، دې ځای ته د عامو خلکو ننوتل منع دي.

او ددریم پور پت دلمونځ کوونکیو استفادې ته چمتو دی.

نوې ودانۍ ډېره ښکلې ده او ټول عصري او پرمختللي وسایل او د هوادیخ ساتلو لپاره پکې سلگونه ایرکنډېشنونه کارېدلي دي.

ددې څلور وارو ځایونو مساحت ۷۲،۰۰۰ متره مربع دی، دا ودانۍ دومره کلکه ده، چې د نورو پورونو تاب هم راوړلی شي او که اړتیا پېښه شي نور پورونه هم پرې جوړېږي، په وروستي پت ښکلې درې گنبدې $۱۵ \times ۱۵ = ۲۲۵$ متره مربع کې جوړې شوې دي، او هره گنبده دیارلس متره لوړه ده، هر پور ته د عادي زینو (پوریو) ترڅنګ څو ځایه برېښنايي زینې هم پورته شوې دي، هر پور ۵۳۰ ستنې لري دهرې ستن په بېخ او پورتنۍ برخه کې څلور خوا ته ایرکنډېشن لگېدلی دی.

د سعودی پاچایانو لومړی توسیع (پراختیا) شمال ته د مروې او باب العمره پر خوا چې باب الزبیر، باب الندوه، باب حجر اسمعیل، باب المدینه، باب مهدی، هم پکې راځي وه او جنوب ته د صفاله غونډۍ تر باب عبدالعزیز پورې چې باب حنین، باب اسماعیل هم پکې ده غځېدلي ده.

د ملک فهد په وخت کې

د سلطان مراد ترکی لخوا د کعبې له رغونې درې سوه پنځه او یا کاله تېر شوي، او د کعبې ودانۍ بیا رغونه غوښتله له همدې امله ملک فهد بن عبدالعزیز چې ځان ته یې د حرمینو خادم وایه، د کعبې ترمیم د ۱۴۱۷ هـ سپوږمیز کال په محرم کې پیل کړ او کعبه یې بنسټیزه ورغوله، په دې ترمیم کې یې د کعبې د دېوالونو ټیټګې هواري او یو برابر کړې وې.

بهرنۍ برخې: د ټیټګوله منځه یې پخوانۍ مساله راووسته، نوې سیمنتي مساله یې ورننوېسته، دواړه چتونه یې نوي ترمیم کړل، درې واړه، ستنې یې ورته نوې کړې، لدې رغونې وروسته د کعبې لوړوالی ۱۴ متره د ملتزم اړخ یا له حجراسود څخه تر حطیم پورې د دېوال اوږدوالی، ۸۴، ۱۲، د حطیم له پیل څخه د حطیم تر پایه یا تر رکن شامي پورې ۲۸، ۱۱ متره، له رکن شامي یاد حطیم څخه تر رکن یماني پورې ۱۲، ۱۱ اوله رکن یماني څخه تر حجر اسود پورې ۵۲، ۱۱ متره ده.

په ۱۴۱۷ هـ سپوږمیز کال د کعبې د ترمیم، ویار د ابن لادن د کمپنۍ په برخه شو.

لومړی وصل

له هرات څخه چې الوتلو نو ټول حاجیان په احرام کې وو خو سید نصیر، او حاجي عبدالله همداسې راوختل، ما ورته وویل چې تاسو که په الوتکه کې احرام کوئ نو باید له میقات څخه تېر نشئ او که په جده کې یې کوئ نو جده خوله میقات څخه اخواد حل په ساحه کې ده او دم درباندي اوږي، هغوی راته وویل چې موږ بیاله جدې څخه جحفې ته دا احرام لپاره څو زه هم چپ شوم، دوی دواړه له موږ سره په موټرو کې مکې معظمې ته هم را نغلل حیران وم،

چې دوی ولې دا کار وکړه پر وروسته پوه شوم چې دوی دواړه شیعیه گان دي، د عبداللہ رنگ خو هزاره گانو ته ورته وو خو سید نصیر هزاره هم نه وو اصلاً د کابل د چهار دهی او سپدونکی وو، چا گومان هم نه کاوه چې دی به شیعیه وي.

خونو ته د ننوتلو په وخت د مولانا یار محمد په نوم یو تن چې ښکلی سور او سپین رنگ، سره او توره گڼه وډه ریره یې وه راغی ځان یې په مکه مکرمه کې د شرکت له مسؤلینو معرفي کړ. او ویې ویل چې یوولس بجې رابنکته راشئ چې عمرې ته ځو، مور خپل سامان ځای پر ځای کړ، ما په هرات کې هم د احرام لپاره غسل کړی و، خو په جده کې ډېر خولې شوی وم دلته تشنایونه او گرمې او به هم پرېمانه وې له سره مې غسل وکړ ټول د عمارو مخ ته کوچني میدان ته راووتو مور یوه ته هم لار معلومه نه وه. مولانا یار محمد چې په مولانا مشهور وو له درې څلور ملگرو سره زمور ډ لارښود شوه لاره یې راته تشریح کړه، د عمارو موقعیت یې حفاير شارع ستین (شپتم سړک) وښود د سړک پر غاړه د متحده په نوم درملتون وو چې په ټول سعودي کې نمایندګه گۍ لري په مکه او مدینه کې خويي ما خپله شپږ اوه نمایندګه گۍ ولیدلې.

دلته په څلورو کتارو کې منظم ودرېدو دهرکتار لپاره یو تن مسؤل وټاکل شو، چې حاجیان بې نظمۍ ته پرېنږدي، یو کتار ماته را وسپارل شو، زمور د عماره له حرم شریف سره په مستقیم لوی سړک حرم ته نسبتاً نږدې پرته وه، کږې وږې لارې او فرعي سړکونه نه وو خو د عمارې دروازې لوی سړک ته نه وې، بلکې د دوو عمارو شا لوی سړک او دوو دروازې بیا مخ په جنوب ددې نورو عمارو دروازو ته وې کله چې لوی سړک ته را ووتو گورو چې ټول سړک له خلکو ډک دی، څومره چې دا دوطرفه سړک ښکاري نو له

خلکو ډک دی، بنسټې او نارینه، ډول ډول جامه، ډول ډول رنگ، ډېر بې حرم ته او لږ بې له حرم څخه خپلو استوګنځایونو ته روان وو خو ځایه مې په داسې خلکو سترگو ولګېدې چې نارینه بې احرام په جامه کې خو بنسټو بې یو ډول یونیفورم (یو ډول څادر، کمیس، پرتوګ په څادر نښه) درلوده او یو ځای به روان وو چې دوی له نورو سره جوت پېژندل کېدل، پر لوی شا و خوا شپاړلس متره سرک هغه د چا خبره د قدم ځای نشته دی، د تلیبې ملکوتی ازانګو فضا سندریزه کړې وه، مور د سرک پر بڼې خوا مخ پر شمال لوېدیځ حرم شریف ته روان شو څو ګامه وړاندې بڼې خواته یو لوی مسجد پر مخ راغی مولنا وویل چې دامسجد په ټوله مکه کې مشهور او داسامه پلار ابن لادن جوړ کړی دی او دابن لادن په نوم یادېږي که له چا ځای ورک شو نو ددې مسجد پوښتنه دې وکړي. له مسجد سره سم پیچومی پیل شونو نو د ساعت برج مور ته ډېر نږدې دی.

د کعبې لیدلو تلو سې ډېر نا ارامه کړی وم، مور د هغه ځای چې حرم ترې پر خپلو سترګو لیدلی شو، په څو مترې کې وو، بس چې د همدې پیچومی چې په حقیقت کې پول وو سرته ورسېږو نو حرم ته رسېدلي بلل کېږو زه خپل شل کلن ارمان او دخپلې مینې وصل ته رسېدونکی وم، همدا څو متره فاصله لکه څو کیلومتره اوږده شوه کله چې د پله سرته ورسېدو نو الله اکبر اود اللهم لیبیک لیبیک لا شریک لک لیبیک ان لحمد والنعمة لک والملک لا شریک لک، انگازې لوړې او ژړاګانې پیل شوې، مولنا راته وویل چې دا مخامخ منارې د بیت الله دي، تلیبې او ژړاګانو زور واخست له پله ښکته او له سرک تېر شوه حرم صحن ته له ننوتلو سره مولنا ټول کېنول، له یو بل څخه د بېلېدلو په صورت کې یې دراتولېدلو ځای د دارالتوحید کانټینینټیل هوټل مخ ته تلو بزیون ته ورته د اعلاناتو سکریڼ وټاکه.

مولنا مخکې موږ ورسې د حرم شریف نبي خواته روان شو، د حرم شریف حویلی او شاوخوا یې سپین پرق وو، دلته د تیارو ځای نه وو له زرگونو کالو راهیسې دلته تیاره مغلوبه او رڼا او نور غالب وو، دلته دوامدار، انوار راوړي، تیاره فکرونه، تیاره نظریات له دې ځایه کوچېدلې ځای یې الهي انوارو او د معرفت او تعقل رڼا نیولې دی، د عظیم الشان قرآن پر نزول سره دا رڼا تلپاتې شوه په حرم کې شپه نشته ټوله ورځ ورځ او رڼا رڼا ده.

هغه مکه چې او سپدونکیو یې یو وخت د شیطان څراغ د بلولو وس نه درلودن ټوله چراغان ده.

مولنا په یوه دروازه ورننوېستو او س نو څو ثانيې پاتې دي چې د څه کم دوه میلیار دو مسلمانانو قبله، د بشریه تاریخ کې د ځمکې پر مخ لومړنۍ ودانۍ، او تر ټولو سپېڅلې او مبارکه خونه ووینم، هغه چې هره ورځ یې کم تر کمه یوولس ځله یادوم او دلمانځه په هر نیت کې وایم (مخ مې دکعبې شریفې په لوري) هغه چې که په لمانځه کې ورته مخ نکړې نو که هرڅومره دې نور شرایط او ارکان برابرهم وي لمونځ دې دمنلوندی، هغه چې په بیت الخلا او استنجا کې ورته مخ کول خو پر پرده آن پښې غځول اولارې توکول یې هم خواته منع دي.

هغه چې په ژوند او وینښه هم ورته مخ کوو، خوب موهم همدې خواته دی، او له مړینې وروسته په قبر کې هم همدې خواته مخ اړوو. هغه ځای چې ټول ساکنان یې هم تعظیم او تکریم پیژني او آن توتکی یې هم له فیلانو ساتي.

له ننوتلو سره سم ژړاگانې دومره ډېرې لوړې شوې چې تبلیه یې تر شعاع لاندې راوسته مخامخ راته دکعبې خونه وه، په همدې نیمه شپه کې لدې

شمعې څخه لسگونه زره پتنگان تاوېدل . پرتولوداسې کیفیت او د جذب حالت راغی چې د تشریح لپاره یې الفاظ او د بیان لپاره یې لار نلرم .

سترگې مې پر کعبه گنډلې وې خوزړه مې باور نه کاوه چې زه به اوس دهغې لیل او وصل ته رسېدلې یم چې میلیونونه مجنونان لري ، دوه سترگې مې څلور ، څلور مې اته ، او اته مې شپاړلس کړلې په غټو غټو مې وروکتل .

نور نو د تاب متره نه وه ، ماهېڅکله هم فکر نه کاوه چې زما کانی زړه به هم کله نرم شي ژړا او سلگۍ خو پرېږده . خو هلته کیفیت او حالت داسې وي چې دکانی زړه خو لاڅه چې آن له الماسو هم موم جوړوي .

یو وخت مې چا پر اوږه لاس کېښود ویل یې بس کړه څه چې ملگري طواف ته ښکته شول بیا یې موندلې نشو .

ما هلته داسې ځوانان هم په کریکو ولیدل چې که د دنیوي غم غرونه یې هم په سر کېښودل شي ښایي ورمېرې یې کوږ او سترگې یې لمدې نشي .

طواف مو په مطاف کې پیل کړ ، زمور طواف د عمرې وو ، په لومړیو درې شو طواف (دورو) کې موباید رمل (او د پهلوانانو په څېر منډه او اوږې پورته پورته) کړې وای ، خود بیرو بار له کبله داکارناشونی و ، د منډې خو پرېږده آن د عادي تگ امکان هم نه و ، ډېر ورو ورو روان و کله کله به موهسې اوږې پورته پورته کړې کله به مو چور هېر شول ، طواف مو د ژړا او انگولا په بدرگه وکړ ، زما سترگې له کعبې نه اخوا کېدلې ، له دې کتو مې داسې خوند اخست چې محسوسېده خو د کیفیت بیان یې نشم کولی . له طواف څخه چې فارغ شو نو لومړی ځل وو چې پخپله مې د زمزم او بوتو گیلان ونیوه هملته مطاف کې ورتاو شوم ښې ډېرې او به مې وڅښلې مورپه

رښتیا نادیده وو په خونديې نه مړېدو، دوه رکعتنه لمونځ مو وکړ، وروسته مولنا دصفا او مروه ترمنځ سعې ته روان کړو.

ماداسې انگېرله چې صفا او مروه به له کعبې لېرې سپېرې غونډۍ وي، دخوړ له پاسه به پول وي په دې پول کې به چېرته دوه شنه راډونه وي چې دمنډې ځای نښي خو داسې نه وو له مطاف څخه دکعبې دهغې دروازي خواته چې دصفا دروازي په نوم يادېږي په زینه راوختو، دا دطواف دپیل او پای زینه ده څو قدمه چې وړاندې لاړو لاد کعبې له محوطې بهر نه وو وتلي چې مولنا یوې پر مرمرو پوښلې لورې ته بوتللو ويې ویل چې دادصفا غونډۍ ده دا وړاندې شنه راډونه دي او هغه بل خواته همداسې لورې ده هغه مروه ده.

تاسې موسعې وکړئ زه همدلته درته ناست یم یواځې د صفا او مروه په اړه، نه بلکې په ټولیز ډول د کعبې او د حج د مناسکو د ټولو ځایونو په اړه زما ټکل بل ډول وو.

صفا او مروه او ددوی ترمنځ د تگ راتگ لارې خو دومره ښکلې او په عصري ساختماني موادو او نقشي جوړ شوي چې دافغانستان ارگ ورسره سیالي کولی نشي.

سعې د حج او عمرې له واجباتو څخه ده او ترتیب یې داسې دی چې لومړی به دصفا په لورې ودرېږي (صفا پخوا غونډۍ وه او دوخت په تېرېدو او دحکومت په هڅو اوس دکعبې له سطحې لږه لورې پاتې، نوره ختمه ده)

دلته به مخ کعبې ته کړې ځانگړې دعا به کوي بیا به دمروې خواته حرکت وکړي کله چې شنه میل ته ورسېږي نو له دې شنه میل څخه به تر بل شنه میل پورې منډه وکړي، دامیلیونه صفاته نږدې دي کله چې مروې ته ورسېږي نو

هلته به هم ودرېږي مخ به کعبې ته کړې دعابه وکړې او دصفا په لور به راروان شي، دسعي لپاره صفاته دتللو لار بېله او مروې ته بېله جوړه شوې ده، ددواړو لارو ترمنځ دوه کوچنۍ نورې لارې هم شته دي. کله چې شنه راډ ته راورسېږي نو تر بل شنه راډ پورې به منډه وکړې، دصفا او مروه ترمنځ او ه ځله تلل راتلل سعي ده هرځل به هم په صفا او هم په مروه کې ودرېږي مخ به کعبې ته کړې دعابه وکړې له صفا څخه مروې ته اوله مروې څخه صفاته پر دواړو لارو دواړو خواوو ته دوه دوه شنه څراغونه چې راډ ته ورته دي اود فقهي په کتابونو کې ورته ميلين اخضرين ويل کېږي نصب شوي دي.

سعي مو وکړه څوک ژر او څوک لږ ناوخته فارغ شول.

www.melitahrik.com
0777 400 116

په دوه تنو د ۱۶۰ حاجیانو سرخریيل

اوس راته یو دسر خریيل پاتې وو چې له احرامه ووځو او خپلې جامې واغونډو .

مولنا مودته وویل چې دلته سرونه مه خریيئ ځکه چې نایان لس پنځلس ریاله اخلي ، هلته په عماره کې هلکان شته که پنځه پنځه ریاله ورکړئ ښه په راحت به یې درته وخریې مودهم هلته سرونه ونه خریيل ، نابلدي هم وه خو چې عماروته راغللو دمجیب اونعمت په نوم دوه افغان هلکان وو او مودله یوسل او شپیتو تنو ډېر ووفکر مووکړ چې که دوی ته انتظار کوو اونوبت ته کېنو ښایې ډېر وځنډېږو مولناته موهم غوسه راغله چې ولې یې غلط وپوهولووروسته پوه شو چې مجیب دمولنا اوبنی اوله نعمت سره یې هم دخپلوئ کومه اړیکه وه ده غوښتل داپیسی ددوی په جیب کې ولوېږي .

ماملگروته مشوره ورکړه چې راءئ خپله یوډبل سرونه وخریو . لومړی زه یوه ملگري ته چې لامې نه پېژانده او سريې مخکې خریيل شوی وکېناستم سريې راته وخریې ، داوېنسته ماپنځلس کاله نه ووخریلي او په همدې هیله مې ساتلي وو چې دا به په حج کې خریيم او الله ج مې داهيله تر سره کړه ، درې نیمې بجې له عمرې فارغ شو ، احرام موووست ، جامې مو واغوستې . څه ملگري ویده شو ځکه چې ډېر ستړي وودشنيې شپه ، دشنيې ورځ دیکشنيې شپه ټول په سفر او گرځېدو تېرشول خو زه بېرته حرم ته لارم لار اسانه وه پر سرک بياهم خلک نه ځایېدل ، لمانځه ته وخت کم وولاندې په مطاف کې دطواف اجازه نه ورکول کېده تهجد مو وکړل او په کعبه کې په جماعت دلومړي لمانځه ویاړ راپه برخه شو .

صفا او مروه

صفا:

دایوه کوچنۍ غونډه ده چې دصفا او مروه ترمنځ دسعی پیل هم ترې کېږي دادکعبې دخونې په یو سل او دېرش مترۍ کې سوېل ختېځ ته پرته ده خو دکعبې په اوسنۍ ودانۍ کې دننه ده اوس ددې غونډۍ په سر یو گنبد ډوله چت دی .

مروه

داهم یو کوچنۍ غونډۍ ده ددې دتیگې نوم مروه ده چې سپین ته مایل رنگ لري او ډېره کلکه ده ، داغونډۍ دکعبې له شامې رکن څخه شاوخوا درې سوه متره لېرې شمال ختېځ ته پرته ده سعی یا اوم شوط همدلته پای ته رسېږي .

مسعی

دصفا او مروه ترمنځ دتگ راتگ (سعی) لارته مسعی ویل کېږي صفا او مروه دوه غونډۍ وې. ددواړو غونډیو ترمنځ ۳۹۴.۵ متره مسافه ناهواره لوړه او ټیټه وه ، له شگو او کروت کانو ډک د پنځوس متره سور په اندازه خوړ هم پکې وو دتاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې داځای هوار ، ترمیم او جوړ شوی دی ، یووخت داځای له بیت الله څخه بېل وو او ددواړو ترمنځ دوکانونه او ودانۍ وې خو په بېلابېل وخت کې چې دبیت الله دپراختیا پروژې عملي شوې نو دا ساحه هم په بیت الله کې راغله اوس خودبیت الله حویلی له صفا او مروه څخه هم ډېره وړاندې تللي ده. دبیروبار

د کموالي او دخلکود اسانتیا لپاره د صفا او مروه تر منځ سعې ته څلور لارې جوړې شوې دي یوه ځمکتل (زېرمیني) ، یوه د ځمکې پر سطحې ، بل دوهم او بل دریم منزل څلور واړه پوره په ډېر بنسکلي ډیزاین ، ډېرو قیمتي ساختماني توکیو په عصري او پرمختللي ډول په ډېر جذاب او مناسب رنگ جوړ شوي دي. له صفا څخه مروې ته د تللو په ډېرو قیمتي مرمرو پوښل شوې لار بېله ، له مروې څخه صفاته د راتللو همدا ډول لار بېله او په منځ کې دناروغانو او ویلچیرانو (دناروغانو د بایسکلونو) دوه لارې بېلې دي پر هر لار د زمزم داو بودوه ځایه دي چې په هر ځای کې شاو خوا لس نلکې دي او په یو وخت کې ترې شاو خوا څلوېښت تنه او به څښلی شي ، د مسعی د هر منزل سور شل متره دی د لومړي منزل لوړوالی ۷۵، ۱۱ او دوهم ۸، ۵ متره دی ، اوس په لکونو حاجیان دلته په یو وخت کې سعې کولی شي.

هر پور ته پراخې پراخې عادي او برېښنا یې زینې (پورې) او لفتونه ختلي دي ، د هر پور ټول مساحت ۷۸۹۰ متره مربع دی برېښنا یې زینې د باب الصفا (د صفا دروازې) بهر او لفتونه یې دننه دي.

د صفا او مروه تر منځ له عامو دروازو پرته او ه داسې پلونو ته ورته لارې دي چې هغه خلک پرې تگ راتگ کوي ، چې له بهر څخه نېغ حرم ته تلل غواړي له دې لارو تلل د سعې کوونکیو د مزاحمت مخه نیسي. له دریم پور پرته په نورو پورونو کې پکې او دومره ایرکنډیشنونه دي چې د سعودي په گرمۍ کې خلک پکې یخ نیسي ، لسگونه قنډیلونه پکې ځوړند دي.

له بهرني صحن څخه صفا دروازه د کعبې لسمه دروازه ده چې تر مروه پورې دا شمېره یو دېرشمې ته رسېږي په دوی کې هوا یې پول ته د ورته لارو دروازې هم شمېرل کېږي په دې منځ کې مشهورې دروازې باب الصفا ، باب بني هاشم ، باب علي ، باب العباس ، باب النبی ، باب السلام یا باب بني

شېبه، بآب الحجون، باب المعلاة، باب المدعى او باب المروه دي او دصفا او مروه له منخ (مسعى) خخه دکعبې سالون يا مطاف ته مشهورې دروازي باب مراد، باب المحصب او باب عرفه دي.

مروه تر ۱۴۱۷هجري سپوږميز پورې غونډۍ وه خو له همدې کال خخه تر ۱۴۲۳داغونډۍ هواره شوه اوس دتيگو کلکه لږه نښه پاتې ده پرسريې دموم په خېر سپين ته ورته ژرېر مواد پراته دي، چې پښې هم نه ژوبلوي او انسان پرې ښوېږي هم نه، دصفا له غونډۍ شيشه يې کتاره تاوه ده.

دصفا او مروه تر منخ له شنو راډونوسره دعباس ابن عبدالمطلب کور وو، تر ۱۳۷۲هـ سپوږميز کال حکومتونو ترميماوه خو په همدې کال يې دصفا او مروه دپراختيا لپاره ونيړاوه.

(۱) اخبار مکه دفاکهي، دتاريخ مکه په حواله

اهل کتابوداسې عقیده درلوده چې داساف په نوم يوتن نارينه له نائلي نومې ښځې سره په کعبه کې ناروازيکې ونيولې چې الله ج دواړه مسخ او تيگې ترې جوړې کړې خلکو هم د عبرت لپاره اساف د صفا او نائله د مروه په غونډۍ کېښودل.

دوخت په تېرېدوسره خلکو ددې دواړو بتانو عبادت پيل کړ او دا يې محترم بلل، د جاهليت (ناپوهۍ) په پير کې، هم خلکو د صفا او مروه ترمنخ سعی کوله داسلام د رڼا په خپرېدلو سره هم خلکو داسعی کوله خو ځينو داگومان کاوه چې گویا داسعی دهمدې بتانو (اساف او نائلي) له کبله ده او دا دود بايد بند کړل شي.

الله ج د همدې شک دله منځه وړلو لپاره وفرماییل چې (ان الصفا والمروة من شعائرالله...) یعنی یقیناً صفا او مروه دالله ج له نښو څخه دي، (۱) البقره

۱۵۸

د صفا او مروه تر منځ سعې د حج یا عمرې له واجباتو څخه او د حضرت ابراهیم او حضرت هاجرې سنت دي، رسول الله ص هم دا ابراهیمي سنت ادا کړيدي.

د بخاري په باب احادیث الانبياء کې له حضرت ابن عباس څخه روایت دی چې رسول الله ص فرمایي: حضرت ابراهیم ع خپله مېرمن حضرت هاجره او خپل زوی حضرت اسمعیل راوستل او دواړه یې د کعبې تر څنګ له یو کڅوړې خرما او یو مشک (زي) او یو سره پرېښودل په دې وخت کې حضرت اسمعیل ع ته خوره کوچنی وو او په مکه کې نه کوم کلی و او نه کوم کور یا ښار.

کله چې حضرت ابراهیم له دوی دواړو څخه روان شو نو حضرت هاجرې ترې په حیرانتیا وپوښتل چې ته موږ په دې سوځنده، بې اوبو، بې وښو او بې څوکه دښته کې ولې پرېږدې، خو حضرت ابراهیم ځواب ورنکړ کله چې حضرت هاجرې څو څو ځله داپوښتل او حضرت ابراهیم ځواب ورنکړ نو حضرت هاجرې ورته وویل آیا داد الله ج حکم دی؟ هغه ځواب ورکړ هو.

دده دا ځواب حضرت هاجرې ته دغره په څېر ډاډ و، ورته یې وویل کله چې داد الله ج امر دی نو باور لرم چې هغه به موږ وساتي.

حضرت ابراهیم لږ اخواپه داسې ځای کې چې حضرت هاجرې نه لیده ودرېد مخ یې قبلې ته کړ او دادعا یې وکړه (ربنا انی اسکنت...)، یعنی (ای زموږ ربه ماخپل اولاد په بې کروندي دښته کې ستاد عزتمن کور تر څنګ

پرېښود ای ربه ددې لپاره چې لمونځ وکړي نو د خلکو زړونه ددوی خواته راواړوه او هغوی ته له مېوو څخه روزي ورکړه چې ستامنه وکړي، حضرت ابراهیم له تلو وروسته هاجرې خپل زوی ته تی ورکاوه او هماغه اوبه او خرمايي کارولې خولې وروسته له تندي سره مخ شول، حضرت هاجرې به چې معصوم اسماعیل ته وکتل نو خفه او وارخطابه شوه با الاخره تاب ورنغی، نږدې غونډی صفا ته پدې هیله وروختله چې گوندې څوک وويني او اوبه ترې وغواړي خو، په دې سوځنده او وچه دښته کې هېڅوک هم نه وو، له هغه ځایه رابښکته شوه او دمروه پر لور لاره کله چې له صفا بښکته خوړ ته ورسېدله نو حضرت اسماعیل ع یې له نظره پناشو نو له دې خوړ څخه په منډه تېره شوه، چې حضرت اسماعیل وويني، هسې نه چې کوم ځناور زیان ورته واړوي، مروه ته ورسېدله هلته یې هم څوک ونه لید او ه ځله د صفا او مروه تر منځ لاره او راغله او په دې خوړ کې یې منډه کوله (ددې خوړ په ساحه کې اوس شنه راډونه دي او دلته اوس هم حاجیان منډه کوي). په اوم ځل چې مروه ته وختله یو غږ یې واوړېد، باور یې هم نه راته، خو فکري کاوه چې کوم کس دده مرستې ته راغی بیایې غوږونه څک کړل، گوري چې یوه پرېښته پر ځمکه خپل وزر وهي چې له دې ځایه د اوبو چینه راووته، هاجرې راغلله له دې چينې څخه یې د حوض په څېر کوچنی دېوال ددې لپاره تاوکړ چې اوبه ونه وځي، دتحصيل په دوران کې مې چېرې لوستې وو چې دالله ج رسول ص فرمایلي دي الله دې پر هاجرې ورحمېږي اوبوته یې زم زم (په عبراني ژبه ودرېږه ودرېږه)، وویل او ددې له غوښتنې سره اوبه ودرېدلې که هغې اوبوته زم زم نه وو ویلي نو په مکه کې به له دې اوبو نهر روان شوی وو.

ځینو خلکو بیا له دې کیسې سره اسرائیلیات یوځای کړي، داسې کیسه یې جوړه کړې چې گویا، حضرت ساره د حضرت ابراهیم گرانه مېرمن او دهغه د تره لوروه او هاجره یې ازاده وینځه په نکاح کړې وه ددواړو بنو یوځای گوزاره نه کېدله، حضرت سارې په حضرت ابراهیم زور راوړ چې هر ډول کېږي له دې بنې او بنتون څخه به یې خلاصوي هماغه وو چې حضرت ابراهیم ع بې له دې چې هاجرې ته څه ووايي هغه له شام څخه حجاز ته را روانه کړه او دلته یې بې هر ډول تونبې او هر ډول سرپنا او سر پرسته پرېښودله.

دا پر یوه اولوالعزمه رسول بهتان دی یو اولوالعزم رسول خو پرېږده چې هېڅ عاقل انسان به له خپل اولاد او مېرمنې سره داسې کار ونکړي.

لکه څرنګه چې په پورتنی حدیث کې هم راغلي حضرت ابراهیم داکار یواځې او یواځې د الله ج په حکم او دهغه د رضا لپاره وکړ او حکمت یې هم ښکاره دی الله ج ددوی په واسطه هلته د یو لوی تمدن بنسټ کېښود، آبادی وشوې، د حضرت ابراهیم ع دعا قبوله شوه، الله ج په ټوله نړۍ کې د خلکو زړونه کعبې ته ورمات کړل. نن سبا له ټولې نړۍ څخه هر وخت خلک کعبې ته د حج او عمرې لپاره ځي، د زمزم پر اوبو ځان خړوبوي، او ابراهیمي، اسماعیلی او د هاجرې سنت عملي کوي.

له هماغه وخت را هیسې کعبه د خلکو قبله ده او د ابراهیم، اسمعیل او هاجرې په قدمو قدم ږدي، دهغوی پر تقلید قرباني کوي دهغوی پر تقلید شیطان ولي او

نن هر کال میلیونونه خلک د کعبې د زیارت په اړه د حضرت اسمعیل غېر ته لښکېک وایي، او په دې وچه، سپېره بې وښو او بې اوبو دښته کې د نړۍ ټولې مېوې په هر موسم کې موندل کېږي.

له صفا غونډۍ سره د اسلامي تاریخ د پېرې پېښې تړلې دي، د بېلګې په توګه کله چې الله ج خپل رسول ص ته امر وکړ چې خپل نږدې دوستان ووېره (۱) (شعراء ۲۱۴).

نوهغه د صفا غونډۍ ته وخت او خپل قوم په ځانګړې توګه فھر او عدی یې را وبلل ورته یې وویل که زه تاسو ته ووایم چې ددې غونډۍ له شاه دښمن یو لوی لښکر راروان دی او پر تاسو د برید نیت لري نو تاسو به زما پر خبره باور وکړئ؟، هغوی ورته وویل هو ځکه چې موږ له تا هېڅکله هم دروغ ندي اورېدلي هغه ص ورته وفرمایل نو زه موله یو سخت عذاب څخه وپروم چې د پرژر راتلونکی دی ابولهب ورته وویل چې (معاذ الله) خدای دې خوار کړه آیا د همدې لپاره دې راوبللو؟. په همدې خاطر بیا دا ایت نازل شو (تبت یدا ابي لهب)(۱)

بخاري له ابن عباس څخه.

حضرت عبدالله ابن عباس فرمایي چې قريشو رسول الله ص ته وویل ته خپل رب ته دعا وکړه چې دا د صفا غونډۍ سره زر وګرځوي، که دا کار وشو موږ ایمان راوړو، خو حضرت جبرائیل ع، رسول الله ص ته د الله ج د سلام له رسولو وروسته وویل که دا کار هم وشي نو دوی ایمان نه را وړي که ته غواړي زه به دا کار وکړم خو که بیا هم ایمان رانه وړي نو زه به سخته سزا ورکړم. خو که ته غواړي همداسې یې پرېږده زه به د خپل رحمت او توبې دروازې ورته خلاصې پرېږدم رسول الله ص هم ورسره پر همدې توافق وکړ.

له همدې صفا سره ابو جهل د رسول الله ص بې احترامی وکړه او حضرت حمزه بې ډېر ژر غچ واخست.

WWW. 0777 400

په مکه کې لومړۍ ورځ او دوستان

سحر له لمانځه وروسته مې طواف وکړ بیا مې خپل ماما حبیب الرحمن استاد ته ټېلېفون وکړ، هغه هم په حرم شریف کې وهغه له ماڅخه دیارلس ورځې وړاندې تللی وو، د حرم شریف په حوبلۍ کې د ساعت له یو کوچني برج سره مو وعده وکړه زه چې ورغلم هغه هلته تیار ولاړ و. د یو بل په لیدلو ډېر خوښ شو له سلام او ستړي مه شي وروسته له هغه سره دهغه اطاق ته روان شوم له حرم څخه ورته ۴۰ دقیقې پلي مزل وو، دده په لیدو مې ټوله ستومانتیا ووت، له هغه سره مې د سحر چای وڅښه دکور او کلي د خبرو تر څنګ یې په مدینه منوره او مکه معظمه کې دخپل دیارلس ورځني ژوند په اړه هم معلومات راکړل، ویل یې چې مدینه منوره ډېر ښکلی او پاک ښاردی، ښه هوا، ښه فضا، پراخ سړکونه، پراخ چاپیریال نسبت مکې ته ارزاني، پکې شته ده د نبوي مسجد ډېره ستاینه یې وکړه. حبیب الرحمن استاد زما، ماما او ترما کوم شل کاله مشر دی خو ټول عمر موسره یو ځای تېر کړی دی د سکه مشر ورور په څېر یې له مور سره چلند کړی لکه چې کور، گټه او تاوان مویو وي.

ده راته وویل چې زموږ کلیوال غلام دستگیر، حاجي شېرزمان او شېر زموږ په خوا کې په ۱۳۲ عماره کې اوسي هلته ورغلو خو د عمارې عرب څوکېدار دننوتلو اجازه رانکړه، ماما مې خپل ملګري ډاکټر عبدالقدیر ته چې په مدینه منوره کې ورسره د اطاق ملګری او د ننګرهار ولایت د سره رود د ولسوالۍ دفتح آباد (فتیوات) اوسېدونکی دی، ټېلېفون وکړ هغه هم په همدې عماره کې اوسېده، ډاکټر عبدالقدیر رابنکته شو، لومړی یې خپل

اطاق ته بوتللو هغوی کبان پاڅه کړي وو خو مومړ ماړه ووهسې مویوه مړی ورسره و اخسته، ډېر خوندور وو.

له هغوی څخه د شپږزمان دوی خونې ته لاړو.

په دې خونه کې یو حاجي شپږزمان و چې د سره رود ددوه سرکې اوسېدونکی دی تر ما ډېر مشر دی خو انقلابی مجاهد او په وینا یې موحد سړی دی، زمونږ دوستان دي ملگرتوب مې هم ورسره دی په کابل او پېښور کې په یوه مېنه کې اوسېدو.

غلام دستگیر زمونږ کلیوال ډېر نېک سړی له ښو اخلاقو او اوږدې زیږې یې د شیخ لقب گټلی دی.

د ابل شپږزمان زمونږ قومي او عزیز دی، زما ترورزی هم دی، ښایي کوم کال له ما کشر وي، په سر خړود کې زمونږ او دوی تر منځ یو خوږ دی.

له نېکه مرغه ددوی خواته گلاجان هم راغلی و گلاجان ددې کشر شپږزمان مشر وروړ دی، هغه هم له یو شرکت سره تر دوی وروسته او تر مامخکې راغلی وو او حرم ته نږدې په یوه عماره کې اوسېده.

یو ساعت بنډار مو وکړ یوولس بجې شوې، ټول حرم شریف ته د ماسپښین د لمانځه لپاره ولاړ شو، ماسپښین لمونځ په پاڼو باندې دولس بجو ادا کېده، خو له لمانځه او جنازې چې تر څو فارغېدل نو یوه بجه شوه.

له لمانځه وروسته خپل اطاق ته لاړم ډوډی مو وخوره زمونږ په اطاق کې یو شنه عالی، درې تخته، پر هر تخته یو غټ اسفنج، درې کوچني بالبتونه یوه برستن یوه روجایي، یو ایرکنډېشن یو پکی دوه راډونه وو. زما د اطاق ملگری دهرات ښار اوسېدونکی مولوي محمود احمدي وو.

احمدي دهرات په محكمه كې قاضي هم و . مورچې په كومه عماره كې اوسېدو ، داڅلور پوره وه په هر پور كې دوه دوه اپارتمان او په هر اپارتمان كې دوه خونې ، يو كمود ، يوتشناپ له تفت سره ، يود لاس وينځلوځاى (دستشوى) له نغريو او لوازمو سره يو پخلنځى او يو فريج (بخچال) وو .

سعودي له نېستمنو سپين ږيرو پرافغانستان

خپل پور غواړي

مورچې كله له هرات څخه را تللو نو په الوتكه كې دځاى د نه شتون له كبله شركت يوويشت تنه په بله الوتكه كې كابل ته راولېږل چې له دې ځايه په بله الوتنه كې جدې ته راشي ، دوى ته ويل شوي وو چې تاسې به په كابل كې نه ايسارېږئ له يوې الوتكې به نېكته كېږئ او بلې ته به خېژئ آن له تر مينل څخه به هم نه وځئ خو هلته يې يوه شپه او يوه ورځ ځنډولي وو . دوى له مورڅخه شپږ ويشت ساعته وروسته مكې معظمې ته راوړسېدل ، په دوى كې له څلور تنو سپين ږيرو پښتنو بادغيسيانو څخه په جده كې د سعودي حكومت سړي سر دولس سوه ريال له اخستې وې ، اوورته يې ويلي وو چې شركت يا حكومت ستاسو ځاك پولې يا خدماتو پيسې ندي تحويل كړي ، سره له دې چې شركت له دوى پوره پيسې اخستې وې ، دا بېچاره گمان نالوستي او ناگرځېدلي خلك وو خپل حق يې هم نه شو غوښتلى خو ماددوى مظلوميت زغملى ونه شو ، د شركت مسؤل سيد نصير مې اړ كړ چې ددوى د حق پوښتنه وكړي .

خوهغه سباشپه راته وويل ، چې دى په جده كې د سعودي اړوندو چارواكيو ته ورغى او ددوى پيسې يې ترې وغوښتې خو هغوى ورته وويل

چې ستاسو حکومت افغانستان زموږ پنځه میلیونه ډالره پورورې دی، موږ چې څه نه وایو تاسو خو یې بیخي مه وایئ او پیسې یې رانکړې، ما ورته وویل چې دا کوم انصاف او عدالت دی، چې د سعودي حکومت پرافغان حکومت پخپل پور کې د څلور تنو بېوزلو، سپین ږیرو، بې خولې او بې ژبې پښتنو بادغیسیانو څلور زره او اته سوه ریاله ایساروي؟

پوه شوم چې غلا هرومرو یاپه دوی کې ده او یا دافغان حکومت په چارواکیو کې، سید نصیر مې بیا هم پرېښود ورته مې وویل چې: داخلک مظلوم دي څه چې زه او ته د بعثې دفتر ته ورشو زه هلته ډېر دوستان لرم، د هغوی په واسطه به ددوی حق را ژوندی کړو.

هغه هم په ښکاره را سره ومنله خو په نن او سبا یې تېر وېستم.

په کومه شپه چې نوي یو ویشتنه حاجیان راغلل نو په سبا یې سید نصیر زموږ خونې ته راغی ویې وویل چې ستاسو خونه درې کسيزه ده نو که خوښه مو وي یو تن ښه دروند او لوستی سړی به درته راو لېږم. ساعت به مو ورسره تېروي، موږ هم ورسره ومنله، یو تن پوخ سړی یې راوست ویل یې دی ډگروال عبدالسمیع د پنجشېر او سپدونکی دی، سمیع خپل کلی رخه وښود.

حاجیانو به خپله ځان ته خواړه پخول، ځینو به د سحر چای ناوخته نهه، نهه نیمې بجې وڅښه، بیا به یې غرمه نه، بلکې د شپې به یې خوړله، ددوی ډوډۍ دوه وخته وه، ددې کار گټې اقتصاد او دوخت سپما هم وه، د کاسو چمچو له ډېرو وینځلو هم خلاص وو، عبادت ته هم اوزگار پدېل، او غوښتل یې چې خپل نفس هم ذلیل کړي، ځکه چې مړه گېډه خوب راوړي، بدن ورسره دروند او نارامه وي، ښه عبادت (لمونځ، طواف،...) نه کېږي.

خو زموږ ډوډۍ پر شرکت وه، موریبه درې وخته اوښه ډوډۍ خوړله،
خوځله داسې وشول چې سحر لمانځه ته راغلم نو بیاتر ماسخوتن خونې ته
لانه ږم چې غرمۍ به رانه پاتې شوه، نورو ډېرو حاجیانو به همداسې کول.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د حرم حوبلی

کله چې حضرت ابراهیم ع د کعبې ودانۍ جوړوله نو هلته د بنو جرهمو څو کورنۍ وې چې وروسته د حضرت ابراهیم ع د دعاله برکته داځای ورو ورو له خلکو ډکېده، دې خلکو د بیت الله د احترام له امله بیت الله ته نږدې کورونه، نه جوړول او دغره په لمنو کې په کوډلو او کېږدیکو کې او سپدل، کله چې قصي بن کلاب دمکې واکمن شو، هغه له خلکو وغوښتل چې د کعبې د ساتنې لپاره کعبې ته نږدې کورونه جوړ کړي خو قريشو داکار نه کاوه تر دې چې هغه قريشو ته د جرئت ورکولو په خاطر لومړی پخپله د دارالندوه په نوم ودانۍ جوړه کړه چې وروسته نورو هم کعبې ته نږدې ودانۍ جوړې کړې قصی داسیمې پر خلکو ووبشلي او په داسې نقشه یې ورته د کور جوړولو حکم وکړ چې د ټولو کورونو دروازې کعبې ته وې او تر دوو کورونو وروسته لار پرېښودل شوه.

دې کورونو د حرم حوبلی تنگه کړه، د پراخولو اورغولو تر وخت (له نبوت څخه پنځه کاله وړاندې) پورې چې د تاریخ پوهانو په آند دوه زره شپږسوه، پنځه څلوېښت کاله (۲۶۴۵) کېږي کعبه چاپراخه کړې نه وه، البته قصی تر میم کړې وه.

د رسول الله ص په مبارک عصر کې د کعبې ټول غولۍ دوه زره متره مربع (یو جریب) و خو د اسلام د پراخېدو، د مسلمانانو د ډېرېدو او زیارت کوونکیو د ازدحام له امله لومړی حضرت عمر ابن خطاب د کعبې د حوبلۍ او مطاف د پراخولو اړتیا احساس کړه هغه چې کله په ۱۷ هجج ته راغی نو دمکې شاوخوا کورونه یې استملاک کړل، خاوندانو ته یې دهغوی بیه ورکړه، د کعبې

له غولي سره يې يوځای کړل حضرت عمر له کعبې او مطاف څخه دېوال هم راتاو کړ او د رڼالپاره يې پر ديوالونو د څراغونو لگولو حکم وکړ.

په ۲۲هـ کال حضرت عثمان رض نور کورونه هم استملاک کړل، او مطاف يې ۱۴۷۵ متره مربع نور هم پراخ کړ.

وروسته حضرت عبدالله ابن زبیر هم په ۲۴هـ دکعبې حويلی ۳۲۲۵ متره مربع پراخه کړه.

په ۷۵هـ عبدالملک ابن مروان دمسجد الحرام د برنډې دېوالونه لوړ کړل د ساج دلرگيو چت يې ورکړ او دستنوپه لوړه برخه کې يې ۵۵ مثقاله سره زر وټومبل.

وليد بن عبدالملک بيا دخپل پلار کارونه لاهم منظم او سمبال کړل، دمسجد الحرام چت يې په ساج لرگيو وپوښه، ميناتورې يې پکې وکړه دننه په مسجد کې يې مرمر وکارول په برنډه او بالکن کې يې روشندانونه جوړ کړل، حرم ته يې له مصر او شام څخه د مرمرو ستنې راوړې، دکعبې د دروازې، ناوې او دننه برخې د پسرلو (سينگارولو) لپاره يې نور ۳۲۰۰ دیناره حرم ته ولېږل. دده په وخت کې مسجد الحرام دلومړي ځل لپاره عصري او ښکلې بڼه خپله کړه.

عباسي خليفه منصور په ۱۳۷هـ حرم له دارالندوه څخه تر باب السهم پورې پراخه کړ، دهغه په وخت کې حرم ۴۹۵ متره مربع پراخه شو، او په لومړي ځل يې دمسجد په يوه کونج کې مناره هم جوړه کړه په ۱۲۱ او ۱۲۴هـ کې خليفه مهدي د حرم رغونه پراخول او ښکلې کول پيل کړل خو هغه په ۱۲۹ کې وفات شو، دهغه پاتې کار دهغه زوی موسی الهادي بشپړ کړ، دمهدې په دواړو دورو کار کې حرم نور هم ۱۴۹۴۰ متره مربع پراخ شو.

هغه له حرم څخه د سپلابونو مخه هم تاوه کړه د حرم شاو خوا یې ژورې کندې او شېلې ډکې کړې او کعبه یې د غولي په منځ کې راوسته ، عباسي خلیفه معتمد بالله او په ۲۸۱ هـ معتمد بالله هم حرم پراخه کړه معتمد بالله حرم ۲۵۰۰ متره مربع پراخ کړ.

خلیفه معتمد بالله هم د هارون الرشید د مېرمن زبیدې په واسطه د حرم لویدیځ ته د جوړو شویو دوو کورونو ترمنځ ۹۸۰ متره مربع تشه له حرم سره یوځای کړه دا وخت د حرم شریف غولی (حوبلی) ۱۳۱۹۵ متره مربع ته ورسېده.

د ۸۰۲ هـ سپوږمیز د سوال المکرم په ۲۸ مه د شنبې په شپه حرم اور واخست او ۱۳۰ ستنې یې وسوځېدلې دا اور لگېدنه قصدي پېښه نه وه ، بلکې د غفلت له کبله وه ، په ۸۰۳ هـ سپوږمیز د مصر پاچا ملک ناصر فرج بن بربوق ، بیسق الظاهري د مصري حاجیانو د بعثې درئیس په توگه حج ته ولېږه هغه د حج له مناسکو وروسته حرم په ډېره کمه موده کې ترمیم کړ ، خو په مکه کې د ښو لرگیو د نه موندلو له امله د حرم د چت کار پاتې شو وروسته په ۸۰۷ کې له روم او طائف څخه ورته ښه لرگي راوړل شول او پاتې کار یې بشپړ کړ.

په ترکیه کې د عثماني خلافت په پیر کې سلطان سلیمان قانوني د استانبول د جامع مسجد ډیزاینونکی او جوړوونکی نامتو انجنیر مکي ته ولېږه چې مسجد الحرام ته ښکلې نقشه جوړه کړي ، خو دا سلطان ډېر ژر وفات او کار پاتې شو خو کله چې د حرم دلرگیو چت کمزوری او په ۹۷۹ هـ س (۱۵۷۱ م) د مسجد ختیځ د الان مطاف ته کور شو نو د حرم چارواکیو د عثماني ترکیبې وتلی پاچا دوهم سلیم خان له پېښې خبر کړ هغه

هم د تکره انجنیرانو یو پلاوی حرم ته ولېږه ، دې پلاوي له خپرنو وروسته تکره انجنیر محمد جاویش ته دنده ورکړه هغه هم په ۹۸۰ هـ س کال د لومړي خور په ۱۵ مه د باب السلام ، (باب بني شيبه) له لوري د مسجد الحرام نړول پیل کړل ، د دې کار په پای کې د زېږوتیگو په ستندو اسلامي عثماني خلافت په بڼه (۵۰۰) کوچنی کوچنی پیازو ته ورته گنبدې جوړې کړې .

دا کار لا په شمال اوختیخ کې روان وو چې سلیم خان وفات شو ، دهغه له وفات وروسته دهغه زوی مراد خان د احمد بیگ په نوم تکره انجنیر ته دا کار وسپاره او په ۹۸۴ کې بشپړ شو ، دانوي ودانۍ تر پخوانۍ هغې کوچنۍ په (۳۸۰۰۳) متره مربع ځمکه کې ودانه شوه .

د کعبې څلور خواته برنډو کې چې اوس پوښل شوي داوسپینې گنبدې اوس هم شته دي ، د دې گنبدو شاته ډېر لوی نور کار هم شوی دی ، دا د سعودي حکومتونو کار دی .

همدا راز د برنډې دننه چې په کومو ستونزو ژېړې او مرمري ډبرې ښکاري دا ترکی مهندسي ده دا ژېړې ډبرې یې جدي ته نږې د بئر شمسي له غرونو راوړې دي ، عثماني خلافت یا ترکانو حرم ته ډېر زیات خدمت کړی دی چې د حرم مینه وال به یې په زرینو کربسو ولیکي .

www.melitaht.com
0777 400 116

سعود کورنۍ او حرمین

له شک پرته د سعود کورنۍ واکمنان ډېرې سیاسي او شخصي نیمگړتیاوې لري دا کورنۍ مستبده او دکتاتورنه ده، خپل ولس ته نه دیان ازادي ورکوي، نه د نظر د بنسکارولو، لاریونونو او نه د غبر لوړولو حق، د حکومت پر درې گونو قواوو حاکمان دي، په ټولو لوړو څوکیو همدوی ناست دي، ولس ته په دولت او حکومت کې کارنده ونډه او لوړ مقامونه نه ورکوي، پر سعودي او سپېڅلې خاوره یې امریکایان حاکمان کړي او دوی ته یې نظامي هډې ورکړې دي.

دې موضوع ته وروسته راځو خوله دې ټولو نیمگړتیاوو او کمزوریو سره یې حرمینوته پر خدمتونو سترگې پټول ناځواني او بې انصافي ده، دوی حرمینوته نه هېرېدونکي خدمتونه وکړل، د دوی خدمتونه، حاجیانوته برابرې کړې آسانتیاوې او د حرمینو ظاهري اوباطني بنسکلا مالیدلې او په هره برخه کې مې یادښتونه هم اخستي دي خو زما معلومات کافي هم ندي او په ځینو برخو کې د حرم د متواگانو او مستخدمینوله خولې دي چې شمېرې، نېټې کرکټرونه او... یې ډېر دقیق بللی شم، د حرم د معلوماتو څانگې ته ورغللم خو هغوی د دوی معلوماتو راکولوته چمتو نشول، په دې اړه تکړه لیکوال او هڅاند ورور بناغلي عبدالملک همت په خپل کتاب (زموږ د قبلي تاریخ) کې د سعودي کورنۍ د خدمتونو په اړه ځینې معلومات راټول کړي دي، دده مراجع او ارقام دقیق دي، خو دده لخوا د معلوماتو له راټولو هم لس کاله تېرېږي. پدې لسو کالو کې په حرم کې ډېر بدلونونه او پرمختگونه راغلي ډېر کارونه شوي دي زه لومړی د بناغلي همت معلومات

رالېږدوم، وروسته به په خپل يون کې چېرې چې زه گړځم په خپلو ليدلو او اورېدلو کې تاسو درانه لوستونکي له ځانه سره وگرځوم.

د ملک عبدالعزیز په پير کې

د کله چې ملک عبدالعزیز بن عبدالرحمن الفيصل آل سعود په ۱۳۴۳ هـ س کال پر حجاز واکمن شو يو کال وروسته يې د مسجد الحرام د ودانولو اراده څرگنده کړه، نو هغه وو چې د مسجد الحرام د هغه مهال د اوقافو مدير د مسجد الحرام په بيا جوړولو، ترميم او اصلاح يې لاس پورې کړ، چې دا ترميم د همدغه کال د حج د موسم تر رارسېدو پای ته ورسېد.

بيا په ۱۳۴۶ هـ س کال ملک عبدالعزیز آل سعود د ټول مسجد الحرام د باندنۍ برخې د بيا ودانولو امر صادر کړ او دا کار يې شيخ عبدالله دهلوي ته وسپاره، کوم چې د زيبيدې د چينې په کارولو کې يې څو کلونه زيار ابستلی وو او په دې هکله يې ښه کار جوت شوی وو.

عبدالله دهلوي د مسجد الحرام د بيا رغولو ټول لازم مواد برابر کړل او له هغو کسانو څخه يې مرسته وغوښته چې د زيبيدې د چينې په آبادولو کې يې دده سره مرسته او کار کړی وو دا کار نوموړي د همدې کال د دوهمې خور په مياشت کې پيل کړ او د مسجد الحرام په هره برخه کې يې ترميم، اصلاح تزئين او نوی والی راوست.

د سعودي پراختيا لومړی پړاو

د مقتدر عباسي دوختونو د مسجد الحرام له پراختيا څخه يو زراو اتيا کاله تېر شول، په دغو ډېرو کلونو کې په مکه مکرمه او نوره نړۍ کې زښت زيات بدلونونه راغلل، خو مسجد الحرام يوه لوېشت هم پراخه نه شو، بلکې ډول ډول ودانۍ واره ورته را نژدې کېدلې، څو بېخي په مسجد الحرام

پورې وښتلي، دغه حال د صفا او مروه تر منځ د مسعی هم و، مسعی هم د مهالونو په تېرېدو سره داسې تنگه شوه، چې دواړو خواوو ته یې دوکانونه راووتل، حاجیانو به د صفا او مروه تر منځ سره لمر ته پر شگلنه ځمکه د بازار په گڼه گڼه کي سعی کوله.

د مسجد الحرام دغه تنگ غولی په تېرو مهالونو کې د حاجیانو لپاره بس وو، ځکه چې هغه مهال د مسلمانانو شمېر لږ، د حج د سفر وسایل محدود او ډېر لږ خلک حج ته تلل.

خو وروسته وروسته چې د مسلمانانو شمېر زیات شو، او د حج د سفر وسیلې موټرونه، ریل گاډي، سمندري بهرې، او الوتکې شوي نو د حاجیانو په شمېر کې هم زیاتوالی راغی، لکه چې د ادی وینو چې د اشمېره نوره هم کال په کال مخ په زیاتېدو ده، همدا سرکال په ۱۴۲۲ س ۱۳۸۱ ل کې وایي چې دوه نیم میلیونه حاجیان مکې مکرمي ته تللي وو (ویل کېدل چې سرکال ۱۳۸۹ لمریز د اشمېره د پنځو او شپږ میلیونو ترمنځه وه)، له دې امله د مسجد الحرام او د حج د مناسکو د نورو مقدسو ځایونو پراختیا او نوي رغښت ته ټینګه اړتیا احساسېدله.

خوله بده مرغه هېڅ یوه مسلمان واکمن او چارواکي دې چارې ته پام وانه راوه خو چې مرحوم ملک عبدالعزیز پر واک راغی او د مسجد الحرام تر رغونې او سمونې وروسته یې په ۱۳۷۰ هـ س کال د حرمینو دسترې تاریخي پراختیا او ودانۍ پلان طرح کړ.

د کار پیل

د ملک عبدالعزیز په وختونو کې د مسجد الحرام د پراختیا او تعمیر د سروې او ډیزاین کار په لاره واچول شو، خو بشپړ شوی لانه وو چې هغه وفات شو، تر ده وروسته دده زامنو ملک سعود، ملک خالد، ملک فیصل او ملک فهد دده

دغه لار تعقیب کړه، په ۱۳۷۰ هـ س کال د حسن حسین د میاشتی پر پنځمه اعلان وشو چې د کار هغه آلات چې د نبوي مسجد په ودانۍ کې په کار لوبدلې وو، ټول دې مکې مکرمې ته ولېږدول شي، خو د مسجد الحرام د پراختیا کار سمدستي پیل شي، بیا د دغه کال د صفرې پر شپږمه د دې کار لپاره د درو کمېټو د جوړېدو په هکله پاچایي فرمان اعلان شو.

د سعودي بن لادن تعمیراتي ګروپ

څنگه چې د حرمینو شریفینو ټول کارونه د سعودي بن لادن د ودانیزې ډلې (تعمیراتي مجموعې یا ګروپ) تر سره کړي دي، او د مسجد الحرام د پراختیا د چارو عمومي مشر هم د دې ګروپ مشر وو او لاندیني معلومات هم د دې کمپنۍ د معلوماتو او ارقامو پر بنسټ وړاندې شوې دي، د دې مجموعې د دغو ویارلو کارونو د تقدیرولو لپاره درانه ګامونه واخستل.

د درنو لوستونکیو د معلوماتو لپاره لازمه ده چې د دغې کمپنۍ په هکله هم څه معلومات وړاندې شي، د دې کمپنۍ بنسټ ایښودونکی (شهید) اسامه رح پلار محمد بن عوض بن لادن الحضرمي دی، چې اصلاً د یمن د حضرت موت وو او عربستان ته یې نقل مکان کړی دی، ده چې د تاریخ القویم، د مولف په قول یې لیک لوست نه وو زده پنځه ویش او اولادونه درلودل او د ملک فیصل په حکومت کې یې د وزیر په توګه کار کاوه، دی د سعودي یو ډېر شتمن پانګوال وو. وایي هغه مهال چې سعودي حکومت هېڅ الوتکه نه درلوده، محمد شخصي الوتکه درلوده؛ چې د هغې په واسطه به یې یو مهال د سهار لمونځ په مسجد الحرام کې، د ماسپینین لمونځ په نبوي مسجد کې او د مازدیګر او مانام لمونځونه به یې په مسجد اقصی کې کول، ده پخپله هم د مسجد الحرام په پراختیا او ودانۍ کې فعاله ونډه درلوده، کله چې محمد وفات شو ملک فیصل پرې وژړل او ویې ویل چې نن مې بني مت

غوڅ شو. په ۱۳۷۵ س (۱۹۵۵ع) کال د بن لادن تعمیراتي کمپنۍ د ځینو سعودي او بهرنیو ټېکه دارانو سره یو ځای د مسجد الحرام د توسیع لار اولیکه جوړه کړه.

لومړني کارونه

د ۱۳۷۵ ه س کال د دوهمې خور پر څلورمه داجیادو او مسعی په سیمه کې د برېښنا او ټیلیفون مزی او د اوبو پیپونه لپری کړی شول، بیاددغو ځایونو کورونه او دکانونه ونړول شول بیادمطاف ودانۍ چې په هغو کې د زمزم داوبو دالان وو، ونړول شوي، او ورپسې دنورې ودانۍ ته د اوبو ونه وکیندل شول.

د بنسټ دډبرې ایښودل او دکار پیل

د همدغه ۱۳۵۷ ه ش کال د برات دمیاشتې پردرویشتمه د پنجنشنبې په ورځ د باب ام هانی مخې ته یوه ستره غونډه جوړه شوه چې په هغې کې ملک سعود بن عبدالعزیز، دولتي چارواکیو، دیني مشرانو او د اسلامي هېوادونو ځینو استازو ګډون کړی و، په دې غونډه کې ددغې سترې ودانۍ د بنسټ ډبره د مراسمو په ترڅ کې کېښودل شوه، او کار یې پیل شو چې ددې سترې پراختیایي او ودانیزې پروژې دکار په پایله کې دسیلونو د اوبو سوبې له حرم څخه جنوبی لوري ته تر ځمکه لاندې ودانې شوې، د مسعی دوه پوریزه ودانۍ، د مسجد الحرام زېرمیني برخه، د مسجد الحرام سترې دوه پوریزې برنډې، ددغو برنډو څلور شپېته دروازي، د مسجد الحرام اوه منارې د مسجد د برنډو دوهم پور او بام ته اوه زینې جوړې شوې، د مطاف غولۍ پراخ او روغ شو، د زمزم اوبو د څا تاسیسات تر مخکې لاندې جوړ شول، د مسجد الحرام په بېلو بېلو برخو کې د زمزم د څښلو د اوبو سبیلونه په کار واچول شول، د مسجد الحرام شاو خوا تر مخکې

لاندې داوداسه تازه کولو او ځان مینځلو، تشنابونه او ځایونه جوړ شول، د مسجد الحرام د باندې پنځه عام غولي ودان شول، او د صفا او مروه څخه د قراره او شامیه محل په منځ کې نوی سپرک ودان شو.

د مسجد الحرام د پراختیا او نوې ودانولو دغه کار (۲۰) شل کاله دوام وکړ او په ۱۳۹۵ س کال بشپړ شو، چې ددې پراختیا او ودانۍ په پایله کې د دغه مسجد ساحه له (۲۸۰۰۳) مربع مترو څخه (۱۸۰۸۵۰) متره مربع شوه، او په یوه وخت کې د (۴۷۰۰۰) تنو لمونځ کوونکیو پرځای (۳۱۳۰۰۰) تنه پکې لمونځ کولی شي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

بشپړوونکي کارونه

ددې پراختیایي کار په ادامه کې د کعبې او مسجد الحرام ځینې نور ترمیماتي کارونه هم تر سره شول، او دمقام ابراهیم دنوي جوړولو له امله مطاف نور هم پراخه شو، ځکه پر هغه باندې پخوا لویه ودانۍ ولاړه وه چې بیا په اوسنۍ قبله بدله شوه.

دپراختیا دغه کارونه لانه و ختم شوي چې دملک فهد بن عبدالعزيز دور را ورسېد دده په پېر کې په دغو پراختیایي کارو پسې مطاف په سپینه مر ډبره فرش شوددې ډبرې بڼه ځانگړنه داده چې په ډبره سخته تودوخه کې هم پر هغې پښې نه سوځي او یخې وي.

دغه راز په ۱۴۰۶س کال ملک فهد ددغې پراختیا په ادامه حکم ورکړ چې دمسجد الحرام د ودانۍ بام دې هم د لمونځ کوونکیو لپاره جوړ شي، چې په دې ډول دمسجد الحرام پر بام باندې دڅلور اتیا زرو لمونځ کوونکیو لپاره نور دلمانځه ځای زیات شو، ورپسې ملک فهد دمسجد الحرام د ودانۍ د باندې دپنځو خپله خوځندو (خپله تلونکیو راتلونکیو اتومات) زینود جوړولو حکم وکړ له دغو زینو څخه چې پریوې یې (۳۷۵) مربع متره محکه نیولې ده حاجیان د ازدحام پرمهال پر عامو زینو سربېره کار اخلي له دغو زینو څخه بنسټیزه موخه او مقصد په ځانگړې توگه دادی چې دضعیفو وگړیو او کوچنیانو لپاره لومړي پور او بام ته دختلو اسانتیاوې برابرې شي، د مسجد الحرام د فهد دپراختیا پرمهال دوې نورې خوځنده زینې دمسجد الحرام لومړي پور او چت ته جوړې شوې، دغه زینې چې زنگ یې نه وهي او د عربو دروايتي او دودیز طرز تعمیر سره سمې جوړ شوې دي، په هر ساعت کې د (۱۵۰۰۰) تنو کښته پورته رسولو

گنجایش لري، دلته باید ووايو چې ددغو اضافي بدلونونو په رامنځته کېدو سره په حقیقت کې دمسجدالحرام دپراختیا اونوي ودانولو د لومړي پړاو تاریخي کار پای ته ورسېد. چې په پایله کې مسجدالحرام په یوه وخت کې دڅلورولکو لمونځ کوونکیو گنجایش پیدا کړ.

د سعودي سترې پراختیا دوهم پړاو

لکه چې دمخه مو وویل په سعودي او نوره اسلامي نړۍ کې دپرله پسې اومخ پرزیاتېدو سترو ټولنیزو بدلونونو او دنویو تجارتي هوايي ترانسپورتونو په پراخ رامنځته کېدو او په لارو کې دآسانتیاوو په برابرېدو سره دحج لپاره مکې مکرمې ته دتلو نکیو شمېر ورځ په ورځ منځ پرزیاتېدو دی، له دې امله سعودي چارواکیو احساس کړه چې دمسجدالحرام لومړنۍ پراختیا او ودانې کافي نده، ځکه نو هغو وپتېبله چې یو ځل بیاديوې بڼې او هر اړخیزې پروسې په تطبیق سره دمسجدالحرام گنجایش دوه برابره شي، هغه وو چې د ۱۴۰۹ هـ س کار دصفرې په دوهمه خادم الحرمین الشریفین ملک فهد د مسجدالحرام د دوه برابره سترې او پر تمینې پراختیا دبنسټ ډبره د پرتمینو مراسمو په ترڅ کې کېښوده خو دغه ستر جومات دنن مهال د غوښتنو سره سم ودان او په پرمختللیو عصري وسایلو سمبال شي.

د کار دغه پلان داسې جوړ شوی وو چې له یوې خوا دمسجدالحرام په لوېدیځ لوري کې پراختیا راوستل شي کومه چې دمسجدالحرام د ساحې اندازه نوره (۱۷۲۰۰۰) مربع متره زیاتوي، او په یوه وخت کې دیولک نوي

زرو تنو لمونځ کوونکیو گنجایش برابرې، اوله بل لوري پخپله د جومات غولی، زېرخانې او لومړی پور نور (۵۹۰۰۰) مربع متره پراخه شي.

ددغې پراختیا کار په مسجد الحرام پورې د نښتې سوق صغیر په نړولو پیل شو، خو ددې کار لپاره اړ شو پراخه شي، په دې توگه په ۱۴۰۹س کال ټوله ساحه د تعمیراتي کارونو منځی (مرکز) گرځېده، او شاوخوا ټول زاړه کورونه او عمارتونه ونړول شول، او تعمیراتي کارونه په لار واچول شول، چې ددې عظیم الشان او پراخ تعمیراتي کار په نتیجه کې د مسجد الحرام اړ شو د برنډواو غولي په گډون ټوله (۳۲۱۰۰۰) مربع متره شوه، چې په عامو ورځو کې په یوه وخت کې (۷۳۰۰۰۰) تنه او د حج، روزې او په نورور ځانگړیو ورځو کې تر یو میلیون زیات مسلمانان لمونځ پکې کولای شي.

ددې کار په نتیجه کې د مسجد الحرام داسې ستره او ښکلې مانۍ جوړه شوه چې یو یې لاندینی پور دی، چې جگوالی یې درې نیم متره دی او اړ شو یې د مسجد الحرام په اندازه ده بل دمخکې یالومړنی پور دی چې جگوالی یې لس نیم متره دی، او بل یې هم دوهم پور دی چې جگوالی یې لس متره دی.

د حرم شریف د پخوانۍ عثمانی ودانۍ، په هکله په ۱۳۸۳س کال ملک خالد لارښوونه وکړه چې هغه دې د تاریخي اثر په توگه خوندي، او پر خپل حال دې پاته شي، چې په دې ډول نوې او پخوانۍ ودانۍ داسې سره وښلول شوې، چې پرته له دې چې کوم عیب ولري ډېرې ښې هم ښکاري، البته دیادونې وړ ده چې د مسجد الحرام عثمانی ودانۍ په (۲۸۰۰۳) مربع مترو کې جوړه شوې وه.

دغه راز په دې ودانۍ کې د مسجد الحرام دننه مطاف، بام او دهغه بهر میدانونه په داسې سپینه ډبره فرش شوي دي، چې په ډبره سخته تودوخه کې هم پښې نه سوځوي خو د جومات شاو خوا لارې په گربنیت ډبره فرش شوي دي، د مسجد الحرام د ودانۍ تهدابونه داسې کلک او ټینګ جوړ شوي دي چې پر هغو باندې په راتلونکې کې هر څونوې ودانۍ جوړې شي، زور یې را وړلای شي، او زلزله یې هم نه وړانوي، د مسجد الحرام بنیادونو باندې یې واټر بروپ پلاستیکونه اوار کړي دي خو ودانۍ له نم څخه خوندي پاته شي، د تعمیراتي کار په بهر کې د مسجد الحرام غولۍ کوم چې کار پرې کېده د پیاده تلو نکیو لپاره پرانیستی پرېښودل شوی وو، څو لمونځ کوونکي جومات ته په تللو کې د کومې ستونزې سره مخامخ نه شي، بل دا چې په تعمیراتي ارشو کې د ځای کمښت د دې غوښتنه کوله چې تعمیراتي مواد د ودانۍ له ارشو څخه لېرې ځای پر ځای او جوړ شي، لکه چې د کانګرېټو د جوړولو او گډون کوونکیو ماشینونو کې چې پر موټرو به ایښودل شوي وو، د یوه تونل له لارې په مکه کې دکار ځای ته لېږدول، په دغه تعمیراتي کار کې د کار شویو موادو په ډله کې د اعلی معیار پنځه څلوېښت زره ټنه پولاد شامل دي په دغه ودانۍ کې د ډبرو او سیمینټو مصنوعي (جوړ شوي) شیشکونه او نور لازم الاجرا استعمال شوي دي کوم چې هم د دې ستر ساختماني کار په چټکه بشپړتیا کې ډېر مرستندویه جوت شول او هم یې د ودانۍ ټینګښت او بنایست زیات کړ، دغه شیان د مکې مکرمې په اطرافو کې په یوه کار ځای (فېکټرۍ) کې جوړېدل، کومه چې د دې پروژې لپاره په ځانگړې توگه تاسیس شوې وه، د مسجد الحرام د ودانۍ د لومړي او دوهم پړاو کارونه یې داسې سره ونښلول چې پرته له کومه عیبه بېخي یو شان ښکاري او څوک یې توپیر نه شي کولای د مسجد

الحرام ساحه د راډیو او تلوېزین په ستوديو گانو سمباله ده ، او ډېرې حساسې کمرې او نور آلات پکې درول شوي دي ، په مکه مکرمه کې درې ټولنونه جوړ شوي چې د مسجد الحرام پر شا وخوا گردی ترافیکي سړک بشپړوي چې دغه راز د مسجد الحرام ودانۍ د اور وژنې په ډېرو پرمختلليو وسايلو سمبال شوي ده .

www.melitahrik.com
0777 400 116

د مرمر ډبرې

د مسجد الحرام د دې سترې ودانۍ دننه اود باندي ټول د پو الوونه ، غولۍ او چتونه په مرمر ډبرو فرش او بنکلي شوي دي ، دغه مرمر اود ډبرو نور ډولونه ټول دمکې مکرمې دشا وخواځينو غرونو څخه کښل شوي دي ، په دې ډله کې د فاطمې په ناوه کې چې مکې ته نژدې پرته ده د وطني مرمر ډبرې پراخه زېرمه موجوده ده ، چې د مسجد لومړۍ پراختيا پر مهال يې د جومات په بهرنۍ بنکلا کې ستره ونډه درلودلې ده ، د مرمر غټې غټې ټوټې د دغې ناوې څخه پنځوس کيلو متره لېرې د جدې په شا وخوا کې د سعودي بن لادن ډلې د رخام او گرانيت کارځي (فېکټرۍ) ته راوړل کېدلې کومه چې په منځني ختيځ کې په خپل نوعيت کې تر ټولو لويه اونوي ده ، هلته به د مرمر وډبرو ټوټې جوړېدلې ، پرې کېدلې او ځلا (پالش) به ورکول کېده ، خود هغو طبيعي برخو ته ځلا او بنکلا ورکړي ، دغه ډبرې د مسجد د ودانۍ د دوهم پړاو پر مهال په دوه اتيازره مربع متره ساحه او ستونو کې کار شوي دي ؟

د مسجد الحرام د دننه د پو الوونو د بنکلا کار دا ايټاليا په يوه کارځي (ورکشاپ) کې ماهرو کارگرانو تر سره کاوه ، د دغو د پو الوونو ډبرې په يو ډول کمپيوټري ماشينونو تراشل کېدلې ، چې پای دښو اوفني کارکوونکيو او نوي ټکنالوژۍ په مرسته د اسلامي طرز تعمير يو ډول شهکار ځيني جوړ شواو مسجد يې ډبر بنکلی کړ ، دغه راز ماهرو کارگرانو دلورې کچې داسې بنکلي کاشي خښتې جوړې کړې چې د اسلامي تعميراتي فن ډبرې ښې نمونې وې . اود جومات هغو بنکليو محرابونو ته يې نوره بنکلا هم ورپه برخه کړه ، کوم چې د جومات د فهد پردروازه و کارول شوي .

تر مسجد الحرام لاندې سړک

د مسجد الحرام د پراخه شوې برخې د باندې د ترافیکو د جریان د ډېر بربنت د لږولو لپاره ملک فهد د یوه تر ځمکې لاندې سړک *under pass* جوړولو امر ورکړ، چې پر هغې یې یو چت جوړ کړ خو لمونځ کوونکي په هوسا یې او له ترافیکي پېښو څخه په خوندي توب کې حرم ته ورسېدلای شي.

د دې چارې لپاره یې مسجد الحرام ته ډېر نژدې لار وکېندله او پوځ سړک یې تر ځمکې لاندې جوړ کړ چې د پیاوړتیا لپاره دموقتي پلونو په جوړولو سره هلته تر مخکه لاندې پر ځینو کوټو او د اړوندو کارکوونکیو پرد فټرونو سربېره یو ستر دوه پوریز داو دس تازه کېدو ځای هم جوړ شو، کوم چې ساده او تلونکي راتلونکي خوځنده برېښنايي زینې وربښکته شوي او په عصري ډول جوړ شوی دی.

د سېلاب د اوبو چاره

څنگه چې دمکې مکرمې شاوخوا غرونه دي، او مکه په کښته ناوړه کې پرته ده، نو سېلونو، په تېره د جنوبي لوري څخه راتلونکیو برساتي طوفانونو په کراتو کراتو کعبې شریفې، مسجد الحرام او دمکې ښارته درانه تاوانونه اړولي دي، که څه هم په بېلو بېلو مهالونو کې د سېلاب دمخنيوي لپاره اسلامي مشرانو او واکمنو بندونه جوړ کړي او نور ډول ډول کارونه یې تر سره کړي وو، خو بیا هم کعبه او مسجد الحرام له دې افته خوندي نه وه، لکه چې دمکې د دغو سېلونو او دهغو دمالي او ځاني درنو

تاوانونو په هکله په تاریخونو کې په تفصیل سره خبرې شوي دي، مورډلته ددې مطلب د ډېر اوږدوالي له وېرې پر هغو ټولو تر خبرو کولو تېرېږو او یواځې د وروستي ډېر تاواني سېل په هکله خبرې کوو.

د ۱۳۸۸ س کال د میانې د میاشتې په څلورمه چې د ۱۹۲۹ع کال د جنورۍ د (۲۹م) سره سمون خوري، په مکه معظمه کې تر دوه، دوه نیمو ساعتو پورې داسې په شریې اورنست وشو چې د مسجد الحرام غولۍ د سېل له اوبو داسې ډک شو چې هلته بند حاجیان یې په ځانگړیو بېړیو کې ترې راوایستل، (۴۵) ساعته په حرم کې اوبه ولاړې وې (۵۳) ساعته په کعبه معظمه باندې طواف ونه شو، د مسجد الحرام هغه الماری چې قرانونه پکې ایښودل شوي وه اوبو پرسر واخستې، چې دقرانونو پانې د بېړیو په ذریعه ترېنه راووبستل شوي، د کعبې شریفې دیوالونه نژدې درې متره پنځه شپېته سانتې په اوبو کې ډوب ول، دمطاف د مرمر ډبرې اوبو وکښلې او دمکې د ښار په ځینو برخو کې دغه اوبه د کورونو تر لومړي پور پورې ورسېدې.

د میانې پر شپږمه د جمعې تر لمانځه وروسته خلکو وکړای شول چې بېرته طواف پیل کړي، خو دغه مهال هم په مطاف کې تر بجلکو پورې اوبه ولاړې وې د زمزم شاه تر یوې میاشتې پورې بنده وه، او په دغه کال حاجیانو د زمزم اوبه خپل وطن ته یونه وړای شوي.

خدای ته معلومه ده چې د حرم شریف په زیر زمینیو کې چې خلک بند پاته شوي وه، څو نه به مړه شوي وي، د حرم په شاوخوا کې د ساعتونو او نورو لوړېبوشیانو دکانونه وو، هغه ټول وران وېجاړ شول، پرسر کونو باندې موټر، تجیران او نور سامانونه ټول، اوبویول، او وران وېجاړ یې کړل، لنډه دا چې پر بې شمېره وگړیو سربېره په کروړونو شته یې له منځه ولاړل، سعودي

حکومت د سپل داو بود چاري او دهغه د ضررونو دمخنيو لپاره د مسجد الحرام د سعودي پراختيا، دکار په لړ کې په ۱۳۹۸س کال د ۷۰ کروړو ريالو په لگښت يوه ستره پروژه تر لاس لاندې ونيوله، او د سپل داو بود تر څمکې لاندې تېرولو دنوي شبکې په جوړولو سره د سپلاب او دهغه ضرر د تېرو مهالونو کيسه جوړه شوه، د سپلابي او بود تر څمکې لاندې تېرولو دغه؛ شبکه د درنو نورولارو چارو، د پلي کولو په ذريعه ډېره ښه او بنسټيزه بشپړه شوه او د سپل او بوتې يې د حرم په شاوخوا تر څمکې لاندې په دريو سويا بستلو سره لاره ورکړل شوه.

ايرکنډ پشن

دمکې مکرمې ډېرې شديدې گرمۍ به تل حاجيان ځورول، له دې امله خادم الحرمين الشريفين ملک فهد لارښوونه وکړه چې په مسجد الحرام کې د ايرکنډ پشن نظام (سېستم) نصب شي، خودهغه هواسره شي، داسې سېستم چې دنړۍ تر ټولو ښه هواسروونکی دی، درې نيم کيلومتره لېرې په يوه شپږ پوريزه ودانۍ کې واقع دی، له دغې ودانۍ څخه د ځانگړيو پايپونو په وسيله، (۳۸۵۰۰) ټنه يخه هوا د سروونکيو وسايلو له لارې مسجد الحرام ته، لېرې ډول کېږي، په دې ډول چې سره هوا، د دغه جومات دستونونو له پورتنۍ برخې څخه راوځي، او توده هوا د دغو ستونونو د لاندې خوا څخه د هواکش کوونکيو وسايلو په ذريعه د مسجد بهر ته وځي.

د مسجد الحرام دروازي

لومړني مسجد الحرام نه دېوالونه درلودل، نه دروازي، بيا چې حضرت عمر او حضرت عثمان رضي الله عنهما مسجد الحرام پراخ كړ، او دېوالونه يې پرې راوگرځول هم يې دروازي نه درلودې، خو كله چې خليفه ابو جعفر د مسجد الحرام د توسيع او تعمير خدمت ترسره كړ هغه ته يې بېلې بېلې دروازي وركړې، او مختلف نومونه يې پرې كېښودل، لومړي مورخ چې مورتې د مسجد الحرام د دروازو معلومات راكوي، امام ازرقې رح دى، دهغه پرمهال د درېمي لېږديزې هجري پېړۍ په لومړيو كې مسجد الحرام درويشت دروازي درلودې، بيا څنگه چې دهغه په ارشو او ودانۍ كې د ځينو واكمنو لخوا بدلون راته، طبعاً يې د دروازو په شمېر او نومونو كې هم بدلون راته، له دې امله د مقدسي، ناصر خسرو بلخي ابن بطوطه او ځينو نورو په وختو كې كوم چې په خپلو يونليكونو او اثارو كې د دغو دروازو يادونه كړې ده، شمېر يې نولس ويا وروسته تر دې چې مسجد الحرام كې، دمصر، شام، يمن او تركيې، واكمنو لخوا ادلون بدلون راغى، دهغه دروازو په شمېرلو كې هم بدلونونه راغلل، او شمېره يې پنځه ويشتو ته ورسېده، بيا د ملك سعود پرمهال د لومړي سعودي توسيع او ودانۍ په پايله كې، د مسجد الحرام د لويو او کوچينو دروازو شمېر يو پنځوسو ته جگ شو، خو كله چې د ملك فهد پرمهال دنوي ټكنالوجۍ پر بنسټ په مسجد الحرام كې نوې پراختيا راغله، هغه لومړي پور او چت ته پرمدخونو او پر ساده او برېښنايي زينو سربېره يواځې بهر ته د څلوروسترو دروازو، څلور پنځوسو فرعي دروازو، او د زېرخانو او لومړي پور ترمنځ د شپږو دروازو درلودونكى شو، په دغو دروازو كې باب بني شېبه ډېره مشهوره وه،

چې باب السلام هم ورته وایي، د څلورو مذهبو په نزد له هر لوري چې څوک مسجد الحرام ته ورسېږي مستحب داده، چې له دغې دروازې څخه د کعبې د تعظیم په خاطر مخامخ ورننوځي، پخوا باب بني شېبه مقام ابراهیم ته نږدې وه، اولومړی د مسجد الحرام حد دغه ځای وو، په هداية السالک کې وایي، چې در رسول ص پرمهال دلته دروازه نه وه، خو هغه به له دغې لارې مسجد الحرام ته ننوته، په ۱۲۴ هـ س کال کې خلیفه مهدي عباسي د حرم د دویمې پراختیا په وخت دلته، دروازه جوړه کړه او یوه ستره مناره یې هم پرې ودانه کړه، د سلطان سلیم او سلطان مراد نوې ودانۍ کې د دغې دروازې په مقابل کې یوه ستره دروازه په دغه نامه جوړه شوه، دا دروازه دومره پخه او ټینګه وه چې د پېړیو په تېرېدو سره یې هم ترمیم ته ضرورت پیدانشو، دمخکینيو، پراختیا ووله امله، دغه دروازه بېخي د مسجد الحرام په غولي کې پاتې شوه، بیا د ملک سعود لخوا دمطاف دپراخولو پرمهال هغه د ۱۳۸۷ هـ س کال د خدای تعالی د میاشتې په ۱۱ مه یوه وره او دهغې پرځای دننې په توګه پرفرش دتورو ډبرو پټۍ جوړه کړه، خو په ۱۴۰۰ س کال دمطاف د بیا پراختیا پرمهال دغه پټۍ هم ایسته کړل شوه، چې دا کار د ځینو کسانو د اعتراض وړ هم وګرځېد. علامه قاسي چې په شفاء الغرام کې د باب بني شېبه له لارې مسجد ته دننوتلو داستحباب کوم روایتونه نقل کړيدي، دهغو په هکله وایي، چې په دغور وایتونو کې مراد له باب بني شېبه څخه د دغې دروازې لوری دی نه پخپله دغه دروازه ځکه دغه دروازه خو پخپله دمهدی په وخت کې جوړه شوه، خو بیا هم که څوک غواړي چې بېخي د دغې دروازې په لاره مسجد الحرام ته ننوځي نو د باب السلام او سنی دروازه بېخي د دغې دروازې پر برابر ده که حاجیان له دغې دروازې

جومات ته ننوځي او مخامخ دبيت الله په لوري ورشي، دپخواني باب بني
شېبه څخه به تېر شوي وي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د مسجد الحرام منارې

امام ازرقی رحمه الله علیه، په خپل کتاب اخبار مکه کې چې د دریمې لېږدیزې پېړۍ په لومړیو کې یې لیکلی دی وایي چې حرم څلور منارې لري د علامه قاسي (۷۷۵-۸۳۲س) په وختو کې د حرم پنځه منارې وې، خو علامه قطب الدین (په ۹۸۸ کې مړ) داوونارو یادونه کوي، تر ټولو لومړۍ مناره په ۱۳۰س کال خلیفه ابو جعفر د مسجد الحرام پر باب العمره باندې ودانه کړه، نورې منارې په بېلو بېلو وختونو کې دمختلفو اشخاصو لخوا جوړې شوې، چې ځینې یې بیا نړېدلې او بیا جوړې شوي دي دغه راز د مسجد الحرام د ودانۍ په بدلون او پراختیا کې هم د دغو منارو په شمېر کې لږوالی او ډېروالی راغلی دی.

په هر صورت مسجد الحرام تر ۱۳۷۴س کال پورې او ه منارې درلودې، دغه منارې د سعودي لومړنۍ پراختیا پر مهال ښکې شوې او پر ځای یې او ه نوې منارې ټولې په یوه بڼه جوړې شوې، بیا د سعودي د دوهمې پراختیا پر مهال دوې نورې منارې هم کت مت په هماغه بڼه جوړې شوې چې په دې حساب د حرم داوونارو شمېر (۹) ته رسېږي چې ټولې نهه اتیا متره جگوالی لري دغه منارې دوې د ملک عبدالعزیز پر دروازه، دوې د عمرې پر دروازه، دوې د ملک فهد پر دروازه، دوې پر باب السلام او یوه د صفا پر غره جوړې شوې دي.

د تاریخ مکه مکرمه لیکوال ډاکتر محمد الیاس عبدالغني د فهد له وروستۍ پراختیا وروسته د حرم، ځمکتلي او د لومړي او دوهم پور مساحت (۲۷۸۰۰۰) متره مربع او له حویلی سره د حرم ټول مساحت (۳۲۶۰۰۰) متره مربع ښيي چې په عادي وخت کې پکې (۹۱۴۰۰۰) تنه او ډیرو بار په وخت کې پکې یو میلیون تنه ځایيږي. خو د معلومات ځکه

دقیق نه بنسکاري چې همدا سړکال دځینو په وینا رسمي او نارسمي شاوخوا شپږ میلیونه تنه او دځینو په وینا څلورنیم میلیونه تنه حاجیان و نو که یو میلیون ترې په مسجد او غولي کې ځای شي نوآیا داپاتې کسان پرسړکونو ځایبېري؟

د بادغیسي درې شو طه طواف

ددوشنبې په ورځ دذوالحجې په دوهمه له غرمې مخکې حرم ته روان وم، سید نصیر دعمارې په مخ کې په دوکان کې ناست وو پر مایې غږ کړ، استاد جان کجامیری، ماورته وویل چې حرم شریف ته روان یم، ویې ویل چې ته خوتیار روان یې دلته زموږ څو تنه حاجیان نوي راغلي دي، عمره یې نه ده کړې، که ته ورسره مرسته وکړې ثواب به دې وشي، ماورته وویل ولې نه، ورته غږ کړه، زه یې له ځان سره بیایم، هغه هم څلور تنه بادغیسي سپین بزیري له خونو را ووبستل ورته یې وویل چې دا استاد به درسره مرسته وکړي، او عمره به ادا کړي، دوی احرام هم سم نه ووتړلې ټینګار یې داو چې د حرم زیارت پرمهال یې حرم ته ددرناوي په موخه که له احرام سره پګړی نه وي نو خولی خویې باید هرو مرو پرسړوي، ماورته دا حرام په حالت کې دسرپتولو فقهي حکم واوراوه، خو ددوی دلیل داوو چې څنگه به دخدای کورته لوڅ سر ورځي، په داسې حال کې چې ددوی په آند په لوڅ سر لمونځ له سره کېږي نه.

په ډېر ټینګار او ستونزومي دوی قانع کړل چې له پګړی او خولی تېر شي کله چې حرم ته روان شو نو پرلارمې دوی ته وویل چې په حرم کې بیروبار ډېر وي، حرم ډېر پراخ دی او څو دروازې لري باید ډېر پام وکړي چې له خپل ملګري بېل نشي، پرلاره مې څو څو ځایه وروښودل چې نښه یې

کړي، او خپله لار او عماره پیدا کړي، زموږ پر لار غټه نښه د ابن لادن مسجد و چې زموږ عمارې ته نږدې او ډېر مشهور و، پر دې مې هم پوه کړل چې ستاسو په لاس کې پر دې تسمې ستاسو پوره شهرت او د عمارې (استوګنځی) ادرس لیکل شوی او پر غاړه څوړند کارت کې مو هم ستاسو او ستاسو د استوګنځي او اړوند گروپ او شرکت نوم او پته شته چې که نادر که شوی نو له خلکو مرسته غوښتلی شی، حرم ته چې ورسېدو نو عمارې ته تللی سړک مې ورته په نښه کړ زموږ عمارې ته پر تلونکي سړک ډېرې روښانه او سترې نښې وې د حرم له سالون څخه به چې سهیل ختیخ ته ووتلې نو یو سړک ترمنځه و د پول په پیل کې د ابن لادن شرکت څو لوړ پوړيزې ودانۍ پیل کړې وې ددې، ودانیو مخ ته د سړک پر سر یو ډېره لویه د اعلاناتو لوحه وه چې ساری یې نه لیدل کېده، او تر پایه هماغه یو اعلان هم پرې خپرېده، دا څو متریزه لوحه شپه او ورځ روښانه وه، زموږ ډېرو حاجیانو هماغه نښه کړې وه.

په حرم کې مې هم دروازې وروښودې، د حرم لوی ساعت د ساعت کوچني برجونه ټول مې ورته وښودل، د بېلېدلو په صورت کې د بیا یوځای کېدلو ځای مې وروښود، د طواف ضروري مسایل او دا چې پر دوی په لومړیو درې شوطو (دورو) کې سعې او رمل ده او او ه ځله به له حرم څخه تا وېرې ټول مې وروښودل، څه کم یو ولس بجې طواف ته مطاف ته وربښکته شو، ورته مې وویل چې پر یوبل لاسونه کېږدي او زما اوږه هم ونیسي، چې له یوبل څخه بېل نه شو، په مطاف کې د بېلېدو په صورت کې مې با ب الصفا ورته وښوده چې له طواف وروسته به دلته رایوځای کېږو، طواف مو پیل کړ، بیرو بار ډېر زیات وو زه مخکې اودا څلور واړه سپین ږيري چې نورالدین، عبدالقدوس، میراجان او عبدالله جان نومېدل راپسې وو، یوتن

یې زما پر اوږه او نورو یې یو د بل پر اوږو لاسونه ایښي وو هر هره شېبه مې ورته کتل پر دوی سعی او رمل لازم وو خو د منډې امکان بیخي نه وو ځکه چې بیرو بار ډېر وو خو ورته مې وویل چې اوږې مو پورته پورته اچوئ خو ډېر وخت به دا کار هم ترې هېر شو، دوی سپین زېري هم وو او بیرو بار هم ډېر وو نو ځکه به یو شوط ډېر وخت نیوه، اوله سرې به رمل هم هېر شو.

کله چې زموږ درې شوطه (دورې) پوره شوې نو عبدالله جان مخ راواړوه، راته یې وویل څه چې وو څو زه نور ستړی شوم نور طواف نه شم کولای، ما ورته وویل چې طواف خو دادی چې او څله له دې کوټې (بیت الله) تاو شو اوس خو زموږ څلور دورې پاتې دي، نو څنگه وو څو؟

ده اصرار کاوه چې نه نور بس دی نور مې له لاسه نه کېږي، ما ورته وویل چې که ستړی یې څه غاړې ته وو څه زمزم وڅښه او دمه دې هم جوړه کړه او بېرته راشه طواف پیل کړه خو دده همداخبره وه چې نور بس دی، په ډېر ټینګار مې چمتو کړ چې طواف پوره کړی.

له طواف وروسته مو زمزم وڅښل او دوه رکعته لمونځ مو وکړ.

کله چې څوک طواف کوي نو د ډېرې گرمۍ له کبله یې بدن خولې خولې وي، په بیرو بار کې چې معمولاً د حج په ورځو کې ډېر وي په مطاف (د بیت الله غولۍ چې مقام ابراهیم او حطیم هم پکې دي) کې طواف هغه د چا خبره دمېرې پر پښوتل دي، په یوه طواف کې به دې شل ځله پښه د نورو تر پښو لاندې کېږي او د شل نورو قدم به ستا تر قدم لاندې راځي، نر او ښځې به یو په بل پورې داسې نښتي وي ته به وایي چې دواړه یې له یوبل سره سنجاق کړي دي، ډېرې ښځې او انجونې پکې بې سیرته شي، که څوک هر څومره ځان وساتي خوبیا هم هرو مرو به له انجونو سره لگېږي کله خو په ټپل کې

یوپر بل ورو لو بږي آن بنځې تر پنبولاندې شي، له طواف وروسته چې د انسان سخته گرمي پکې شوې وي او بڼه ستړی شوی هم وي نو یخ زمزم هغه هم په مړه خپټه ډېر زیات خوند کوي، زمزم او به ډېرې خوږې او خوندورې دي دومره خوند ما په بل یو مشروب کې هم ندی لیدلی ما خوبه چې هرڅومره ډېرې وڅښلې نو خپټه مې پرې نه پرسیدله ډېر وخت به یې دډوډۍ کار هم کاوه، زمزم به مې تنده او لوږه دواړه خوږبول ماته به په حرم شریف کې د ابیت رایه زړه شو:

ساقی ټوله میکده دې ترې قربان شه
پښتنه چې لاس راتا وکړي له منگي
نـــه

ما به ویل چې د دنیا ټول شراب او ډول ډول مشروبات دې د زمزم له یوه گیلاس نه څار شي، داددین تر اغېزې لاندې دیني جذباتي دعوه نده، په رښتیا له زمزم څخه مو ډېر خوند اخست، د زمزم په اړه به په تفصیل سره وروسته بحث وکړو.

له طواف وروسته د ماسپینین د لمانځه وخت شو، باب الصفا ته مو نږدې ځای پیدا کړ او لمونځ مو په جماعت ادا کړ کله چې له بادغیسي سپین ډبرو سره زمور طواف او لمونځ پای ته ورسېد نو ورته مې وویل چې تاسو د صفا او مروه تر منځ سعې وکړئ او زه به درته کېنم ځکه چې پر ما سعې نشته ده، خوباور مې نه وو چې په نظري تشریحاتو دې دوی پوه کړل شم، نو لازمه مې وگڼله چې یو ځل ورسره په عملي توگه د صفا او مروه تر منځ سعې وکړم، او په عملي توگه یې بڼه وپوهوم، صفاته مې وڅېړول مخامخ بیت الله

ته مې ودرول دُعا مو وکړه، مروه ته روان شو، دشنو راډونو ترمنځ مومنده وکړه مروې ته مې چې ورسول ورته ومې ویل اوس ستاسو یو ځل شوط پوره شو، په مروه مو هم دُعا وکړه بېرته صفاته را روان شو، دشنو راډونو په منځ کې مومنده وکړه کله چې صفاته ورسېدو نو ورته مې وویل چې ستاسو دوه ځله یا دوه شوطه پوره شول، اوس درته پنځه نور پاتې دي تاسې خپله سعې وکړئ اوزه به درته دلته کېنم، زه دصفا بېخ کې په مسعی (دسعې په ځای) کې په مرمرین دیوال کېناستم او دوی خپله سعې پیل کړه، دوه درې ځله مې یو یو ولیدل، چې سعې یې کوله خو نور رانه ورک شول، ټول سعې کوونکی زماله نظره تېرېدل ځکه چې په لاره کې یې ناست وم زه هملته منتظریم چې اوس به راځي اوس به راځي خو درک یې ونه لگېد، وارخطاشوم، ماویل لکه چې لاره یې ورکه کړه زه هلته له څو بنځو سره برابر شوم چې ښه بندار مو وکړ وروسته ددې بندار تفصیل ته ورځو.

زه لا هملته منتظر وم چې مازیگر شو، خو ددوی درک نه لگېږي وارخطا شوم دمازیگر جمعې ته صفونه برابر شول سعې بنده شوه، بیا هم نه ښکاري، جماعت ودرېد، خو بیا هم ددوی درک نشته، له لمانځه وروسته هغه ځای ته ورغللم چې دورکېدلو په صورت کې مو د بیاموندلو لپاره ښه کړی وو هلته هم نه وو لږ ورته هلته هم تم شوم خو رانښکاره نه شول، بېرته سعې ته راغللم، او هملته ورته کېناستم، دمانام تیارې راغلې خو دوی رانه غل، ډېر خفه شوم ماویل دانابله او نالوستي سپین ږیري به کومې خواته تللي وي، دمانام لمانځه له ادا کولو وروسته مې غوښتل چې ترماسخوتن پورې په حرم کې پاتې شم او طواف وکړم، خو دوی ته مې اندېښنه ډېره وه عمارې ته روان شوم په بېرله لارم هلته مې ددوی خونه ومونده گورم چې

څلور واړه هملته دي خوښ هم شوم او غوسه هم راغلله یوه یې لا حلق
(سرخربیل) نه وکړی او جامې یې اغوستې وې نور یې لاهم احرام کې وو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

له بنځو سره بندارونه

کله چې مادوی ته د صفا د غونډۍ ترڅنګ انتظار کاوه نو دلته هم بیروبار ډېر وو په زحمت مې د بنځو په منځ کې ځای وموند بڼې خواته مې د پاڅه عمر یوه تونسۍ بنځه ناسته وه، له څه شپې وروسته مې په خبرو راوستله، د بنځه ډېره بڼکلې او ډېره تقوا داره، ډېره درنه او نرم خویبه وه کله چې پوهه شوه چې زه افغان یم نو د افغانستان حالات یې وپوښتل، امریکایانوته یې ډېرې بڼې وکړې او ډېرې ورتې بد وویل. زموږ ترڅنګ ناستې نورې مېرمنې هم له موږ سره په بندار کې راګډې شوې، دهغوی احساسات د امریکا په اړه له دې بنځې بېل نه وو ټولو امریکایانوته بد ویل، بڼې یې ورتې کولې، او طالبانو او مجاهدينوته یې دعاوې کولې.

د المغرب له یوې اوسېدونکې سره مې خبرې اوږدې شو دا هم ډېره بڼکلې وه؛ لهجه یې خوږه او مینه ناکه وه کله مې چې ترې واورېدل عمر یې ۵۶ کاله ده نو له حیرانتیا مې ټکان وخور ځکه چې هغه ډېره ځوانه بڼکارېده، زموږ د پنځه ډېرش کلنو په څېر وه ویل یې چې شپږ او لاده لري مشر زوی یې صمد او مشره لور یې مریم نومېږي، د شخصي ژوند او د المغرب په اړه یې ډېر معلومات راکړل.

ترڅنګ یې په څېره کې د پته ورتې، بله بنځه بڼکارېده، هغه تردې هم بڼکلې وه ویل یې چې دا یې خور او ترهغې څلور کاله کشره ده، خو هغه هم ډېرش کلنه بڼکارېده له هغې سره مو هم سلام او ستړي مشي وکړه راته یې وویل چې نرسه.

د پاکستان د پنجاب ایالت اړوند د ملتان او سپدونکې دوه خويندې موهم خنگ ته ناستې وې، یوه یې پخه او بله یې ځوانه وه، خبرې مو اوږدې شوې، گروپي شکل یې غوره کړه له المغربی او تونسۍ سره په عربي اوله ملتانیانو سره په اردو غږېدم زما انگلیسي او اردو قوي ندي خو ستونزه پرې حلوم، ددوی خبرې لومړی مایوبل ته ژباړلې خو وروسته یې شریکه ژبه انگلیسي ومونده او ټول پرې غږېدو ما زیگر لمونځ مې هم له همدوی سره وکړ. تونسۍ بنځې راته خپل جای نماز (لمونځی) راکړ. له ملتانی مې وپوښتل چې د سعودی هوا توده ده که د ملتان؟ ویې خندل ویل یې دواړه برابرې دي.

ځینې خلک وايي چې پنجابیان تور دي لا مل یې دا بولي چې گویا هلته لمر تود دی بیا دا خو ډېره مشهوره ده چې شمس تبریزی پر ملتان لمر رابنکنه کړی دی، ځکه خو ورته شمس تبریز وايي شمس په عربي کې لمر ته وايي که نه دده خپل نوم تبریز دی او یاخوبه دی د تبریز او سپدونکې و ، داخو د فولکلور خبرې دي په سم او ناسم پسې یې نه گرځو خو دومره وایم چې څومره ښکلا په پنجاب کې ده ساری به یې په نور پاکستان کې کم وي، دا دوه ملتانی یې د ښکلا ښې نمونې دي.

په ۱۳۸۹ هجري لمریز پاکستان ته د یوه رسمي سفر په ترڅ کې د لاهورد یوه عصري هوټل (هالیډي ین) په لفت کې له یوې پنجابۍ ناوې سره دوه په دوه برابر شوم له لوستونکیو په بڅښنې، اوس هم چې رایاده شي نو په زړه کې مې یوه نری څریکه تېره شي.

زموږ ناخبره خلک داسې فکر کوي چې گویا ټول پنجاب تور دی، دوی نه پوهېږي چې هلته یو نسل تور رنگ لري چې زموږ خلک ورته چواریان وايي: د ځینو سترگې تعصب ږنډې کړي او تور او سپین نه پېژني، دسره انقلاب

ملگری شاعر بناغلی سلېمان لایق هم په همدې رنځ اخته شوی دی هغه ته هم ټول پنجاب تور بنګاري. لایق طالبان ځکه د جومات حرامیان بللي وو چې دده په اند (تور پنجاب یې راووست د کابل په زړه یې کېناوه). خو چې اوس دې نورو، دنړۍ ۵۰ کفري هیوادونه افغانستان ته راوستي او دلته هر ډول فجایع ترسره کوي نو لایق ته دهغه لیاقت اجازه نه ورکوي چې ددوی د عقیدې او ایدیولوژۍ (کمونیزم) د مخالفینو او امپریالستانو پر ضد کم تر کمه غږ هم پورته کړي.

باب السلام که باب بني شيبه

د ذوالحجې په دریمه د شپې زموږ د شرکت اړوند ۲۴ تنه نور هم له کابل څخه مکې معظمې ته را ورسېدل دوی ته د هرات په الوت کې ځای نه وو پاتې شوی شرکت کابل ته ولېږدول، او ورته یې ویلي چې تاسو به هلته نه ایسارېږي په بله الوتکه کې به جدې ته راځئ آن له هغوی ډگر څخه به هم بهر وتلو ته اړتیا نه پیدا کوی خو هلته دوه ورځې ځنډېدلي وو د شرکت درئیس په وینا مې د سحر له لمانځه وړاندې د عمرې لپاره حرم ته روان کړل.

هماغه ټینګار مې چې هره برخه کې پر هغو نورو څلورو سپین ږیرو کړی و پر دوی مې هم وکړ، بلکې له هغوی مې پرې ډېر ټینګار او لارښوونه ورته ځکه وکړه چې له دوی سره بنځي هم وي.

کله چې حرم شریف ته ورسېدلو نو د تهجدو اذان وشو پولیسو مطاف ته دننوتلو اجازه رانکړه، ځکه چې هلته د لمانځه لپاره صفونه تړل

کېدل، او طواف هم طواف کوونکی او هم نور په تکلیفول، باب الصفا سره موخای و موند هملته مو تهجد پیل کړل.

د جماعت له ادا وروسته مطاف ته ننوتلو، ماهغوی ته وویل چې په لومړي ځل مطاف ته د باب السلام له لارې ننوتل سنت دي خو که موږ هغه دروازه مو مو نو وخت راباندې تېرېږي، او مطاف رانه ډکېږي، ځکه د حج ورځې دې بیروبار ډېر دی بیا اړ یو چې یاپه دوهم پوړ او یا دریم کې طواف وکړو او هلته طواف سخت دی ځکه چې دايره یې ډېره پراخه ده، د تخمین له مخې په دوهم او دریم پوړ کې د طواف ساحه یو کیلو متر کېږي نو یو طواف داسې دی لکه اوه کیلومتره مزل، نورو ومنله خو دوو تنو نه منله، ویل یې چې هرو مرو به له باب السلام څخه ورځو، غوسه مې هم راغلله، خو چاره نه وه، دهغو نورو خبره یې هم نه منله ما ویل که پرېږدم یې چې هرڅه کوي نو کوي دي یې خو وبال لري، بالاخره په پوښتنو مو باب السلام و موند په دوی کې یو تن لیک لوستلی شو کله چې دننه ورننوتلو نو یو ځل یې ماته مخ راواړوه، چې ته خوله موږ سره چل کوي، دا خوباب السلام ندی، پر دې دروازه خوباب بنی شیبه لیکل شوي ما ورته وویل چې همدا باب السلام دی خو دوه نومه لري، هغه نه منله بالاخره له لاسه مې ونيوه نږدې پولیس ته مې وروست، له هغې مې ده همده په مخ کې وپوښتل چې ایا همدا باب السلام ندی، هغه هم وویل هو همدا دی همدې باب بنی شیبه ته یې لاس ونيوه، دوه ځله یې وویل باب السلام باب السلام، له دې وروسته یې ومنله مطاف ته بنکته شو طواف مو پیل کړ، له دومره ټینګار او سپارښتنې سره سره ټول رانه ورک او یو یو شول، له ډېر لټون او ستړیا وروسته مې دوه تنه نارینه چې بنځې یې هم ورسره وې، و موندل او عمارې ته مې راوستل نور ټول رانه ورک شول.

نهال او نفیسه

چهارشنبه یا ذوالحجې په ۴مه مې مشر شیرزمان ته ټېلفون وکړ و یې ویل چې د حرم په دوهم پوړ کې طواف کوي زه هم ورغلم خای مو نښه کړ، له موندلو وروسته زه هم ورسره په طواف کې ملگری شوم، دهغه دوهم دور و له طواف وروسته د باب الصفا په برابري په دوهم پوړ کې کېناستو شېرزمان، تکړه، وینې او د اسلامي نړۍ په درد دردمند، مجاهد مسلمان دی، سلفی ندی، شعوري موحد دی خو خلک ورته سلفی وايي، هغه ملایان غندي چې په ختمونو، خیراتونو، جنازو، دم او تعویذ متکي وي، او د خوړین نوم ورکوي، له طواف وروسته مو د اسلامي نړۍ پر ستونزو بحث پیل کړ، په همدې کې وو چې درې انجونې مو څنگ ته راغللې یوه پکې غمړنګه چاغه (څوربه) مسته او ښکلې پېغله وه، زموږ څنگ ته ودرېده په خپل بلک بیري موبایل یې د بیت الله عکسونه واخستل کله چې زموږ ترڅنگ کېناستلې نو زما ژورنالستیک حس راوپارېد لومړی مې په سلام او ستړي مشي په خبرو راوستلې، دې پېغلې خپل موبایل راووست اخستي عکسونه یې کتل، اړول او را اړول، د موبایل مینو ته ورغلله دومره گړندی کار یې کاوه چې تابه ویل دامبایل همدې جوړ کړی دی همدلته یې د عکسونو په ایډیټ پیل وکړ، ماترې هیله وکړه چې زما په کیمره زما او د شېرزمان عکسونه واخلي او کعبه پکې رڼه راوولي، دستي راپاڅېده، کیمره یې واخستله د عکس مینو ته ورغلله انځور (wev) یې ښه برابر کړ، بیایې له هر اړخه له کعبې سره زموږ څو عکسونه واخستل، ما ورته وویل چې په خپل فون کې خپل اخستي عکسونه را وښيي سمدستي یې ټول و اړول

ترې مې د ځان راپېژندلو هیله وکړه، ویل یې چې نهال نومېرې او د سوډان د عبه بنار او سپدونکې ده، یوه ملگرې یې نفیسه نومېده، هغه هم د همدې وطنداره وه، د نفیسي معلومات د افغانستان په اړه کم وو خو نهال د افغانستان د جغرافیې او رواني وضعې په اړه دومره معلومات ورکړل چې ډېر افغان لوستوال یې هم د افغانستان په اړه نلري، ما نهال ته وویل چې راشه زما په کیمره ته او نفیسه له ماسره گډه عکسونه واخلي، ویې خندل ویې ویل چې عکسونه خوبه واخلو خو ستا په کیمره نه، بلکې زما په مایل.

نهال ډېره خوږه او صمیمي پېغله وه، ډېرې خبرې مو وکړې تر مازيگره ناست وو، هغوی تلاوت وکړه ماله ځان سره د فقهي کتاب وړی و هغه مې ولوست، له لمانځه وروسته مو هم زړه نه کېده چې له یو بل نه بېل شو.

دلته مو له یونایجریایي سره هم بندار وکړه په گوډه ماته انگلیسي مې ورسره دنایجریا او افغانستان پر حالاتو خبرې وکړې، د تامیر په نوم یو متشرع مصری هم را سره کیناست، هغه همدلته اقامه درلوده خو ویل یې چې هېواد والویې د مصر حکومت ته له ۴۰ تر ۵۰ زره جنيه چې ۴-۵ زره ډالر کېږي ورکړي او حج ته راغلي دي ده داپیسي ډېرې زیاتې بللې، اوه کاله وړاندې په افغانستان کې د مصر سفیر هم تامیر بیک ماڅوني نومېده زما ډېر ملگری او ډېر مجاهد او داسلامي نړۍ پر درد دردمن شخص و زما په سپارښتنه یې څو تنه په مصر کې نړیوال پوهنتون الازهر ته ولېږل. دولي په نوم د تامیر بل مصری ملگری هم زموږ سره کیناست پر ایمن الظواهری ډېر وغږېدو ماورته وویل چې زه هم د القاعده وو دهېواد یم حسنی مبارک مو ښه وټکاوه، دوی ویل چې که د امریکا وېره نه وي نو ډېر هېواونه به په افغانستان کې جهاد رسمي تائید کړي.

د هندوستان دراجستان ایالت یوتن نوی ځوان اوسېدونکی هم له خپلې مور سره راغلی وو هغه ویل چې د حج داخله یې د هرتن په سر ۱۲۶۰۰۰ هندی کلداری کړې ده، ډوډی یې هم پر حکومت ده او دوه زره بېرته هم ورکوي، دانرځ دمصریانو له نرخ ډېر ښکته او دافغانانو له نرخ هم ښکته دی، خود مصریانو عمارې حرم ته دومره نږدې وې چې نور ترې حرم ته نږدې بل څوک نه وو، ځینې یې دارالتوحید کانتیننټل سره نږدې دي په لوکسو هوټلونو کې اوسېدل.

مور هم حرم ته نږدې وو خو بیا هم کله به چې راباندې ناوخته شوه نو چې له دوه ریاالو به تېر شو په جماعت لمونځ مو نیولی شو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

زمزم ته بې صبري

مورته ویل شوي وو چې پر زمزم بیروبار ډېروي او بوشکې ډکول وخت او زحمت غواړي سره لدې چې څه کم یوه میاشت وخت مونور په مکه معظمه کې درلود خو نه پوهېږم ولې راباندې دواړو خطایې پیریان کېناستل د جمعې په ورځ د ذوالقعدې په شپږمه د شپې درې نیمې بجې زه، ډگروال سمیع او کاکا برات چې اصلاً ترکان او د کابل د میرویس میدان او سپدونکې وو حرم ته روان شو، د زمزم لپاره مو یوه ورځ وړاندې بوشکې اخستې وې، په بوشکه لس لیتره لیکلي وو خو یوولس نیم لیتره اوبه یې اخستلې، د بوشکې په عادي وخت کې په درې ریاله وې خو اوس په لس ریاله پلورل کېدلې.

ماله پلورونکي سره ټوکه وکړه هغه د ابراهیم عابد ټوکه مې په عربي ورته وکړه چې وایې چهل ستون ته روان وم او ټکسي رانه څلور سوه افغانۍ وغوښتې ما ورته وویل: اوه اوه یو ستون په لس روپۍ؟ ماهم ورته وویل اوه اوه یو لیتر په یو ریال، بالاخره په اته ریاله مو وپېرلې، د زمزم اصلي ځای مو په پوښتنه پیدا کړ، مور وویل ډېر بیروبار به وي خو د شیطان غوږونه کانه (هلته هسې هم کانه وي) بیروبار نه وو، د زمزم پایپ مو په بوشکه کې کېښود په څو ثانیو کې بوشکه ډکه شوه، د زمزم اصلي چینه چې اوس ډېر لویې او ژورې ساګانې په کې جوړې شوې دي، دکعبې ترڅنګ ده، خودلته یې په اوږدو پایپونو کې را تېرې کړي او له دې اوږدو نلونو څخه لسګونه پایپونه بېل شوي چې په اسانۍ سره ترې بوشکې ډکېږي، خو دبیروبار په وخت کې بیا هم دلته د بوشکو ډکول سخت وي، او انتظار غواړي، د زمزم د وېش او پایپونو ځای، د رسول الله ص د زېږېدو ځای او دابو جهل کور خوا

په خوا پراته دي، بوشکې مو واخستې را روان شو د طواف وخت نه و، بوشکې مو له ځان سره مطاف ته وړلې هم نه شوی، د حرم په سالون (غولي) کې د باب الصفا خواته کېناستو، ما تهجد پیل کړل په لمانځه وم چې یوې ښځې له سمیع او برات څخه زمزم وغوښتل، خو هغوی ورنکړل، هغې ښځې بیا ورته زاری وکړې ویل یې ترې یم، خودې ظالمانو بیا هم ورنکړې، زما پام دوی ته واوښت د لمانځه حضور مې هم خراب شو ډېر خفه شوم، له لمانځه وروسته مې ورته وویل چې ظالمانو یو گیللاس اوبه به مو ورکړې وې، یو گیللاس زمزم خوهر چېرته په حرم کې پیدا کېږي بېرته به مو ډکې کړې وای، دلته مو په لمانځه کې څنگ ته د سیده زینب دکاروان اړوند یوه ښکلې لېنانۍ په لمانځه ودرېده، ما ویل شیععه به وي خو په لمانځه کې یې رفع الیدین کاوه.

له لمانځه چې فارغ شو له حرم څخه وتلو چې په یو څلور ټایره بایسکل (ویلچر) کې مویوناسته ښځه ولیده څو تنه ترې راتا و وو یو تنکي ځواب په تونده لهجه ورسره غږېده او پټکې یې پرې کولې، لامل مو وپوښت، دې ځوان راته وویل چې د درې سوو ریالو په بدل کې یې دې ښځې ته طواف ورکړی اوس چې د اجورې ورکولو وخت شونو ددې ښځې زوی ځان نادرکه کړ، دا چې ددې ښځې زوی به رښتیا هم ځان پټ کړی وو او که نه او موضوع به څه وه الله ج خبر دی، موږ هم دا جرئت ونکړ چې درې سوه ریاله ورکړو، اولانجه حل کړو هلک ته مې نصیحت وکړ او روان شو خو په زړه کې مې وویل چې توبه توبه په حرم کې هم د مزدور مزدوري سمه نه ورکول کېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

لومړۍ جمعه لومړی بیروبار

داپه حرم کې زموږ د لومړۍ جمعې لمونځ دی مامامې دلته پخوا هم د جمعې لمونځ کړی او له بیروبار څخه ښه خبر و هغه راته وویل چې که دننه مسجد الحرام کې لمونځ کول غواړې نو باید وخته ولاړ شې، اوس نو د حج ورځوته دوره ورځې پاتې دي، تقریباً ټول حاجیان رارسېدلې دي، لمونځ په پاوباندي دولس بجې کېده، اوزه پاوباندي لس بجې حرم ته لاړم، ماوایل راځه لمانځه ته خولادوه ساعته وخت پاتې دی دننه په حرم کې به ځای ومومم خو حرم خو پرېږده چې د حرم سالون د حرم شا وخوا عمومي سرکونه، پلازې، دموترو تونلونه، آن جروال او حفایر ته تلونکي پلونه ټول له خلکو ډک و، له حرم شریف څخه یو کیلو متر لېرې هم ځای نه موندل کېده، پولیس حرم ته په ننوتونکیو ټولو لارو ولاړ وو، څوک یې نه پرېښودل، دافغانستان د پولیسو په څېر یې خلک یوې اوبلې دروازې ته لېږل، تشنابونوته یې هم څوک نه ور پرېښودل، ډلې ډلې خلک سرگردانه یوه خوا بله خوا تلل، زه چې له وخت څخه دوه ساعته مخکې تللی وم ځای مې موندلی نه شو نو د هغه چا به څه حال وو چې ناوخته راغلي وو.

په ډېر زحمت مې دموترو د تونل پر غاړه له حرم څخه لېرې د یوې غرفې تر څنګ سوری ولید، چې ورغلم، ورسره نږدې خلکو تش انساني حاجت پوره کړی او ډېر بوی وو، مجبور شوم بله چاره نه وه هملته مې جای نماز (لمونځی) هوار کړ. ما په خپل ټول ژوند کې دومره بیروبار نه وو لیدلی

کېناستم، لمرو ورو ورو تودېده پرماهم لمر راغی ځای مې بدلاوه، خو پرېښودلی مې ځکه نه شو چې بل ځای نه پیدا کېده، هملته مې ملګري وموندل خپل ځای او جای نماز مې پرې وسپارل ماوایل که په کوم دکان کې

اوبه یا پیپسي، پیدا کړم ډېر وگرځېدم اخر مې یوځای کې مړنډا پیدا کړه، هوا ډېره توده وه خولې راماتې وې خو ماله ځان سره مطالعې ته کتاب هم وړی و، کله چې اوبو پسي وتی وم نو په همدې وخت کې درې بنځې راغلې وې او وار خطايې ژړل، یوه پکې دومره ترهېدلې وه چې له سره یې خبرې نشوای کولی، جامې یې د پښتنو وې، چاره یې نه وه هماغه بوین ځای کې کېناستلې.

څوک ورسره په ژبه نه پوهېدل، ماله جامو وپېژندلې په پښتومي ترې وپوښتل، هغوی چې له ما پښتو او ورېده په تند یوکې یې خوښي وځلېده، ویل یې چې له پرون راهیسي یې له خپلو نارینه وو سره اړیکې پرې شوي او یوبل یې ورک کړي دي، له دوی سره تېلیفون نه وو، خو له یوې بنځې سره یې دخپل مېړه د تېلیفون نمبر وو، ما هغه نمبر ته زنگ وواهه خو بند وو، نه یې خپل ځای پېژنده اونه ورسره د پېژندگلوی کومه بله نښه وه.

حیران وو چې څه وکړو، دوی ویل چې دسوات او سپدونکې دي، دا وسپدلوځای او خپله عماره یې نه پېژندله، ما ویل له لمانځه ورسته به ورسره مرسته وکړم او استوگنځی به یې ورته پیدا کړم، په همدې کې وو چې شاته صف کې یوتن سواتی راپیداشو، هغه هم پوره نه پېژندلې، خو ویل یې چې دسواتیو حاجیانو ځای ورمعلوم دی.

گر مې شېبه په شېبه ډېرېده، خولې روانې شوې، ماته دپوهنتون ددورې یوه خاطره رایاده شوه: کله چې دکویت او عراق جگړه پیل شوه نو استاد محمد گل عتیقي او دهغه وراره ډاکټر عبدالحليم احمدی پاکستان ته راغلل او ددواړه زموږ استادان شول، عتیقي صاحب چې دلغمان ولایت دقرغیو ولسوالۍ دچهار باغ او سپدونکې دی ډېر ظریف او لطیف شخصیت دی

هغه کیسه کوله چې یو وخت په چهار باغ کې د دوبي (اوري) په ډېره گرمۍ کې د جمعې لمونځ ادا کېده ملا مسټلې کولې خو ځینې مقتدیان یې د مسجد د غولي پر ځای د دېواله سیوري ته ناست وو، ځکه چې په غولي کې تود او سوځنده لمر وو، ملا چې ولیدل مقتدیانو یې د مسجد غولی پرېښی دی، او د دیوالونو سیور و ته ناست دي، نو په لاسپیکر کې یې په غوسه پرې غږ کړل: ای مردم: قل نار جهنم اشد حرا است واللّه اگه خلاص شوي) همدا خبره په غوسه کې تکراروي، (قل نار جهنم اشد حرا است، واللّه اگه خلاص شوي) خو د ایت دا برخه ورته نه ژباړي اونه یې پوهوي چې موخه یې څه ده. مقتدیان هم حیران دي چې ملا صاحب یې ورته ولې په غوسه دی او څه ورته وایي.

ددې ایت معنی داده (ورته ووايه ای پیغمبره چې د دوزخ اور ډېر زیات تود دی).

پرمو ډېره لمر راغی خو ځان مې پر همدې ایت ډاډه کاوه چې: نار جهنم اشد حرا است.

کله کله به ورپڅې خپلې لورینې کولې با لاخره دلمانځه وخت شو، دلمانځه بڼه یې له افغاني دود څخه بېله وه، شل باندې دولس بجې قاري سديس دلمانځه خطبه پیل کړه او په لنډه خطبه کې د فلسطین جهاد ته دعا وشوه، خوافغانستان یې یاد کړې، په حرمینو کې پر سیاسي خطبو، سیاسي موعظو، بندیز دی، هېڅوک د لوېدیځ بنکیلاک پر ضد څه شی ویلی نشي.

قاري سديس مشهور حافظ او د قران قاري دی مایې د تلاوت کبستې اخستې او اورېدلې وې، هلته راته خلکو وویل چې سديس انقلابي ذهنیت درلود، د جهاد پرمهال پاکستان ته هم راغلی وو، هلته یې هم انقلابي

ویناوې کولې، خوله کله راهیسې چې د شاهي کورنۍ زوم شوی دی، نو په اصطلاح چارج یې خنځی شوی او انقلابي ویناوې او دولت اولوید یخ ضد ویناوې یې پرېښې دي، لمونځ او جنازې تریوې بجې پای ته ورسېدل.

جماعت ته د انتظار په وخت کې مې خواته یو ځوان اندونیزیایي ناست و و په انگلیسي موسره خبرې پیل کړې، زما پر لاس په اندونیزیایي جوړ یو ساعت و و میډین اندونیزیایي لیکل شوي هم و و، ساعت ظاهراً ډېر ښکلی و و خود مره گران بیه نه و و، ددې اندونیزیایي ډېر خوښ شو، د ساعت دلیدلو غوښتنه یې و کړه ما هم له لاسه خلاص کړ چې ښه یې و گوري هغه چې و کوت نو نور یې هم خوښ شو ما ورته و ویل لکه چې ډېر دې خوښ شو هغه و ویل هو ما ورته و ویل خیر نو د ازمال خواته ډالۍ شو په لاس یې کړه، هغه دې ډالۍ ته دو مره خوښ شو چې دوه ځله یې زما لاس ښکل کړ.

خواته مو یوه نوې ځوانه اندونیزیایي ناسته وه یو سپین ږیری یې تر څنگ ناست و و ټوله په حجاب کې وه له مخ پرته ټوله پټه وه آن په لاسونو یې دستکشې او په پښو یې جرابې وې له ما یې و غوښتل چې په سیوري کې ځای ورکړم ماترې د سپین ږیري په هکله و پوښتل و یې و ویل چې دایې پلار دی په لږ وخت کې ډېر بلد شو.

مخ ته مو یو تور پوستی یمنی ځوان هم ناست و و د احرام په خبر تورلنگ یې له ځانه تاو کړی و و په صف کې په ناسته ویده شو لږ وروسته کور او بې ستره شو ما راوینس کړ چې ځان پټ کړي او اودس و کړي خو تر اقامته ویده و همداسې لمانځه ته پورته شو پوږي به نه و و خو رنگ او کړه وړه یې د پوږیانو

دلته له مورې سره د پاکستان پنجابیان هم وو خوک په انگلیسي خوک په اردو، عربي فارسي او پښتو غږېدل ما د دوی ترمنځ گوته ماته ژباړه کوله، څه موکړي وای اخر په وړاندې مو لمانځه ته دوه ساعته انتظار وو!!

زموږ خلک چې د جمعې لمونځ کوي نو چې لومړی اذان وشي خطیب منبر ته وڅېړي څه کم یو ساعت و عظم کوي، اکثره یې د خبرو وخت، مناسبت، موقع نه پېژني، په اختر کې به دمعراج او په محرم کې به داختر مسایل بیانوي، اکثره به اسرائیلیات او اساطیروایي بیا به ټول په اجتماعي ډول سنتو ته ودرېږي. بیا به دوهم اذان وشي، بیا خطبې وایي بیا جماعت، بیادعا خو هلته داسې نه وو، لومړی اذان وشو نه مسایل وونه سنت، لس پنځلس دقیقې وروسته دوهم اذان وشو، خطبه واورول شوه، لمونځ ودرېدل له سلام وروسته ټول ازاد وو، د جمعې ټول لمونځ شل دقیقې وخت ونيوه.

له لمانځه چې را ووتونو پرسرکونو بیرو بار شو زموږ پرلار په پله دیرو بار له کبله اوږد ټپیل شو، خلک ولوېدل، بنځې او نر تر پښو لاندې شول، سرک جای نمازونو ونيوه، چپرو او د بنځو ټیکریو وپوښه، چیغې پورته شوی یا حاج یا حاج بالاخره، خلک ودرېدل او تپله کمه شوه.

په کعبه کې لومړی صف که کشتی کج

له هرچا سره تلوسه وي چې کم تر کمه یو ځل خو بیت الله سره نږدې په لومړي صفر کې او هغه هم ملتزم او حجر اسود ته مخامخ لمونځ وکړي، دا کار د کعبې گرد چاپېره سخت دی او ملتزم ته یا د حجر اسود او حطیم تر منځ دې دیوال ته خوډ پرسخت دی ځکه چې د کعبې امام هم همدې خواته ودرېږي

د کعبې دروازه هم همدې خواته ده دلته لومړی صف په نصیبونو او ډبرو خواريو اوستړيا موندل کېږي.

نن (د جمعې ورځ) ما قصد کړی وو، چې دمازیگر لمونځ به ملتزم ته مخامخ په لومړي صف کې کوم، په یادمې نه دی چې له لمانځه وړاندې مې یو طواف وکړ او که دوه خو چې صفونه تړل کېدل ځان مې ملتزم ته برابر کړ، هلته صف تړل او په صف کې ځای نیول ډېر سخت دي، جمعې ته لا څلورېنست دقیقې کله کله خولا یو ساعت پاتې وي چې صف تړل پیل شي، د صف تړلو لپاره خلک یو بل ته لاسونه ورکوي، خولا سونه نه ټینګېږي مټې یوله بل سره نښلوي چې د ټپل او فشار پر وړاندې مقابله وکړي، د صف لپاره د مټو تړلی انساني ځنځیر مقاومت کوي خو په هره یوه دقیقه کې له داسې ټپل او فشار سره مخ شي چې د ځنځیر څو متره برخه ټوله شاته ولاړه شي، کله و شلېږي، کله یې څوتنه ولوېږي، یا حاج! یا حاج چيغې پورته شي.

ستړتیا هره دقیقه ډېرېږي، تنفس ژور شي، خولې راماتې شي، ځینې د صف تړلو، په صف کې د ځای موندلو یا ځای ساتلو په مسابقه کې وي او ځینې طواف کوي، د ایواځی د لومړي صف ستونزه نه ده، بلکې په دوهم، دریم، څلورم او پنځم صف کې هم ده، په شپږم، اوم، اتم، نهم، لسم او آن دیارلسم صف کې هم په اسانه ځای نه موندل کېږي، خود لومړي، دوهم، دریم او څلورم په پرتله اسانه وي، په لومړي دوهم او دریم صف کې ځای نیول کله کله، د ځان په بیه تمامېږي، دلته یو ثانیه غفلت یا سستی نه یواځې دا چې په لومړيو صفونو کې له لمانځه څخه د محرومیت لامل کېږي، بلکې کله کله له ټول مطاف څخه د وتلو لامل ګرځي، ځکه چې یو ځل دې ځای له لاسه ووځي، او هغه د چا خبره پښه دې وښوېږي، نو بیا هېڅوک هم ځای نه درکوي، تقریباً په هر لمانځه کې داسې پېښېږي چې په مطاف کې چاته ځای

پیدانشي نود کعبې په لس متری، او شپږ متری، کې هم له جمعې پاتې شي، جماعت ودرېږي او په صفونو کې اخواد یخوا گرځي، په داسې حال کې چې دلته آن دبل چاپر شا هم سجده رواده.

ماهم په لومړي صف کې دځای نیولو په تکل له بني او چپ اړخ ته ولاړو کسانو سره مټ په مټ کې ورکړ شواوخوا څلوېښت دقیقې مو په ولاړه مقاومت وکړ، څو څو ځله شاته تللو اولوبدلو ته اړ او ډېر ستړی اوستومانه شو، شاته موهم صفونه وتړل شول، موږ هم خوشحاله وو چې که خیر وي په لومړي صف کې مو ځای وساته او لمونځ به مو په لومړي صف کې وي، جماعت ته وخت او تېل ما تېل کمېده، په لومړي صف کې د طواف کوونکیو مخه هم ونيول شوه، اوس نو ظاهراً هیڅ گواښ نه وو چې په لومړي صف کې له ملتزم سره زما د جماعت خنډ شي حالات ورو ورو آرام شول، موږ هم کیناستو صف مو وتاړه، جماعت ته به ایله پنځه دقیقې پاتې وي لا مودمه جوړه نه وه چې پولیس راغلل، امریې وکړ چې لومړي صف دې ټول پاڅېږي او شاته دې ولاړ شي، دا امر نه وو سم دټوپک ډزو چې پرموږ وشول، مو ځان غلی کړ، خوگټه یې ونکړه پولیس راغلل هریو به یې له مټ ونيوه اوپورته کاوه به یې ډېر زیات زور یې راکړ او ډېر خپه شو، خوگورته تگ له ناکامه وي.

شاته لاړو په نورو صفونو کې هم ځای نه وو، باب العمره خواته مې حرکت وکړ، په هر صف کې ځان ته ځای گورم خونه ځای شته او نه څوک ځای راکوي، لس صفه شاته تللی وم خفه وم چې په همدې وخت کې مې د چاله خولې خپل نوم ترغورې شو، گورم چې په یوولسم صف کې مې ماما ناست دی، هغه حیران و، چې جماعت ته دوه دقیقې پاتې ندي اوزه له مطاف څخه بهر ځم، غږ یې وکړ خیر خودی، کوم خوا روان یې؟ په لیدلویې ډېر خوښ

شوم ورته مې وویل اوس به دې مخ ته کښم چې جماعت ودرېد، په صف کې به ځای راکړې بیا به درته کیسه وکړم، همداسې یې وکړل په څو شپږو کې جماعت ودرېد ترڅنگ یې ځای راکړه و ترڅنگ ولاړ کس یې هم ممانعت ونکړ، تنگ تنگ ودرېدو او لمونځ مو وکړ.

په حرم کې ملاوت

مازیگر د حج دبعثې کمپنۍ یو غړي راته وویل چې نن د ماسخوتن له لمانځه وروسته قاري سديس دافغان حاجیانوله معلمینو، دبعثې له کمپنۍ او ځینو افغان پوهانوسره گوري که ته هم راشې ښه به وي. ځای یې حرم ته نږدې یاله حرم سره د نښتې المکه شرکت څلورم پوړ وښود، زه په ټاکلي وخت ورغلم خو هلته ډېر لږ کسان راغلي وو له شاوخوا نیم ساعت انتظار وروسته د دولت له شپږ سوو ښوونکیو او دبعثې کمپنۍ له درې سوو غړيو څخه ایله شاوخوا اويا تنه راغلل، قاري سديس هم نه و بلکې پر ځای یې د دکتور عبدالرحیم په نوم یوسعودی راغی او د حج مسائل او بېلابېلې مسئلې یې څېړلې، نیم ساعت به ورته ناست وم خوندي یې رانکړ، ترې راپاڅېدم. ماویل دلته په حرم کې هم ملاوت کېږي، نوم دیوه کاروي او رالېږي بل څوک.

د خدای (ج) د کور غله

حرم سپېڅلی ځای دی خلک هم د سپېڅلتیا لپاره ورځي د درس، عبرت او پند ځای دی، دژړ او واوېلا فریاد، سوز او گداز ځای دی، حرم تیگه زړونه هم موم گرځوي خو ځینې زړونه بیا له تیگه هم کلک دي او یا په رښتیني معنی حرم نه پېژني، برداشت یې سطحی دی لید یې برسېرن او د حرم د

پرتم تل ته نه دي ورغلي همدا لامل دی چې ځینې خلک په حرم شریف کې هم غلاکوي حرم هم له کیسه برو خالی ندی، ډول ډول غلاگانې، ددولتي چارواکیو ،دبعشي دپلاوي اودحج دمعلمینو له غلا څخه نیولې تر کیسه بوری او جیب وهنې پورې.

د جیب وهنې خو شکایتونه او کیسې مې واورېدې، یوه ورځ مولوي محمود احمدي ژېړنگ راغی لامل مو ترې وپوښت ویل یې چې په حرم کې ترې چامبایل او څلور سوه ریاله ویستی دي، یو بل اندرابی ویل چې چایې کمربند په پاکی غوڅ کړی او نهه سوه ډالر یې ترې وپستی دي، یو بل تن ویل چې چاترې یونیم زر ریاله وپستی دي.

یوماسپښین مې بیت الله ته نږدې په مطاف کې طواف کاوه چې په جیب او کمربند مې دچالاس احساس کړ، ناڅاپه مې لاس وړ اوږد کړ او په خپل کمربند مې دچالاس ونیوه چې ورومې کتل دیوې ځوانې ، مستې او تنه ورې هغه دچا خبره چهار پهلو انجلی لاس مې کلک ونیوه، پرې غوسه شوم په موږ شاوخوا خلک هم خبر شول، دانجلی رنگ والوت، منکره هم وه او عذر یې هم کاوه، ماهم فکر وکړ چې جنجال گټه نه کوي داهم انجلی ده بس ترې روان شوم.

د عبدالکریم په نوم یوتن بېوزله هراتي سپین ږیري چې ساده سپری وو خپلې پیسې (۳۳ زره افغانۍ) دساتلو لپاره خپل زوم غلام سرور ته چې هغه هم سپین ږیری وو او مېرمن یې (دعبدالکریم لور گل نگار) هم ورسره وه، ورکړې وې ، بله ورځ چې عبدالکریم ترې دخرڅ لپاره له خپلو پیسو خوروی غوښتې وې نو زوم یې ورته ویلي وو چې تېره ورځ ما غسل کاوه او کمربند مې په اطاق کې خلاص کړی وو چاترې ستا ۳۳۰۰۰ افغانۍ.

ټولې وېستې وې اوزماله پیسوسره یې غرض ندی کړې، خسر یې ورسره جنجال کړی و خوگټه یې نه وه کړې، بالاخره دشرکت مسوولینو ته عارض شو هغوی دا دعوه ماته راجع کړه، مایې له زوم او لورنه پوښتنې وکړې دا راته جوته شوه چې دا خبره دروغ او هسې دې پیسوته چل دی په غلام سرور مې پټکې وکړې او ورته مې گواښ وکړ چې که دخپل خسر حق ورنکړي نو دسعودي پولیسوته یې سپارم وارخطاشو لږوروسته یې خسر راغی ویل یې چې لږې پیسې یې راکړې اود نورو پیسو راکولو ژمنه اولیک یې هم راکړی دی، خیر دی خبرمه رسمي کوه.

گلاغا راته وویل چې زمور یوملگري ته دهغه مور سل ډالر د سودالپاره ورکړي وو، خو هغه پکې ځانته سمه برخه وکړله او مورته یې ناسم نرخونه اود پیسو لگولو ناسم راپور ورکړ.

ما، دهمدې گلاغا په قربانۍ کې اوده ته ددرملو په اخستلو کې دده په غوښتنه خپلې پیسې لگولې وې او کله یې چې راکول وځنډول نو دبل چاپه واسطه مې ترې و هم غوښتې خوتر نن پورې مې یوه روپیۍ هم ونه لیده، دقربانۍ کیسه به یې په تفصیل سره په خپل ځای کې رایاده کړو.

شیرزمان راته وویل چې د جمعې په ورځ ۱۴۳۱_۱۲_۲۷ خلکو په مطاف کې یوځوانکی کیسه بردطواف په حالت کې ونيوه، کیسه بر ډېر عذر کاوه دخلکوزره پرې ودردېده خوشې یې کړ.

دحج په ورځو کې ټېلفوني شبکې هم غلاکوي، هم یې له سر نه وهي او هم یې له برنه، له یوې خوا دسیم کارتونو اود مکالمونرخونه هم لوړکړي اولس ریالي کارتونه په ۱۴ آن ۱۵ ریاله پلوري اوله بلې خوا د بهرنۍ

مکالمې بیه فی دقیقه ۴-۵ ریالو او دکورنۍ مکالمې بیه فی دقیقه یونیم ریال ته پورته کوي.

د حج په ورځو کې د ترانسپورت په شمول دهرڅه کرایې او نرخونه اسمان ته خپزي، په دوه سوه متره مسافه کې به موټرو کم تر کمه دوه ریاله کرایه غوښته کله به چې لمانځه ته وخت کم وو نو موږ به په موټر کې تللو که به یواځې له پله هم ورسره راپورته شو نو کم تر که دوه ریاله یې غوښتل.

یوځل خو داختر په دریمه له یو ډرېور سره زما خبره ترخه هم شوه کیسه یې په خپل ځای کوم، هغه هم په پنځه کیلو متره مسافه کې دهر تن په سر سل سل ریاله غوښتل.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د شرکت غله

د ایواځې زموږ د شرکت مسؤولین نه وو چې خپله دنده او له حاجیانو او دولت سره کړې ژمنې یې نه پوره کولې، بلکې دولتي مامورین او د نورو شرکتونو مسؤولین هم له دوی ښه نه وو یواځیني شرکتونه چې هم یې په مکه او هم مدینه کې حاجیانو ته له حرم سره نږدې ځایونه نیولي وو. المهاجرو او المبارک شرکتونه ووددو او ورو مشران پښتانه وو، دوی د نورو په پرتله حاجیانو ته ښه خدمت کاوه، په مدینه کې یې د شرکت په لگښت په ټولو هغو ځایونو وگرځول چې معمولاً یې حاجیان د لیدلو اوزیارت تلو سه لري.

گل اغا چې د لوگر د کلنگار او سپدونکی دی او خپله هم ګرځندوی شرکت لري راته وویل چې موږ د شپږو شرکتونو مشرانو پرېکړه کړې وه چې د حج او واقفو وزارت لخوا د حاجیانو، دلېرېد په پروسه کې چې دهرچا په نوم قرعه (پچه) وختله نو ټول به پکې شریکان یو که یو سهم مویه برخه شو او که ډېر، وزارت هر شرکت ته د ۱۸۶ تنو حجاجو دلېرېد سهم ورکاوه، د گلاغا په وینا داسهم په قرعه کې دده په نوم راووت خو ده د ژمنې له مخې دا پنځه شرکتونه یا د پنځو نورو شرکتونو مشران هم له ځان سره ملګري کړل.

زموږ د شرکت (سیروسفر بامیان) مشران له گلاغا پرته نور ټول شیعې گان

و.

محمد عارف دهرات، سید نصیر د کابل د چهاردهي، شیخ معصوم علي په قوی گومان د بامیانو او عبدالله د کابل په دریمه کارته کې اوسېږي او همدلته د معاملاتو رهنما هم لري پوه نه یم چې اصلاً به د کوم ځای وي.

سید نصیر ظاهراً خوږه ژبه او خوږه لهجه درلوده، خو نور حاجیانو ته مخلص نه و، د حاجیانو ډېر کارونه هم ده کول عبدالله هم د حاجیانو په چارو کې له ده سره بوخت وو خو تریخ، کبرجن او بې حوصلې انسان و هر وخت به یې جنگ و.

زموږ د شرکت مسؤولینو هم د حاجیانو روغتیا ته پام نه کاوه، د خښلو داوبو، غم ورسره نه و او د قرارداد له مخې د دې خدماتو عرضه د دوی دندې وې خو څو ځله ځینې ناروغان مرګوني حالت ته ورسېدل خو څوک به یې کیسه کې هم نه وو، بیا به زه په مسؤولینو پسې تللم، مسؤولینو ما احترام کاوه، بسایې لامل به یې دا وو چې پوهېدل زه له چارواکیو سره ډېره پېژندګلوي لرم او له دوی څخه شکایت کولی شم، څو څو ځله ما ناروغان د عمارو مخ ته راغونډ کړل او پر دوی مې روغتون ته ولېږدول.

د شرکت مسؤولین یو بل ته هم غله وو سید نصیر، عبدالله او گل اغابه پرمحمد عارف تور لګاوه چې په هرات کې یې له حاجیانو له ټاکلي نرخ څخه ډېرې پیسې اخستې دي، د دوی په وینا، د دې شرکت ډېر حاجیان د هرات او بادغیس او سپدونکي وو او دوی باید په هرات کې پیسې تحویل کړې وای او په هرات کې واک د محمد عارف وو ده به حاجیانو ته وویل چې که دومره پیسې ډېرې راکوئ نو نوم مولیکم که نه په مخه مو ښه، د دوی په وینا، عارف له ځینو حاجیانو آن له یو نیم زر ډالرو هم ډېرې اخستې دي.

دوه، درې تنو حاجیانو په نه زره ماته هم وویل چې پیسې ترې ډېرې اخستل شوي خو پوه نه شوم چې دکوم دباو (فشار) له کبله رسمي شکایت ته چمتو نه وو.

دوی به ویل چې محمد عارف کونښن کاوه چې د حج په ورځو کې پخپله هم حج ته ولاړ شي، سره له دې چې مخکې یې هم حج کړی دی، سره له دې

چې ویزه هم ورسره وه ، او تر دوی هم راغی خو چې الله ج نه وو غوښتی نو په دوی کې ورته د سعودی پرواز برابر نشو .

دولت چې هر شرکت ته سهم ورکاوه نو د حاجیانو د ټاکنې په اړه یې ورته شرایط هم ایښي وو او خلاص لاس یې نه درلود ، خوبیا هم دوی پیسو او واسطو ته سرښکته کړی وو د بادغیس او هرات په سهم کې د ، لوگر ، کابل ، بامیان ، ننگرهار حاجیان هم بېول شوي وو ، پخپله د محمد عارف دمېرمنې اوزوی په شمول دهغه د کورنۍ یوولس تنه لېږل شوي وو .

نور خو پرېږده چې آن د معلمینو په انتخاب او ازموینه کې هم درغلي شوي وه ، د شرکت مسؤلینو غوښتل چې معلمین هم داسې څوک وټاکي چې خپل لگښت پخپله وکړي او داسې څوک وي چې د دوی وستان هم وي ، محمد عارف د عبدالرحمن قلندر په نوم یو تن ملا چې دده دوست و د ازموینې لپاره کابل ته راوستی و ، خودلته په وزارت کې ناکام شوی و ، بل معلم یې د وزارت لخوا شیخ معصوم علي وو ماله یو چاپوښتنه وکړه چې دا خوشیعه هم دی او د شرکت له مشرانو هم دی ، او ماخوان دیوې ثانیې لپاره د حج دمعلم په رول کې ونه لید څنگه وزارت دمعلم په توگه دده له رالېږلوسره موافقه کړې ده ؟ هغه راته وویل دا هرڅه رشوت آسانه کړي دي ، دوی په وزارت کې پیسې ورکړي دي او هلته غایبانه ازموینه او شوي دي .

له ما ، مولوي احمدي او د شرکت له مسؤلینو پرته بل څوک نه وو خبر چې شیخ معصوم علي دې گویا د حج معلم هم وي . د وزارت لخوا مورته د حج په معلمینو کې دیوبل تن نوم هم راکول شوی و خو مور ونه لید او دمولوي احمدي چې حاجیانوته د حج دمعلم په توگه ور وپېژندل شو او عملاً یې هم

دمعلم رول تر سره کاوه نوم د معلمینو په لیست کې نه و. یوه ورځ مې ورته وویل چې نن به راته رښتیا خبره کوي داکومه خبره ده چې ته عملاً معلم یې خونوم دې په معلمینو کې نشته او څوک چې دمعلم په توګه په لیست کې دی دهغه درک هم نشته دی مسکې شوپه هراتی لهجه یې راته وو: برار ترکش کن پیش ای قصانګرد، خوما پرېښود: نه هرو مروه یې راته وایي.

چې پوه شوه نه مې پرېږدي راته یې کیسه په دې ډول پیل کړه: مامخکې هم دوه ځله حج کړی دی محمد عارف پوهېده چې زه دمعلمینو په ازموینه کې نه ناکامېږم نو زه یې وهڅولم چې دده دیو دوست په نوم او شهرت امتحان ورکړم او ژمنه یې وکړه چې له بریا وروسته به مور ته مې وریا حج ته ولېږو. دهغه په وینا ما هم همدا سې وکړل، په وزارت کې مې ځان هماغه شخص معرفي کړ، دازموینې پارچه کې مې هم دهماغه نوم او شهرت ولیکه او په تقریري کې مې هم ځان هماغه شخص معرفي کړکله چې په نتایجو کې هغه کس بریالی اعلان شونو محمد عارف راته وویل چې ته اوس مور ته درې زره او یونیم سل ډالر را کړه چې په بانک یې د نورو حجاجو په څېر ستا په نوم تحویل کړو، بیا کله چې له حج څخه راستون شوې ستا پیسې به بېرته درکړو خو ته به عملاً زموږ ښوونکی یې او د حج د ښوونکیو لپاره امتیازات به درکول کېږي.

احمدی زیاته کړه چې ما هم ومنله درې زره او سل ډالر مې دوی ته ورکړل دا چې دوی به څو په بانک کې تحویل کړي وي پوه نه يم همدا لامل دی چې حاجیانو ته د حج ښوونکی زه ورپېژندل شوی يم خو په رسمي لست کې هغه بل تن دی، احمدی وویل چې هغه بل کس نا لوستی اوله دین څخه ناخبره سپری دی، او په دې حاجیانو کې راغلی هم دی.

له حج څخه چې راغلو نویو څه موده وروسته احمدي راته تېلفون وکړ په غوسه و، و یې ویل چې وروړه شرکت خو پرماستخت چل وکړل او ډېره ناځوانی یې راسره وکړه.

ته خو خبر یې چې له حاجیانو سره مې څومره زحمت و وېست، دمعلم په توگه وکارول شوم، او اوس مې هغه پیسې هم نه راکوي، محمد عارف راته وایي چې ته خو عادي حج کوونکی وې په نورمال ډول دې داخله کړې، او د نورو حاجیانو په څېر دخپلو پیسو په مقابل کې حج ته تللی یې زموږ رسمي بنوونکی خو فلانی او فلانی دي. احمدي وویل چې عارف یو تن هغه څوک بنیي چې مایې پرځای ازموینه ورکړې وه، ده وویل چې شرکت آن له هغه شخص څخه هم پیسې اخستې چې د حج بنوونکی معرفي شوی دی او مایې پرځای امتحان ورکړی دی.

خدای ج شته چې لومړی خو ددې کیسې په اوربدلو ډېره خندا راغله خو وروسته پرې ډېر خفه شوم.

کعبه او بي ستري

د حج په ورځو کې په ټول حرم کې سخت بیروبار وي، په ځانگړې ډول په مطاف کې خو د قدم ایښودلو ځای نه وي، کله کله دومره تېل ماتېل شي چې بنځې او سپین ږیري خو پرېږده آن ځوانان هم ورته تاب نه راوړي، خو په همدې بیروبار کې بنځې او نارینه گډ طواف کوي، ځینې خلکو د بیت الله ترڅنگ د طواف په وخت کې خپلې محرمې مخ کې روانې کړې وي ترشایې دوی خپل لاسونه ور اوږده کړي او خپلې سینې ته یې جوختې کړې وي لاسونه یې ترې تاو وي په دې ترتیب هغوی له غورځېدو ژغوري. خو کله کله دانسخه هم کار نه کوي او دواړه غورځېږي.

کله پردی، بنسځې له پردې سړي سره دومره و نښلي لکه یو بدن.

مابه په لومړیو وختونو کې خپلې پلاستيکي یوې ګوتې والا سپکې چپړې د احرام په حالت کې دلنگ دپټې او کمربند او بې احرامه دپرتاګه دبدې او کمربند لاندې تېرولې، ددې کار یوه ګټه دا وه، چې خپلې چپړې به راسره وې دوهمه او ستره ګټه یې دا وه چې که له مخکې انجلۍ یا بنسځې سره به و جګېدل نو له هغې سره به زما دورون او سینې پرځای زما چپړې لګېدې، دا چپړې به زما او دهغې ترمنځ عایق وې.

له ټولې نړۍ څخه حج ته هر کال میلیونونه انسانان راځي په دوی کې کله انسان له داسې ښکلیو سره مخ شي چې ښکلاته یې انسان ګوته تر غاښ لاندې شي، ته به وایي چې یاره په دنیا کې به له دې بله ښکلې نه وي وروسته به له داسې ښکلې سره مخ شي چې هغه لومړۍ دې له یاده ووځي.

بدرنگې هم همداسې درواخله کله کله خو دځینو بدرنگو په لیدلو انسان حیران او الله ج ته توبه ګار شي، کله شکر و باسي چې ښه ده الله ج دی دومره بدرنگ ندی پیدا کړی، دځینو ښکلو او بدرنگو خلکو په لیدلو انسان ته داسوچ پیدا شي چې هغه په فولکوریکو کیسو کې چې د ښاپېریو او دیوانو یادونه کېږي هغه ښاپېری همدا ښکلې دي او هغه دیوان همدا تور پوستکي لوړقدي دي که څه هم په اسلام کې دغوره والي معیار ظاهري ښکلانه بلکې، باطني ښکلانه ده او دکرامت معیار هم رنگ نه، بلکې تقوا او باطني سپېڅلتیا ده، خو بیا هم دښکلیو پر اهمیت سترگی پټول ناشونی دي.

داهم روڼ او انکار نه منونکی حقیقت دی چې په حرم کې جنسي غریزي وېدې او په جنسي او غریزوي مسایلو کې رښتیا هم شیطان بې واکه

اوتړلی وي که حوره هم په مخ درشي نو هيڅ ډول تمايل به درکې پيدانشي.

له لوستونکيو په بڅبنښې، بنکلا ته زه هم د ټينگې نه يم، د بنکليو په ليدلو په اوبو کې هم خوله کېږم او دهرې ليدلې او ناليدلې بنکلي، يار او خريدار يم خو هلته مې له الله ج څخه په اخلاص غوښتي وو چې په دې برخه کې مې له هر ډول شيطان څخه په امن وساتي، شيطاني وسوسې مې ړندې او کتې کړي او کم ترکمه، د حج په موسم کې هيڅ دنارينه توب احساس ونکړم، الله ج ته ډېر شکرونه کوم چې زما د سوال يې قبول کړ او دهغې چا بنکلا هم نه يم بې تابه کړې او نه يې راباندې منفي اغېز کړی دی چې په ليدلو يې د غرونو په څېر همتونه لږ زېږي.

يو ځل د کعبې بيخ ته په طواف بوخت وم کله چې له رکن يمني څخه حجر اسود ته ورنږدې شوم گورم چې يوه ځوانه، بنکلي او چاغه سپين پوستکې بنځه، په ياد مې نه دي چې اندونيزيايي به وه او که ماليزيايي. له حجر اسود څخه راگرځېدل په څومره خوار يوبه يې ځان حجر اسود ته رسولی وي خوله هغې خوا ورته د راوتلو لار او چانس نه وه، بالاخره مجبوره شوه چې دخلکوپه سرونو لکه لامبو وهونکی ځان وروغورځوي او د يوه له سر او اوږې څخه د بل او د بل له سر او اوږې څخه بل ته ځان واړوي، ترڅو يې چې پر ځمکه د قدم ايسودلو ځای وموند، د دې بنځې ټول بدن له پښو نيولې تر سينو پر نورو بارو و ماويل له دې ثواب څخه خو دا گناه څو چنده ډېره ده. يوخوا ناپوهي ده خلک پردې نه پوهېږي چې د حجر اسود بنکلول ښه کار او سنت دی خو چې بل ته زيان نه وي او که بل ته زيان يا نورو ته تکليف وي نو په لاس يې مسه کول او آن له لېږې ورته سلام کول هم کفايت کوي يا په

بله وینا د حجر اسود بڼکلول ځای ناستی لري خو د بې ستړۍ مخنیوی او نورو ته زیان رسول هیڅ بدیل یا ځای ناستی نلري.

بل خوا د الله ج د کور شوق، اشتیاق، نه کنټرولېدونکي احساسات، نه ایلېدونکي جذبات له انسان څخه غواړي چې کم تر کمه یو ځل خو حجر اسود بڼکل کړي ډېر ځله د علم، منطق او احساساتو او دبیت الله د لیوني عشق په مقابله کې علم او منطق ماته و خوري.

زه د حجر اسود د بڼکلولو او د کعبې له ودانۍ سره جوخت په بېرو بار کې د طواف پر حکم بڼه پوهېدم او پوهېدم چې دواړه کاره نامناسبه دي خو بیا هم نه صبرېدم، یو ځل خود حجر اسود په بڼکلولو کې تر ډېرو وړاندې شوم د حجر اسود اوزما دمخ ترمنځ نیم متر مسافه هم نه وه چې په همدې کې مې له یوې بڼځې سره مقابله شوه، هغه زما مخه نیسي او غواړي چې خپله ترما وړاندې حجر اسود چپ (بڼکل) کړي اوزه غواړم چې دهغې مخه ونیسم او خپله حجر اسود بڼکل کړم، په همدې کشمکش کې له مور ډواړو نور خلک مخکې شول، او مور په ټیل کې شاته ووېستل شوو، دې بڼځې راباندې ډېرې پټکې وکړې.

یو ځل په ډېر زیات زحمت له ملتزم څخه حجر اسود ته راتا و شوم په دې یو متر مسافه کې به مې کوم پنځوس دقیقې مقابله کړې وه، کله مې چې حجر اسود ته مخ ورنږدې کړ او غوښتل مې چې سر پکې نښاسم نو دیو تور پوستي له مقابلې سره مخ شوم، ناڅاپه یې زما سر ټیله کړ او خپل بې په حجر اسود کې ننویست، دې کار ماته زور راکړ، په حجر اسود کې مې خپل لاس ننوېست او دننه مې دهغه پر خوله کېښود د حجر اسود سوری تنگ دی ما پر خپل لاس دهغه خوله بنده کړه او حجر اسود یې بڼکلولی نه شو هغه ډېر

ام وکړ په غوسه شو خو زما لاس لا دهغه په خوله او پوزه ایښی وو، له بلې خوا ټپل ډېر وو له ځان سره مې فکر وکړ چې ترڅو به مقابلې وي کېدلې شي چې دټپل څپه مو واخلي او دواړه محروم شو لاس مې دهغه له خولې اخواکړ، هغه د تیځې دننه برخه بنکل (چپ) کړه نور مې په اشاره پوه کړ چې بس دی سر دې اخواکړه، هغه هم سر اخواکړ خو د یواځې زما سر نه وو چې غوښتل یې دهغه ځای ونیسي ډېر وټیله کړم خو ما په حجر اسود کې دننه خپل لاس ننوېستی و، د حجر اسود بهرنۍ برخه پوښل شوې ده یواځې دننه برخه یې بنکل کېږي خو هلته هېڅوک یواځې د شونډو پر بنکلولو بسوالی نه کوي، بلکې هر څوک یې په ژبه څټي ما هم څو څو ځله همدا کار کړی دی.

که بل چېرې دکومې سړیتې او سوری تیځې دننه برخه دورځې په زرگونو ځله بنکل او وختل شي نو خدای خبر دی چې څومره ساري اونا ساري ناروغۍ به وزېږوي، خودلته دالله ج اراده، نصرت او حکمت بل ډول دی، تحقیقاتو جوته کړې ده چې دلته هېڅ ډول مکروب او ویرس نه وي.

د حجر اسود له بنکلولو چې فارغ شوم نو دستر تیا له کبله مې نور ځان کې دمه نه وه، دومره وس راکې نه وو پاتې چې بهر ووځم چا لار هم نه راکوله او نه هلته څوک پوهېږي چې څوک دننه که بهر ځي، یو ځل مې وویل چې راجه همدلته ځان وغورځوه، که تر پښو لاندې شوې او که چا درسره مرسته وکړه، خو همت مې له لاسه ورنکړ یو پښه مې دبیت الله په بازو (شاذروان) پورته کېښوده او دهماغې بڼې په څېرمې دخلکو پر اوږو او سرونو ځان ورواچوه، په دې ترتیب مې دخطر له ساحې ځان راووېست بڼي لاس مې پورته کړ، هلته بڼي لاس پورته نیول له مطاف څخه دوټلو پر معنی ده، کله چې له مطاف څخه پر پورپو (زینو) راوختم نو اوږد ځملاستم، دې سترپیا نوسم ناروغ او په قولنجونو اخته کړم.

يوځل په طواف کې گورم چې په مخ کې مې په بنځينه جامو کې يوتن سرلوڅی روان دی اوڅادر يې په اوږو پروت دی ورته ومې کتل ماويل راځه ټيکری يې پر سر ورته واچوه اونصیحت هم ورته وکړه خفه هم شوم چې دابنځې په حرم کې هم دومره بې پروا دي خو چې مخ مې ورواړوه نو گورم چې ښکلی کوسه (بې زيرې) سړی دی.

عملي حج

بالاخره دحج ورځې راوړسېدې، زمابل ماما حاجي عبدالله چې تېر کال له خپلې مېرمنې سره حج ته راغلی وو، هروخت پرما او خپل ورور حاجي حبيب الرحمن سپارښت کاوه چې له حج وړاندې په عمرو او طوافونوځان ډېر ستړی نه کړو چې بيا به دحج ورځو ته چې دزحمت اصلي ورځې دي ستړي يو، سره له دې چې حج اوس آسانه شوی هم دی خو رښتيا هم ډېر سخت اوله ستړتيا سره مل عبادت دی. همدالامل دی چې دحج دنيت يا احرام په وخت کې حاجي دعاکوي چې: اللهم انى اريدالحج والعمره فتقبله منى ويسره لي: يعنې خدايه زه دحج او عمرې نيت لرم له ماڅخه يې قبول کړه اوماته يې اسانه کړه، له حج پرته په نورو عباداتو کې د (ماته يې اسانه کړې) لفظ نشته دی.

د ذوالحجې د اومې اوتمې په منځ شپه کې دافغانستان ۳۰۴ ته ورته لوی موټرونه د عمارو مخ ته راغلل، مورهم غسل وکړ، احرام مو وتاړه، ډېر سامانونه مو په خونو کې پرېښودل او يو کوچنی لاسي بيک مو له ځان سره واخست، دشپې پاوکم يوولس بجې منى ته روان شو لار کمه ده، خوبيرو بار

ډېر دی او موټر هم ورو وځي، یو ساعت وروسته په منی کې دخپلو خېمو مخ ته ښکته شو مورته لادمخه دخپل اړوند مکتب (۷۸) لخوا له نقشي سره په منی کې دخېمې شمېره، موقعیت او د ډوډی کار تونه را کول شوي و زموږ خېمې ۵۴_۵۵_۵۶_۵۷_وې په هره خېمه کې کم تر کمه ۳۰ تنه ځایېدل، موږ په خیمو کې ناست وو چې پاکستانی پنجابیان هم زموږ ۵۷ نمبر خیمې ته راننوتل او ویل یې چې دجنوبي اسیا مطوف یامکتب دا خېمه هغوی ته ورکړې ده، زموږ د شرکت مسؤولین ورسره وغږېدل، بالاخره دخېمې نیمه برخه مو هغوی ته ورکړه بیا ویده شو، سترگې موسره ورغلې وې چې بیایې را وینس کړو ویل یې دا خېمه ټوله زموږ ده او مورته یې پرېږدئ بالاخره هغه خېمه مو ورته ټوله پرېښوده.

منی ټوله سپینو اور او ابو ضد خېمو پوښلې ده، په هره خېمه کې ایرکنډیشن، فرش، هر تن ته نوې پرستن چې د توشک کار ترې اخستل کېده یوه کمپل او یوه رو جایی پراته وو، دهرې خېمې مخ ته د ابو ترموز اینی وو، دچای لپاره دگرمو ابو برېښنايي سستم هم فعال وو خو ترموزونه یو ځل له ابو او یخ څخه ډک شول بیا چا ډک ونه لیدل بیرو بار ډېر وو چاته نه یخې اونه گرمې اوبه رسېدلې په تشنابونو او د اوداسه پرځای به هم نوبت نه و هروخت به ۱۶_۱۷ تنه کتار ولاړ وو، ځوانان خوبیا هم گوزاره کوي خو سپین زېري اوبنځینه ډېر په تکلیف وو.

گرمي هم ډېره وه او ډېر احرام والا یې بې ستره کړي وو.

په سبایې د ذوالحجې په اتمه بهر ووتم، گورم چې زموږ ساحه د مزدلفې په ساحه کې ده، خو د بیرو بار له کبله ترې دمنی کار اخلي، زه دمنی او مزدلفې ترمنځ غونډۍ ته یو ځل سحر او یو ځل مازیگرو رختم هره خوا

سپینې خېمې وې، له دې غونډۍ څخه مسجد خیف او جمرې بنسکارېدلې. د بیت الله د ساعت یا زمزم برج هم بنسکارېده، دلته ټول سرکونه او د خېمو ځایونه پاڅه دي، ډېر لوی لوی او بنکلي هوایي پلونه تېر شوي او ټول سرکونه د عامو موټرو پر مخ تېر شوي دي. ډوډۍ، اوبه خېمې، بستري، موټر، هرڅه پر شرکتونو دي،

دلته ډېر خدمت کوونکي او سوداګر او دوکانداران پنجايبان دي، او مکتب هم همدوی ا ستخدام کړيدي.

له ما څخه مې په ټېليفون دهغه ځای وپوښت و چې ویل چې په ۸۰ مکتب کې دی ما ویل څه نږدې به وي یو مکتب، ترمنځ دی د ټېليفون د شبکې انتن او ستن لاندې مې راوغوښت. زموږ سره نږدې لوړې لوړې پایې او ټېليفوني، لوړ لوړ انتنونه وو خو هغه راته وویل چې ده ته دانښې له سره نه بنسکاري، با لاخره جوته شوه چې زموږ او دهغوی ترمنځ د پښو کوم یو نیم ساعت مزل دی، یعنې موږ جنوب او دوی شمال خواته وو.

دلته قېمتي ډېره زیاته وه، داو بو یوريالي بوتل په دوه رiale، یو کیلو بېخونده خو غټې کېلې چې یو کیلو یې پنځه دانې کېدلې په لس رiale وې لومړی مې فکر کاوه چې دا کېلې به هندي وي خو وروسته مې چې په هندي کې هندي خوږې کېلې ولیدلې او خوږلې نو پوه شوم چې دا کېلې هندي نه، بلکې چينايي وې، یو کیلو انګور په ۱۲ رiale پلورل کېدل، خوداوبو مصرف ځکه ډېر زیات وو چې گرمي ډېره وه.

کله چې غونډۍ ته د منی د لیدلو لپاره ختلی وم، نو هلته د پاکستان د هزاره جات د بتګرام له شپږ تنو او سپدونکیو سره مخ شوم ویل یې چې په

جده کې په یو هوټل کې کار کوي او هر یو ته د میاشتې دوه زره ریاله مزدوري ورکوي. او اوس حج ته راغلي دي.

د منی حکم او وخت

منی د حرم په حدودو کې ده له حرم څخه یواځې پنځه کیلو متره فاصله لري، د ذوالحجې د اتمې اونمې تر منځ شپه دلته تېرول سنت دي، او کله چې د ذوالحجې په نهمه بڼه رڼا شوه نو بیا حاجیان له دې ځایه عرفات ته روانېږي، منی ته د تللو رسمي وخت، یوم التروییه (د ترویې ورځ یا د ذوالحجې اتمه ده) خومخکې تلل هم ورته روادې، زموږ د شرکت مسؤلینو پیروبار او سبا یا د ذوالحجې په اتمه دموترو احتمالي نه موندلو ته په پام سره د شپې حرکت وکړي.

دلته په منی کې، د ذوالحجې د اتمې ماسپښین، مازیگر، ماښام، ماسخوتن او د ذوالحجې د نهمې د سحر لمونځ کول سنت دي، حضرت عمر رض روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي: حضرت جبریل رض د ترویې په ورځ حضرت ابراهیم ع منی ته بوتله او همدا پنځه لمونځونه یې هلته پرې وکړل له هغه ځایه یې عرفات ته روان کړ، حضرت جابر رض روایت کوي، چې رسول الله به د ذوالحجې په اتمه، منی ته روان شو همدا پنځه لمونځونه یې هلته وکړل، د ذوالحجې په نهمه چې لمر لږ او خوت نو عرفات ته روان شو.

د ذوالحجې اتمې ته د ترویې یا فکر کولو ورځ له دې امله وایي چې حضرت ابراهیم ع ته د ذوالحجې په اومه په خوب کې ویل شوي و چې خپل

زوی حضرت اسماعیل قرباني كړه، نو ده پر دې ورځ فكر كاوه چې دا خوب به شیطاني وي او كه رحمانی وي؟

ډاكټر محمد الياس، عبدالغني، وايي چې منی بهولوته وايي ددې لپاره چې حاجيان د لوی اختر په ورځو كې دلته قرباني كوي، او وينه بهوي نو دې ځای ته منی وايي داسې هم ويل شوي چې عربان، هر هغه ځای ته چې ډېر خلك پرې راټولېږي منی وايي، ددې لپاره چې د حج په ورځو كې دلته ډېر خلك راټولېږي، نو دې ځای ته هم منی وايي، منی دمسجد الحرام او مزدلفې ترمنځ پرته ده، پخوا ورته اوه كيلومتره لار وه، خواس نوي تونل دالار ۵ كيلومتره را لنډه كړې ده.

شیطان د حضرت ابراهيم مخته همدلته خنډ كېده او غوښتل يې چې د زوی د ذبحې په اړه يې وسوسه وړ واچوي نو هغه ع همدلته په تيگوو وويشت، حضرت ابراهيم دخپل ځيگر او د زړه ټوټې حضرت اسمعيل پر مری، همدلته چاره راکش كړه، هغه همدلته په الهی ازموينه كې بريالی شو، او دهغه پر ځای د ذبحې لپاره را لېږل شوی پسه هم همدلته قرباني شو.

د حضرت ابراهيم په لاس د الله په امر دخپل زوی پر مری چاره راکشول وړه خبره او كوچنی امتحان نه وو، يواځې دلور عزم خاوندان په دې ډول ازموينو كې بريالی كېدلی شي، او حضرت ابراهيم ع هم اولوالعزمه رسول دی. همدالامل دی چې دده ددې سترې برياياد تازه كول اولمانځل نن هم دهغه پر لارويانو، او دهغه پر ملت واجب ده، نن هم حاجيانوته امر شوی چې سمبوليك شيطان او شیطانی وسوسې او غرايز هلته پر كاڼو وولي او همدلته قرباني وكړي.

مسجد خیف هم په منی کې جمرو (سمبولیکو شیطانانو) ته نږدې دیو غره لمن کې پروت دی، په دې مسجد کې حضرت محمد (ص) او گڼو نورو انبیاءو لمانځونه کړيدي، دمدينې دانصارو او حضرت محمد ص ترمنځ دعقبې لومړی او دوهم بیعت هم همدلته ترسره شو، چې همدایعتونه په مدینه او ټولې اسلامي نړۍ کې داسلام د وړانگود خپرېدولامل شوي، سورة نصر او سورة مرسلات هم همدلته نازل شوي دي. رسول الله ص په حجة الوداع کې دلته شپې کړيدي، قرباني يې هم همدلته کړې، نوروته يې هم همدلته دقربانۍ امر کړی، او ټوله منی يې دقربانۍ ځای وگرځاوه.

حاجیان دذوالحجې یوولسمه، دولسمه، اوځینې يې دیارلسمه شپه هم همدلته تېروي.

الله ج فرمایي (واذکروا الله فی ایام معدودت فمن تعجل فی یومین فلا اثم علیه ومن تأخر فلا اثم علیه لمن اتقى)، (۴) (۴) البقر ۲۰۳:

یعنې: (په شمېرلو ورځو کې الله یادوئ نوڅوک چې بېرته وکړي اوپه دوه ورځو کې له منی ووځي پرده کومه گناه نشته ده اوڅوک چې له دوه ورځو نور هم وځنډید نوپرده هم کومه گناه نشته ده، داټولې لارښوونې دهغه چالپاره چې له الله ج وېرېږي). سعودی حکومت په منی کې هم ډېر کارکړی دی، دمنی ساحه يې پراخه کړې، لوړې لوړې غونډۍ يې هوارې کړي، گڼ تشنابونه، حمامونه، دڅښلو اوبو ځایونه، فریزرونه، داوداسه ځایونه يې پکې لگولي، خپمې يې ډېرې منظمې درولي، دترافیکي اووگړنيز بیروبار دمخنيوي په خاطر ځانگړی تدابیرنیول شوي پراخ سړکونه جوړ شوي دڅښلواوبه ټولې فلتر شوي دي، گڼ کلینیکونه چې وړیا درملنه کوي فعال شوي، دمنی حدود له هرې خوا په لویو لویو لوجونډول شوي دي.

له مسجد الحرام څخه د واټن د کمېدلو په خاطر غرونه سوري شوي او ه
کيلو متره لار څلور پنځو ته راکمه شوې او پر لار د څښلو لپاره ديخواو بو،
اوداسه او نورو اړتياوو انتظام شوی دی.

حضرت يزيد بن اسود، فرمايي: چې ماله رسول الله ص سره حج وکړ او
د سحر لمونځ مو له هغه سره دخيف په مسجد کې ادا کړ، خيف
مسجد کوچنی جمرې ته نږدې پروت دی، دې مسجد ته د تاريخ په ټولو
پړاوونو کې مسلمانو چارواکيو پام کړی دی، په وروستي ځل په ۱۴۰۷ ه
س کال ورغول شو چې د تاريخ مکه په حواله ۳۱۰۵ ميليونه ريال په پري
ولگېدل، په دې رگونه کې د مسجد څلور منارې هم دي، د مسجد
د سرولو لپاره په کې څلور سوه لس ايرکنډېشنونه، اوله يوزراوسل ډبر پکي
نصب شوي دي.

له مسجد سره جوخت له زرو ډبرې بيت الخلاوي اوله درې زرو ډبرې
اودس ځايونه جوړ شوي دي.

ددې مسجد شايمني اړخ ته هغه غار دی چې مرسلات سورت پکې نازل
شوی دی، بخاري له حضرت عبدالله څخه روايت کړی چې موږ په همدې
غار کې له رسول الله ص سره ملگري وو چې مرسلات سورت پرې نازل شو.

د عرفات هېر حکمت

د ذوالحجې دنهمې په شپه مسؤلينو وويل چې بنايي سبا ډبرزيات
بيروبار وي نوله همدې امله همد اوس عرفان ته روانېږو موږ ځان چمتو
کړ، گرمي ډېره وه، په احرام کې هسې هم خلک په تکليف وي خوتنه مې

ولیدل چې په احرام کې یې خپل ځان ته پام نه وو او دعورت ډېرې برخې یې بنسکارېدې، نو موږ هم عرفات ته همدا اوس تللو ته خوښ وو تر ډېره وینښ وو خو موټر رانغی بالاخره ویده شو سبا د عرفې په ورځ سحر اته بجې درې لوی موټر راغلل خوپاکستانیان له موږ وړاندې شول، زموږ څه باندې دېرش تنه ملگري یې صبره شول ویل یې چې مکتب موټر نه رالېږي هسې راباندې ورځ تېروي ټول عرفات ته په پښو روان شول ماورته ډېر وویل چې موټر ته صبرو کړئ خو ویې نه منله لږ وروسته موږ ته هم موټر راوړسېدل په کې سپاره او دمزدلفې له لارې عرفات ته روان شو، پر لار به دې چې څومره سترگو کار کاوه، په سپینو احرامونو کې حاجیان بنسکارېدل، تابه ویل چې د سپینو پرښتو باران شوی دی. د بیروبار له کبله خپل ځای ته لس نیمې بجې ورسېدو.

زموږ څېمې د عرفات په پای جنوب ختیځ کې وې تر اوږده ترپال لاندې پر شگو غالی غوړېدلې وې.

لمونځ، دعا او تلاوت مو پیل کړ، دوه ساعته تېر وو چې زموږ پلي را روان شوي څه باندې دېرش تنه ملگري سترې ستومانه خوله خوله راوړسېدل.

غرمه ډوډۍ، کې وریجې، چرگ، جوس، یو بوتل اوبه، کپک، کلچې، مربا موجود وو ډېرو د ماسپینن لمونځ همدلته څېمه کې وکړ، د شرکت مسؤلینو هم دوی هڅول چې همدلته لمونځ وکړي پلمه یې داوه چې بیروبار ډېر دی بیا خپل ځای نشي پیدا کولی زه مسجد نمره ته روان شوم، ملگري مې خبر کړل او له لس تنه راپاڅېدل او راسره روان شول، مسجد نمره زموږ نه ډېره لرې و، په پوښتنه مو پیدا کړ، خو په مسجد کې دوامره بیروبار وو چې یو کیلومترې کې یې هم دوامره ځای نه و چې او له لس واړه په صف کې

ناست وای بیا هم کونښن مو وکړ چې ځان مسجد ته نږدې کړو په تپل ما تپل کې مو ځان تریوه حده راساوه تنگ تنگ پریوه سړک ودرېدو، گرمۍ خپل ټول زور ازمویلی وو مسجد کم تر کمه شاوخوا اوه سوه متره له مور لېرې وو، دلته مو د ماسپښین او مازیگر لمونځ یو ځای د ماسپښین په وخت کې وکړ خونه مو خطیب ولید، نه مو خطبه واورېده او نه دعا.

له دې ځایه جبل الرحمة ته و خوځېدو، پرلاره ونې هم وې د گرمۍ دمخنيوي لپاره مصنوعي بارانونه هم ورېدل، دولت هلته هم ډېر کار کړیدی، په عرفات کې ډېر بیروبار وو کونښن مو دا و چې ملگري مویوبل ورک نه کړي ډېر کونښن او پام سر بېره بیا هم ملگري مویوبارانه ور کېدل کله چې د جبل الرحمة تر څنګ روغتون ته ورسېدونو درې تنه راسره پاتې و نور مو ټول ورک کړل. په جبل الرحمة ختل مستحب دي خو په هغه صورت کې چې بیروبار او خلکو ته زحمت وي او په ځانگړې ډول په هغه صورت کې چې د ځان د هلاکت یا د نورو د هلاکت وېره یا نورو ته د زحمت قوي احتمال وي نو بیا خو حرام دی، خو هلته احساسات او جذبات بل ډول وي زه ښه پوهېدم اولیدل مې چې هلته ورختل نورو ته هم زحمت دی او خپله هم د سر له خطر سره مخ کېدلې شوم خو چې کتل مې ښځې، سپین ریري او کمزوري خلک ور خپڅي نو طاقت رانغی او ورروان شوم، څومره چې غونډۍ ته ورنږدې کېدم نو تپل زیاتېده اخر دومره اوږد ډبل شو چې کریکو او چیغو فضا ونیوه خلک احساساتي شول، سونامي واخستل هره خوا ښځې، ځوانان او بوډاگان تر پښو لاندې شول، د جبل الرحمة په لمن کې دې غونډۍ ته د ختلو پرلار د پیروبار له کبله د شاوخوا نیم متر په اندازه احرامونه، چپړې چتری، او داو بو بوتلونه پراته وو، په ډېر زحمت او د ډېرو هڅو او ستړتیا وروسته غونډۍ ته وختلم، په غونډۍ کې گرځېدل هم له خطر څخه ډک دي ځکه لوړې

ژورې او غټې او کوچنۍ تیځې پکې ډېرې دي ، د بیرو بار له کبله گام اخستل هم سخت دي.

غونډۍ ته چې وختلم نو یوملگری مې هم راسره نه و ، نیم ساعت ، څلوېښت دقیقې به هلته وم دعاگانې مو وکړې او د غونډۍ په شمال لوبډیخ اړخ چې درانښکته کېدلولپاره ځانگړې شوی و ورو ، ورو رانښکته شوم.

د اښه وو چې د پورته کېدلو او ښکته کېدلو لارې بېلې وې او پولیس هم فعال وو ، وروسته چا راته وویل چې د جبل الرحمة په تپل کې په دې ورځ څوارلس تنه ووژل شول.

په عرفات کې هم ډېره گرمي وه خو مصنوعي بارانونو هغه د پېښوریانو خبره ښه چک لگاوه. د ماسپینین په لمانځه کې د عرفات په لوی مسجد یا مسجد نمره کې بیرو بار ډېر زیات و د ننه مسجد ته ورتلل تقریبا ناممکن وو ، نوله جبل الرحمة څخه له ستنېدلو وروسته مې وپتېيله چې همدې مسجد ته ورشم او ښه یې وگورم همدا سې مې وکړل ، مسجد مې پیدا کړ ، د مسجد نمرې او جبل الرحمة ترمنځ کوم څلوېښت دقیقې لاره ده ، مسجد نمره ډېر لوی مسجد دی لاهم پکې بیرو بار وو خوزه وردننه شوم نفل مې پکې وکړل ښه سیل مې وکړ ، دننه او بهر وگرځېدم ، بېرته خپلې څمې ته روان شوم ، بلد نه وم خو دا ټکل له مخې روان شم ، ماویل په لنډه به ووځم ، خو لنډې لارې ټولې تړل شوې وې ، پر لاره هر ځای کې سبیل (خیرات) وپشل کېده ، لوی لوی موټر به له جوسو کېک ، کلچو ، پیپسي ، مرندا ، نورو مشروباتو غوښو ، وریجو ، په ډیبوکې له بندو خوراکي توکیو ډک وو ، په ځینو ځایونو کې به دموتیر مخ ته کتار خلک ولاړ و او سبیل به یې غوښت ، زه چې له مسجد نمره څخه خپلې څمې ته روان شوم

نو ما بنام نږدې وو، پرلاره خو ځایه سبیل وېشل کېده، ما خو خپل ځان له سبیل نه ساته آن نور ملگري مې هم هڅول چې ورته زړه ښه نه کړي، یو ځای کې یو موټر ولاړ و خو لوی لوی دیگې یې ترې رابښکته کړي وو، څو ځایه یې پرلاره ایښي وو، هر څوک به یې چې ولیدل نو په اصرار به یې ترې غوښتل چې ورتاو شي آن کله کله به یې حاجي له لاسه ونيوه، پرما ناوخته وه، بېرته مې وه چې ځان ملگرو ته ورسوم چې هغوی رانه مزدلفې ته روان نشي، چټک روان وم چې یوتن له لاسه ونيوم په ځانگړې تشویقوونکې لهجه یې راته وویل (یا حاج سبیل سبیل) ما ورته وویل چې راباندې ناوخته ده. خو پرې یې نښودم.

په یوه، یو ځل مصرفه پلاستيکي کاسه کې یې راته د چرگ د غوښې خوندوره بنوروا د زړه له توتې سره واچوله په بله کاسه کې یې راته وریږي، واچولې غاړې ته کېناستم مور هم وم او بېرته مې هم وه له دواړو مې څلورمه برخه هم ونه خوړلې شوه، خدای خبر چې دوی به پدې موټر کې خودیگي غوښه او وریږي راوړي وي ورځ ختمه وه خولا هم دیگي له غوښو او وریږو ډک وو.

هغه موخه او غرض چې لپاره یې عرفات ته تلل ضرور، بلکې د حج رکن بلل شوی دی تر ډېره حده له پامه غورځول شوی دی، د عرفات مهم غرض دادی چې مسلمانان په یو ځای کې راغونډ شي د اسلامي او ملي وحدت تظاهر وکړي، د اسلامي امت لپاره یو کلنه استراتیژي جوړه کړي په گډه د الله ج حضور ته د دعلا سونه لپه او اجتماعي او ښکې تویې کړي خو حاجیان ټول مسجد ته نه ورځي یا دور کېدلو له وېرې یا د ځای دلرې والي له کبله یا دناراستۍ له کبله د ماسپښین لمونځ په خپلو څپمو کې کوي، بله ستونزه داده چې سره له دې چې نمره مسجد ډېر لوی دی خو بیا هم ټول حاجیان خو

پرېږده چې نیم یې هم په کې نه ځایېږي مود له امام څخه دومره لږې وو چې دومره لوډ سپیکرونو او د سعودي حکومت له دومره اسانتیاوو سره سره مو هم دامام تکبیرات وانه ورېدل، اونه یې په خطبه پوه شو.

حکومت په عرفات کې د عرفات العام، جبل الرحمة اونمره په نومونو ددرې اوپه منی کې د منی العام، منی البحر، منی الشارح الجدید، اومنی الوادی په نوم دڅلوروروغتونو اوپنځلسو عامو روغتیایي مراکزونومونه حاجیانوته ورپیژندلي و اودمرستولپاره یې ۹۹۷ اودامنیتي پېښو لپاره یې ۹۹۸ تېلیفون شمېرې حاجیانوته ورکړې وې.

مانبام و چې په عرفات کې څېمې ته ورسېدم هلته کمپونه یوډول جوړ شوي، یوه نقشه ده دهرکمپ په دروازه کې پولیس ولاړ وي هم په منی اوهم په عرفات کې چې له چاسره کارت نه وي هغه نه ورپرېږدي، په تکلیف مې ځای پیدا کړه هلته هم دلاربنوونې لپاره لوجې لگول شوې خو په شپږ میلیونو کسانو چې جامه یوه وي، موټر یوډول، څېمې یوډول، دکمپونونقشه یوډول، په سلگونو زره متره مربع مساحت کې نابنده سړي ته خپل کمپ موندل سخت دي.

کله چې خپل کمپ ته لاړم گورم چې هېڅوک هم نشته دي په دروازه کې مې دمعلوماتو له څانگې وپوښتل هغه راته وویل چې موټرونه له کمپه روان شوي دي، خپل یو ملگري ته مې زنگ وواکه هغه هم راته وویل چې له کمپ څخه روان شوي خولا هم په عرفات کې دي ځکه چې بیروبار ډېر دی موټر تېز تللی نشي هغه ملگري داهم وویل چې له کمپه ډېر لرې تللي ندي بنایي دپښو پنځه شپږ دقیقې لار وي خو داچې زه ورشم او ورسره ملگری شم دموتېر د موقعیت او شمال او جنوب یې نه پېژنده.

د ۷۸ مکتب یوتن مسؤل ته مې خپل کارت وښود هغه راته وویل چې لېږد دې پرموږ دی خو صبر وکړه چې یو مناسب موټر پیدا شي یوتن تور، نوي ځوان ته یې وویل چې ما یو موټر ته وڅېږوي، مافکر وکړ چې دابه تور پوستی افریقایي وي خو هغه ځان دپاکستان دسند ایالت دلاړکانې اوسېدونکی راوښود ما په دې خاطر چې دده همدردی مې ترلاسه کړي وي په لاړکانه کې او په ټوله کې په ټول سند کې د خپلو گرځېدلو ورته وویل په اردو ورسره غږېدل سره له دې چې په عربي ښه سم پوهېده. کله به یې ځان دحج دپروسی مسؤل او کله دحکومت جاسوس معرفي کاوه، کله چې پوه شو چې زه افغان یم نو قسم یې راکړ چې کله مې اسامه ابن لادن ولید نو دده لخوا پرې سل ځله سلام ووايم اولاسونه یې ښکل کړم، ډېر کېکونه، کلچې او جوسونه یې راته راوړل، همدلته دمدینې منورې یوه اوسېدونکي سره چې یو مهذب اوباخبره شخص وو په ښار ور برابر شوم داسلامي نړۍ په ستونزو او د اخوان المسلمین په نړیوال خوځښت مو خبرې وکړې پخپله هم د همدې گوند له کلکو مینه والو او پلویانو و خو ویل یې چې سعودي حکومت له دې گوند څخه ډېر وپرېږي نو ځکه پرې بندیز دی اومینه وال یې ځان ښودلی نشي.

هر موټر به چې راغی نو دیوې سیمې حاجیانو به لادمخه نیولی وو دځینو مخ ته به لسگونو حاجیانو ورمنډه کړه، همدلته نږدې ماسخوتن شو، څو ځله مې زړه وکړ چې په پښو مزدلفې ته روان شم خو گرمۍ مې ورنونه سوځولي او ټپي کړي وو چې روان به شوم نو سوخت اودرد به یې پیل کړ، تک سره اوبستي وو، دهغه وخت ډېر ارمان راغی چې کوچنی اووچ کلک وم، هغه دچاخبره هوسی مې په منډه نیولی شوه، اوله پارې چناره په اسمانڅکو غرونو اودکږې وږې په کوتل به چې له بیخ څخه یې تر سره اته ساعته لاره

ده، په یوه دمه ختلم، دخپلې چانتې، کلاشینکوف اود جهاد اودسفر د اړتیاوو برسیره مې دنورو ملگرو سامان هم له ځان سره لېږد او هغه چې له پارې چناره به مویکتیا ووهله، ازره اولوگر به مو تر پښو تېرکړ او په کږې وږې، تېزین، شینواریوبه خاکجبار، خورد کابل اوترخپل مرکز بگرامیو په درې ورځو کې راوړسېدو خونن مې ورنونه سوځي له عرفات څخه مزدلفې ته چې په عادي وخت کې شاخوا دوه ساعته لار ده د موټر ته په تمه یم.

خیر له کمپ څخه لوی سړک ته راووتو، له لږ انتظار وروسته د ۷۸ مکتب اړوند یو موټر راغی په منډه مې پکې ځای وموند ایرکنډیشن پکې چالان و، گرمي مو ورکه او دمه مو جوړه شوه، خولار لاهم بنده ده، موټرونه دمېرې په پښوروان دي، داسانې او پرائیستې لار دموندلو په لټه یې اوږده لار وټاکله خو بیا هم لار بنده وه، سبا لوی اختر دی، په کابل کې کورنۍ او بچیان هم تنها دي او زه هم ترې بېل یم، خفه شوي دي، په کابل کې د پنځلس کلن ژوند په دوران کې موږ کونښن کاوه چې اختر مویه جلال اباد کې له نورې کورنۍ او دوستانو سره یو ځای وي خو دادی اوس هغوی تنهادي، د ټېلیفون زنگ مې وشرنګېد، دکور شمېره وه، اختر مبارکي مو سره وکړه، دکورنۍ له هر غړي سره بېل بېل وغږېد مېرمن مې غوښتل وژاړي، ستونی یې راډک شو نږدې وو چې ما هم په ژړا کړي زړه مې نری شو خو هغې ته مې ډاډ ورکړ، کوم یو ساعت مو خبرې وکړې، زه هم خبرو ته او وزگار او په اشتها وم، ایرکنډیشن مو طبیعت جوړ کړ، بالاخره څه باندې لس بجې وې چې په مزدلفه کې دیوپله تر څنګ له موټر څخه بښکته کړل شو، د مزدلفې په پراخه میدان کې د میلیونو خلکو له منځه دنا بلدی په حالت خپل څو تنه ملگري موندل به څنګه وي؟ حیران وم چې کومې خواته لار شم زړه نازړه دپله شمال خواته روان شوم ماویل که دومره ځای پیدا کړم چې خپل جای نماز هوار اودشپې

ځای پیدا کړم خو دیو جای نماز په اندازه خالي ځای هم نه موندل کېده، په تور سرک روان یم، شپه پخه تپه تیاره، خودلته سپین پړق ده، په همدې کې مې لږ وړاندې خپل یو ملگری ولید، زړه مې په سترگوباوړ هم نه کاوه خو ورنږدې شوم گورم چې زموږ د شرکت اړوند گڼ کسان نور همدلته دي، له سلام او ستړي مشي وروسته یې وویل چې کوم سل تنه چې په موټر کې له موږ سره له کمپ (عرفات) نه راغلي همدلته دي خو نور شاوخوا تیا تنه ورک دي، ډېر خوښ شوم چې دوی مې وموندل، دعمومي سرک پر غاړه مې جای نماز هوار کړ، یو څو تنه نور له بنځو سره راغلل هغوی هم همدلته و اړول، پولیس څو ځله راغلل ویل یې په دې لار موټر تېرېږي پاڅېږئ خو موږ سترگې شخې کړې، ډېر وخت وروسته د خوب په نیت وغزېدم بوتان مې سر لاندې کېښودل ښه ویده شوی وم چې یو چامې پښه و خو څو له راوینس شوم، دسترگو له غږېدلو سره مې پښوته پر پرتو بنځو سترگې ولگېدلې، کېناستم یوې بنځې راته په اردو وویل چې ورور جانه دا پښې دې درغونډې کړه زه یې په تکلیف کړې یم، زه چې ویده شې بیا به دې له پښو سره دانښځې په تکلیف شي، ډېر وخت وینس وم، لارم په زحمت مې د اوداسه په ځای کې یواځې د چهار اندام لپاره نوبت و نیوه، بیت الخلا ته ننوتل ډېر سخت کار او دخلکو کتارونه ولاړ وو، اودس مې وکړ په تهجدو ودرېدم، له لمانځه چې فارغ شوم گورم چې څو بنځې او دوه سپین ریري نارینه لاهم زما د جای نماز خواته دي څوک ویده، څوک وینس جای نماز مې همدلته هوار پرېښود ولاړم چې ځانته بل ځای پیدا کړم، ځکه چې دلته دانښځې ویدې وې مناسبه مې ونه گڼله چې همدلته

وینس یا ویده پاتې شم، وړاندې مې ځای پیدا کړ راغلم جای نماز مې وېوړ
اودمیده تیگو پرسر مې هوار کړ.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د عرفات حکم

د عرفې معنی پېژندل دي، د عرفات په نوم د دې دښتې دنومولو د لامل په اړه، بېلابېل روایات او دريځونه دي ځينې وايي کله چې حضرت ادم عليه السلام او حضرت حوا رض له جنت څخه رانښکته کړل شول نو ډېره موده له يوبل بېل وو بالاخره همدلته يې سره وموندل، او پېژندل ځينې وايي چې حضرت جبرائيل عليه السلام، حضرت ابراهيم عليه السلام ته د حج مناسک ور وښودل، او بيا يې په همدې ځای کې ترې وپوښتل (هل عرفت) يعنې: (ايا ياد دې کړل) هغه ورته وويل هو!

حضرت ابن عباس رضي الله عنهما فرمايي دې ځای ته ځکه عرفات وايي چې دلته خلک پرگناهونو اعتراف او دعا کوي.

حضرت ام سلمه رضي الله عنها فرمايي چې الله (ج) د عرفې په ورځ د دنيا اسمان ته رانښکته کېږي او پرښتوته وايي چې داخلک پریشانه او خفه دي او زما رضا غواړي، نوای په عرفات کې راټولو شويو! ماتاسو وبخښلئ.

رسول الله ص به د عرفې پر ورځ ډېره دعا کوله.

عرفات ته تلل د حج مهم رکن دی، که څوک په دې ورځ بيخي عرفات ته لاړنه شو حج يې نه صحيح کېږي رسول الله ص فرمايي (الحج عرفه) يعنې: حج عرفات ته تلل دي.

د دين د بشپړتيا د زير ايت (اليوم اكملت لكم دينكم) يعنې: نن مې تاسو ته ستاسو دين بشپړ کړ هم په عرفات کې نازل شوی دی.

د عرفات یادونه په عظیم الشان قران کې هم شوې ده، (فاذا افضتم من عرفات) (۵) یعنی: (کله چې له عرفات څخه رابښکته شوی ..)

(۵) البقره ۱۹۸

عرفات په مشاعرو یاد د رناوي وړ ځایونو کې دی خو د حرم له حدودو بهر دی، عرفات له حرم څخه دوه ویشتمه کیلو متره لرې سهیل ختیخ ته دی، شمال قطب خواته د عرض البلد ۲۱_۵۷_۵۳۹ او ۳۹_۴۹ درجو کې پروت دی، ټول مساحت یې ۱۰۴ کیلومتره مربع دی. جبل الرحمة هم د عرفات په ساحه کې دی رسول الله ص په حجة الوداع کې د ماسپینین او مازیگر د لمانځه له یو ځای ادا کولو وروسته دې غونډې ته تشریف و یوړ او هلته یې دعا وکړه. د سعودي حکومت ټول هغه خدمات دلته هم کړي دي کوم یې چې په منی کې کړي او وړاندې مو ورته اشاره وکړه البته په ۱۴۱۴ هـ سپوږمیز کال یې دلته د اوبو داسې فواري لگولي چې اوبه د ډېرو کوچنیو ډور په بڼه شیندي د افواري ډېرې زیاتې او پر هر سړک دي، هره فواره په یو ساعت کې ۱۴۰ لیتره اوبه شیندي دا اوبه هوايخوي دانسان له بدن څخه تودوخه لېرې کوي خو څوک نه لمدوي. د چاپېریال د ښکلا په موخه په عرفات کې یونیم لک ونې کرل شوي دي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

نمره مسجد

ددې مسجد ډېره برخه د عرفات په ساحه کې ده خویوه برخه یې ترې بهر ده، دامسجد د عرفات لوېدیځ کې د مزدلفې پر لار پروت دی، ددې مسجد لویدیځ ته دنمرې په نوم غردی او د همدې غره په نوم یادېږي. رسول الله ص همدلته په خېمه کې اړولې وو له زوال وروسته یې خېمې ته نږدې د عدنه په نوم یو خوږ کې د ماسپینین لمونځونه وکړل، چېرته چې رسول الله خطبه لوستې او لمونځ ورکړی وو، دعرنه وادي په نوم یادېږي، دا د عرفات له ساحې لږ وتلی ځای وو، په دوهمه هجري پېړۍ کې دلته هم مسجد جوړ شو خو وروسته دامسجد ختیځ خواته پراخ شو او د عرفات په ساحه کې هم راغی او س دمسجد نمره اوږدوالی له ختیځ څخه لویدیځ ته ۳۴۰ متره او عرض (پلنوالی) یې ۲۴۰ متره دی، ټول دنننی مساحت یې یولک او لس زره متره دی، دمسجد وروستۍ برخه چې د عرفات ساحه ده، ۲۸،۸۰۰ مربع متره ده، چې په دوه پوړو کې ودان شوی او اوږدوالی یې ۱۲۰ متره دی لومړۍ او دوهمه برخه یې د لوحو او نورو نښو په واسطه نښه شوې لامل یې دادی چې بهرنيان، پوه شي څوک چې دمسجد په لومړنۍ برخه کې دي دوی د عرفات په ساحه کې ندي او که د عرفات ساحې ته لاړ نشي نو حج یې نه کېږي.

دمسجد په وروستۍ برخه کې، په ۸۰۰۰ متره مربع ساحه کې یو سایه بان جوړ شوی دی، دامسجد شپږمناره لري چې دهر یوه لوړوالی یې ۶۰ متره دی درې لویې گنبدې، لس مرکزي او ټولې ۶۴ لویې او کوچنۍ دروازې لري په یو وخت کې درې نیم لکه لمونځ کوونکي پکې ځایېږي، ۱۷۰۰ ایرکنډیشنونه پکې نصب شوي دي داسې الات پکې نصب شوي چې

دلمانځه مراسم په ژوندۍ بڼه په راډیو او ټلوېزیون کې بنسټل کېږي له زرو
پهرحمامونه اوله پنځلس زرو په راډیو او داسه ځایونه پکې جوړ شوي دي.
دعرفات او مزدلفې ترمنځ اوس نهه، نوي سړکونه جوړ شوي دي.

جبل الرحمة

جبل الرحمة یاد رحمت غونډۍ د عرفات ختیځ ته د ۱۷ او ۸ سرک ترمنځ
پرته کوچنۍ غونډۍ ده .

چې د الال، ثابت او قرین په نومونو هم یادېږي ، داغونډۍ له نمره
مسجد څخه یونیم کیلو متر واټن لري، خودبیروبار له کبله دا کم واټن وهل
په پراخه غواړي. دې غونډۍ ته ۱۲۸ پورې ورختلې دي ، داغونډۍ له
ځمکې څخه ۲۵ متره او د سمندر له سطحې ۳۷۲ متره لوړه ده ، د شمال
خواته او د دوالي یې ۲۰۰ متره ، دلویدیځ خواته پلن والی ۱۰۰ متره
او د منځ خوا یې ۱۷۰ متره او ټول مساحت یې ۲۴۰ متره مربع دی .

ددې غونډۍ سرهوار دی پرسریې چوتره هم جوړه شوې ، دغونډۍ
شاوخوا څلور متره لوړپایپ دی ، چې اوبه او هوا یخه او تازه ساتي .

صخره مسجد

دامسجد د جبل الرحمة په لمن کې ښې خواته د ځمکې له سطحې لږ پورته
پروت دی چاپېره ترې کوچني څلور دیوالي ده ، حضرت جابر رض وايي چې
رسول الله ص همدلته خپله اوبڼه (قصوی) تړلې او همدلته یې دعاکړې وه
او همدلته د دعا پر مهال دا ایت (اليوم اکملت لکم دینکم....) یعنې نن مې
تاسوته ستاسو دین بشپړکړ ، نازل شو .

غرنه وادي (خوړ)

دا وادي اوس نشته اوس دلته دنمره مسجد مخکینی برخه ده، داساحه نه دحرم په حدودو کې ده اونه د عرفات. دلته یو خوړ وو رسول الله ص په دې وادي کې تر ټولو مشهوره خطبه (حجة الوداع خطبه) واوروله، چې د رحيم المختوم دليکوال په وينا يولک او شل زره صحابه ورته ناست وو همدې خطبې دې خوړ ته ځانگړی حیثیت ورکړی دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

مزدلفه

دادمنی او عرفات ترمنځ پرته دښته او غونډۍ ده، دنومونې د لامل په اړه یې ویل کېږي حضرت ادم ع او حضرت حواله اسمان څخه تر راتښکتې کېدلو وروسته همدلته یو بل ته نږدې شول، یادا چې حاجیان دلته په تیاره کې یوځای کېږي، یادا چې حاجیان له دې ځایه یوځایي حرکت کوي.

مزدلفه په احترام وړ ځایونو کې شمېرل کېږي داساچه په حرم کې دننه ده، مزدلفه له وادي محسر څخه پیلېږي تر ما زمین (خواپه خوا پراته دوه غرونه) پورې اوږدوالی یې څلور کیلومتره او ټول مساحت یې ۲۵، ۱۲ کیلومتره مربع دی د مزدلفې یادونه هم په عظیم الشان قران کې شوې ده: (فاذا افضتم من عرفات فاذکرو الله عند المشعر الحرام) (۲) یعنې کله چې له عرفات څخه راتښکته شوی نو د مشعر الحرام تر څنگ الله ج یاد کړئ.

مشعر الحرام په مزدلفه کې دی، حضرت عمر رض فرمایي چې له مشعر الحرام څخه غرض ټوله مزدلفه ده، رسول الله ص په حجة الوداع کې د ما بنام او ماسخوتن لمونځ یوځای ادا کړ، هغه ص د موجوده مسجد قبلې خواته اړولي وو، خو ویل یې چې ما خودلته اړولي دي خو ټوله مزدلفه د قیام یارولو ځای دی.

دلته هم د ماسخوتن او ما بنام لمونځ یوځای د ماسخوتن د لمانځه په وخت کې قصر په یو اذان او دوه اقامتونو ادا کېږي لومړی دواړه فرض بیا د دواړو وختونو سنت او وتر. داهم د دعاگانو ځای دی خو خوب هم پکې روادی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

زموږ د شرکت مسؤلینو ویل چې وروسته بیروبار ډېر بېرې اود شپې په وروستی برخه کې روانېږو.

ما خو خپل اودس کلک ساتلی وو، خو پر تشنابونو د بیروبار له کبله مو نور ملګري ډېر په زحمت شول.

یوه سپین ږيري ته نوبت غلام دستگیر ونيوه، په کتار کې غلام دستگیر ودرېد او چې واری یې راغی نو دی له کتار څخه ووت او هغه یې وړاندې کړ، هغه بیچاره سپین ږيري او کمزوری وو، دننه تشناب کې بېهوښ او ځان او احرام یې ناولي شوي وو، کله چې غلام دستگیر پوه شو چې سړی په تشناب کې ډېر وځنډېد، نو ورغی لومړی یې پرې وړ غږ کړ خو چې ځواب یې وانه وړېد دروازه یې وروټکوله، چې بیایې هم ځواب وانه وړېد نو دروازه یې ور خلاصه کړه گوري چې هلته بېهوښه په بد حال کې پروت دی.

دلته مو له ځان سره د شیطانانو د ویشتلو لپاره له اویاوو ډېرې تیګې واخستې، د شرکت مسؤلینو د جمر و خواته درې بجې روان کړو ما ورته وویل چې که له سپیدو وړاندې دمزدلفې له ساحې ووتو نو بیاراباندې دم اوږي اود مزدلفې رسم مونه منل کېږي ځکه چې په مزدلفه کې د سپېدو او لمر ختو ترمنځه وخت کې حاجیان که څه هم دلږ وخت لپاره وي باید پاتې شي، خو هغوی راته وویل چې موږ له مزدلفې څخه نه وځو، بلکې دمزدلفې اومنی سرحد ته ځان رسوو، ځکه چې وروسته ډېر بیروبار وي.

خیر راروان شو، په دې خاطر چې ملګري مو ورک نشي، نو ورو- ورو په درې کتارو کې روان وو، د افغانستان بیرغ مو د کتار سرته روان وو، بنځې اونارینه کله ورک او کله پیدا، نه مو وادې محسر ولید، نه چا منډه وکړه اونه د بیروبار له کبله منډه یاتېز تګ کېده، اونه پرې خبر شو.

پوه نه شو چې دمزدلفې له ساحې به کله وتلي یو لمونځ موپه تیاره کې وکړي خو ځای مو نه پېژانده، پرلاره تشنابونه، داودس ځایونه اود څښلو اوبه پرېمانه وې، فریزرونه لگول شوي او بڼې خوږې او یخې اوبه پکې پرېمانه وې، مور غوښتل چې لږ ورو- ورو لاړشو او په داسې وخت کې جمر و ته ورسېږو چې لمر راختلی وي، خو چې کتل مو منزل مونږدې او وخت ډېر وو، څو ځایه کېناستو، خو پولیسانو ناستې ته نه پرېښودلو، کله کله به مو ورته بنځې پلمه کړې چې دوی سترې شوي دي، بیرو بار ډېر و دملگرو موندل او ټول یو کتار تلل سخت و، پرلاره به یو یو کمېدل، نور نو جمر و ته ورسېدل، خو لاهم لمر نه و راختلی اود حنفي مذهب له مخې جمرې باید له لمر ختلو وروسته وویشتل شي، مانورو ته وویل چې همدلته خوشبې ځانونه وغولئ چې لمر راوڅږي، د پولیسانو له وېرې یو ځای کېناستلی نه شو، همدا سې مو وکړل څونفره چې پاتې وو له لمر ختلو وروسته ورو- ورو روان شو، ما څو دقیقې په عکس اخستلو ځان بوخت کړ، که څه هم زموږ په مذهب کې له لمر ختلو وړاندې د جمر و ویشتل بڼه کار ندی، خو بیا هم دلمر له ختلو وړاندې پر شیطانو انساني سونامي ورماته وه، پولیس پر ټوله لار ولاړ وو، د بې نظمۍ مخه یې نیوله، له هیچا سره یې بیکونه نه پرېښودل، که هر څه به پکې وو له حاجې به یې واخست او و به یې غورځاوه، پرلار د بیکونو ډېرې پرتې وې، ما خپل ځینې ضروري شيان په پلاستیک کې اچولي وو چاراته غږ ونکړ.

وادي محسر

دادمی او مزدلفې ترمنځ هغه ساحه ده چې الله ح پکې دکعبې دورانولو په موخه را روان شوی دحبشې دپاچایمینی عیسايي والي دمرغانوپه واسطه له ۶۰ زره لښکر سره تباه کړ، داکار په ۵۷۱ زېږدیز چې عام الفیل هم ورته وایي او درسول الله ص دمبارک میلاد کال هم دی ترسره شو، په دې اړه، تاریخ لیکونکیو، په لږ تفاوت داکیسې بنه په زور او زېر سره را اخستې ده، امام ابو الاعلی مودودي په تفهیم القرآن شپږم ټوک دسورة الفیل په تفسیر کې بنه رڼا پرې اچولې ده لنډیز یې دادی چې، ابرهه د اقتصادي، سیاسي او دیني موخو لپاره په یمن کې کلیسا جوړه کړه او غوښتل یې چې خلک نور دکعبې پرځای ددې کلیسا زیارت وکړي، خودکنانه قبیلې یو عرب ځوان په دې کلیسا کې دکلیسا دتوهین لپاره انساني حاجت پوره او کلیسا ناولې کړه.

ابرهه په غوسه شو، دکعبې دتخریب لپاره یې ۶۰ زره پوځ مکې ته روان کړ، پرلاره ځینو عرب قومونه په ځانگړې توگه دطائف خلکو دلات د ژغورلولو لپاره ورسره مرسته وکړه، کله چې ابرهه همدې سیمې ته راوړسېد نو الله ج ډلې ډلې داسې مرغان راوړل چې مخکې آن چالیدلي هم نه وو، دوی دکروت کانونو په خبر کوچنی کوچنی تیگې په منسو کو کې نیولې وې او پردوی یې وروړل چې په پایله کې ابرهه له ټول لښکر سره تباه شو له ابرهه سره دمحمود په نوم دده دفیل په شمول ۱۳ فیلان هم وو.

مفسرین وایي چې دې کانونو داسې اغېز کاوه چې پرچابه ولگېد نو غوښه به یې ویلې شوه، یمن، به شو، پوستکی به یې تور او غوښه به یې ورسته شوه، دا په دې معنی ده چې الله ج شاوخوا یونیم زر کال وړاندې پر خپل

دبښمن اتومي اوبیولوژیکی وسله کارولې ده، ځکه دې کاپو هماغه خواص درلودل چې نن یې اتومي اوبیولوژیکی وسله لري مفسرین وايي که دا برهه د پوځ کوم عسکر به په کوم سوري کې پټ شو نو کانی به هملته پرې لگېده لکه نن چې دا توم ګاز سوريو ته هم ننوځي.

حافظ ابن قیم جوزي وايي همدا لامل دی چې رسول الله ص هم دلته تیز روان شو او نورو حاجیانو ته هم سنت دی چې له دې شپلې یا کنډې تېز تېر شي، خواوس د سعودي حکومت له دې ځایه اغزن تار تاوکړی او پولیس، حاجیان نه ورپرېږدي.

ځینې تاریخ پوهان وايي چې دې ځای ته محسر د همدې لپاره وايي چې ابرهه دلته ذلیل اوله حسرت سره مخ شو.

ځینې بیا وايي دا برهه د هلاکت پېښه په مغمس نومي ځای کې چې د عرفات په برابری د حل په ساحه کې ده، ترسره شوې ده.

مشعر الحرام مسجد

دا مسجد مزدلفه کې جنوب خواته دهغه غره په لمن پروت دی چې د مسجد الحرام او قزح په نوم یادېږي، دا مسجد د مزدلفې په اوسنۍ نقشه کې پر پنځم سرک پروت دی رسول الله ص په حجة الوداع کې د مزدلفې په شپه له سپیدو وروسته هم دې ځای ته ورغی او دعایې وکړه وروسته دلته مسجد جوړ شو تاریخ لیکونکي لیکي چې د قریشو مشر قصى چې د حضور ع په نیکونو کې دی به پردې غره ددې لپاره اوربلوه چې حاجیان د مزدلفې لار ومومي، دا دود د رسول ص اوراشده خلفاوو په وخت کې هم وو، آن

اموي خليفه سليمان بن عبدالملك به هم بلوه خو هارون الرشيد داور پرځای سترې سترې شمعې بلولې، وروسته، په دريمه هجري پېړۍ کې ډېوې بلېدلې اوس خو برېښنا هرڅه سپين پرق کړي دي.

د سعودي حکومت چې په وروستي ځل دامسجد رغولی نو پنځه ميليونه ريال له لگولي دي له ختيځ څخه يې لوبديځ ته اوږدوالی ۹۰ متره، عرض يې ۵۲ متره او ټول مساحت يې ۵۰۴۰ مربع متره دی دولس زره تنه پکې په يو وخت کې لمونځ کولی شي، دوه مناره لري چې هريو ۳۲ متره لوړ والی لري، د قبلي له پلو پرته درې خواووته دنارينه او بنځينه وو لپاره ځانگړې دروازې لري، له مشعر الحرام څخه تر خيف مسجد پورې پنځه کيلو متره لار ده.

داختر په ورځ لومړۍ ورځ حاجيان يواځې لويه جمره په تيگو ولي، جمره اصلاً میده کروت کانونه وايي ددې لپاره چې په دې تيگو شيطاني سمبولونه يا شيطاني ځلي ویشتل کېږي، نو استعاراً همدې درې څلوته جمرې ويل کېږي.

د خيف دمسجد له لوري لومړۍ کوچنۍ جمره بيا دوهمه جمره بيا لويه جمره راځي، بيروبار ډېر وو خو اوس جمره نوي پراخه پراخه درې پوريزه هوايي پلونه جوړ شوي دي هغه پخوانۍ ستونزې تر ډېره حده حل شوي دي، په لومړي پور کې مې ځان د جمرې بيخ ته ورساوه، او ه تيگې مې وروارې کړي، ټول خلک جمرې ته ځان نه شي ور رسولی، دا کثرتيگې د شيطان پر ځای پر حاجيانو لگېږي. تيگې کوچنۍ وي خو دا چې ډېرې وي او په مخامخ شيطاني ستن لگېږي نو ټک او ټوک ډېر وي شيطانانو ته د تللو لار بېله د وتلو بېله ده يا په بله وينا حاجيان دمسجد خيف له لارې ورځي

اوشمال خواته بنکته کېږي حکومت شیطاني څلي ډېر لوړ کړي دي په لومړي پور، دوهم پور، دریم او آن څلورم پور کې هم ویشتل کېږي.

لوړو پوړیو ته بریښنايي پوړی (زیني) پورته شوي په یوه خوا دورختلولار په بله خوا یې دبنکته کېدل لار ده، پولیس هلته څوک اوزگار ولاړ نه پرېږدي، اونه دتللو پرلار بېرته راتللو اونه دبېرته راتللو پرلار تللو ته اجازه ورکوي کله چې له جمرې ویشتلو اوزگار شوم اخوا ديخوا مې وکتل چې که کوم ملگری وموم، خو څوک مې ونه لیدل، سترې هم وم، کرارکرار دخپلې خپمې خواته روان شوم، دجمرې اوزمور دخپمو ترمنځ ډېر لاروه، مور دمزدلفې په ساحه کې وو چې زموږ کمپ وونوله دې ځایه کوم سل متره مخ په منی دمزدلفې لوجه وه، لارموندل هم اسانه نه وي په هر حال، خپمې ته روان شوم، بېروبار ډېر زیات وو، خومادخپل کمپ شاوخوا غونډی. گانې نښه کړې وې، زموږ کمپ ته نږدې دمبایل انتنونه هم وو، خو بیا هم کمپونه سره ورته وي، دخپل کمپ موندل سخت وي.

نهه بجې کمپ ته ورسېدم، سره ثنا وه، په دې کمپ کې دجنوب اسیادمطوف اړوند د ۷۸مکتب ۵۰۰۰ حاجیان وو خواوس ډېرکم خلک دلته بنکار بدل زموږ کمپ ته لاهېڅوک هم نه وو راغلي، اوس راته په مخ کې قرباني پرته وه، چې باید ویې کړم، سر وخریم او احرام وباسم، ملگری مې لانه وو رارسېدلي زموږ دشرکت ډېروخلکو دصحایفې په نوم یو شرکت کې دقربانۍ لپاره نومونه لیکلي او پیسې تحویل کړې وې.

جمرات

د جمر و ویشتل د حج له واجباتو څخه او ابراهیمي سنت دي ، رسول الله ص هم جمرې و ویشتلې او امر یې وکړ چې (خذا منی منا سککم) یعنی له ماڅخه مو د حج مناسک زده کړئ.

د جمر و ویشتلو فلسفه په اسلام کې بنودل شوې چې شیطان زموږ ازلي د بنمن دی اوله هر ډول شیطان او شیطاني و سوسو سره باید تل په جنگ و اوسو .

حضرت عبد الله ابن عباس رض فرمایي: کله چې حضرت جبریل ع ، حضرت ابراهیم د حج د مناسکو بنودل و ته روان کړ نو د جمره عقبه سره ورته شیطان بنکاره شو ، نو هغه همدلته او ه تیگې پرې وار کړې .

رسول الله ص د ذوالحجې په لسمه غرمه مهال جمره عقبه یا لویه جمره همدلته و ویشتل او په ۱۱_۱۲_۱۳ یې له زوال وروسته درې واړه جمرې و ویشتلې . رسول الله ص د حجة الوداع په وخت کې دلته هم خطبه ورکړې ده .

سعودي حکومت اوس هلته پراخو او سریتو پلونو ته ورته و دانی جوړې کړيدي ، له لومړي څخه تر څلورم پور پورې دگرددو دایرو په منځ همد پایې د شیطانانویا جمر و په نوم پېژندل کېږي د پایې په هغه ځای کې پورته شوي دي چې شیطان لیدل شوی او د حضرت ابراهیم ع لخوا پر کانو ویشتل شوی دی . سعودي د بیرو بار دمخنیوي لپاره حاجیانو ته ډېرې اسانتیاوې رامنځته کړي دي ، دا دایرې په لومړي ځل په ۱۲۹۲ هـ ق کې جوړې شوي موخه یې اسانتیا او په یو ځای کې د تیگو راغونډېدل دي .

په هغه وخت کې چې د جمر و شا و خواته دایره جوړېده نو دلویې جمرې تر څنګ سل متره لوړ غرگوټی و و چې له همدې امله داخلي یا پایه نیمه

راغلي ده. دلومړي يا لويې جمرې او دمنځنۍ جمرې ترمنځ واټن ۲۴۷ متره او دمنځنۍ او کوچنۍ جمرې ترمنځ واټن ۲۰۰ متره دی.

کله چې دلوی اختر په لومړۍ ورځ د شیطانانو له ویشتلو او زگار او منی کې خپلې ته لارم نو زما ملگري هلته لا راغلي نه وو، ستړی هم وم او په احرام کې هم خولا مو د حج ځینې مراسم لکه قرباني، حلق او طواف پاتې وو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

قرباني که سرگرداني ؟

موږ د مولنا يار محمد په هڅونه د قرباني لپاره د صحايفي په نوم يو شرکت کې داخله کړې وه، زموږ د شرکت ډېر کسان مولنا همدې شرکت ته وروستي وو، هلته مو په خپله پسونه وليدل، دهر نفر لپاره مو د يوه پسه ۴۲۰ رiale تحویل کړل او د پيسو رسيدې راکړې، د شرکت مسؤولينو راته وويل چې که داختر په ورځ ټول راځئ، که خپل استازی رالېږئ او که مو په ټيليفون خبروئ موږ ستاسو پسونه حلالوو، ما ډگروال سمیع ته ټيليفون وکړ هغه اوڅه نور ملگري مو راوړسېدل، خلکو تشویش راواچاوه، چې که شرکت ته پخپله ورنشئ، او په ټيليفون خبر ورکړئ نو تاسو ته بڼه وکړي خو بيا حلاله درته نه کوي.

موږ ته څو تنو خپل وکالت او د شرکت رسيدونه راکړل چې دهغوی په استازيتوب هم دهغوی پسونه قرباني کړو، حکومت د حج په ورځو کې د ازدحام په ځای کې ټکسي او عام موټر نه پرېږدي، موږ له ۵۰ دقيقو څخه پر پښو ډېر مزل وکړ، او د شيش ابو داؤد پر لار بازار ته راووتو، ټکسي ته مو ادرس ورکړ او صحايفي شرکت ته روان شو، په رسيد کې د شرکت ادرس وو، سره، له دې چې زموږ د ټکسي چلوونکی دمکې معظمې او سېدونکی وو، بيا هم په موندلو کې يې له ستونزو سره مخ شو او اخوا ديخوا گرځېدو، څو شرکتونو ته لارو خو منفي ځواب مو ترلاسه کاوه، مولنا يار محمد ته مو ټيليفون کاوه، دهغه ټيليفون، بند و.

ستري ستومانه لالهانده گرځېدو، گرمي، بې خوبې، احرام، شرکت نه موندل او د مولنا د ټيليفون بندېدل، دلوی اختر لومړی ورځ هغه عوامل و چې زموږ خفگان او ستري بيا يې لا زياتوله، نور د شرکت له موندلو مایوسه

وو ما ملگروته وویل چې زه بل پسه اخلم خوموتر چلوونکي د صبر او زغم ډاډ راکاوه، مور يې په موټر کې پرېښودلو رسيد يې واخست، خودقيقي وروسته راغی وویل يې ځای مې وموند، خو شحاله ورسره روان شو.

شه باندي يوه بجه مو شرکت ومونده، پر شرکت ډېر بېر بار وو هر چاغوبنتل پسونه يې ژر حلال شي، ځکه چې تر څو حلاله ونه کړي نو نه وېښته کمولی شي، نه جامې اغوستلی شي، او نه طواف کولی شي.

هر چا پر شرکت نیوکه کوله چې پیسې يې له ډېرو خلکو اخستي دي او د حلالې ځایونه (قصابخاني) او قصابان يې کم دي، سلگونه خلک منتظر ولاړ وو، د ځينو په پرچویا رسيد کې سل پسونه وو آن یو افغان خو ددوه سوو تنونماینده وو هر څوک به چې ورغی نو نوبت ته به درول کېده، او هر سړی به د څو تنو آن کله کله د لسگونو او سلگونو تنو وکیل وو، مور چې حالتوته کتل نو نن خو پرېږده آن سباهم وختي نوبت نه راته. مکي چلوونکي ته مو وعده ورکړه چې تاته پسونه درکوو خود نوبت درامخکې کولو هڅه وکړه، په همدې هلو ځلو کې وو چې سترگې مو پر مولنا ولگېدلې، له سلام کلام وروسته پوه شو چې ده دهغو حاجيانو له وېرې ځان پټ کړی او ټېليفون بند کړی دی. چې ده شرکتونو ته د قربانۍ د داخلې لپاره وروستي دي.

ځينو خلکو تور لگاوه چې مولنا له شرکت څخه دهر حاجي پرسر کمېشن اخیستی او ځينې حلال شوي پسونه يې هم وړل.

سنت داده چې قرباني په منی کې وشي او س د حاجيانو د بېر بار له کبله یواځې حاجيان هم همدلته نه ځایېږي قرباني خولا پرېږده، دارشاد حج او اوقافو وزارت مرستیال محترم منیب صاحب راته وویل چې ددوی د پڼڅه

دېرش زره حاجیانوله ډلې څخه یواځې لس زروته په منی کې ځای ورکول شوی نور ټول دمزدلفې په ساحه کې وو.

دهغه په وینا، علماوو هم دا فتوا ورکړېده چې دمنی د ساحې دتنګوالی له امله که څوک په مزدلفه کې شپې وکړي هم صحیح ده.

زموږ نه پسه په کار و اونه یې غوښه، موږ غوښتل چې زموږ ذبحه زموږ بروړاندې وشي، اوپه ډاډه زړه ځان له احرامه وباسو په سلوکې لس حاجیان هم له شرکتونو څخه خپل پسونه نه وړي.

مولنا مو راټینګ کړ، هغه اخوا دېخوا ټېلیفونونه وکړل، خپله ننوت چې بېرته راغی ویل یې لږ صبر وکړئ کار کېږي، موږ له وخت څخه گټه واخسته، دهمدې شرکتونو ترڅنګ دڅارویو گڼ منډویان شته دي. زموږ دشرکت یوتن مسؤل محمد نادر چې په حاجې گل اغا مشهور و نه دخپل ځان اونه هم دخپلې مور لپاره داخله کړې وه، هغه سمیع ته پیسې ورکړې وې چې دوه څاروي ورته واخلي، اودهغه لخوا یې ذبح کړي، خو پرمایې هم له هغه سره دمرستې غږ کړی و، موږ داعرب ډریور له ځان سره ملگری کړې بڼه وگرځېدو څاروي مو بیه کړل دامهال بیې را پرېوتې وې، په هغو پیسو چې موږ شرکت ته ورکړې وې بڼه پسه کېده، یو اوبس مو بیه کړ، پنځه زره ریاله وو، یوبل یې راته په درې زره او اوسه سوه ریاله بیه کړ، زموږ یوبل ملگری هم داخله نه وه کړې لاږو درې پسونه مو وپېرل مذبح ته مو راوستل، هرپسه په ۳۷۰ ریاله یاسل ډالره وشو، او دهرپسه دذبحې اجوره مو ۳۰ ریاله ورکړه، دحاجي گلاغا پیسې کمې شوې، ماته یې وویل چې ته یې له خپل جیب څخه ورکړه، چې راغلې دربه یې کړم ما هم ورکړې، سره له دې چې سمیع څوځله ورپه یاد هم کړې خو تر اوسه یې هم ندي راکړي.

په دې درې پسونو کې موږ یو د ټکسي ډریور ته ورکړي، یو یې یوبل تن چې زموږ سره یې د پسونو په پیرلو کې مرسته کړې وه، واخست پر یوبل یې هملته په مذبیح کې ددوه تنو دعوه شوه.

موږ سخت پښېمانه وو چې په شرکت کې مو داخله کړې وه او خپل لاسونه او پښې مو پخپله تړلي دي. بېرته صحایفي شرکت ته ورغللو خو لاهم نوبت نه وو، داماسپښین لمونځ مو ناوخته شو، بالاخره شا وخوا درې نیمې بجې نوبت راغی، یوتن منشي به راغی د څلوېښت، پنځوس تنو نومونه به یې واخستل داکسان به وړاندې دروازې ته ورغلل دننه مذبیح کې زرگونه پسونه ولاړوي، ددروازې په مخ کې اوسپنیز جال اوبل خواته دمذبیح دیوال وي، کله چې دا جال ډک شي شاوخوا شپته پسونه به پکې ځایېږي بیا یو ځل ټول پسونه له بلې دروازې مذبیح ته نوېستل شي، هلته یې قصابان په چروحو حالوي، کله چې د حاجې په نوم پسه مذبیح ته نوېستل شو نو بیا حاجي نه خبرېږي چې رښتیا هم مذبیح شو او که نه، او آیا دا پسونه ټول مذبیح شول؟ یعنی که شرکت ټگي وکړي حاجیان پرې نه پوهېږي ځکه چې څوک دخپل پسه جسندنه غواړي، زموږ څوارلس پسونه وو، کله چې دا پسونه مذبیح کړل شي، بیا یې په چتونو پورې اوسپنیزو میلو پورې نښتو چنگونو کې راڅوړندوي، په پایونو یې وینځي اوله دې ځایه دا چنگونه کشوي او ځای دنویو پسونو حلالولو ته اوزگاروي.

هلته داتېروېستل یا ځان غول ډېر دي گویا ذبحه دې شوې، ځان له احرامه وباسه خو مذبیح لانه وي شوي ډېر شرکتونه داکار کوي .

لږ وروسته موږ ته وویل شول چې پسونه مو مذبیح شول.

البيک

له دې ځايه په ټکسي کې سپاره او خپلې عمارې ته روان شولو ، ماښام ورسېدو گورو چې دمولنا اوبنې نجيب چې زموږ په شرکت کې دمعاش په بدل کې توظيف شوی و له موږ مخکې تللی ووځانته يې ډېر خوندور خواړه راوړي وو خولايې خوړلي نه وو ، سمیع دهغه ست ته ونه کتل ماته يې هم وويل چې بسم الله کړه ، دچرگ ټوټې په ترخاو ترشو مسالو کې له يو ډول خوندورې چکنې او داوگې (هوگه) له مربع سره هغه دپېښوريانو خبره ښه چک لگاوه .

په ډبي کې له بند دې جرگ سره دوه روست هم ورکوي ماله نجيب څخه ددې خوندورو خوړو دنوم او ادرس پوښتنه وکړه ، هغه وويل چې دپته البيک وايي او په همدې نوم کمپنۍ او په ټول سعودي کې نماينده گۍ لري ، په قوي گومان ده يې راته بيه ۱۶ رياله وښوده ماته په ۱۶ رياله هم ارزانه ښکاره شو ، خوورسته چې پرې اموخته شوم نو نرخ يې يوولس رياله وو ، ددومره خوندورو خوړو دومره ارزانه بيه ته حيران وم .

البيک کمپنۍ نه پوهېږم په کوم مهارت دمرچ ، تروشو موادو او سرکې چکنې دچرگ اندام ته داسې ورننبا سي چې اندام هېڅ بېل شوی نه ښکاري داسې لکه په پيچکاري کې چې ورنو بستل شوي وي .

البيک تريخ هم وي اوبې مرچو هم چې عربان يې تريخ ته حار (گرم) اوبې مرچو ته بارد (پخ) وايي البيک مو چې و خوړ بيا به مو په شرکت هر وخت راغونښت ، له يوتن څخه به په ډبي کې بند يو خوراک اضافه کېده ، په مدينه

منوره کې مې هم د البیک شرکت وموند، حرم ته نږدې زمونږ ډېر ښار پر لار وو.

په مدينه منوره کې زمونږ داستوگنې په وروستيو کې يوه ورځ زه، دهرات پوهنتون د شرعياتو د پوهنځي استاد عنايت الله، گل احمد او دوه تنه نور هراتيان د ماسپښين له لمانځه راووتو ويل يې چې څو په کوم هوټل کې ځانته خواړه رااخلو، ما ورته وويل زه هم ځم خو زه البیک خورم، هغوی البیک نه پېژانده، ما يې ورته ډېر توصيف وکړ، هغوی هم تشويق شول، لاړو نوبت ته ودرېدو يوولس، يوولس ريال له مو تحويل کړل، محاسب د پيسو رسيد راکړ، او په بله غرفه کې مو حاريا مرچو والا البیک واخست په دوه ريال به پيپسي هم وه هغه هم ورسره ډېر خوند کاوه، دوی له ځان سره خونې ته وېرل او زه هملته پر ميز کېناستم، ډوډی مې وخوړه، د حرم شمال ته په سودا اخستلو بوخت وم چې ټيليفون مې وشرنګېد، چې تڼۍ مې کېکارېله له هغې خوا د استاد عنايت الله غږ وو، له سلام وروسته يې په گيله من او مانيجن انداز راته وويل چې تا خو څلو پښت شپې له موږ سره ډېر غټ ظلم کړی دی، دې خبرې ته حيران شوم ځکه چې عنايت الله زما گران دوست، نېک ارام او سرخلاصی شخص وو، په مکه معظمه کې به هم ډېر يوځای گرځېدو، او دلته هم، سره له دې چې پخپله هم د شرعياتو استاد وو خو د حج ډېر مسايل يې له ما پوښتل.

ماله هغه سره هېڅکله هم ظلم خو پرېږده آن بې اخلاصه او بې مينې خبره هم نه وه کړې، په لږ وخت کې مې د ذهن پر پرده ټول څلو پښت ورځنی سفر تېر شو خوله دوی سره د منفي چلند په اړه مې پکې څه ونه موندل په حيرانتيا مې ځواب ورکړ: الله ج دې نکړي وروړه څه خبره ده کوم ظلم؟ هغه غوښتل زما اندېښنه او سودا لایزiate کړي: (هو ظلم، لوی ظلم او هغه هم

پرمورېستا لخوا ، ورته مې وویل چې استاده وارخطا او اندېښمن دې کړم، څه خبره ده؟ هغه راته وویل چې له دې بل لوی ظلم کوم دی چې ته دا دومره وخت له دومره خوندورو خوړو هغه هم په دومره ارزانه بیه خبروې او مورېدې نه خبرولو؟ هغه هم البیک ډېر وستایه پرېکړه مو وکړه چې څو خوراکه البیک به له ځان سره افغانستان ته هم ورو.

چاغي که ناروغي

په خپله خونه کې دالبیک له خوړلو وروسته مو سرونه وخرپیل، جامې مو واغوستې حرم ته د طواف صدر یا فرضي طواف په نیت روان شوم، دگر مې او پلي تللو له کبله مې ورنونه لگېدلي او سوځېدلي وو، دابن لادن مسجد ته نږدې شوی وم چې د ورنونو درد او سوخت مې نور هم ډېر شو، دگام له اخستلو سره به مې چې ورنونه یوله بل سره ولگېدل، نو ډېر به وسوځېدل، هرگام مې په ډېر زحمت اخست، ماخپل ځان ته وویل چې ته عادي تگ نشې کولی نو په دومره بیروبار کې به طواف څنگه وکړې؟ پښېمانه او له لارې بېرته خونې ته ستون شوم.

زه ډېر چاغ نه وم حج ته دتللو پرمهال مې وزن شاوخوا اتیا کیلوگرامه و خود حج ستونزو پوره څلور کیلو کم کړی وم ، هلته گرمي هم وه او ما دا ډېر وخت دومره پلي تگ هم نه وو کړی .

ومو پتېبله چې د شپې منی ته څو سبا سحر به طواف ته راشو همدا سې مو وکړل، د شپې نهه نیمې بجې مو ټکسي ونيوه او منی ته روان شو.

داختر په ورځو کې قېمتي ډېره زیاته وه ټکسي وانانو د لس ریا لپه مسافه کې او یا اتیا ریا له غوښتل مور ډه دند دراجستان ایالت له یوه اوسېدونکي

ټکسي چلوونکي سره سپاره شو، لار د بیرو بار له کبله بنده وه، پوره یونیم ساعت په موټر کې ناست وو، اخر مو زړه تنگ شو له ټکسي څخه د عزیزیه شاته له جمر و ډېر لېرې بنسکته شولو په پښو د شاوخوا دوه ساعته پلي مزل وروسته د خیف مسجد له لارې د غره په لمن کې منی ته خپلې خېمې ته یوه نیمه بجه د شپې ورسېدو. پلي تگ او دورننو سوخت او دردښه په تکلیف کړم.

پرلاره د مسجد خیف تر څنګ چا خیرات (سییل) کړی وو ډېره خوندوره افغاني قورمې ته ورته قورمه وه، مور هم وږي وو په غرو او غونډیو مو پلي مزل کړی و ټولو واخست زما هم تاب رانه غی.

د سعودي مسافری خورلي

شپه مو په منی کې وکړه، سبته د طواف لپاره حرم ته روان شوم، پرلار راسره زما د حج د ملګري ایوب د ماما زوی ضابط اصف او دهغه د تره زوی عبداللطیف ملګري شول، ایوب د لوګر ولایت او سېدونکی دی، ځان یې ستانکزی او د جنرال سالم احساس چې هغه مهال د هرات امنیه قوماندان و د تره زوی راو پېژانده. دهغه له مور ډېره جوړه وه خوراک او څښاک یې هم له مور سره و او له خپلې مور سره حج ته راغلی و، ایوب وویل چې د جنرال احساس برکت دی چې ده او مور ته یې د هرات په سهم کې ونډه ورکړل شوه.

اصف ضابط پخوا د اتحاد په حربي پوهنتون کې استاد و دامهال د سعودي په حایل ښار کې ودانیز کارونه کوي، هغه وایي سره له دې چې واده یې کړی وو بیا هم کله چې سعودي ته لومړی ځل راغی نو شپږ کاله دلته مسافر و او شپږ کاله یې خپله مېرمن ونه لیده.

عبداللطيف هم له مدينې منورې ۴۵۰ كيلومتره لېرې په قصيم كې كرايي خونه لري خو ټكسي چلوي وايي چې گرځم راگرځم او په خپله خونه كې په مياشت كې دوه شپې هم نه كوم.

دا يواځې ضابط اصف نه دی چې شپږ كاله پرلپسې له خپلې مېرمنې او كورنۍ څخه لېرې وو زه داسې كسان هم پېژنم چې په سعودي او نورو عربي هېوادونو كې يې پرلپسې لس كاله مسافري كړي او لس كاله يې مېرمن او كورنۍ نه دي ليدلي، بيا چې كورته راغلي نو مياشت يوه نيمه يې تېره كړې بېرته تللي او په كلونو كلونو له خپلې كورنۍ لېرې پاتې شوي دي.

زموږ يو دوست د پنځه ويشتو كالو راهيسې په سعودي كې ژوند كوي بنځه او بچيان يې هم د پاكستان د هجرت د چاپېريال كې په يوه كمپ كې په ختینو كوډلو كې او سېرې په دې پنځه ويشت كالو كې به يې دوه كاله هم له خپلې مېرمنې او بچيانو سره نه وي تېر كړي، دده ددې پنځه ويشت كلنۍ مسافري د محصول او سپما كچه له دې ښه جو تېرې چې هغوی په افغانستان كې كور او پټی نه درلود او اوس هم درې، څلور بسوې ځمكه ځانته اخستلی نشي چې كور پكې جوړ كړي، ښه نو اوس تاسو ووايست چې دا ډول ژوند څه معنی، دانو ژوند دی؟

ايا دا ډول خلكو مېرمنې انسانانې نه دي؟ ايا هغوی نفس، جنسي غرايز، غوښتنې او حقوق نلري؟ هغوی كه دخپلو غرايزو داشباع لپاره نورې لارې او نامشروع روابط پالي نو ايا كورنۍ به يې په كې مسؤولي نه وي؟

يو ځل زما يو دوست قاضي ته يوه دوسيه راغله، يو چا يو هلک له خپلې ورېندارې سره د نامشروعو اړيکو په تور وژلی وو بنځه يې هم محكمې ته راوستې وه، دابنځه له مبالغې پرته ډېره ښکلې، ډېره صحتمنده او ډېره

ځوانه وه، شاوخوا ۲۴ کاله عمر به یې ووقاضي ترې وپوښتل چې ولې دې دا ناروا کار کاوه، په داسې حال کې چې مېړوخه هم یې؟ ښځه نه منکره شوه اونه یې قسم او قرآن وکړ - ویې ویل: قاضي صاحب ته د حق او عدالت پر څوکۍ ناست دخدای ج او دهغه د رسول ص خلیفه یې، ته حق او ناحق، انصاف او بې انصافي پېژنې، تاته دیو انسان او بیاديو عالم په توگه انساني غرايز، فطري غوښتنې ځوانی او دځوانانو احساسات او دځوانۍ لېونتوب ښه معلوم دي، لهجه یې تونده او په عین وخت کې ژرغونې شوه ته ووايه زه څنگه وکړم: مېړه مې چې واده کړم، یوه میاشت راسره و اونور رانه تللی دی، دا بې نهم کال دی چې په لندن کې دی، په دې نهو کالو کې مې هېڅ لیدلی هم ندی، هلته قبول شوی دی خپله عیاشي او فحاشي کوي، سره له دې چې ما بیولی هم شي خونه مې بیا یې اونه مې طلاقوي، هروخت له لوڅو نجونو سره خپل اخستي عکسونه او ویديويي چکرونه هم رالېږي، پیسې هم خپل پلار او وروڼوته رالېږي، وروڼه یې له خپلو ښځو سره خوشحاله ژوند لري، خوزه دکور وینځه یم، دکور، کار او خدمت پر مادي، اوخوندونه اومزې ددوی، تردې چې یورگاني (لېورونو ښځې) مې زماد سوځولوپاره هر سحر دغسل لپاره اوبه هم پر ما تودوي، اوآن تشناب ته یې هم راباندې وړي، نوزه څنگه وکړم؟

ایزه انسان نه یم، زه خواهشات او غرايز نلرم؟ که دده ښځه په کارنه وه نو زماژوند یې ولې خرابوه؟ اوس چې قبول شوی اوما بیولی هم شي نو ولې مې نه بیایي؟ نه کوم بچي لرم اونه کومه هيله اواسره؟ دلېورونو او یورگانو مزدوري او خدمت کوم، نه مې خسر غږ اوري اونه مېړه، اونه لېورونه، هغه هلته خپل ساعت تېروي هرڅه ورته پریمانې دي، اوزما په

کیسه کې هم ندی، قاضي صاحب اوس ستا انصاف ستا عدالت او شریعت چې اعداموې مې او که سنگساروې مې؟

اسلام همدې نزاکت او د بنځو حقوقو ته په پام سره مسافرو ته حد اکثر څلور میاشتي وخت ټاکلی دی، یعنې د اسلام له نظره مېړونه باید له له څلور میاشتو ډېر له بنځو بېل نه وي.

پښتنو یوه بله سهوه وکړه، د جهاد او هجرت پر مهال به پښتنو دوی - سعودي، ایران، اردن، مصر او سوريې ته د مزدورۍ لپاره زور کاوه، او هغو نورو به لندن داروپانورو هېوادونو، امریکا، کاناډا او استرالیا ته.

پښتنو به د عربو ډاگونه ابادول، هغه ماشینونه به یې چلول او هغه درانه کارونه به یې کول چې د نورو له وس به وتلي وو، د عربو توډې او سوځنده گرمۍ به یې زغملې، هغه هم د ډېر کمې تنخوا او حق الزحمې په بدل کې او نورو به هلته لوړې زده کړې کولې، ښه ژوند به یې کاوه، حکومت به کور اور، خواړه، جامې او معاش هم ورکاوه.

د افغانانو په شمول بهرنيان، چې عربان یې اجنبيان (پردي) بولي سعوديانو ته ډېر کم معاش په بدل کې کار او خدمت کوي او د مریانو په څېر ورته چلېږي خو که پنځوس کاله هم ورسره تېر کړي نه تابعیت ورکوي، نه د کور وروستلو اجازه، نه د ملکیت اونه د مستقل کار وبار اجازه. که ټکسي هم چلوي نو د یو کفیل په نوم به وي او ډېر کفیلان بیا فرعون صفت او قارون مزاجه وي چې لږ یې فکر او وړي بیا د متکفل هرڅه په خپل نوم او د کلونو خواري او گټه یې په مفتو کې د ځان کړي، که لږ یې تر غاښ لاندې شکه شوه نو بیا د متکفل یا مزدور د هغه د خپل حق په غوښتلو پر حکومت بندي کولی هم

شي.

د حج د وزیر دوه مخي

په حرم کې ډېر بیروبار و په ډېر زحمت مطاف ته لارم طواف مې وکړ له دې طواف سره زموږ حج پوره شوی گڼل کېږي دوه ورځې نور هم جمرې ویشتل کېږي خو هغه فرض ندي.

ما سحر چای نه وو څښلی د ام او انارو اوام او خرما دوه خوندور جوسونه مې وڅښل له ماما (حبيب الرحمن استاد) سره مې داختر مبارکې لپاره دهغه استوگنځۍ ته ورغللم د غرمې ډوډۍ له خوړلو وروسته دهغه دملگري ډاکټر عبدالقدیر فتح آبادي خونې ته ورغللو له ډاکټر عبدالقدیر سره مانه پېژندل خودده په خونه کې یو بل تن زما ډېر احترام وکړ، هغه مهذب او هوښیار شخص وو، ماته یې ویل چې زه دې غایبانه پېژنم، هغه ځان دکامې اوسېدونکې ډاکټر ناصر او د درانه استاد محمد اصف صمیم او قاري عبداللہ ترورزی راوپېژانده، ډاکټر ناصر داهم وویل چې دقاري صاحب عبداللہ موريې چې د استاد صمیم خوانبې، دتره بنځه او ترور هم ده له ځان سره حج ته راوستې ده.

ډاکټر ناصر شکایت کاوه چې دحج او اوقافو وزارت دحاجیانو پر وړاندې ډېر بې تفاوته دی، دحج معلمین یې ناپوهه دي، بعثه دچاپوښتنه نه کوي، عمارې له حرم څخه ډېرې لېرې دي، هغه دحج او اوقافو وزیر په دوه مخۍ تورن کړ او ویې ویل چې یواځې دنمایش لپاره یې څو عمارې حرم ته نږدې نیولې دي چې په هغوی کې هم لوړ پوړي دولتي چارواکي اوسېږي.

زه ، ماما مې ، ډاکټر عبدالقدیر او دهغه یو دوست په ټکسي کې د جمر وویشتلو لپاره روان شو، له شیش ابی داوود سره بنکته شو او پر هوایي پلانو مو په دریم پور کې نږدې ماښام شیطانان وویشتل.

ټکسي چلوونکی دمکي اصلي او سپدونکی و. هغه پر شاهي کورنۍ نیوکه کوله چې یواځې د ځان په غم کې دي او یواځې خپل جیبونه ډکوي، خفه وو چې په سعودي کې گراني (قېمتي) ډېره شوې د کورونو کرایې لوړې شوي او د نېستمنو د ژوند، د پرمختګ لپاره څوک کار نه کوي.

هغه وویل چې ده تر داڅه مودې پورې د کور کرایه ۱۲۰۰ ریاله ورکوله خواوس یې پرې ۱۹۰۰ ریاله کړېده.

هغه خو؛ لوړې اسمانڅکې ودانۍ راوښودلې، ویل به یې دا د فلاني شاه زوی (شهزاده) ده او دا د فلاني شهزاده دي.

دلته د حرم د دروازو د نومونو په شمول هرڅه انحصار دي.

بې خونده مېوې او لوړې بیې

سعودي له خرما پرته بله میوه ډېره نلري، په منی کې قیمتې ډېره زیاته ده، مالته، نارنج، منه خټکی او غټې، غټې بې خونده کېلې او بې خونده چینایي ناک کیلو له لسو تر شپاړلسو، ریالو وو، اوله منی پرته په نورو ځایونو کې له اتو تر څوارلس ریالوو، په سعودي کې د چرگ غوښه ډېره کارېږي ډېر خوراک په بندو پلاستيکي قوطیو کې وریځي، د چرگ غوښه او ورسره قورمه ده، چې تیار په یخچالونو کې ایښې وي، په منی کې موږ ټولو ته ډوډۍ حواله وه خو خلک به ډېر کم وو پوه نه شو چې دا اضافه، بند خواره، پنېر او ډوډۍ به مولناڅه کوله؟

د حج په ورځو کې بې نظمي او بې تفاوتې ډېره وه، حاجیان د حج مناسکونه ډېر ملتزم او پابند نه وو مثلاً چابه له قربانۍ وړاندې حلق او قصر کړی و چابه قصر نه و کړی او احرام به یې غورځولی و، چابه قربانې نه وه کړې، چا شرکتونو ته د قربانۍ لپاره پیسې ورکړې وې خو بیاترې هېڅ خبر نه وو، چابه جمرې نه وې ویشتي، څوک به څوڅو ورځې ورک و و.

پر شرکتونو څار او نظارت نه و، افغاني بعثه چانه لیده او نه چاپېژانده له حاجیانو د هغوی دستونزو پوښتنه نه وه، چارواکي به په لوكسو موټرو کې اخواد پخوا ګرځېدل، په منی کې یو ځل په داسې حال کې چې سخته گرمي وه، اوباران ته هم ډېره اړتیا وه، ښه شرکنده باران وشو، پرلارو اوسېدونو اوبه و بهېدلې، موږ ته تشویش پیدا شو چې هسې نه اوبه مو څپموته رانتوځي له دې باران سره هوابښه شوه.

(دلته خو هریوسړی غل دی خپلې وسې پورې)

داختر د درېمې شپه موهم په منی کې وکړه، سبا سحر (داختر په درېیمه) چې د جمر ویشتلو وروستی ورځ وه مولنا یار محمد چې خپل نوم یې محمد اکرم اندار یې وو او د ځینو ستونزو له امله یې خپل نوم بدل کړی و حاجیانوته وویل چې نن موپه منی کې وروستی ورځ ده، خپل بیکونه راوړئ چې عمارې ته یې وړو، حاجیانو خپل لوی بکسونه په عمارو کې پرېښي وو او کوچني لاسي یادغاړې بیکونه یې ورسره وو، دایکونه یې ورته راوړل کله چې بیکونه راوړل شول، نو ورته یې وویل چې اوس دهر بیک په سر پنځوس ریاله هم راټول کړئ چې دټکسي کرایه ورکړو، دې خبرې حاجیانوته خوند ورنکړ، ځینو یې جنجال پیل کړ، چې داپیسې خو ډېرې زیاتې دي، موږ دلته کم تر کمه ۱۸۰ تنه یو، دا خو نهه زره ریاله کېږي او ټکسي خودوه سوه ریاله هم نه غواړي، خو مولنا ورته هم دا ویل چې که څوک یې نه ورکوي هغه پوهېږي او بیک یې حاجیان مجبور وو، ځکه چې هریوه عماروته بیکونه وړلی نه شول، او په جمر وکې هم پولیسو نه پرېښودل.

زه چې خبر شوم، ډېره غوسه راغلله، مولنا مې گوښه کړ، په غوسه مې ورته وویل چې لږ له الله ج څخه ووېرېږه ته څنگه مسلمان او بیا افغان یې چې له ژوبلې گوتې نیول کوي، ته څه فکر کوي چې دا حاجیان د شکایت ځای اوبله اسره نلري؟ که هېڅوک نه وي زه اوس بعثې ته ټېلیفون کوم او ستاله نا روايې خبروم مولنا ماته وویل چې استاد جانه ستا او ستاد ملگرو بیکونه به وړیا ویسو نور یې څه کوي، ما ورته وویل چې دایواځې زما او زما دملگرو خبره نده، دا ټول زما ورو نه دي، د شرکت مسؤلینوته مې وویل چې ددې بیکونو لېږد خو ستاسو کار او مکلفیت دی ولې یې نه وړئ؟ او ولې مولنا ته د دومره ظلم اجازه ورکوي غوسه مې ورته ورو ورو ډېرېده، هغوی

هم لومړی راته وویل چې استاده ستا بیک مور پخپل موټر کې وړو او ددې خلکو لپاره زړه مه خوره دوی په دومره جنجال نه ارزي خوزه دوی ته هم په غوسه شوم، بالاخره سید نصیر او مولنا گونبه لارل له خو دقیقو وروسته بېرته راغلل ماته یې وویل چې څه همدومره پیسې ترې راغونډې کړه چې دوه ټکسي پرې ونیسو اولفت ته یې هم ورکړو چې تر ټکسي یې ورسوي، ماهم ملگرو ته وویل چې ځی، شپږ سوه ریا له ورته برابر کړئ له دې وروسته به مولنا او د شرکت مسوولین له ما پر وېر بدل. مولنا پر وروسته یو ورځ راته وویل چې (استاد جان اینه ده روز منی رزق مارا به لغت زدی)

ما هم ورته دعزت الله ځواب دابیت واوروه چې: (دلته خو هریوسړی غل دی خپلې وسې پورې

د شیطانانو له برکته د دوستانو موندل

داختر په دریمه ورځ هم د دوهمې په څېر جمرې (شیطانان) له زوال وروسته ویشتل کېږي، خو ددې لپاره چې بیروبار پر زیات ووډ پر حاجیان آن لس بجې ور وران شول، مور هم لس بجې له خپمو راوتل پیل کړل، لس نیمې بجې به د مزدلفې اومنی لوی سړک ته چې له پاسه پوښل شوی او گرد چت لري راوتلي یو دا پر پراخ سړک دی چې حاجیان پرې له مزدلفې څخه جمره ته ورځي حکومت دلته هم پر کار کړی دی، دسړک دواړه خوا دڅښلو اوبه، داوداسه ځایونه اوبیت الخلاوي جوړې شوي دي.

دیروبار له کبله تلل دمیري پر پښو وو، مور هم ټول په همدې انساني سیل کې په درې صفونو کې ورننوتو، کله تېل ماتېل، کله تگ لږ ورو، کله بیخي توقف، ورو، ورو مو ملگري رانه ورکېدل، زه هم د یوکتار په سر کې روان وم ملگرو ته مې دنظم، دقت، نه ورکېدلو توصیه کوله چې یوچامې پر اوږه لاس

کېښود، چې ورومې کتل زموږ کلیوال قاري همایون زمري وو له سلام، ستړي مشي، وروسته بې راته وویل چې خالد هم له دوی سره دکتار په سر کې روان دی، خالد دسره رود دککړک اوسېدونکی په قوم میا دی ډېر ښه هلک دی، په پوهنتون کې زما همصنفي او په لیلیه کې مې داطاق انډیوال وو، دواړه یوځای او په یوه صنف کې فارغ شوو، قاري زمري او خالد د معلمینو په توګه راغلي وو، خالد راته وویل چې زموږ یو بل ملګری هم ستا ډېره پوښتنه او یادونه کوي همدلته دی اوس یې درته پیدا کوم، خوا د یخوایې وکتل با لاخړه له څو دقیقو وروسته هغه سړی هم راپیدا شو، دا قوماندان زمري احمدزی وو زمري احمدزی زما هم ملګری دی خوزما دکشر ورور امین جان مشفق چې په رنگ او بڼه کې تر ما ډېر مشر ښکاري نږدې ملګری دی، مشفق تر ما درې کاله کشر دی خو ښاغلی ډاکټر فضل الرباني چې اوس هم ما وويني نورانه وپوښتي: (مشر حقیار صیب څنگه دی؟) په ځوانه ځوانۍ کې یې په ږیره کې سپین لګېدلي دي اوس په دې خاطر چې رازيې چاته ښکاره نشي نو خپله ښایسته سوچه ږیره یې چې د جهاد په تاوده سنگر کې نوې راتوکېدلې وه وخریبله. زه خويي له دې پرته د سپین ږیرتوب بل دلیل نه وینم چې ممکن په کور کې محکوم وي. مشفق گرم هم نه دی او نه یواځې هغه پردې رنځ اخته دی زه ډېر نور داسې خلک هم پېژنم چې داوسپنو نینې چېچلی او د فولادو ځنځیر په ګوتو شکولی شي خو په دې ساري ناروغۍ اخته دي، د مینې په خام تارتړل کېږي او دخپلې مېرمنې پر وړاندې یې د تسلیمۍ وسله ایښي وي. داسې کسان کم نه دي چې مېرمنې یې په رڼا ورځ پرې داسمان ستوري شمېرلي او نیمه شپه دلمر په وړانګو کې ذرې بېلولی شي.

تاسو ته یې وایم خودا حقیقت به له تاسو سره امانت وي او هغه ته به یې نه وررسوئ ځکه که خبرشو چې مایې له مظلومیته څوک خبر کړي دي نو ممکن داخل مې ووهي. زما منځوی ماما او مېرمن یې تېر کال دواړه یوځای حج ته تللي و اوس چې راستانه شوي نو ماما مې - بنایي له وېرې - خپلې مېرمن ته دې بي حاجي خطاب کوي خو مېرمن یې ورته تراوسه بابی فلانی (دفلانی پلاره) غږ کوي. کله مې چې دیونلیک دابرخه لیکله نوزما داوښي زوی نجیب الله بنگش مې هم څنگ ته ناست و هغه راته وویل چې حاجي صاحب اگوره دهغو کسانو په لست کې چې له خپلو مېرمنو وېرې زما دکا نوم درنه هېر نشي. خودقیقې موپه روانه ضرور خبرې او کیسې وکړې یوبل ته مو دټېلیفون شمېرې ورکړې او د بیا کتلو په هیله مو خدای پاماني وکړه.

له عمومي سرک څخه خیف مسجد ته تللې ټولې لارې تړل شوې وې، ماکله په دې مسجد کې لمونځ نه ووکړی، او غوښتل مې چې د ماسپښین لمونځ همدلته وکړم، دلارو تړلو حیران کړم، بالاخره طاقت رانغی دسرک دغاړې په کتارو او پنجرو اووښتم ترمنځ څو سرک دي، له پولیسانو مې پټ یابو پولیسانو هم ځان تېروست او گذشت به یې کاوه، ځان دمسجد منځ ته ورساوه، ایله ایله زوال شوی و همدلته مې د ماسپښین لمونځ وکړ او جمر ته روان شوم، له ملگرو بېل شوی وم لارم په ډېر ارامه مې په لومړي پور کې جمرې وویشتې که څه هم بیروبار وو خو جمرې ته ښه ورنږدې شوم او ښه په ډاډ مې وویشتې. کله چې فارغ شوم او د جمر و بل سر ته لارم نوله یو پولیس نه مې وپوښتل چې شیش ابی داوود ته پرکومه لار لارېشم؟ هغه چې کومه لار راوښوده او پرې لارم نوبل ځای ته ووتم ماگومان وکړ چې هغه ادرس غلط راکړي خو وروسته پوه شوم چې شیش ابی داوود شمالي او جنوبي برخه لري، کله چې دمنی له ساحې ووتلو په ښار کې مو تر نه موندل کېدل، دبیروبار له کبله به خلک دمچیو په څېر پرموتروښتي وو، له مو تر و خلک په پښو ژر رسېدل، له ډېر انتظار وروسته زه هم دیو فلاینکوچ سر ته وختم، مو تر له ډېر وخت وروسته له بیروبار

څخه راووت او حرم شریف ته روان شو، نږدې تونل پرمخ راغی کله چې له یوه تونل څخه راووت لږه لار یې نه وه وهلې چې حرم شریف راوړسېد.

موټر د بیرو بار له کبله ورو شوزه هم ترې په روانه نښکته شوم ترڅو چې مې له جیب څخه پیسې راوېستلې نوموټر وړاندې لار کلینډر یې هم نه درلود پنځه ریاله مې یوې سپرلۍ ته ورکړې ورته ومې ویل چې بیا یې چلوونکي ته ورکړي خو هغه راته وویل چې ډریور پنځوس ریاله غواړي حیران شوم ځکه چې ټوله لار پنځه کیلومتره یا پنځه دقیقې هم نه وه.

www.melitahrik.com
0777 400 116

په اوبو کې سجدې

یو دوکان ته وختلم جوس مې وڅښه او داودسه د تازه کولو په فکر شوم د مازیگر لمانځه ته ۴۵ دقیقې پاتې وې د حرم سالون کې د دارالتوحید کانتیننټل هوټل او دمکې شرکت هوټل ترڅنګ ځمکتلې [زیرزمینی] ته ښکته شوم بره پرې دنارینه ووداوداسه ځایونه لیکل شوي وو خولاندې لوی تونل اولوی دوطرفه سرک وو له بوچا مې وپوښتل چې دلته تشنابونه چېرته دي؟ هغه ځواب راکړ چې وړاندې ورشه په همدې سرک مې ډېرمزل وکړ بالاخره په یوځای کې له همدې تونل څخه ښي لاس ته لویه دروازه وه په دې دروازه چې ورننوتم نو په منځ کې لوی سالون اوبسي اوچپ خواته لسګونه تشنابونه وو چې همدلته هم له خلکو ډک وو ما هم همدلته اودس وکړ له تشنابونو نېغه بره لارنه وه ماوېل راځه په همدې تونل نورهم وړاندې لار شه کېدلی شي د حرم سالون ته چېرته پورې ختلې وې په تونل کې نورهم وړاندې لارم.

ځم ځم ځم هیڅ دوتلوځای نه راځی په تونل کې ختېځ، لوېدېځ، شمال او سهېل راته نه ښکاري بالاخره کوم پنځلس دقیقې وروسته تونل پای ته ورسېد یوځای ته ووتلم گورم چې بازار، لوړې ودانۍ او کورونه دي نه حرم ښکاري اونه منارې، په پوښتنه، پوښتنه دشاوخوا پنځلس دقیقې مزله وروسته حرم ته راغلم ایله مې جماعت و نیوه، پرلارشرېکنده باران و نیوم. باران دومره ډېراو تیز وو چې په لږوخت کې د حرم په سالون کې اوبه ډنډه اودمکې په کوڅو کې سیلابونه وبهیدل ماتریو تجیرلاندې چې د یو دوکان مخې ته ولاړوو لمانځه ته ځای وموند خو همدلته هم له باران څخه خوندي نه شو. له گریوان څخه ترپېخولونډ خېشت شوم.

شرکت مکه که کباري بازار

له لمانځه وروسته مې وغوښتل چې خپلې خونې ته لاړشم خو وپېرېدم چې د ماښام جماعت رانه پاتې نشي. همدا سې مې وکړل په حرم کې پاتې شوم د مکې شرکت څلورم پورته پر بریښنايي پورپوړو وختم دا شرکت خدای خبر شو پوره لري، په ټولوکې دوکانونه او سترې، سترې مغازې دي ما هم خوشيان بيه کړل خو زخونو له آسمان سره خبرې کولې دلته هم د پېښور ښار د کباري بازار په خیر دسل ریا لوشی په زریه کې او بیا ښکته تر سلو چې په هر څو جوړ شول. یوه سپینه جالی. ټوټه مې خوښه شوه غوښتل مې دخپلې مېرمنې لپاره یې وپیرم دیو متر بیه یې راته دوه زره ریاله (څه باندې پنځه ویشت زره افغانۍ. یا څه کم پنځوس زره کلداری) وویل په چنو، چنومي زریالوته راښکته کړ، زما درې متره پکار وه. مادو کاندارت ته وویل چې له دې جالی سره خواستریالاندي پوخ هم پکار دی. هغه خوبه هم ورسره راکوې که نه؟ دوکاندار راته په تریو تندي ویل چې نه! درې زره ریاله به یوازې دهمدې ټوکر راکوې که استراو پرتوگ ته ټوټه اخلې نو دهغو به نورې پیسې راکوې. په دوکانونوښه وگرځېدم سم دکابل دنوي ښار او پېښور د صدر کیسه وه دکابل دنوي ښار په سټي سنټر کې چې کوم شی په پنځه زره افغانۍ تر لاسه کوي د ښار په نورو برخو کې یې په دوه زره افغانۍ اخیستلی شي همدا سې د پېښور په صدر کې هم راښکته شوم ماښام لمانځه ته یو ساعت پاتې وو. دیو هوټل د دروازې کین اړخ ته چوترې ته ورته ځای و په غزیدلو پښو نه خوپه غونډو پښو پکې ځاییدم همدلته مې بوتان سرته کینودل او ویده شوم چې سترگې مې وغړولې نو ماښام ته لس دقیقې پاتې وې په دومره بیروبار کې مې ښه آرام، ډاډه اوله سکون نه ډک خوب

و کړ. نه مې د جامو لمدوالي ته فکر پریشان و او نه مې بیرو بار ته اندېښنه وه خو وروسته یې شخک کړی و. په دې ورځ مې په تاوده سعودی کې د پسرلي تازه هو اولېده.

هلته له خلکو سره بله مېنه، بله جذبه، بل اشتیاق، بل فکر، بل احساس و. هلته له سره دا اندېښنه نه وه چې که په ابوکې ودرېدم نوناروغ به شم یابه مې جامې لمدې او یا په ختو او یا خیرنې شي په هماغه وخت کې چې شرکنده باران ورېده او اوبه تریندو پورې راختلې وې نو دیت الله مطاف او د حرم سلگونه جریبه سالون له خلکو ډک و او خلکو سجدې په ابوکې کولې.

له مینې رښتونې خوند

له حج وروسته مولومړی جمعه وه او د جمعې لمانځه لپاره مو چمتووالی و نیوه ما غوښتل چې وختي لاړ شم خو سمیع دکوټې کلي [چابې] وړې وه راباندې ناوخته شوه د حاجبانو بیرو بار هماغسې اوج کې و. په ډېر زحمت مې ځان دابن لادن له مسجد څخه وړاندې دپول پر سرپه یو صف کې له حرم څخه ډېر لېرې ځای کړ، تردې وړاندې حرم ته نږدې دځای موندل دمرغی شیدې وې. په صف کې مې خواته یوه تورپوستې سوډانې وه ډېره عابده، زاهدې او ارامه ښځه وه اوله الله ج سره دراز او نېاز څخه د خوند اخیستلو لپاره یې د بدن د هر غړي بلوتوت آن [چالان] کړی و.

چاره نه وه اوږه په اوږه ورسره ودرېدم له ماسره خودنارینه توب او ښځې توب فکر و خو هغه له خپل خالق سره دومره بوخته وه چې خدای ج خبرکه

پوهه شوې هم وي چې خواته پې نارینه او که ښځه ولاړه ده ماله ځان سره همداسوچ کاوه چې په هغه حدیث کې چې واپې لمونځ سترگې یخوي هغه خوهمداسوچ دی همدلته هغه دمجنون کیسه هم رایاده شوه. مشهوره ده چې یوځل چا پر مجنون غوسه وکړه چې زه پرلمانځه وم ته ولې زما په مخ کې تېرشوي؟ مجنون ورته وویل چې آفرین پرتا او ستا پر عبادت اولمونځ. زه پر مجازي لیلایم مین یم او دومره بې په مینه کې ژورډوب یم چې ته مې له سره لیدلې نه پې. اونه دې له لمانځه خبریم خوته چې داصلي او حق لایزال دمینی دعوه کوي او ورته په لمانځه ولاړوي نو حضوردې دومره برابرنه ووچې زه دې ولیدم.

حرا، د نوراو پلوشوغار

سبامو حراته دتللو تابیواو نیوه دما سپڼین له لمانځه وروسته څو تنه راووتو په ټکسي پسې گرځېدو زه صرافۍ ته لاړم، یوملگری موډرلوکس کروزین پسې ورغی ماته خندا راغله چې دا کروزین کله له ده سره ځي گورم چې ددواړو اشارې پیل شوې مامې ملگری ته وویل ته نه وینې چې داڅومره لوکس موټراو څومره لوکس سپری دی دا کله له موډرسره ځي. هغه ځواب راکړ. ولې نه ځي نور ورسره ته جوړشه بالاخره په دوه سوه ریا له مې ورسره تگ راتگ خبره وکړه. په دې خدماتو کې پرموډرثوردغره سرسري کتل اودحراغره ته وروستل او هلته موډرته انتظاراوبیرته حرم ته بیول شامل وو زه ورسره مخکې کېناستم ډریورتورپوستی ځوان عباس احمدابن علي نومېده چې له مکي نوي کیلومتره لیرې دعصیم اوسېدونکې و. زما ملگری هم دبادغیس دقاس ولسوالۍ اوسېدونکي عبیدالله، حاجي

خان، غلام نبي او حاجي وکیل وو. دمکې په پاک بنار، شنو پارکونو او رڼو تونلونو يې لومړی د ثور غره ته وروستو، په غره کې مود انسانانو کتارونه ولیدل چې يابه غره ته ختل او يار اښکته کېدل. له ليرې مود غره او خلکو ننداره وکړه له هغه ځايه حراته روان شو د عزيزيه پر لارو و تو نبي لاس ته مومنی، مزدلفه او عرفات ووسړک مخامخ حدیبیې ته تللی دی د حدیبیې هډه په عزيزيه کې ده. د ملک فيصل پر پله د المعصم پروا ت روان يوشيطانان يا جمرې راته ښکاري. د حرا غره يا جبل النور بېخ کې له مو تر څخه پلي شو. که د زړه سترگې بيناوي نو څوار لس نيم سوه کاله وروسته هم په جبل النور ياد رڼا او نور په غره هماغه ملکوتې وړانگې ښکاري، پلوشې ترې اوري، د غره په لمنو او څوکو اوس هم دنورانيت، هدايت، صميميت او شفقت نښا او ځلا ښکاري. د غره په لمن کې ډېر کورونه د پاکستاني پنجابيانو، هنديانو او بنگله ديشيانو دي، د غره لمنه تريو حده ستغه او سخت کوتل دی وروسته زینې (پورې) پيلېږي،

د غره په بېخ کې ترکومه ځايه چې مو تر تللی شي د همدې خلکو دوکانونه دي، دلته هم هماغه دود دي د شلوشی په سلوبيه شي او بيرته شلوته راشي دلته سم ډير بابا زيارت غونډې کوچيان په زوره له خلکو پيسې غواړي په عذراو زاری، پر خلکو اوبه خرڅوي خلک دومره اړ او تنگ کړي چې پخپله پيسې ورکړې دلته هم خلک بيلچه په لاس پر لارو لاروي او په کندوکې خاورې اچوي کله کله يې پر کرنډی، [د سپنه] مساله [شگه او سمنټ] پر کومه زينه اچولي وي او ورته ولاړوي پيسې غواړي په هماغه ډول لکه د کابل-جلال اباد، کابل-کندهار او نور سړکونه چې له پخولو وړاندې يې به يې په هر څومتری، کې يوتن له بيلچې او ټاټکي سره د سړک پر غاړه ولاړ اوله خلکو به يې د سړک د جوړولو په نوم پيسې غوښتلې. نارينه او ښځې، زاړه او ځوانان

ټول سترې او خولې يې پرمخ روانې وې حراته د براتلونکي پښتانه، د پاکستان پنجایان او بنگله دیشیان وو، خو ترکان، ایرانیان، مصریان، اندونزیایان او مالیزیايان هم لیدل کېدل، دلته هم د پیر بابا د زیارت په څېر کوچنیان د پیسولپاره له لمنې نیول کوي، یوې ښکلې انجلۍ ماته دا ووبوتل را وړاندې کړ خو ما ورته وویل چې دا خو گرمې دي، هغې ژر، ژر رانه روانه شوه، ما په دوکان کې اوبه واخیستې خو چې له دوکان نه راووتم گورم چې هغې دینخوا ووبوتل را وړاندې کړ بیا مې ترې هغه هم واخیست. د حراسوري یا غارته د ختلو پرمهال مویوځای څلور شاديان ابيزوگان هم ولیدل. غارته تر دې پر لور په سرک هم جوړ شوی دی او موټر ورځي خونور هم غره ته پر پښو ختل شته خودمولوي احمدی په وینا، غارته له سرک پرته [۱۱۷۰] پورې دي. په جبل النور کې هغه غار چې حضرت رسول الله [ص] به پکې ناست وو، د مراقبې او ذکر، فکر لپاره مناسب اوله خلکوښه گوښه ځای دی. شاوخوا یې ټول غرونه او غونډۍ دي هلته یواځې له یو ذات سره اړیکې وي. حضرت محمد [ص] هم له بعثت څخه وړاندې همدلته تفکر او تدبیر کاوه. هغه وخت نه د هدایت لپاره قران اونه جبرابېل وو، دا هغه وخت وو چې د جهالت تیاري د عربو په ټوله جزیره خپرې وې خلکو به پخپل لاس بت جوړ کړ او بیا به یې هماغه خپل پیدا کوونکی، پالونکی، ساتونکی او روزي رسوونکی باله. خلکو به خپل د زړه ټوټې الورگانې اژوندۍ ښخولې. حضرت محمد [ص] پوهېده چې دا هر څه باطل او ناسم دي هغه د حقې لارې، د بشریت لپاره دروښانه تگلارې او درینستوني خالق او الله ج پېژندلو لپاره له خپل کور څخه شاوخوا اوه، اته کیلومتره لېرې د غرونو د لړۍ منځ کې دې غره ته خته، د څو څو ورځو خرڅ (توښه) به یې له ځانه سره واخیسته چې هغه به ختم شونو بیره به راغی د حضرت خدیجه الکبری له خوا چمتو شوی

خرخ به یې واخیست او بیرته به جبل النور ته روان شو، رسول الله [ص] احرا ته له تللو وړاندې ریبنتونې کېدونکې خوبونه لیدل رسول الله [ص] د همدې غره په سر کې په یو غار کې ناست وو چې الله تعالی پرې خپله پیرزوینه وکړه، خپل استازی یې وټاکه او در سالت دروند باریې ددهغه مبارک پر نازکو اوږو کینسود دلته چې الله [ج] لومړی کوم پیغام هغه مبارک ته ورو لیرې هغه په لوستلو اولیکلو [سواد اوزده کړې] امر و دا لسه معارف، پوهې، ریڼا، سواد، لیک اولوست سره د اسلام ژورې اړیکې او په اسلام کې د پوهنې ارزښت ښه څرگندوی دی. دحرا په هغه غار او په هغه ځای کې چې رسول الله [ص] به په کې کېناسته ډېر بیرو بار او سخت ټیبل وو نراوښخې هڅه کوي چې هماغه سوري ته ځان ورسوي یوله بل سره لگېدل او مښل خو عام وو. ښخې به بې سترې او سرلوڅې شوې هر چاهڅه کوله چې درسول الله [ص] د سجدي ځای ته ځان ورسوي او هملته دوه رکعت له مونځ وکړي خلک کتار وو او بې نوبتې ډېره وه. دلته له مونځ کول نه سنت، نه واجب اونه فرض دي بس یوه مینه، له خپل گران پیغمبر سره روحی تړاو هغه ته د عقیدت او پیرزوینو نذرانه وه زما په اند دلته په دې بیرو بار او بې سترې کې له مونځ کولو څخه د لمونځ نه کول غوره دي خو بیا هم طاقت رانغی په همدې بیرو بار کې مې ځان ورو رساوه او هملته مې دوه رکعت له مونځ وکړ. غارتیت او لوړقدی انسان پکې پر ولاړه لمونځ نشي کولی.

زموږ ملگري غلام نبی ددې بې سترې په لیدلو توبې وو پستې او ویل یې چې وپرېرم الله [ج] ددې بې سترې له امله پر مورداغروانه پوي عبیدالله وویل که د ثور په غار کې هم همدا ډول ټیبل او بې سترې وي نوزه خونه ورځم. نراوښخې دیو بل په غېږ کې وو یوه ځوانه ښځه مې ولیدله چې څو تنوله لاسونو او څو تنوله پښو و نیوله، د غار له خولې او بیرو بار څخه یې وو پسته

اولوړې تیځې ته یې وخیژوله. د سعودی حکومت د ثوراو حرا په غرو کې کار نه دی کړی نه یې د ختلو اونه یې درابنکته کېدلو لپاره کومه اسانتیا رامنځته کړې. زما په باور بنایې لامل یې داوي چې حرا او ثورته تلل د حج برخه نه ده او سعودی حکومت دلته ورتلل ضرور نه، بلکې آن بدعت یې بولي. که دلته تگ راتگ اسانه شي نو بیا به د حج د یومنسک په څیر دلته هم تگ ضرور گڼي که څه اوس هم تقریبا ټول حاجیان ورځي ما ډېرې زړې بنځې او بوډاگان ولیدل چې دې غره ته ډېر په زحمت وړختل د غره پر سرکانتینونه وو خو قیمتي پکې ډیره وه هملته مو چای وڅښه ورو، ورو رابنکته شو لاندې استاد عباس احمد خفه و او ویل یې چې ځنډ مو وکړ رنستیا هم ما بنام و دلمونځ ځای موداستاد خوښې ته پرېښود.

حرا یا جبل النور د حرم شمال ختیځ ته واقع دی د سمندر له سطحې څخه ۲۲۱ متره او د ځمکې له سطحې ۲۸۱ متره لوړ دی، دې غره ته پورې اګزازی یا منحنی ډول دي ځکه یې د پورېوشمېرې ډېرې او وړختل په اوسط تگ یو ساعت غواړي. د غره په سر کې شمال ته یوه دروازه یا عماره ده چې د دوو تیځو په منځ کې ورته لارده ددې دواړو تیځو په منځ کې فاصله په عرض ۶۰ سانتي متره ده او نړاوبنځې هڅه کوي چې په همدې ۶۰ متره مسافه کې له یوبله مخکې شي ددې تیځو ترمنځ فاصله په اوږدو درې متره اولوړوالی یې دوه متره او په وروستني برخه کې یونیم متره ده خلک په همدې ځای کې په دې ډول لمونځ کوي چې یوبل پسې ودرېږي، رسول الله [ص] همدلته ناست وو چې العلق سوره [اقراباسم ربک الذی خلق] پرې نازل شو. اوله وحی وروسته یو ځل حضرت محمد [ص] حضرت جبرائیل همدلته دهغه په اصلي بڼه ولیده.

له حراڅخه د جمر په لار او وتلو د ملک عبدالعزیز په تونل حرم ته راروان شو د بیرو بار له کبله تونل بند و خود سالنگ او یادرونتیې د تونل په څپر په کې د چا زړه نه تنگېده ځکه چې سپین پرق او ایرکنډیشن چالان وو پرون له جمر وڅخه پر پنبولاړو خونن موټر پریمانه وو او د حرم حرم چیغې یې وهلې زه په مخکینی څوکی د استاد عباس احمد سره ناست وم دلار بندی په همدې شپو کې مې ورته فکر شو چې ټول ورون یې لوڅ وو ماورته وویل استاده پرتوگ کش کره عورت دې بنکاري خو هغه راته وویل چې دوی یواځې همدا اوږد کمیس اغوندي او پرتوگ ورسره نه اغوندي خولمن یې پخپل ورانه راکش کره کله چې لار خلاصه شوه اوله تونل څخه ووتو نو د حرم په برج موسترگې ولگېدې پاوباندي او ه بجي وې او د ماسخوتن لمونځ تیار و او اذان وشو د باب بلال سره موځای و نیوه نفل مو وکړل خود قیقي وروسته اذان وشو او جمعه ودرېده

د نیستمې او شتمې مسابقه

سعودی شتمن هیواد دی خودلته هم د شتمې په وېش کې توازن [انډول] په پام کې نه دی نیول شوی دلته هغه د الفت صاحب خبره یود وینې له فشار اود وینې د پربنت له امله مری اوبل د وینې دکمبنت له امله ، الفت صاحب بې له شکه دلور وخیالونو او ژور و فکرونو خاوند و. هغه پنځوس شپېته کاله وړاندې په افغانستان کې هم دې غمیزې یادپانگود وېش په کار کې دانډول نه شتون اود دې غمیزې ناوړو پایلوته متوجه و په سعودی کې د دې ناندولۍ گراف وروستی حد ته رسېدلی دی ، یوتن به دمیلیاردونوډالرو خاوندوي بل به په خاورو کې ژوند کوي ، دیوپر پیسوبه دلوبد یخ بانکونه ډک وي اوبل به وچې ډوډۍ ته حیران وي . همدا اوس دلوبد یخ بانکونه د عربانو پر پیسو خرخي ، پیسې د عربانو او صنعت ، تخنیک ، سوداگری او پرمختگ پرې د غربیانو روان دی غربیان هم کله کله د دوی له حماقتونو او عیاشۍ څخه ناوړه استفاده کوي پر یواوبل نوم یې شتمني کنگل کړي ، شاوخوا دوه کاله وړاندې مې واورېدل چې امریکادعربي متحده اماراتودشېخانو ، امیرانو او شاهزویانو څخه شاوخوا اوه سوه میلیارده ډالره یوه اوبله پلمه کنگل کړل. دلوبد یخ په بانکونو کې د عربانو دپانگو او پیسوساتل د دې لامل کېږي چې عربان دلوبد یخ مریان شي ، ځکه چې پخپله یې خپل لاس دهغوی تر تیگې لاندې کړی دی . که دوی دلوبد یخ هره روا اوناو غوښتنه ونه مني نومیلیاردونه ډالریې کنگل کېږي . عجیبه ده پیسې او شتمې هم د دوی ده اومریان هم دوی دي .

په سعودی کې دابن لادن او جاحظي په نوم دوه شرکتونه د شتمنیو د انحصار دوه بڼې بیلگې دي دادواړه کورنۍ دومره شتمني دي چې حساب یې له دوی هم غلط دی . خوبل خوا بیا د همدې هیواد اتباع د حرمینو شاوخوا

اودمکې اومدينې په کوڅو کې پرځمکه ناست او گدایې کوي. د حرم شريف په شاوخوا کې په هره لار او هره کوڅه کې د گدایې گرو کتارونه ليدل کيږي. ځينې سوالگر رينستيا هم معيوب وي او ځينو بيا د گدایې او خلکو د پام، عاطفې او شفقت د جذبولو لپاره خپل لاس او پنبه ترلې، پر بدن يې مصنوعي ټپونه جوړ کړي وي او داسې زمينه يې برابره کړې وي چې د هر چا زړه ورباندې سوځي داسې مې هم واورېدل چې د سعودي له گاونډيو هيوادونو او آن له سوډان او نورو افريقايي هيوادونو هم سوالگر په ټپه او بېکاره د حج په موسم کې د گدایې لپاره راځي. داسې هم شوي چې سعودي چارواکيو څو څو ځله بهرني سوالگر په ډله ايز ډول نيولي اوله هيواده يې و بستې وي خو د پرژر پر يوه اوبله لار راستانه شوي دي. د سوالگر کله انسان دومره مجبور کړي چې د پيسوله ورکولو پرته يې چاره نه وي، کله کله خپل ټپونه او معيوبيت دومره جدي ونيسي چې انسان په عاطفي محکمه کې د پيسو په ورکولو محکوم کړي. د سعودي پوليس يې هم مخه نيسي خو وس يې نه رسېږي. ځينو سوالگرو په نورو ژبو هم د سوال الفاظ ياد کړي دي: (حاجي بابا يک ريال، حاجي بابا يک ريال) او زونه کوي ځينې کوچنۍ انجونې سرې پورې و نښلي ځينې مو پخپلو سترگو وليدل چې دخلکو د تېرو بستلو لپاره يې لاسونه په څنگلو او پنبې هم په ورنو کې قات کړي او ترلې وي.

حجرالاسود

د فقهې په کتابونو کې مې د حجرالاسود په اړه ډېر څه لوستي اوله حاجیانو او رېډلي ووخولاهم د دې تیګې په اړه له سهو و سره مخ وم ماګومان کاوه چې د اتیګه به دبیت الله له دیواله څو متره لېرې په مطاف کې ایښې وي. په لومړي طواف کې هم پرې پوه نشوم. په دوهمه ورځ مې ځکه پوښتنه وکړه چې د ښکلو لوتلوسه یې راسره وه یوملګري مې له لېرې راوښود. په یاد مې نه دي چې په لومړي ځل به مې کله او په څووم طواف کې ښکل کړی وي خود تلوسې او اشتیاق غوښتنه مې داده چې په مکه کې زما دشتون په دوهمه یادریمه ورځ به مې ښکل کړی وي.

د حجرالاسود ښکلول هیڅ وخت هم اسانه کار نه دی په ځانګړې توګه د حج په ورځو کې خود ژوند په بیه تمامېږي. حجرالاسود دبیت الله په جنوبی کونج کې د ملتزم او د کعبې دروازې تر څنګ ایښی دی دلته دوهمه بیروباروي چې د طواف مخه یې نیولې وي که د حج په ورځو کې څوک د حجرالاسود ښکلول وغواړي نو چې ځوان او تکړه هم وي او د حجرالاسود یومتری ته ځان ور ورسوي نو همدایومتر فاصله به کله کله په دوه ساعتونو کې هم لنډه نه کړي، کله خوداسې هم کېږي چې دیو چالاس هم حجرالاسود ته ور ورسېږي خو چې د تیل څپه پرې راشي دومره لېرې یې بوځي چې بیایې ورته ورتلل څو ساعته غواړي.

زه یوما سخوتن له لمانځه وروسته ورنږدې شوم یوه عربیه ښځه هم ورته ډېره نږدې شوې وه، تیل یې کاوه او ځان یې ورساوه. پولیسو منع کوله خو هغه چپرته منع کېدل، د لیونې په څېر یې جنګ کاوه خوله یې هم اچوله، دې ته خو یې پام هم نه و چې دا ښځه ده او ځان باید له پرديو نارینه وو وساتي

مامخکې هم د حجر اسود د بنکلولو شرعي حکم بیان کړ، په داسې حالاتو کې چې بنځه یې حجابه شي او یا ځان او نورو ته د مرگ او درانه زیان یقین وي بنکلول یې آن د حرمت حالت ته رسېږي. ما هېڅ بنځه هم نه ده لیدلې چې حجر اسود ته تللې وي او بېرته پټ سر راغلي وي، زه پوهېدم چې د حجر اسود له بنکلولو څخه یې نه بنکلول بڼه دي خو بیا هم طاقت نه راته پنځه ځله مې د مرگ په قبلولو، جنگ او تېل ما تېل بنکل کړی دی. د حجر الاسود د بنکلولو په برخه کې یو ستره ستونزه داده چې ددې تیګې بهرنۍ برخه چې په اسانه شونډې ورسېږي پوښل شوې ده. هر څوک مجبور دي چې سر ورننېسي او د ننه یې بنکل کړي. یو ځل پرې زما او د یوې بنځې جگړه شوه، هغې زما مخه نیوله او غوښتل یې چې خپله ورنږدې شي او ماد هغې، بالاخره مور دواړه تېل راووستلو، د پخوا یې راباندې ډېرې پټکې او غوسې وکړې.

ځینو خلکو بیا له بل تکتیک څخه کار اخست، که ددوی کوم ملګري به داتیکه نه وه بنکل کړې نو څلور پنځه تنه به یو ځل او یو ځایي ورغلل نورو به خلک تېل وهل او یوبل ته به یې لاسونه ورکړي وو او ده ته به یې لاره جوړوله، زموږ سره یو څو تنه هراتي پیاوړي او مست ځوانان وو، هغوی به هم همدا کار کاوه، هغوی به په توکه ویل چې که هر څوک د حجر الاسود بنکلول غواړي نو مورته دې زریاله راکړي مور یې ورسوو. د حجر الاسود بنکلول څه کم ارزښته خبرنه ده، خلکو به ورته په حرم کې شپې تېرولې، اسانه وخت او د بیرو بار د کمښت د شېبو لپاره به په حرم کې پاتې کېدل، یو ځل د حج له مراسمو کوم شل ورځې وروسته د حرم د خادمانو د یوتن سرګروپ (شاهد) سره د حرم په دریم پور کې ماسخوتن ناست وم چې ګرځنده تیلیفون یې وشرنگېد، یو دوست یې له پاکستان څخه په تیلیفون

کې ورته ډېره سپارښتنه کوله ورته ویل یې چې هغه فلاني حاجي راته له مکې معظمې څخه تېلېفون وکړ او ډېر خفه و، ویل یې چې له اختر نه تراوسه ډېر کونښن کوم خو نه يم توانیدلی چې حجر الاسود ته ځان ورسوم، هغه له شاهد څخه وغوښتل چې ورسره مرسته وکړي او حجر الاسود ته یې ورسوي خو شاهد ورته وویل چې بله هره مرسته ورسره کولی شم خودا کار نه شم کولی ځکه چې یو خوله ته د بیرو بار له کبله موږ هم نه شو ورنږدې کېدلی اوبل داکار حکومت هم منع کړی دی که هر پولیس اویا د حرم خادم یا کارکوونکی په دې کار ونيول شو نو د سعودي حکومت ورته سزا ورکوي، ته ورته ووايه چې خپله کونښن وکړي.

حجر الاسود د کعبې په جنوبي گوټ کې د مطاف له سطحې یوا اعشاریه لس متره پورته ایښودل شوی، اوږدوالی یې ۲۵ سانتي متره او پلنوالی یې تقریبا ۱۷ سانتي متره دی. رسول الله ص لا په نبوت نه و مبعوث شوی چې دمکې اوسېدونکیو کعبه ودانه کړه خود حجر الاسود په ایښودلونه جوړېدل هر قام غوښتل چې داویاږ خپل کړي د ابوامیه مخزومي د قبیلې یوتن سپین ږيري پيشنهاد وکړ چې سبا سحر هر څوک وخته له نورو وړاندې له باب بني شيبه څخه کعبې ته راغی نو د هماغه پرېکړه د تطبیق وړده. سبا سحر خلکو کتل چې د حضرت محمد ص د تندي رڼا رانښکاره شوه حضرت محمد ص له درایت او کفایت څخه کار واخست تیگه یې پر ځادر کېښوده د هر قوم یوتن استازی یې راوغوښت او د ځادر یوه یوه پيڅکه یې ورکړه او تیگه یې د کعبې دېوال ته نږدې کړه بیا هغه اصا په خپلو مبارکولاسو نو هغه واخيسته او په خپل ځای یې کېښوده او په دې توگه یې د قومونو ترمنځ د ستر شرمخه ونيوله.

رسول الله ص فرمایي چې حجر الاسود له جنت څخه راغلی تیگه ده.

تاریخ پوهان وایي چې کله حضرت ابراهیم ع کعبه ودانوله ، د کعبې دیوال لوړ شو او حضرت ابراهیم ع نه وررسېده نو الله ج دا تیگه له جنت څخه راولېږله چې هغه [ع] پرې ودرېږي او دېوال ته ورورسېږي.

تاریخ پوهان وایي چې داتیکه به پخپله دکارپه وخت کې د ابراهیم ع ترپینولاندې تاوېدله.

دا تیگه یوه ټوټه وه خو دقرامطه وو په وخت کې اوله هغې وروسته داسې پېښې وشوې چې ددې تیگې ښکاره برخه ماته شوه او کوچنۍ ټوټې ترې بېلې شوې لویه ټوټه یې دخرمایه اندازه ده. قرامطه داسمعیلي باطني شیعې ډله ده چې حجرالاسود یې په ۳۱۹ هجري کال مات کړ او په ۳۳۹ هجري بېرته ترمیم شو او دسپینوزرو پوښ ورکړل شو دا اته واړه هماغه ټوټې دي چې دحجرالاسود په منځ کې ایښودل شوي او ښکلول یې سنت دي. دتیگې او پوښ اونورو برخو ښکلول سنت نه دي. سعودي حکومت د ۱۴۲۲هـ ۱۴۲۳هـ په ربیع الاول کې داتیکه او پوښ له سره ورغوه او دېرې ښکلې کړې دی. یوځل دماسخو تن لمانځه په وخت کې پرې دبرښنا دگروپ رڼا پریوتې وه دسپینوزرو دې پوښ دې رڼا ته داسې انعکاس ورکړی و چې ماگومان وکړ له حجرالاسود څخه سپین راډونه راتاو دي.

دروایاتوله مخې ، دې تیگې لومړی تک سپین رنگ درلود خودا چې هرگنهنکاراوبې گناه ښکلوله دانسانانو دگناه له کبله ددې تیگې رنگ تور واوښت. امام مجاهد وایي کله چې حضرت عبدالله ابن زبیر کعبه د ودانولوپه نیت ورانه کړه نوماولیدل چې دحجرالاسود دمنځ رنگ سپین و رسول الله ص فرمایي چې داتیکه به دقیامت په ورځ دهغه چاشفاعت وکړي چې ښکل کړي یې وي حضرت عایشې رض دبیرو بار له کبله ددې

تیګې له بنکولو ډډه وکړه. حضرت عمر رض چې یو ریښتونی، مجاهد، موحد، فاروق او انقلابي خلیفه و ددې لپاره چې خلک د حجر الاسود په احترام کې افراط او مبالغه ونه کړي نو د تیګه یې مخاطبه کړه. ورته یې وویل: زه پوهیږم چې نه چاته ګټه رسولی شي او نه نقصان یوه تیګه یې که رسول الله [ص] مې نه وای لیدلی چې ته یې ښکل کړې یې نو ما به هیڅکله هم نه وې ښکل کړې.

واړه لګیا ځینې ځان ځینې جهان جوړوي

نهه بجې سحرمې خالد ته فون وکړهغه په ۱۵۳مه ودانۍ کې اوسېده. له ده سره زموږ کلیوال هم ووپه جروال کې درې لوبې او څو پوړیزې ودانۍ. خواپه خوا دي. دا ودانۍ افغان دولت کرایه کړې وې، دلته ۴۵۰۰ تنه افغانان اوسېدل بعشې هم په کې دفتر درلود. خالد لومړي پورته راغی ماورته وویل چې له قاري زمري سره مې مخ کړي هغه هم راسره روان شو قاري زمري په اوم پور کې اوسېده، لفت یا بریښنايي زینې هم خرابې وې. قاري زمري مې له ځان سره ملګری کړ او اتم پورته د طالب اخونزاده خونې ته ورغلل پوه دې خونه کې له طالب اخونزاده [اخونزاده صاحب ددې کړنښوله لیکلو خواوونۍ وړاندې وفات شو انا الله وانا الیه راجعون] پرته زموږ دکلي ملک معلم صاحب میرزمان، سمیع الله اوصابر هم اوسېدل دوی له ځان سره خپلې مېرمنې هم راوستې وې چې هغوی په بله خونه کې اوسېدلې، دامهال ددوی پوښتنې ته زموږ بل کلیوال غلام دستګیر اوزموږ دتره زوی شېر هم راغلي وو خوشبې مویه پردیسۍ کې دکلي کورخبرې او ټوکې ټکالي وکړې پاباندي یوولس بجې لمانځه ته روان شو

معلم صاحب میرزمان زما ملگری دی، تکړه وینس اخلاقي او هغه د چا خبره مخ ماتي زامن لري په پېښور کې هم په کمپ کې خوارلس کاله یوځای اوسېدو. طالب اخونزاده زما له پلاره هم ډېر مشر و خو زما ملگری و ښه شوقي ځواني یې تېره کړې وه په بډه بېره کې زموږ د جامع مسجد موذن و و خوږ غږ یې درلود او خوږ او اوږد اذان یې کاوه یوځل په بډه بیړه کې چې داد مسجد موذن و و د مسجد او د مسجد د لاسپیکرواک او اختیار هم له ده سره و، نه پوهېږم په څه خبره مې ورسره ورانه شوې وه ورته مې وویل چې لاسپیکر راته خلاص کړه چې خلکو ته مسایل کوم هغه هم لاسپیکر راته پرانیست او مایک یې زما قدته برابر کړه هغه وخت به زه ایله د ۱۲ کلونو م په لاسپیکر کې مې مسایل پیل کړل طالب اخونزاده، اخونزاده وه خلکو ورته عقیدت او پر زوینې درلودلې دم او دعایې پرې کوله او ما ورپسې راواخیسته د اسلام له نظره مې د نسب موضوع راوسپړله، دی راته ناست و او ما په لاسپیکر کې ویل چې په اسلام کې ميا او اخونزاده نه شته دی سید، ميا او اخونزاده یې لاشوک دي په اسلام کې د بهتری معیار شخصي تقوا ده هرڅوک چې متقي وي که جت او جولا هم وي نو هغه بزرگ دی دم او دعا باید پرهماغه وشي په دې خاطر د چا احترام مه کوئ لاسونه یې مه ښکلوی، دم او تعویذ پرې مه کوئ چې گوندې هغه اخونزاده دی، دنوح او دهغه د کافر زوی، د حضرت ابراهیم ع او دهغه د کافر پلار، د حضرت رسول ص او دهغه د کافر تره کیسې مې وکړلې چې گویا هرڅوک دخپل عمل مسؤل دی، ما دده پر ضد خبرې کولې دی راته ناست و لاسپیکر یې هم راته چالان کړی دی، مسایل مې چې بس کړل نو همدومره یې راته وویل چې زه دې یخ شو.

اخونزاده صاحب اوس مهال د پر کمزوری اود خواتیا کالووو اوس د کمزوری له امله حرم ته لمانځه ته تللی هم نه شي لمونځونه په خپله خونه کې کوي د حج په ورځو کې غلام دستگیر د و مړه مرسته ورسره وکړه چې څوک یې د خپل پلار سره هم نه کوي هلته هر څوک ځان ته حیران وي له بل سره مرسته سخت کار دی او لوړ عزم غواړي او بیاله کمزور او په نورو متکي خلکو سره، خو غلام دستگیر دا همت وکړ چې اخونزاده صاحب یې په ویلچر (د ناروغانو بایسکل) کې کېنولی منی، عرفات او مزدلفې ته وروست د جمرود ویشتلو، د طواف زیارت او قربانۍ کار یې ورته اسانه زما له ماما حاجي حبيب الرحمن استاذ سره په خونه کې یو کونړی سپین ږیری اوسېده چې اوس د جلال اباد په اکمالاتي بیز کې اوسېږي زوی یې هم ځوان مولوي دی او اوس د حج په معلمینو کې راغلی دی، ماما مې وویل چې دامولوي له مور سره نږدې ودانۍ کې اوسېږي وروسته بیاما دا ځوان مولوي ولیده واقعاً چې تندرسته او ښکلی سړی و د وخت په تېرېدو راته څرگنده شوه چې ده کولی شول چې خپل پلار له ځان سره په یوه ودانۍ کې خو پرېږده آن په یوه خونه کې مېشت کړي خو دده د خدمت له کبله یې ونه غوښتل چې پلار یې ورسره نږدې وي دا سپین ږیری یوه میاشت زما ماما ته پر شاوو په مزدلفه او عرفات کې مې ماما دې مولوي صاحب ته فون وکړ چې پلار دې نور ستړی او له پښو پاتې دی او زه یې هم ستړی کړم، راشه او مرسته ورسره وکړه هغه ورته په خوله ښه کړي و خونور یې خپل فون بند کړی و دوه ورځې زنگ هم نه ورته، په دریمه ورځ چې په شیطانانو کې پلار اوزوی سره مخ شول نو پلار یې ښه د زړه له خلاصه ښکځلې

ورته وکړې او ورته یې وویل چې د حج په دې مقدسو ورځو او مقدسو ځایونو کې یې ښې پرېمانه ښیراوې ورته کړې دي.

داخونزاده صیب دوي تله کتلو وروسته چې حرم ته لاړو نولومړي او دوهم پور کې ځای نه وو، لاندې ځمکتلي (زیرزمیني) ته بنکته شو، بهر بڼه گرمي وه خو هلته پریمانه ایرکنډیشنونه لگیدلي وو. دا ځمکتلي له کعبې څخه راتاو او ډیر پراخه دي

تک سپین گران بیه مرمر یې هم په فرش، هم په و یالو او هم په دیوالونو کې لگیدلي دي. دزمزم ډگرمو اوسرو او بوسلگونه ترموزونه ایښي دي. دیوالونه یې فولادي ته ورته ډیر سنگین رنگ شوي دي. دحرم دننه په هر پور کې سلگونه دبوټانورفونه ایښودل شوي چې ډیر یې دمرمر و دي، همداراز دقرانکریم سلگونه رفونه چې پرهر رف کې لسگونه قرانکریمونه ایښي دي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

تېلفون

هر حاجي اړ دي چې د خپلې کورنۍ او دوستانو سره د اړیکو لپاره یو ګرځنده تېلفون (مبایل) او یوسیم کارت ولري ما هم په جده کې له نېکته کېدلو سره سمدستي یوسیم کارت واخست، هغه سیم کارتونه چې په بازار کې لس ریاله بیه لري هلته په ۲۵ ریاله پلورل کېږي. زمانمبر ۰۵۴۹۴۳۹۹۸۳ وو؛ خو د ۲۵ ریالو کریدیت هم پکې وو، کورته مې زنگ وواهه د یوې دقیقې پرسرېې څلور ریاله وګرځول.

د سعودي مخابراتي کمپنۍ چې د حج پرمهال یې غوالتګه وي له هرې خوا وهنه کوي له یوې خوا په دې موسم کې د خپلو بهرنیو او کورنیو اړیکو بې لوروي له بلې خوا دخپل کریدیت کارت بېې هم یو نیم چند لوړي یعنی لس ریالي کارډ په پنځلس او دشلو ریالو کارډ په اته ویشو او دیرشو ریالو پلوري، یوځل خومې د حرم شریف ترڅنګ له یوه دوکاندار سره جنجال هم وکړ، ورته ومې ویل چې دلته خوقانون نشته او یا یې درناوې نه کوي نو لله ج ته به څه ځواب ورکړئ چې د حاجیانو له اړتیا څخه ناوړه ګټه اخلي. خوتاسو ته به د عربو او بیادشتمو عربو غرور معلوم نه وي؟

دامخابراتي شبکې له حاجیانو ډیرې ګټې اخلي، شاوخوا شپږ میلیونه حاجیان دنړۍ په ګوټ ګوټ کې له خپلو کورنیو سره اړیکې نیسي. کورنۍ اړیکې یې هم لوړې یعنی یوه دقیقه لږڅه باندې یو ریال وي. سعودي مخابراتي شبکې هم په افغانستان کې د فعالو شبکو په څېر خلک تېر باسي، خلکو ته مسج (پیغام) ولېږي چې تاته د کمپنۍ لخوا مو تروته، میلیونه ریال یا... په انعام کې وتلي دي او یونمبر وربښي چې د پته زنگ ووهه، ځینې ناخبره خلک بیادې نمبرو ته زنگ ووهي په دقیقو دقیقو ورسره غږېږي خو

پایله یې صفر وي . ماته هم یو ځل مسج راغی چې تاته په انعام کې ۲۱ موټر و تلي دي دادې درته مبارک وي او دې نمبر ته زنگ ووهه خو ما ورته زنگ و نه وواوه . وروسته مې واوریدل چې نورو ملگرو ته هم همدا ډول پیغامونه راغلي وو . په سعودې کې له گرځنده تلفون څخه دکینې (pco) د مکالماتو نرخونه ټیټ دي . خویو خوپه کبانو کې بیرو بارډر پر وي بل هلته هم دوکه کیږي . مونږ د تلفون لپاره په جر وال کې له همدې کینو څخه یوې ته ورغلو بهرنۍ اړیکې فې دقیقه ۴۹ هللې یا پېسې وویلي خو فې دقیقه یې ۵۹ هلې حساب کړې او درې دقیقې به یې څلور حسابولې خویا هم دمایل په پرتله دانرخونه ارزانه و ، ماله همدې ځایه په استرالیا کې خپل ملگري عزت الله عظیمي ، په پېښور کې د مولوي صاحب اظهار الله پلار ، په تگاب کې د مولوي اظهار الله د تره زوې نجیب الله او په کابل او جلال آباد کې خپلې کورنې سره او مامامې هم له خپلې کورنې سره په جلال آباد کې خبرې وکړې .

www.melipotok.com
0777 400 116

حرم او جنازې

په حرم شریف کې دهر لمانځه وروسته د جنازې اعلان کېده، دمکې معظمې او سیدونکو خو پریږده آن له نورو نږدې ښارو هم خلک د حج په موسم کې دخپلو مړو جنازه په حرم کې کوي. زمانه یادېږي چې مونږ دې په حرم کې له لمانځه وروسته جنازه نه وي کړي. له فرض لمانځه لږ وروسته غږوشي چې (الصلوة علی الاموات یرحمکم الله) یعنی (پرمړولمونځ (جنازه) کوو، الله ج دې پرتاسو ورحمېږي).

دلته دمړو یوځایي یا ټولیزه جنازه کیږي هرڅو جسدونه چې راشي دامام په مخکې یې کتار کیږدي او په یوه نیت دټولو جنازه یوځای کوي، یوځل دجمعي په ورځ سحر د جنازې لمونځ وشو خوسمدستي بیا د جنازې اعلان وشو بیا مو جنازه وکړه زه دباب اسماعیل له لارې طواف ته ننوتلم چې په دروازه کې یې له کعبې څخه جنازې راویستلې، مړې یې په تذکرو کې اچولي او په اوږو یې ایښې وو له جنازې وروسته یې بهر راویستل. مونږ منتظروو چې جنازې ووځي او موږ ننوځو ما مړي شمیرل په دې سحر یې ۳۰ مړي راووستل. وروسته زه پوه شوم چې ددوه ځلې جنازې لامل همداوو چې دابه دامام په مخ کې د ۳۰ تذکرو یا مړو ځای نه وو نو جنازه یې دوه ځله وکړه. د ډیرو مړو مخونه لوڅ وو. په مدینه منوره کې مو هم له هر لمانځه وروسته جنازه کوله داخلک ددې لپاره هم له لږو ځایونو خپل مړي حرمینوته د جنازې لپاره راوړي چې یو خود حرم فضیلت دی او بل د جنازې د ګډونوالو دشمیر ډیروالی. د حج په ورځو کې په هر لمانځه کې په میلیونونو مسلمانان وي او د چا په جنازه چې خلک ډیرو وي هغه ښکمرغه وي ځکه چې ډیره دعا ورته کیږي

دلته په جنازه کې وروستی تکبیر ډیر اوږد وي او امام سلام هم یواځې بڼې
خواته اړوي چې خواته سلام مو ونه لید.

www.melitahrik.com
0777 400 116

نه پرچا شوک کار لري نه پرچا غوسې کوي

دلته له فرض لمانځه وروسته دعا نشته ده ، دافغانستان په خیردله بیزسنت نشته دي. همدا چې امام سلام وگرځوي سمدستي طواف پېل شي . او آن امام لادواړو خواووته سلام نه وي گرځولی چې حجر اسود حمله او طواف پیل شي .

هلته د بې شرمۍ ، آن د بد اخلاقی تصور هم نشته ، دچاپه لمانځه اوپه مذهب نیوکه نشته ده . کله کله دبیروبارله کبله یو پر بل غوسه وشي خو جنگ ، وهل ټکول نشته ، یوځل ما ولیدل چې دحراپه غار کې دوه نفره لږه شیبه ونښتل نور مې په ټوله موده کې لاس اچول ونه لیدل .

ځینې خلک کعبې ته پښې غځوي په صف کې لمانځه ته منتظر وي هماغسې په ناسته ویده شي ، چې اقامت وشي لمانځه ته ودریږي او اودس نه کوي ، دلمونځ کوونکي په مخ کې خلک تېریږي آن یو پر بل پښې ږدي ، کله کله خونارینه د اړتیا له کبله له ښځوسره ونښلي ، په سینه یې سینه او نور بدن یې پښه کېږدي ، دټولو ښځومخونه لوخ وي ، آن که په احرام کې یې پټ کړي نودم پرې اوږي ، په زوره امین ویل ، په امام پسې قرائت ویل کېږي ځینې یوازې لمونځ کوونکې هم په زوره قرائت اقرائت بالجهر اوایي رفع الیدین شته خو هیڅ بل ته بد نه گوري اونه ورته کافریا گمراه وایي . داکارونه داسلام دنشئت اوصدور په ځای کې اودخدای په کور کې کېږي خو ټول یو بل زغمي او مذهب یې حق بولي خوپه افغانستان اوپاکستان کې بیا په همدې خاطر یو بل کافراو مباح الدم بولي اودزرگونو خلکو ویني دهمدې مذهبي اوفرعي اختلاف له امله تویې شوې؟؟

دلته زړونه او فکرونه یو خوجامې بېلې بېلې دي، د افریقا د اوسېدونکیو د نارینه او ښځینه وود جاموپه رنگ کې ډېر توپیر نه لیدل کېږي دواړه توره یاخړه گلداره ټوټه اغوندي ځینې افریقایان دخپلو جاموپه څپرله رنگه ټوکرڅه جوړپټکی هم په سروی کله کله خویې دنارینه او ښځینه ووتوپیرهم نه کېږي دلته په زړونوکې ټگي نشته دپاکۍ اوصداقت خاوره ده. یوشخص له لمړین او گلورین بدن سره هم غږیدلی شي، دلته داسې ښکلې هم لیدل کېږي چې دځمکې پرسرحورې گڼل کېږي اودصورت له پلوه داسې بدرنگ هم لیدل کېدل چې خلکو ته یې په لیدلودپوان وربیادېږي خو هېڅوک دچاپه ښکلا اوبدرنگۍ کارنلري اونه ښکلاکوم امتیازلري.

په پېښور کې دسید جمال الدین افغان په لېسه، او وروسته بیا دحضرت عمر فاروق رض په دارالمعلمین کې زموږ یوانقلابي استاد مولوي عبدالظاهر چې دښاغلي مجاهد مشرانجنیر حکمتیار استاد هم وو او په رښتیا چې روڼ اندی او نوبستگر عالم وو مور ته ویل چې داپه داستانونو او افسانو کې چې ددیوانو او ښاپیریو نکلونه او کیسې راځي زما په اند دا دیوان به توریوستي سوډانیان او دښاپیری به ترکانې انجونې وي.

دځینو توریوستو ښځو پرمخ اوږده، اوږده دچاقود تیغ په اندازه داغونه ووپه لامل یې پوه نشوم ډېرې ښځې په لمانځه کې تورک نه کوي یوه هندي ښځه دتهجدوله وخت څخه هم وړاندې لمانځه ته راغلي وه اوپه لومړي صف کې یې ځای نیولی وو خوتي خوره کوچني یې لمانځه ته پرېښوده اوپه لومړي صف کې هم دجماعت له لمانځه څخه پاتې شوه.

جنته المعلى

د تاريخي هديره د حرم شريف ختيځ ته په څه باندې يو كيلومتره واټن كې د يوې غونډۍ [چې اوس ډېره هواره شوې ده] جوړه ده په دې مقبره كې ډېر صحابه او تابعين خاورو ته سپارل شوي دي. ددې هديرې په اړه رسول الله [ص] فرمايي چې دا څومره ښه هديره ده.

ځينې وايي چې ددې هديرې تر څنگ پرته غونډۍ معلى نومېږي او له همدې امله دا هديره هم په همدې نوم ونومول شوه

يومازيگر مې چې له لمانځه وروسته طواف وكړ ماماته مې زنگ وواهه دواړه ملگري شواو جنته المعلى ته روان شو جنته المعلى جر وال ته د وتلي تونل په سهيلي خوله كې دلور او دنگو ودانيوپه منځ كې پرته ده معلى غونډۍ چې دا هديره ورته منسوبه ده د هديرې شمال ختيځ ته پرته ده دا هديره د يوې سپينې څلور ديوالۍ په منځ كې پرته، اوږدوالى يې شاوخوا نيم كيلومتر يا پنځه سوه متره او پلنوالى يې سل متره دى چې ټول مساحت يې پنځه ويشت جريبه راځي موربې شمال ته پر غځېدلي سړك ورغللو داسړك د غونډۍ په لمن كې او هديره ترې ټيټه ده

دلته د هديرې څلور ديوالې هم ډېره لوړه نه ده او ټوله هديره ترې ښكاري مورچې ورغلو په همدې وخت كې يې له شمالي ديوال څخه پنځه مړي دښخولو لپاره راوړل، دازمون لپاره ښه چانس و چې په جنته المعلى كې دښخولو په اړه د عربود دود او دستور ننداره له نږدې وكړو. په دې خاطر چې ننداره موبښه كړي وي له دېوال پر راوتلې تيگه موبښه كېښوده او د دېوال سرته وختلو او هملته د تدفين مراسم ترې كېناستود پوليسو وپره هم

راسره وه خو، ښه وه دامهال نه لیدل کېدل د عربو دمړي ښخولو مراسم مې
 ډېر خوښ شول ډېر اسانه، ساده اولنډ و. په دې ډول چې په جنت المعلى کې
 قبرونه د یوې نقشي له مخې کتار جوړ شوي دي. د قبر منځ پوخ او د بوالونه یې
 له پخو خښتو جوړ شوي په سړيې د دې لپاره چې ونه نرېږي بيمونه اچولي دي
 دمړي د ښخولو لپاره قبرونه تیار په گوته شوي دي په هدیره کې مړي
 د یو مهالو پش له مخې ښخېږي او په ترتیب هر قبر ته د نوبت له مخې وړل
 کېږي دهر مړي د قبر نمبر او برخه لیکل کېږي ځکه چې د دې هدیرې
 دمستخدا مینو دویناله مخې، په دې قبرو کې مړي تریوکال زیات نه
 پرېښودل کېږي ځینې بیا وایي چې کال وروسته د دې مړو هډوکي را وپستل
 کېږي او بل چېرته وړل کېږي او ځینو بیا وایي چې په همدې قبرو کې داسې
 کیمیکل یا کیمیاوي مواد ایښودل کېږي چې په یو کال کې دننه دننه دمړي
 هډوکي هم خاورې او قبر او زنگار شي د ښخولو لپاره را وړل شوي پنځه واړه
 جسدونه په تذکره کې ایښودل شوي اوله پنځو واړو سره ټول څلویښت تنه هم
 نه وو جنازې شاید پخوا شوې وې هره تذکره د قبر تر څنگ کیښودل شوه
 ، قبرونه لږ ژور دي هر قبر ته کوچنۍ زینه ایښودل شوې وه دوه تنه وربښکته
 شول مړي یې هم وربښکته کړلاندې یې کېښود بېرته راوختل
 د قبر پر سر سیمنتي تختې کیښودل شوې لږ سرگړی د تختو په قاتونو کې
 کېښودل شو، د یوې لاسي کراچۍ په اندازه شگه پرې واچول شوه، له
 ځمکې سره برابر یا دنیمې لوېشتې په اندازه له ځمکې لوړ هملته په ولاړه
 لاسونه پورته او دعا وشوه، دې کار ټول پنځه دقیقې وخت هم ونه
 نیوه، خلک بېرته روان شول، وروسته راته غلام دستگیر وویل، چې په دې
 مازیگر په حرم کې د ۱۳ تنو جنازه وشوه، ښايي ۸ نور مړي یې بل چېرې ښخ
 کړي وي .

دمړو بنځولو د مراسمو له نندارې چې فارغ شو نو هديرې ته دننوتلو په فكر كې شو مخامخ مو ډېر خلك وليدل چې هديرې ته راننوتل، دروازه وموندله، د هديرې سويل لوبديخ لورته وه، مورېهم ورغللو په لويه دروازه ورننوتلو، بنې خواته ودانۍ وه، هر څوك ددې ودانۍ له لارې هديرې ته ننوت، په ودانۍ كې څو خونې، د هديرې بشپړه نقشه، څو ځايه سكرينونه، چې په هديره كې دلگېدلو كمرو تصويرونه او ټوله هديره پكې ليدل كېږي، په دې ودانۍ كې لوى سالون دى چې دواړو خواوو ته يې څوكۍ پرته دي، په يېخچالونو كې پريمانه يېخې او به موندل كېږي، دننه هديره كې څو سايه بآنه جوړ شوي دي.

په هديره كې له سهيل څخه قطب (شمال) ته سر ك چې په څلورو برخو وېشل شوى، همدا راز له ختيځ څخه لوبديخ ته هم لوى سر ك دى.

دهديرې ختيځې خواته له يوې بلې هديرې كټاره راتاوه وه، ده ددې كټارې شمال ته يوه تكه شنه ونه ولاړه ده او ددې ونې لاندې په اسلام كې د لومړنۍ او په نړۍ كې د ترټولو غوره مېرمنې ام المومنين حضرت خديجة الكبرى قبر دى، خديجة الكبرى د حضرت رسول اكرم ص لومړنۍ مېرمن، دهغه ص د ژوند دستونزمنو شېبو ملگرې، دهغه د زړه تكيه، ارام، اطمئنان او سكون وه، هغه لومړنۍ انسان وو چې پر حضرت محمد ص يې ايمان راوړ او دهغه رسالت يې تصديق كړ، د رسول الله ټوله اولاده او ورثه له همدې مېرمنې څخه ده، رسول الله ص له نورو مېرمنو هم بچيان درلودل خو هغه ژر وفات شوي دي يواځې د حضرت خديجة الكبرى د لور حضرت فاطمة الزهرا بچيان او لمسيان پاتې دي چې نن سبا د ساداتو په نوم يادېږي.

د حضرت خدیجة الکبریا د قبر څنگ ته څوک نه ورپرېږدي خو ۲۰ یا اویا مترې ته یې دکتاړې خواته هرڅوک ورځي، د حضرت خدیجة الکبری قبر هم د نورو قبرونو په څېر له ځمکې سره برابر او له نورو قبرونو سره یې توپیر نه کېږي، په دې لویه هدیره کې ددې جلیل القدره صحابیې له قبر پرته پریوبل قبر هم ونه نده راشنه شوي.

مادهند د راجستان ایالت په اجمیر کې د خواجه غریب نواز او په ډهلي کې د سید نظام الدین اولیاء مزارونه او ددې مزارونو پر سر حیرانوونکې ودانۍ، گنبدې له تصور وتلې لگښتونه او افراطي حرکات هم لیدلي دی، او د حضرت خدیجة الکبری مزار هم سړی حیران شي چې په مسلمانانو کې دا دومره خرافات او شرکيات څنگه رامنځته شول؟

جنت المعلى په نقشه برابره قبرونه یې کتار او منظم دي په څو برخو وېشل شوي ده په یوه برخه کې یې چې شاوخوا نیم جریب به وه ما قبرونه وشمېرل $18 \times 18 = 324$ قبره و.

خلک هدیرې ته ورتلل دعاگانې یې کولې خو پولیسو چاته اجازه نه ورکوله چې خرافات وکړي، خاوره واخلي یا نور بدعتونه ترسره کړي.

دهدیرې دلویې دروازې ترڅنگ د مړو د وینځلو ځای، نارینه او ښځینه ووته بېلې بېلې بیت الخلاوي او د اودس پاک ځایونه وو، دمړو وینځلو پر یوه خونه یې لیکلي وو (مغسله الاموات الخیر یه بجامع المهاجرین بمکة المکرمة هاتف، ۵۴۰۴۰۰۰).

د جاد الاسلام په نوم یوه بنگله دېشي چې ځان یې هلته د بنگله دیشیانو په مدرسه کې استاد معرفي کړ راته وویل چې دلته یواځې سعودیان ښخوي او بهرنيان او د حج مړي او هغه میله لېرې د شریبه په نوم ځای ته د ښخولو

لپاره وړي ، شاهد وویل چې سعودي دلته وفات شوي حاجیان خپلو هېوادونو ته نه ورکوي او همدلته د غزې د سپرک ترڅنګ هدیره کې یې خاورو ته سپاري . هغه وویل چې د الویه هدیره ده ، مړي په نقشه بنځوي اوله خاورو سره دمړي د ژر خاوره کېدلولپاره کېمیاوي توکي گډوي .

له هدیرې سره نږدې مسجد الجن دی ، له جنت المعلی څخه د مسجد الجن منارې بنسکاري خو نور مسجد لوړ پوریو ودانیو پټ کړی دی ، دامسجد په هغه ځای ودان شوی چې رسول الله پکې پیریانوته وعظ او نصیحت کړي او همدلته یې ورسره لمونځ کړی دی ، مسجد الجن کوچنی ، دوه پوړیزه او ډېر بنسکلی مسجد دی ، مورې چې ورننوتلو نو دا وخت په حنفي مذهب کې نفل لمونځ مکروه وي ، خومورېله شوقه پکې نفل وکړل ، په مسجد کې سور رنگ ، بنسکلی او گران بیه عالی پرته وه چې ټوله یوه عالی بنسکارېده ، د جنت المعلی او مسجد الجن د زیارت کوونکیو ډېره برخه ایرانیان دي .

ثور غار

کله چې حرا غارته تللو نو ډرېبور د ثور د غره ترڅنګ تېر کړو ، هلته مو دانسانانو لوی کتار ولید چې غره ته خوت ، د حرا غره مورې ستړي کړو خدای شته چې ثور غره او غارته مې ډېر زړه نه کېده بل مهم دلیل دا و چې ثور ته ختل په حرم کې په جماعت زمورې دلمانځه د فوت کېدو لامل کېده ، ثورته ختلو خلکو هم راته ویل چې دا غرد حرا په پرتله ډېر لوړ او ستړی کوونکی دی خوله دې ټولو سره ، دامې هم نشو زغملی چې ثور غار او په ډېرو سختو شېبو کې د رسول الله ص پناه ځای ونه وینم ، بالاخره یوه ورځ سحرزه او هزاره توکمی شیخ معصوم علي ، تاجک توکمی گلاغا یا حاجي نادر د ثور د غره په

لور و خوځېدو ، شور غره ته مو مزل دملي وحدت دمظاھري په هيله پيل کړي ، نعمت الله مو د ټوډي موټر چلوونکی شو ، او دخو لويو او بنکليو پار کونو ، چوکونو ، اوما رکېتونو له وهلو وروسته يې دغره لمن ته راوستو ، دشور دغره لمن ته ترډېره حده موټر ورځي له موټره بنکته شو او هغه مورخصت کړي .

شور غره ته ختلي لار ټوله له تيگو جوړه پراخه زينه ده خو دا زينه دحرا د زيني په څېر له سيمنتو جوړه نده ، اونه هماغسي ستوغه او سخته ده .
پرلاره موديو کانتين ترڅنگ دمه وکړه چای او اوبه مو وڅښلې دلته دهرڅه بيه دوه چنده وه ديوه پياله چای بيه هم دوه ريالاه وه چې د ۲۲ افغانيو معادل کېږي .

دلته مې له يوه ترکي سره بحث وکړ ، د وزيرستان د وانه اړوند دښکي اوسېدونکي سيد غلام سره مې هم کيسې وکړې ، هغه راته وويل چې : په وزيرو کې احمدزي ، شادي خېل ، ذلي خېل گنگي خيل تازي خېل قومونه شته او دی پخپله شادي خېل وو ، هغه زياته کړه چې ۲۲ مه يا ۲۷ مه ورځ ده چې دانگوراډې درباط خوله مرغه سيمي ته ۲۰۰ تنه امريکايان او دافغانستان ملي اردو ځواکونه راغلل اوله ۳۰۰ تنو طالبانو سره ونښتل ، امريکايانو ۲۸ الوتکې هم راوغوښتلې او سخت بمبار د يې وکړ ، د هغه په وينا ، په دې جنگ کې افغان امنيتي ځواک او امريکايان ټول ووژل شول او ۷۸ تنه طالبان هم شهيدان شول ، سيد غلام د بهرنيانو دې تلفاتو ته پخپله هم خوښ و او ويل يې چې دکلي اوسيمي خلک يې هم خوښ دي او دا يې له امريکايانو سره په تېرو لسو کالو کې تر ټولو سخته جگړه وبلله .

دلته هم دلارې جوړولو په نوم دحراغره په خپر خوځایه چنده ټولېده، د چنډې په ټوکړی، کې چینایي ین اواندونیزیایي روپۍ هم وې په یوه نوبت یې لیکلي وو.

۵۰۰۰:Bank indonesia

limaribu rupiah

یواندونیزیایي راته وویل چې داخلور سعودي ریاله کېږي.

ثورغار دثور غره په څوکه کې له شمال ختیځ څخه لوېدیځ لورته پروت دی، اوله شمال ختیځ څخه ورته د تیگو په منځ کې تنگه کوڅه ده چې ایله به دوه تنه پکې ځای شي دغار اوږدوالی به درې متره وي خوله یې وړه ده خو وړاندې یا دپای برخه کې به یې پلنوالی دوه متره وي چې دوه درې تنه پکې کېناستلی شي. دغار په خوله کې مخکې له دې چې غارته ورشي یوه شا وخوا پنځه، شپږ متره وچې ویالې ته ورته ژوره لارده،، په دې ویاله کې اوله ویالې بهر څومتره وړاندې دخلکودوه کتاره ولاړ دي او په نوبت غارته ورځي په کتار کې ودرېدل او نوبت ته ایسارېدل ډېروخت غواړي اوله ماسره کله دومره حوصله وه، هلته په کتار کې ولاړو افغانانو راسره مرسته وکړه، دغار په خوله کې یې ځای راکړ، په اسانه او ژر ورننوتلم غار ټیټ دی په ټیټه به ورننوخې په ناسته به پکې ځي او په ناسته به ترې راوځي خو په همدې لنډ او تنگ غار کې هم دغار په وروستی برخه کې یوتن عکاس له کمږې سره ناست وي اورنگه او فوري عکسونه وباسي، له ماسره ډیجیټل کامره وه، مېایل مې هم عکسونه اخستل دغار دننه اوله غارڅخه بهر دثور له غره موبنه ډېر انځورونه واخستل، دثور غار ډېر لوړ دی، له څوکې یې ټوله مکه په ځانگړې توگه حرم شریف، عرفات، منی، دفهد مانۍ او مزدلفه

بنسکاري، مکه اوس هم وچه او سوځنده ده، په ځینې ځایونو کې اوس کوچني پارکونه جوړ شوي چې له دې څوکې څخه بنسکاري، ددې غره ختیځ اوسوبل ته د شمال اولوېدیځ په پرتله آبادي او کورونه کم دي.

د غار په خوله کې یې ددې غره لوړ والی ۱۲۵۰ متره بنودلی خو بنسکاري چې داڅوکه تر دې اندازې ډېره لوړه وي.

دلته هم ډېرې کوترې شته دي خو ددوی دارتیاوړه دانه ورته نه اچول کېږي د پیسودگتلو لپاره یې هملته یو اوبن خپزولی دی چې رنگه زین او کجاوه لري، په رنگه ټوټو یې رنگین کړی دی لومړی خلک په زینه پراوېن سپرېږي او بیا یادگاري عکسونه وباسي.

دلته هم خلکو د افغان مجاهدينو په څېر په غره کې ځانونو ته ځایونه جوړ کړي او هملته چای، مشروبات، بسکټ او نور خوراکي توکي پلوري همدلته یوه ونه هم شنه شوې ده، خلکو د لمانځه لپاره ځایونه هم جوړ کړي دي.

مور د شنبې په ورځ د ۱۴۳۱ کال د ذوالحجې په ۲۸ مه نوره غارته ورغللو غره ته ختلي لار زینه وه ډېره سخته نه وه خوبیا هم مور ته سخته وه ګلاغا ډېر چاغ، شیخ معصوم علي هم بد نه و او زه هم هغه ۲۴ کاله پخوانی، ۱۳ کلن کوچنی مجاهد نه وم چې د هوسۍ په څېر په پرغو ختمم زه ۱۳ کلن وم چې د جهاد جذبې او د شهادت مینې له کوره راوتستولم او د مور او پلار له اجازې پرته یې د ځایو، خرچتل سپین جماعت، ازري، بزګانې، کږې وږې، شینواریو، چکړي او خورد کابل پرغرونو و خپزولم، د کابل د بګرامیو د اوسېدونکي شهید قاضي محمد عمر د جبهې مجاهدین شاهدان دي چې زه هم په جرئت او هم په مزله او غره ختلو کې له ټولو تکړه وم، د شالوزان څوکې ته څو وارې پورته شوی يم دکږې وږې او شالوزان دغرونو څوکې ته

له بېخه اته، اته ساعته لاره ده، خوزه ورته وار خطانه وم ځکه چې تکره او فعال وم خواري او مزدوري مې هم کوله کورته مې خس او خاشاک هم راوړل لويې او سپورت مې هم کاوه خونن داسې نه وه نن زه هم ستړی ستړی کېدم.

زه تر ډېره په دې اند وم چې زه خوتکره او پر غرونو ختلی يم په مزله کې به له ټولو وړاندې وم، د جهاد پر مهال به مې ان د خپلو مجاهدو ملگرو چانتیه او وسله مې هم ورته وړله خودا اټکل مې دولس کاله پخوا هغه مهال ناسم و خوت چې له خپل خواږه ملگري مولوي اظهار الله سره چې هغه مهال د سرحدي لوا قوماندان و (دا زمري اوس په پاکستان کې د گيډرانو د چل او دوه مخې پالیسي قرباني او اسير دی) د خوبې په کنډ او ورختلم زه، محترم مولوي اظهار الله (زه هم ورته دعا کوم او له تاسو درنو لوستونکیو هم هیله لرم چې د خلاصون لپاره يې دعا وکړئ) او ملگري يې کنډ او ته روان شو مافکر درلود چې زه به له ټولو وړاندې د غره سرته و خپرم خوله بده مرغه چې دافکر مې ناسم و خوت، داخل اظهار الله دهوسی په څېر و خوت په غره کې پورته روان دی او مجاهد ملگري يې ورپسې دي، خوزه له ټولو وروسته يم، مگر په ثور غره کې داسې نه وو هلته ټول بې خونده وو خوبياهم له گلاغا او شيخ څخه زه ښه وم.

د ثور د غار غوڅه برخه زیارت کوونکي افغانان، هندوان، او پاکستانيان دي یو تور پوستکی، څو ترکان او څو تنه چینایان او اندونیزیایان مې هم ولیدل.

دا هغه غار دی چې کله دمکې کفارو د حضرت رسول الله ص د وژنې تابیا و نیوه نو له رفیق غار حضرت ابوبکر صدیق رض سره یوځای دې غره ته و خوت او همدلته پټ شو، کفارو دی تعقیب کړ، دا غار د ثور په غره کې دی او ثور غر دلته یواځېنی غرندي، بلکې دگنوغرونو او غونډیو له منځه

یو غر دی ، هغه وخت دمکې نفوس او ابادي هم دومره نه وه ، سپری حیران شي چې په دومره غرونو او غونډیو کې دکفارو پلچیانو څنگه دا وموند او بیا ددې غره په لسگونو غارونو کې همدا غر ؟ لکه په گوگل کې چې سرچ وکړي خوبیا الله ج خپل نېک بنده گان په خپل ډېر کمزوري مخلوق لکه غڼه او کوتره هم ساتي ، غڼه دلته ځالي جوړوي او تارونه غځوي او کوترې هگۍ . اچوي او کله خپل غټ غټ دښمنان لکه نمرود هم په ډېر کمزوري مخلوق (ماشي) وژني .

ځینې خلک په همدې تنگ سوري کې چې بهر ورته سلگونه خلک په تمه ولاړ وي هم په ناسته لمونځ کوي . همدې لوړ غره ته چې کله کله ورته د ځوانانو سپینې وتښتې ډېرې زرې بنځې او زاړه سپرې هم ور خپږي خو شور غره ته ختل نه فرض ، نه سنت ، نه واجب او نه هم د حج کوم منسک دی ، خو ما ولیدل چې ځینې خلک به زرې بنځې په شا کړې وې او پاس به روان وو ، کټ مټ لکه دماهیپر دخلیفه بابا زیارت ، پاس موبڼه سیل وکړمکه معظمه موبڼه وکتله لمونځ مو وکړ بېرته ښکته روان شو پرلاره مو دمې ته ناستو پر دوه ځوانانو سترگې ولگېدلې دیو پر جامو په لگېدلې پټۍ (استودي کارویلا ، اندونیزیا) لیکلې ووترڅنگ یې ودرېدم ورته مې وویل نوم دې استودي کار ویلادی ؟ وپې ویل هو ورته مې وویل داندونیزیا یې ؟ وپې ویل هو ، ما ورته وویل ډېر ښه زما ورور یې ؟ هغه راته وویل چې ته پاکستانی یې ؟ ما ځواب ورکړ چې نه افغان یم په خدا شو وپې پوښتل طالب ؟ ما ورته وویل : (هو ، مجاهد طالب) هغه خوښ او په خدا شو ملگري یې وویل چې زه طالبان خوښوم ماته یې د تائید او شاباس په توگه غټه گوته نیغه کړه خو څو ځله یې ډېر ښه وویل بیا یې پر غاړه د چاقو په څپر لاس تېر کړ وپې ویل چې ټول امریکایان داسې (حلال) کړی .

په خندامو خدای په امانی ورسره وکړه.

غره ته له دمو سره په یونیم ساعت کې پورته شو او په یو ساعت اولس دقیقو کې له دمو سره رابنکته شو، لاندې مو په شل ریاله تر حرم پورې مو تر کرایه کړ او دولس نیمې بجې را روان شو.

د حرم تر کار لاندې پراختیا

حرم شریف د سعود د کورنۍ په وخت کې دوه ځله پراخه شو خواوس هم تنگ او د حاجیانو اړتیاو ته ځواب نشي ویلی، د سعودی داوسني پاچا ملک عبدالله په امر د حرم د پراخولو کار پیل شوی دی، د حرم شمال او شمال لویدیځ یا د باب عمرې خواته ډېر ستر او پراخ کار پیل شوی، د اوربدلو له مخې، سعودی حکومت د حرم د پراختیا داستره پروژة دابن لادن کمپنۍ، ته ورکړېده، دې کمپنۍ د حرم شمال ته ټولې لوړپوړې ودانۍ نړولې او دغونډیو، هوارول یې پیل کړې دي، یو ځل مې دیارلس بلدوزرونه او سکواتر وشمېرل چې په یو ځای کې یې کار کاوه، دلته ډېر ستر ستر او پرېمانه سیخان کارول کېږي، د کار ساحه، ډېره پراخه ده، دسیخانو له قوت او ډېر بخت څخه بنسکاري چې دلته څو پوړیزه ودانۍ په پام کې دي، یو ځل مې ۵۴ کرنګونه وشمېرل چې دلته یې کار کاوه، دا کرنګونه ډېر لوړ دي او په سر کې یې سره گروپونه لگېدلي دي.

دوست مې شاهد صاحب راته وویل چې دا ودانۍ له درې پوړو لوړه جوړوي او له حرم سره نښلول کېږي یوه نوې دروازه به ولري چې دملک عبدالله (باب عبدالله) په نوم به یادېږي، تر دې وړاندې، د حرم له پنځو

مشهورو دروازو څخه یوه یې دملک عبدالعزيز په نوم اوبله یې چې دملک فهد په وخت کې جوړه شوې د فهد په نوم یادېږي، له دې توسیع (پراختیا) سره به د حرم د تنگتیا له پلوه د حاجیانو ستونزه تر ډېره حده هواره شي، دپراختیا د شامیه ساحې خواته ده، لومړی حکومت داکار د سعودی سروس کمپنۍ ته چې له نورو کمپنیو سره په ګډه یې کار کاوه ورکړ خو هغوی ناکام شول، حکومت مجبور شو، چې دابن لادن کمپنۍ ته یې ورکړي.

وروسته مې په انټرنیټي سایټونو کې دحرم ددې توسیع په اړه حیرانوونکي خبر ولوست، هغوی دمعتبرو مراجعو په حواله لیکلي وو چې د سعودی حکومت له حرم سره دوه نیم سوه جریبه ځمکه نوره هم یوځای کوي. پردې پراختیا سل میلیارده ډالر لګوي او داستملاک شویو عمارو او ځمکو د ودانۍ له بیې سر بېره یې خاوندانو ته دهر متر ځمکې پر سر یولک او دري دېرش زره ډالر ورکوي. ددې خبر له مخې، دپراختیا چې په ۲۰۰۹ زېږدیز کال پیل شوی دوه پړاو له لري حکومت تر اوسه ددې پراختیا لپاره دوه زره، درې سوه او پنځوس لوړ پوړي او ټیټ پوړي ودانۍ، دوکانونه او دفترونه نړولي او په نږدې راتلونکي کې به یوزر او نهه سوه نورې ودانۍ، دفترونه او هوتلونونه هم ونړوي.

د حرم خادمان او خدمات

د حرم شریف ټول خدمات که هغه د اوبوگیلا سونه دي، که برېښنايي توکي که فرشونه، صابون شامپو او نور، ټول دابن لادن له کمپنۍ سره اجاره دي، دلته چې څوک یو ځل په یو گیلاس کې اوبه وڅښي نو هغه غورځوي، په سعودي کې په هوټلونو کې ډېر کار بدونکي توکي هم یو ځل مصرفه دي، په حرم کې چې هر چېرې د زمزم څښلو اسانتیا شته نو بې خواته یې د نامصرفو او چپ خواته یې د مصرف شویو گیلاسونو ځای هم جوړ شوی دی، دلته هره ورځ میلیونونه گیلا سونه مصرفېږي، د زمزم څښلو سلگونه ځایونه دي خو هېڅکله به دیو شپې لپاره هم د اوبو څښلو دا ځایونه بې گیلاسه نشي، د شاهد په وینا، د حج په ورځو کې هره ورځ تر زر (۱۰۰۰) مازدا موټرو مصرف شوي او جارو شوي توکي چې دوه دریمه برخه یې د اوبوگیلا سونه دي له حرم څخه وپستل کېږي.

شاهد وویل چې د حرم خدمات پخوا د (دل له) په نوم له یوې کمپنۍ سره اجاره وو خو اتلس کاله وړاندې دا اجاره دابن لادن کمپنۍ ترلاسه کړه چې تر اوسه روانه ده او خلک او سعودي یې له خدماتو خوښ دي.

هغه زیاته کړه چې دابن لادن کمپنۍ په پاکستان کې له ځینو کمپنیو څخه مزدوران غواړي او هغوی یې ورته معرفي کوي ده وویل، چې څو کاله پخوا دابن لادن کمپنۍ له پاکستان څخه شل زره مزدوران راوغوښتل دا مزدوران یې ځینې د شاهي محلونو، ځینې د زندانونو، ځینې د هسپتالونو او ځینې د حرمینو خدمت ته ورکړل او دا د هر چا خپل بخت دی چې نوم یې چېرې وځي شاهد خوښ وو چې د حرم د خدمت ویاړ ورپه برخه شو، هغه وویل چې دابن لادن کمپنۍ دا خبریه کارونه وړیا کوي اوله هیچایې هم بدل

نه غواړي، شاهد وايي چې کمپنۍ دوی ته درې نیم سوه رiale معاش او یونیم سل رiale د خوراک لپاره ورکوي او داوسپدو ځای یې هم ورکړی دی، هغه دامعاش چې هغه وخت ترې څلورزره پنځه سوه او پنځوس (۴۵۵۰) افغانۍ جوړېدې ډېر کم وباله او ویې ویل چې دا یونیم سل رiale یې د خوراک لپاره هم بس ندي خود پاکستان له اوزگارتیا ورته بڼې دي.

د حرم دپاکۍ ډېرې چارې د پاکستانیانو په لاس کې دي پاکوونکي، باشیان او سوپروایزران ټول دوی دي خو امرین یې عربان دي، په پاکوونکیو او اوبه برابر وونکیو کې دبرما، سریلانکا، هند، بنگله دېش او اندونیزیا اوسپدونکي هم شته دي.

نیم یې ستا اونیم یې زما

شاهد داومنه چې ځینې حرم ته راغلي حاجیان او عمره کوونکي ورسره مالي مرسته کوي خو هغه دامرسته خیرات باله او له حکومت او کمپنۍ څخه یې دمعاش لوړول غوښتل.

د حرم ځینې مستخدمین په ډېر مهارت او هوښیارتیا له خلکو مرسته اخلي، په دومره خواږه انداز چې له مرستې پرته ورسره بله لار نلري یو ځل ما او ماما مې دابو جهل دکور په تشنابونو کې اودس کاوه، ددې ځای د نظافت مسؤل یو پاکستانی صوفي وو هغه له خلکو سره دومره بڼه چلند کاوه چې له مرستې پرته بله لار به چاته پاتې نشوه، کله به چې څوک په کومه څوکۍ ته ورته تیځې اودس ته کېناسته نو دی به ژر راغی هغه ځای به یې صافي او پاک کړ، اودس کوونکي ته به موسک شوه، سترې مشي به یې

ورسره وکړه، هغه به دومره تر اغېزې لاندې راغی چې بېواکه به یې لاس
جېب ته ورتاو شو.

د حرم له خدمت کوونکیو سره دخلکو په مرسته کې شک نشته، خو شاهد له
یوبل راز او په حرم کې د چارو اکیو له فساد څخه هم خبر کړم، هغه وویل چې
عرب امرین پوهېږي چې په کومو کومو ځایونو کې ښه مرسته کېږي او په
کومو ځایونو کې مرسته کمزورې وي، هغه وویل امرین د ډېرو مرستو یادېږو
شیدې ورکوونکیو ځایونه ته خپل نږدې کسان ورکوي او بیا هر ماسخوتن
، ورسره د مرستو پیسې نیروي، دهغه په وینا، هېڅ خادم ته هم د مرستو پیسې
نه پرېښودل کېږي خو له چا څخه کمې اوله چا څخه ډېرې همدا امرین اخلي.

زمزم برج

باب ملک عبدالعزیز ته مخامخ د سعودي تر ټولو لوړ جوړ شوی برج
(ټاور) د زمزم برج په نوم یادېږي

، ددې برج ځینې برخې لاهم بشپړې ندي، دا برج په حقیقت کې شپږ برخه
یا شپږ لوړپوړې ودانۍ دي، د زمزم، د برج لوړوالی د نقشې له مخې پنځه
اتیا پوره دی خو اوس دومره ندی، د شاهد په وینا ددې برج په پنځه شپږتم
پوړ د حرم ساعت جوړ شوی دی، د ساعت لوړوالی لس پوره دی، یعنې پخپله
ساعت د لسو پوړو ځای نیولی دی، ساعت شمال، سهیل، لوېدیځ، او ختیځ
ته له ډېرو لېږي ځایونو څخه لیدل کېږي.

د ساعت د عقربونو (ستونو) بگراوند شویني شین دی، د ساعت له پاسه
د درې پوړو نو په لوړوالي یوه گنبد هم په ډېره ښکلې بڼه جوړه شوې ده.

شاهد کیسه کوله چې یو ځل د ساعت خراب شوی وو او انجنیرانویې ساعتگر او دقیقه گر (د ساعت او دقیقه بنسټونکې ستنې) په کرنګونو رابنکته کړې، دهغه په وینا، دقیقه گر یې دشل تایریزه بار وړونکي موټر سره په اوږدو کېښود داستن له دې موټر څخه هم دوه متره اوږده او ساعت گر ورسره برابر و، خو له لاندې ایله یو متر ښکاري، په کوم برج یا ودانۍ چې د ساعت جوړ شوی دپته برج الساعة (د ساعت برج) هم وایي.

دزمزم ټاور زرګونه دوکانونه لري چې ګرانیه توکي پکې پلورل کېږي، همداراز ډېر عصري مېلمستونونه چې یوه خونه یې دیوې شپې زرګونه ریاله بیه لري هم پکې شته دي، دزمزم په نوم ګرانیه هټل هم لري. ښاغلي متوکل صاحب راته وویل چې دحرم شاوخوا داسې مېلمستونونه هم شته دي چې دیو تن دیوې شپې تېرولو بیه یې څلېرویش زره ډالره ده

ددې ودانیو کار اوس هم روان دی، شاهد وویل چې دابن لادن کمپنۍ له حکومت سره داسې قرار داد کړی دی چې دا شپږ واړه ټاوره به په شلو کالوکې جوړوي اوله جوړېدو وروسته به یې دېرش کاله ګټه همدا کمپنۍ اخلي، خواوس چې ددې کار دپیل لس کاله پوره شوي نو دبرجونو ډېر کار شوی، ډېر پوړونه یې رسېدلې، دوکانونه او هوټلونه یې په کرایه ورکول شوي، او ګټه اخستل ترې پیل شوي دي.

شاهد وویل چې تراوسه ددې ودانیو په جوړېدلو کې د کمپنۍ تر وړاندوینې ډېر زیات، یعنې درې زرو کسانو خپل ژوند له لاسه ورکړی دی.

د حرم دبرېښنا جریان هېڅکله هم نه پرې کېږي یعنې ۲۴ ساعته پرېمانه برېښنا لري، دبرېښنا ټول سستم تر ځمکې لاندې دی، په ځمکه، دیوال ...

د برېښنا مزي نه ښکاري، سعودي د اوبو برېښنا نلري ټوله برېښنا يې له
تېلوده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

زمزم

د عمید په فرهنگ کې یې لیکلي چې زمزم ډېرو اوبوته وايي. همداراز لیکي چې زمزم هغې دعاته هم وايي چې زردشتیانو به د لمبلو یا خوراک په وخت کې کوله.

حضرت ابراهیم ع د الله ج په امر خپله یوه مېرمن هاجره چې دمصر او سېدونکې وه، له خپل زوی حضرت اسمعیل ع سره له فلسطین څخه مکې معظمې ته راوستله او دلته یې په بې اوبو او بې وښو ځمکه کې پرېښودله، تاریخ لیکي چې حضرت ابراهیم ع له دوی سره په خورجین کې راوړې لږه خرما او اوبه هم پرېښودلې دامهال حضرت اسمعیل تی خوره کوچنی و، کله چې حضرت ابراهیم ع بېرته لاړ او د هاجرې اوبه ختمې شوې نو وارخطاشوه چې تنده هغه او دهغې تنکی زوی له منځه یونسي، نو دصفا لورې غوندې، ته په دې هیله وختله چې که کوم انسان وگوري او اوبه ترې وغواړي خو هلته څوک نه و وروسته یې په شپله (خوړ) کې منډه کړه او د مروې لورې ته وختله چې که څوک ومومي او مرسته ترې وغواړي خو هلته هم څوک نه و، دې تلولې بې بي او ه ځله دصفا او مروه ترمنځ منډه وکړه، او زوی یې هلته لرې داوسنی. کعبې په څومتری کې چې هغه مهال د کعبې نښه هم نه وه، پروت و په اوم ځل چې د مروې په لور ولاړه نو یو غږ یې ترغور شو راغله گوري چې یوه پرېښته خپل وزر پر ځمکه وهي چې له همدې ځایه اوبه راوځي لومړی یې له دې الهي ډالی څخه د حضرت اسمعیل تنده خړوبه کړه او بیا یې پخپله وڅښلې.

څه موده وروسته جرهم قبيله له یمن څخه راغله او دلته مېشت شوه، حضرت اسمعیل ع د همدې قبیلې له یوې انجلۍ سره واده وکړ او

د زمزم پالنه د حضرت اسمعیل ع اولاد کوله. وروسته دا خدمت د جرهم قبیلې کاوه، خو دوخت په تېرېدلو خلکو د زمزم سم خدمت نه کاوه، او دا کوهی وچ شو په دې منځ کې سلگونو کاله تېر شول، د زمزم کوهی هم له خلکو هېر شو، یوځل د حضرت رسول اکر ص نیکه عبدالمطلب خوب وینې یوڅوک ورته په خوب کې همداځای نښې چې ویې کني یا ژور یې کړي، سبا چې خلک دهغه په امر داځای ژوروي نو د زمزم نښې ورڅخه څرگند یږي، خو چې نور یې هم ژوروي نو اوبه راوځي او زمزم بېرته فعال یږي، عبدالمطلب ټولو خلکو ته د دې اوبو دکارولو اعلان کوي، خوساتته یې پر خپله غاړه اخلي، دهغه له وفات وروسته دا کار دهغه زوی حضرت عباس کوي، دمکې له فتحې وروسته رسول الله ص هم دا کار حضرت عباس ته وسپاره.

له زمزم کوهي څخه تر ۱۳۷۳ هـ س په سلواغو یابوکو اوبه راوېستل کېدلې، په ۱۳۷۳ او ۱۹۵۳ ز کې ورته ماشینونه او واټر پمپونه نصب او ذخیرې ورته جوړې شوې.

د حرم له وسعت سره د زمزم کوهی هم په مطاف کې راغی خو چارواکیو تر مطاف لاندې ورته ځای جوړ کړ او س طواف کوونکي نه پوهېږي چې د زمزم کوهي ددوی تر پښو لاندې دی.

زمزم د حاجیانو لپاره آب حیات دی، د سعودي په تودوخه کې چې طواف وکړل شي، اوستریا وي، خوله روانه وي نو یخ زمزم د دنیا له هر ډول مشروب څخه ډېر خوند کوي، ماته خوږې آن اب کوثر رایادول، دومره به مې وڅښل چې څومره به مې په خپته کې ځایېدل، دا د زمزم ښه خاصیت دی چې څومره وڅښي خپته نه پرسوي، ځانگړی خوندلري ډېرې خوږې لگېږي، او دنورو

او بویه خپر ژر انساني حاجت ته اړتیا نه پېښېږي زمزم هم تنده خړوبوي او هم لوړه اشباع کوي.

ماډېر زیات څښل اوډېر خونديې را کاوه، یواځې په حرم کې نه، بلکې خوله زمزموډک بوتلونه مې خپلې خونې ته هم وړې وې. هلته مې هم زمزم څښل یو ځل مې دوه بوشکې خونې ته وپورې، او هلته مې پرې ښه ولمبل. ساینس پوهان وايي په ښو او روغتیایي اوبو کې چې کوم مواد په کار وي هغه ټول په زمزم کې شته دي، سعودي چارواکیو د زمزمو د سرولولپاره ځانگړي او ماډرن گامونه اخستي دي، اتلس کاله پخوا به یې دا اوبه په یخ یخولې خو اوس یې ډېر مجهز، پلانټونه (سرې خونې) ورته جوړې کړې دي، داسې خونې ډېرې بریالۍ او دومره ځواکمنې دي چې شپږ اوه میلیونه حاجیانو لپاره پرېمانه اوبه سرولې او ددوی تنده ماتولی شي.

د حرم دننه، مطاف، بهر سالون، لومړی پور، دوهم پور او دریم پور په هر ځای کې د زمزمونو نه په ځانگړي مهارت چې نه لیدل کېږي غځېدلي او زمزم پرېمانه موندل کېږي.

د زمزمو ستر ستر پایپونه د ابوجهل د تشنابونو خواته وپستل شوي دي چې حاجیان هملته خپلې بوشکې ډکوي موندل هم په نیمه شپه کې چې بیروبار نسبتاً کم وو په همدې ځای کې خپلې بوشکې ډکې کړې.

ځینې خلک د پیسوپه مقابل کې هم نوروته بوشکې ډکوي، په دې ځای کې له لویو پایپونو کوچني پایپونه بېل شوي او په یوه وخت کې دوه درې سوه کسه ترې بوشکې ډکولی شي.

سعودي حکومت آن تر پنځو کیلو مترو پورې د زمزم نلونه غځولي او آن غونډه یو او غرونوته یې خپړولي دي.

خو زمزمو خپله سپېڅلتیا او پاکي وساتله غرونو ته وختلې خوزور واکيو او خدای گوټوته يې سرټيټ نکړي.

زمزم نه غوښتل چې د سعودي پاچايان او شهزادگان پرې خپل گناهونه ووينځي نو ضد يې وکړ هغه شاهي محل ته ونه ختلې چې سعودي پاچايانو د ځان، خپلو کورنيو او نورو هېوادونو زور واکيو او پاچايانو ته جوړ کړي دي دا شاهي محل له حرم سره نښتی باب الصفاخواته جوړ شوی دی، واکمنو ډېره هڅه وکړه چې دې محل ته زمزم وڅېړوي، ډېر قوي تکنالوژي يې وکاروله خو زمزم ور ونه ختل په داسې حال کې چې له دې محل څخه ډېر لوړو غونډيو، غرونو او لېرې ځايونو ته ختلي دي، او هلته ترې خلک ټانکرونه ډکوي.

سعودي چارواکيو دا خدمت کړی دی چې په مدني حرم يانې مېسجد کې هم خلکو ته زمزم ورسوي او د مسجد په هره برخه کې د زمزم تر موزونه ايښي وي.

د زمزم اوبه له دومره کارونې سره سره هم نه کمېږي

له زمزم څخه يواځې د ښلولو لپاره گټه اخستل کېږي، دنور استعمال لپاره دبټرداؤد (داؤد کوهی) په نوم بل ژور اولوی کوهی دی، دناباوري رواياتوله مخې دا کوهی حضرت داؤد ع وپستی دی، دا کوهی د ملک فهد په نوم دروازې ترڅنگ وپستل شوی دی ډېر ځواکمن او پياوړي و اټرپمپونه پرې لگول شوي چې د ټول حرم تشنابونو او د اوداسه ځايونو ته يې اوبه ورکړي او د حرم صفايي هم پر همدې اوبو کېږي.

په دې کوهي کې ډول ډول کیمیکل او دواگانې گډوي چې روغتیا ته زیان ونه رسوي، د شاهد په وینا، دا اوبه هم له زمانو راهیسې کمې شوې ندي.

د وروستیو معلوماتو له مخې، د زمزم کوهی اوس په یو ساعت کې ۳۹۶۰۰ لیتره اوبه ورکوي دا کوهی تر څمکې لاندې شو سترگې لري تر مطاف لاندې دکوهي خوله ۵۶، ۱ متره، ژوروالی یې ۳۰ متره، په کوهي کې دولاړو اوبو حجم ۴ متره او په بیخ کې دکوهي قطر ۱۳ متره دی ترې دې چې یوه سترگه یې د اذان دځای لاندې ده.

د کوهي قطر له ۴۶، ۱ تر ۲۶، ۲ متره دی.

د زمزم کوهی له کعبې څخه ۲۱ متره لېرې دمقام ابراهیم خواته دی، اوس پر دې کوهي د ۸، ۸۸ متره مربع په مساحت یوه ودانۍ جوړه شوې چې دمطاف لاندې ده او له مسعی څخه ورته تر څمکې لاندې لار ورغلې ده.

د زمزم لپاره له حرم څخه شو کیلومتره لېرې د کدۍ په نوم سیمه کې په ۱۴۱۵ هـ س د ۱۵۰۰۰۰ یوسل او پنځوس زره لیتره په ظرفیت ذخیره جوړه شوې ده، له همدې ځایه دمدينې منورې په شمول نورو سیمو ته په بوشکو او ټانکرو کې زمزم وړل کېږي.

د زمزم اوبه د پروبنسکاره او پیتونارو غیو درملنه ده او پر څمکه دالله له نعمتونو څخه گڼل کېږي.

د حرم امامان

د حرم لوی خطیب قاري دکتور سعود بن ابراهیم شريم دی، خو دی ډېر وخت نه وي، د حرمینو ریاست د هر وخت لمانځه لپاره بېلابېل امامان ټاکي اکثره یې ځوانان وي ځینې یې دومره خوږ غږ لري او دومره خوندور

اوله درده ، ډک قرائت کوي چې ډېر سخت زړې انسانان هم ژپوي، یومانبام یو ځوان قاري په خپله په لمانځه کې په ژر اشو، دده دژړا له اورېدلو سره په ده پسې ولاړ میلیونونه انسانان هم په کریکو کریکو په ژر اشول، فضا د کریکو انگازو و نیوه، امام دومره ژړا و نیوه چې قرائت یې نشو کولی څلور پنځه واره یې قرائت پیل کړ، خو کولی یې نشو دامانبام د ژړا ، کریکو ، درد او فغان مانبام وو ، دهیچا سترگه هم وچه نه وه.

قاري سديس هم کله کله لمونځ ورکاوه خو مولنا یار محمد (ملا اکرم) به ویل چې اوس په خلکو کې دقاري سديس محبوبیت څکه کم شوی چې هغه درباري شوی او شاهي کورنۍ زوم شوی دی، دهغه په وینا، سديس اوس ددولت پالیسي تعقیبوي، پر دولت او کړنو یې نیوکه نه کوي، مولنا یار محمد داهم وایي چې د سعودي د حج او اوقافو ریاست یوه کمېټه جوړه کړې ده، چې د جمعې او اخترنو خطبې جوړوي او د حرمینو په شمول ټولو مساجدو ته یې لېږي. دا خطبې سیاسي ندي، ددولت لخوا علماووته خبرورکول شوی چې دامریکا، استعمار، شاهي کورنۍ، وینتابه او... په اړه به څه نه وایي. دلته واک په حقیقت کې یواځې له شاهي کورنۍ سره دی ټول لور پوستونه دهمدوی په واک کې دي.

د ۱۴۳۱، ۱۲، ۲۷ جمعي په ورځ چې کوم خطیب خطبه واوروله نو اوواز یې هم ښه نه و، قرائت یې هم ښه نه، نه داسلامي امت په درد او ستونزو، خبرې، نه کومه، استراتیژي، او نه کوم تصمیم.

د جمعې په یوه بله خطبه کې د فلسطین مجاهدینو ته دعا وشوه، خو دافغانستان او عراق مجاهدین چایا دهم نکړل، په همدې ورځ په طواف کې

یوتن کوچنی کیسه برلاس په لاس و نیول شو، خوډ پر عذریې وکړ د تېښتې
لار یې هم نه وه نو بېرته خوشې شو.

د حرم نور مشهور او خوډ غړي امامان له شریم اوسدیس پرته
ماهر، صریم او دکتور صالح دي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

متواگان

متواگان هغه خلک دي چې دنظم او نسق په راوستلو کې مرسته کوي، خلکو ته لارښيي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوي، لمانځه ته صفونه برابروي د بیروبار مخه نیسي لارې خلاصوي او د شاهد په وینا، دامهال په حرم کې اته زره رسمي متواگان کار کوي، په متواگانو کې ښځې هم شته دي، ښځینه متواگانې په تور حجاب کې او دځینو خو آن سترگې هم په عینکو پټې وي پر لاسونو یې دستکشي او پر پښو جرابې وي.

ډېرې زړورې دي کومه ښځه چې بې نظمي کوي یا ورسره غږ بدل غواړي نو دنوم په اخستلو پرې غږ کوي (یا فاطمه، یا عایشه یا خدیجه یا مریم...) زه لومړی حیران وم چې دامتواگانې څنگه ددوی نومونه اخلي او څنگه یې پیژني ځکه چې ددې ښځو نومونه نه ددوی په جامو لیکل شوي او نه یې بل چپرته لیدل کېږي.

وروسته پوه شوم چې دامتواگانې هسې ددوی دپام را اړولو لپاره دوی ته دیواسلامي نوم په یادولو غږ کوي او دایې خپل نومونه نه دي، یوځل یې هندۍ ښځې نظم ته رابللې خو هغوی په ژبه نه پوهېدې دیوې لستونې یې لندو و په اشاره یې پوهه کړه، ښځې تسبیح تهلیل او ذکر ته رابولي، ځینې متواگان د پیسولپاره خلکو ته په بایسکلونو طواف ورکوي ځینې کوچنیان هم دا کار کوي. دبایسکلونو لپاره په دوهم او دریم پور کې خپل ځایونه ښه شوي دي دکرایي طواف نرخ هم توپیر مومي او ددوه نفرو تر جوړ جاري پورې اړوند دی له یو نیم سل ریاله تر څلورسوه ریالو پورې.

یوه ورځ مې سحر په دوهم پور کې یوتن برېتور بې ږیرې عرب ځوان ولید چې له یو کوچني سره یې په بایسکل کې دطواف داچورې په اړه چنې وهلې، ماویل څه کوم ناروغ یا سپین ږیری به ورسره وي، خو چې په نرخ جوړ شول، گورم چې خپله په بایسکل کې کېناست، حیران شوم ځکه دی ډېر ځوان و او ظاهراً یې هېڅ عیب نه درلود.

دحج په ورځو کې یې زموږ له اخونزاده صاحب څخه څلورسوه ریا له اخیستي وو، مولنا یار محمد زموږ یوسپین ږیری حاجي خپل داسې یو دوست ته چې فرانسوی ږیره یې وه دڅلورسوه ډالرو په مقابل کې سپارلی وو، چې عرفات، مزدلفې، منی ته یې بوځي او طواف هم پرې وکړي، هغه ډېرو ځایونو ته دشرکت په موټرو کې بیولې و وروسته یې ترې پیسې اخیستي وې او له طواف پرته یې پرېښی و.

بنځینه متواگانې هڅه کوي چې بنځې او نارینه سره بېل کړي، بېل یې کېږي او په بېل بېل ځای کې پرې لمونځ وکړي، خو ډاکار ډیروبار په ورځو کې شونې نه وي، خو چې ډیروبار کم شي بیا بنځې تر ډېره حده ځانگړو ځایونو ته بېل کېږي.

په مطاف کې دکعبې ترڅنګ بنځوته دلمانځه اجازه نشته، خو په هر لمانځه کې دمتواگانو او بنځو لاندې وي، متواگان غواړي چې دوی ووځي او دبنځو ځای ته ورشي خو دوی سترگې شخوي او نه وځي او په همدې جنجال کې سلگونه بنځې همدلته په لومړیو صفونو کې له نارینه سره اوږه په اوږه لمونځ کوي خو په مدینه منوره کې بیا داسې نده، هلته دبنځو لپاره څو ځایه ځانگړي ځایونه ټاکل شوي او بنځې مجبورې دي چې هلته ورشي او هملته له بنځو سره لمونځ وکړي. په حرم کې دبنځینه و ځای بنځینه پاکوي

، دتنظيف بنځينه عمليه شين يونيفورم اغوندي اودتنظيف کارتونه يې په سينه څرېدلې وي دبایسکلونولپاره خو ځانگړې ځايونه ټاکل شوي دي خو ځينې حاجيان پر دې ځايونو قناعت نه کوي، يوه شپه يوه بجه (نيمه شپه) طواف ته لارم گورم چې مطاف او دکعبې شاوخوا بايسکلونو نيولې ده، معيوبين، زارې او بنځې ټول راغلي همدلته طواف کوي ددوی دې کار طواف کونکي له ستونزو سره مخ کړي و. هرڅوک تروش و خو ماڅکه نه ملامتول چې دوی هم يوې مينې، يو احساس او يو درد دلته راوستي وو همدا ورته ښه موقع وه، چې کعبه لمس کړي، حجراسود بنکلول خو ورته هسې هم دهما سوری وو.

ملگري

زمورپيو ملگري سيدخان له اصله اريوب ځاځی دی خوهراتی شوی دی، دالله داد رضايي په وينا، ۹۵کلن دی خولا هم دبشپړې روغتيا خاوند دی تراوسه يې ايله څلور غاښونه پرېوتې دي سيدخان په جامه اوژبه له هراتيانوبيل ښکارېده ماته يې دخپل ژوند ډېرې کيسې وکړې، ويې ويل چې درې ودونه يې کړي اودرې واړه له پېغلو سره سيدخان وويل چې کړوسي يې غټ غټ بچيان لري دهغه په وينا، پخوا دموترو سوداگر و اوافغانستان ته دموترو له لومړيو واردوونکيو څخه دی هغه دخپلو خاطرپه ترڅ کې وويل چې کله يې لومړی ځل هرات ته موټر راوست نوپه هرات کې ډرپورنه پيدا کېده، بالاخره له تنگرهار څخه يې راوغوښت. هغه وايي زامن يې سوداگران اوښه شتمن دي. په حج کې له ډېرو سپين رپرو مراسم گډوډ شول خودی له ډېرو وځوانانو هم تکړه و سيدخان اوس له

هراتیانوسره خپښي کړېده، له خبرو یې ښکارېده چې لمسیانویې خپله ژبه له لاسه ورکړېده او ددوه درې میلیونونو پښتنو غوندې په فارسي کې ژوب شوي دي.

زموږ له ډېرو ملگرو سره دهغوی مېرمنې هم وې ملگري مو ډېر دهرات اوبادغیس وو خود کابل، لوگر، ننگرهار او سېدونکي هم پکې وو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

مفتیان او فتواګانې

د ننه په حرم کې یو هندي عالم چې واقعاً متبحر او جید عالم وو هره ورځ دخلکو پوښتنو ته ځوابونه ورکول، هغه ته یوه څوکۍ ایښودل شوې، وه چې پر خلک به ترې راتاو و چې پوښتنې به د حج د مناسکو په اړه وې هغه په اردو، هندي، عربي او انګلیسي ژبو پوهېده، کله کله به یې فارسي ته هم لاس واچاوه.

له ده پرته حرم ته نږدې د شرکت المکة په څلورم پوړ کې دفتوا او استفتالپاره نهه ځایه ټاکل شوي وو، د شپې تر ناوخته به نهه تنه مفتیان ناست وو او له هر مذهب سره سم فتوا به یې ورکوله، فتوا به چې لڼده او قناعت ورکوونکي وه. له دې سره ماته زما د خونې د ملګري اوزمور د کاروان د حج د معلم مولوي احمدي فتوا راپه یاده شوه. کیسه داسې وه چې زمور یو حاجي ملګري د عمرې لپاره احرام کړی و خوڅه کار ورته پیدا شوی و او عمرې ته نشو تللی له مور څخه یې وپوښتل چې ایا احرام بېرته خلاصولی شي؟ مولوي احمدي به له ځواب څخه ځان تېر وپست او کویلی ځواب یې نه ورکاوه، زما زړه تنګ شو (هو) ځواب مې ورکړ، هغه شخص په خوبۍ ووت وروسته احمدي ماته مخ راواړوه ویل یې دا لله ج بنده ولې دې دومره ژر او اسانه ځواب ورکړ ماغوښتل چې مستې پرې راوړم او بیا ځواب ورکړم.

روغتیا

په جروال کې دافغان حاجیانو لپاره ددرملنې ځای ټاکل شوی او دادافغان حاجیانو رسمي درملځی او کتنځی وو او باید ۳۵ زره افغان حاجیانو ته یې روغتیا یې خدمتونه برابر کړي وای، خو هلته دحج دنورو برخو په څېر دبرخه هم ډېره کمزوري وه زه خوالحمد الله تر پایه هلته ورتللو ته اړ نه شوم اونه دومره ناروغ شوم خو چې نور حاجیان به ورغلل ډېر زیات شکایت به یې کاوه، کله به یې ډاکترنه وو، او که ډاکتر به وموندل شو بیا به درمل نه و په پیل کې پکې ارزان بیه درمل موندل کېدل خو په وروستیو ورځو کې به داتشې گولۍ هم نه موندل کېدلې، وزیر صاحب محمد یوسف نیازی ته خو ځله شکایت وشو خو هغه به دا پره دعامې روغتیا پر وزارت وراچوله.

دحج او اوقافو وزارت چې له حاجیانو کومې پیسې اخلي نو ددرملو او ډاکترانو برخه هم په کې وي او وزارت له ځان سره لښکونه بنځینه او نارینه ډاکتران هم بیا یې دي ډاکترانو ته دوړیا حج زمینه هم برابرېږي او معلومه اجوره او سفر خرڅ هم ورکول کېږي خودلته هم دا چانس هر ډاکتر ته نه ورکول کېږي بلکې روابطو پرضوابطو لومړي وي، اخلاص، زړه سوی اهلیت، دنده مقدسه گڼل په کعبه کې هم شعار وي.

ډېر حاجیان له ځان سره ځینې ډېر کارېدونکي درمل وړي، هلته زکام، ځان درد، اوتبه ډېره وي او افغان حاجیان هم دهمدې ناروغیو درمل وړي زما، ماما استاد حبیب الرحمن هم له ځان سره ډېر درمل وړي وو دهغه ځوی حبیب الله ددرملو عمده پلورنځی لري حبیب الله خپل پلارته هغه درمل ورکړي وو چې کمپنیو دسمپل (نمونې) لپاره ورکړي وو بنسکاره ده چې کمپنی دپیرونکیو دجلب لپاره بڼه نمونه جوړوي له همدې درملو ماته هم رارسېدل چې ورسره به هغه دچا خبره ناروغي ټک او پتری شوه.

په سعودي کې درمل ډېر قیمت دي، یو پاکټ پاراستامول په افغانستان کې پنځه افغانۍ دي خو هلته په شپږ ریاله ۷۸ افغانۍ پلورل کېږي البته پاکټ او کیفیت یې ښکاره توپیر درلود، شاهد به ماته ویل چې که دوستان مو حج ته راتلل نو له ځان سره د ځینو لومړنیو ناروغيو د درملو راوړلو ته یې وهڅوئ، ځکه دلته ډاکټر او درمل ډېر گران بیه دي.

هم سر لار او هم سر سر

حاجیان حرص لري چې ډېرې عمرې وکړي، په ځانگړې توگه افغان حاجیان خو ډېرې عمرې کوي، دا اختلافي خبره ده چې په حرم کې دننه شخص ته ډېرې عمرې کول ډېر ثواب دی او که طوافونه، ماهم او ه عمرې وکړي، خو د پنځو عمرو احرامونه مې حرم ته له نږدې پنځو میقاتونو وکړل، حدیبیه، جعرانه، تنعیم، اضاءة اللبنة او ... دهرې عمرې لپاره مو له نوي میقات څخه احرام کاوه.

خوزمور سره ملگرو بیا عمره خپل یواځیني کارباله، داسې افغانان مې هم ولیدل چې دورځې دوه او درې عمرې یې کولې زماملگري عبیدالله، عسل، یارمحمد او نورو پنځلس عمرې کړې وې یوه ورځ یې راته وویل چې نور یې د سرپوستکې له ډېرو خریلو سوځي ځکه چې له هر ځل عمرې وروسته باید د سرو پښته یا وخرییل شي او یا لنډ شي خو دوی به خرییل.

یوه ورځ نیمه شپه د عمرې د احرام لپاره جعرانې ته له ملگرو سره روان وم، له عمارې بهر مو موټر ته انتظار کاوه چې دوه درې نور افغانان هم راسره ملگري شول، هغوی راته وویل چې تاسې له هر ځایه احرام تړئ مور

هم د سره ملگري يو، خیر موږ يو فلاينکوچ ته ورته موټر دوه طرفه درېس کې، له نويو ملگريو شويو افغانانو څخه يوله ماسره مخکې سيټه کې کېناست، ترې مې وغوښتل چې ځان را وپېژني ځان يې عبدالهادي دلنېکرگاه بنار دکارته لگن اوسېدونکی راوپېژانده، عبدالهادي، وويل چې دې په لنېکرگاه کې حمام لري او له حج سره يې مينه يې ساري وه، خو نه ده اونه يې دپلار نوم په قرعه کې راووت. هغه وايي ددې لپاره چې د حج کار يې شوی وي نو کابل او کندهار ته يې څوځله منډه کړې ده، دهغه په وينا، پلار يې وړاندې هم حج کړی خودده لومړی ځل و عبدالهادي وايي چې له ډېرو گرځېدو راگرځېدو وروسته بالاخره يو چاراته وويل چې دنفر په سر پنځه نيم زره ډالر را کړئ د حج او واقفو له وزير يوسف نيازي څخه درته فوق العاده امر اخلم، عبدالهادي وايي چې پنځه نيم زره ډالر ما او پنځه نيم زره ډالر زما ملگري محمد نبي ورکړل او هغه کس دا يوولس زره ډالر په بانک کې پخپل نوم تحويل کړل، عبدالهادي وايي چې دې شخص له ژمنې سره سم ما او محمد نبي ته فوق العاده امر واخست، زموږ پاسپورټونه جوړ او د حج کار مو يقيني شو، دهغه په وينا، له پرواز څخه دوه ورځې وړاندې د حج او واقفو وزارت لخوا ورته وويل شول، چې کوم زورور خپل ملگري او دوستان حج ته لېږي او د پاسپورټونو له منځه يې د ۲۳ او ۳۹ ترمنځه هغه پاسپورټونه چې کارونه يې خلاص وو، ويستلي او سهمونه يې خپل ځان ته اخستي دي، او په دې منځ کې د محمد نبي پاسپورټ هم وېستل شوی دی نوځکه دهغه کار خراب شو.

عبدالهادي زياتوي کله موچې له اړوند شخص څخه بېرته پيسې وغوښتلې نو هغه راته وويل چې ماخو له دې پيسو څخه ډېر رشوت ورکړی او ډېر لگښت مې کړی دی داچې ستاسو پر حق بل څوک ظالم شونوپه دې

کې زماگناه څه ده؟ خوله دې ټولوسره عبدالهادي خوښ وو چې دده دحج کار وشو او الله ج خپل حضورته وغوښت.

هغه وایي چې په افغانستان کې ډېر وځورېده ډېر وکړېده، او ډېر تاوانې شو خودا چې بالاخره دحج کار یې وشو خوښ دی او هغه ټولې ستونزې او تکلیفونه ترې هېر دي.

عبدالهادي له دې څخه هم خبر کړم چې دهلمند دحج او واقفو رئیس دحج ۷۵، سهمونه پته کړي، وو او دولت پرې خبر شو چې له همدې امله یې بندي هم کړ.

دحج په پروسه کې دایوځینئ بې عدالتی نه ده، هر چارواکي تر خپل وس ل خپل موقف څخه ناوړه گټه اخستله په همدې ورځ خبر شوم چې د مشرانو جرگې دهغه وخت مرستیال او اوسني رئیس فضل الهادي مسلمان خپل ۸۰ تنه دوستان او ملگري بې نوبته له ځان سره په یوه الوت کې افغانستان ته راوستل، دده په دې کار ډېر افغانان خفه وو.

له پښتنوسره د تبعیض دردو نه په حرم کې هم اورېدل کېدل، د گڼل عالم په نوم یو تن چې ځان یې اصلاً دکابل د سروبي او اوس د تخار اوسېدونکی راوپېژانده راته وویل چې ته مې په تلو بزیون کې ډېر لیدلی یې، او ډېرې سپینې او حق خبرې کوي، نو مهرباني وکړه په کابل کې ماته هم زمینه برابره کړه چې خپلې ستونزې درسینوله لارې چارواکيوته ورسوم، هغه خپلې ستونزې پیل کړې: (په ۱۳۳۷ هـ ل یا ۱۹۵۲ کاله وړاندې حکومت په تخار کې شاپرې ځمکې راکړې مور په ډېر زحمت او د خولو په تویولو داشاپرې او د بنسټې ابادې کړې حکومت په هغه وخت کې قبالي رانکړې او ویل یې چې که اوس قبالي درکړو نو بېرته تنبستئ.

تاسوته به شل کاله وروسته قبالي درکوو، شل کاله وروسته په ۱۳۵۷ هـ ل کې په افغانستان کې کودتاه وشوه، مور له خلقي رژیم څخه قبالي وانه خستې، پاکستان ته مهاجر شوو، هلته په چارسده کې اوسېدو جهاد مو وکړ، قرباني مو ورکړه، دکمونيستي رژيم له سقوط وروسته چې استادباني په واک خپته واچوله نو زموږ ځمکې او کورونه يې تاجکو او خپلو قوماندانانو ته ورکړې، او مور يې وشړلو.

هغه وايي چې يواځې زما سل جريبه آبي ځمکه يې رانه نيولې، په خپل وطن کې مونه پرېږدي او اوس هم په چارسده کې يو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د مېړه او مېرمنې مینه

د مېړه او مېرمنې ترمنځ مینه طبعي خبره ده الله ج هم، له مېرمنې او مېړه سره مینه دخپل رحمت او وجود نښه بللې ده ځینې افغانان دخپلو مېرمنو سره مینه لري خو ځینې نور یې بیا څاروي او وینځې بولي. خلک وايي چې عربان له ښځو سره ډېره مینه لري خوزه وایم چې ددوی مینه له عاطفي تړون او طبعي محبت څخه ډېر د شهوت د اور د سرولو اړخ لري مینه به هم وي خو د شهوت اړخ یې پیاوړی دی.

افغانان دومره ددود او دستور په لومو کې نښتي دي چې آن له خپلو مېرمنو او مېرونو سره خپله مینه ښکار ولی هم نشي، په ځانگړې ډول که دمور او پلار پر وړاندې ورسره موسکا هم وکړي نو د سپین سترگي، بې حیا او بې شرمه تاپې پرې وهل کېږي خو په نورو ملتونو او هېوادونو کې بیا داسې نده، په حرم کې مې یوه ښځه او خاوند ولیدل چې په یوه قرآن کې یې تلاوت کاوه، یوه په لاس کې نیولې او هغه بل هم په کې تلاوت کاوه، د ذوق دا وحدت، دا وجداني همغږي، دخوښې دومره ورته والی چې په یوه سپاره، یو سورت، یو مخ او یو ځای کې دې تلاوت وشي، یو دې دیو مخ له تلاوت وړاندې فارغ شي او بل ته دې انتظار کوي دمینې انتها نه ده نوڅه؟ کله کله یو بل ته موسکي شي داسې هم نده چې هلته دقران عظیم الشان نسخې نشته ده، په حرم کې دقرانکریم زرگونه نسخې پرېمانه پیدا کېږي خو ددوی ددې کار لامل اروایي توافق او پخپلو کې بې کچه مینه ده.

همدا راز په حرم کې مو یو ځوان اندونیزیایی ولید چې دخپلې ځوانې مېرمن اوږې یې چاپي کولې.

داختر په دریمه ډېر سخت باران وشو یو سعودی لوند خیشت له یوې
بنځې سره روان و یو چاپری غږو کړ چې شیخه په تکلیف شوې لږ ځان هوسا
کړه هغه خپلې مېرمن ته اشاره وکړه او ویې ویل چې دا راسره وي نو د ژوند
هېڅ ستونزه راته ستونزه نه بنسکاري.

د مالیزيا د پلازمینې کولالمپور او سپدونکی شهر او د چې وروسته به یې
په اړه په تفصیل څه ووایو زما ملگری شو ډېر نېک او صمیمي شخص وو
ما ورته وویل چې نن غرمه زما مېلمه شه، خو هغه بخښنه وغوښته و ویل یې
چې له خپلې مېرمنې سره وعده لرم هغه راته په تمه ده له ما پرته ډوډی خوندي
نه ورکوي، ما ورته وویل خیر دی دواړه زما مېلمانه شی، خو هغه وویل چې له
خپلې مېرمنې سره له مشورې وروسته به د هویانه ځواب درکړم.

د حرم پاکي

شاهد وویل چې د حرم کچره بیا په حرم کې پیدا کېدونکې او کارېدونکې
توکي لومړی د ټاکل شویو کسانو لخوا په ستر و پلاستيکي کڅوړو کې
راتولېږي بیا دا کڅوړې په کوچنیو برېښنايي گاډو (کراچيو) کې اچوي ،
دا کراچي چې د کوچنۍ ریکشې په اندازه دي او ډرپورلري کثافت یوبل
ځای کې لویو گاډو ته وړي بیا له هغه ځایه په کوچنیو مازدا موټرو کې دمروه
په استقامت ټاکل شوې ځای ته لېږدول کېږي اوله هغه ځایه بیا په لویو
مازدا موټرو کې دمنی خواته وړل کېږي هلته ورته ځایونه جوړ شوي
او د کیمیاوي موادو په واسطه بې له دې چې وسوځول شي، له منځه وړل
کېږي. داموټر او گاډي په حرم کې په بطریو گرځي شاهد وایي، چې داموټر

جک لرونکي دي آسانه خالي کېږي او آسانه بارېږي شاهد د احم زیاته کړه چې د سعودي حکومت په هر ځای کې پر اور بلولو سخت بندیز لگولی دی، ځکه چې په سعودي کې تېل ډېر دی او د سوخېدنې او اور لگېدلو امکان ډېر دی، د شاهد په وینا د حج په ورځو کې په هر ۲۴ ساعتونو کې شاوخواز موټره کچره یا کارول شوي توکي چې ډېر بې گيلا سونه، بوتلونه او پلاستيکونه دي له حرم څخه وېستل کېږي او د تنظیف چارې ۲۴ ساعته روانې دي، د حرم د تنظیف لپاره ځانگړې اداره ده، ټولې سیمې وېشل شوې، نو کړیوال اشخاص ۲۴ ساعته کار کوي کوم ځای چې لږ هم ناپاک شي سمدستي صافي کېږي د حرم غولۍ او مطاف په یوه ډول ځانگړو برس او جارو لرونکیو ماشینونو چې په ټایرونو گرځي وینځي داماشینونه د اوبو او ځانگړې شامپو ځایونه لري او په اتومات ډول پر ځمکه توپېږي، په مخکې برخه کې ځای پر ځای شوي برسونه غولۍ وینځي او شاته تاري جارو یې صافي کوي او وچوي یې، مطاف هره ورځ اته، نهه بجې وینځي خوهره ورځ پکې بیروبار وي بیا د تنظیف عملیه پکې له ډېره ځایه پلاستيکي پټۍ راتاوه کړي هلته طواف کوونکي نه پرېږدي هغه ځای ژر پاک کړي بیا هغه ځای طواف کوونکیو ته پرېږدي، له بل ځایه پټۍ راتاوه کړي.

هر کال په میلیونو کسان حج ته ځي په حرم کې ډېر بیروبار وي سره له دې چې حکومت د بوتانو، خپلیو او ضروري شیانو د ایښودلو لپاره زرگونه رفونه جوړ کړي دي خوبیا هم ځینې حاجیان خپل شیان بې ځایه ږدي خود تنظیف عملیه چې راشي نو هر څه چې له رف څخه پرته ایښودل شوي وي هغه که هر څومره قېمتي شی وي په کچرې کې یې پورته کوي او بهر یې وړي، د تنظیف عملیې د حرم په هره برخه کې پنځه شپږ ځایه جوړ کړي چې ډېر دکار او قېمتي شیان پکې پراته وي ډېر یې لاسي بکسونه او چترۍ

وي، هرڅوک چې جنس يې نادركه شي بيا يې همدلته لټوي، دلته په هره برخه كې د اجناسو ډېرې (كوټې) وي او هرڅوك پكې خپل جنس لټوي، خود بل جنس كه هرڅومره قېمتي وي، لاس نه وروړي، اونه يې د حرم د تنظيم عمليه ځانته اخلي، ډېر ځله چې د كوم حاجي جنس ورك شي، بيا ورپسې سر نه گرځوي اونه ورپسې گرځي يو حاجي د بل حاجي له بېك او سامان سره كار نلري، په مطاف كې چې څوك څه ومومي نو پورته يې نيسي تر هغې چې خاوند يې پيداشي كه خاوند يې پيدانشي نو بيا يې د حطيم پر ديوال رډي له هغه ځايه يې مربوط كسان وړي.

ماڅو ځله شيان راپورته كړل بيا به مې د حطيم پر ديوال كېښودل يو ځل مې ډېر لوكس او قېمتي گلدوزي څادر راپورته كړ ډېر مې پورته ونيوه خو خاوند يې پيدانشوپه همدې كې له كلك ټپل او بيرو بار سره مخ شوم دومره ټپل چې هېڅ پوه شوی نه يم چې دا څادر له ماڅنگه ولوېد؟ دمكې ځينې كوڅې د كابل په څېر ناپا كه اوله كشافاتو ډكې دي چې بوی يې لارويان په تكليفوي. په حرم كې د قېمتي شيانو د ساتنې لپاره په هره خوا كې ځانگړي ځايونه جوړ شوي دي، په هره څونه كې سلگونه رف ته ورته كوچني صندوقونه دي چې څوك خپل جنس وروسپاري نو په يوه خانه كې يې بند كړي، د رف كيلي (چابې) له مسوولينو سره وي، اوده ته يې په كاغذ ليكل شوی نمبر ورکړي، كله چې بېرته خپل جنس غواړي نو هماغه نمبر ورکړي او خپل جنس تر لاسه كړي.

ديسو، مبايل، پاسپورت او سروروپه څېر قېمتي شيانو دموندني لپاره د ابوجهل د كور تر څنگ دور كې دفتر دی خلک چې داشيان ومومي نو هلته يې وروړي او دچاچې څه شی ورك شي نو هملته مراجعه كوي

دمسجد دننه یې خوځایه په خوژبولیکلي چې مهرباني وکړئ خپل بوتان په
پلاستیک کې تاو او په خپل مخ کې یې کېږدئ.

www.melitahrik.com
0777 400 116

بېلابېلې لیدني

د حج بنسټيزه فلسفه په نړيواله کچه د مسلمانانو خپلمنځي پېژندگلوي ده، حج د اسلامي امت نړيواله کنگره گڼل کېږي، د حج يوه موخه داده چې دنړۍ د گوت گوت مسلمانان يوبل وپېژني، له ستونزو يې خبر شي ديوه بل له عنعناتو، دود او دستور سره بلد شي ماهم هڅه کوله چې کم ترکمه يوځل خو ديو هېواد اوسېدونکی راپيدا او ورسره دزړه خواله وکړم، له ډېرو سره کېناستم، له ډېرو سره مې دزړه خواله وکړه له ډېرو سره مې دردونه شريک شول، ډېر تکړه تکړه او با احساسه ځوانان او مېرمنې مې وليدې، دصفا او مروه ترمنځ د مراکشې، المغربې، تونسې، پاکستاني او بنگله دېشي مېرمنو سره زمان تفصيلي خبرې مو وړاندې ولوستلې له سوډاني نفيسي او نهال او دهغوی له ملگرو سره زموږ دهر اړخيز بحث څو ټکي موهم درته واورول، له ماسره دنړۍ له مسلمانانو سره د اړيکوپه جوړولو کې شپږزمان هم ډېره مرسته کوله، د شپږزمان دادوهم ځل حج و خوياهم دخپلې خونې له ملگرو سره يوځای نه گرځېده، که تر حرم شريف به ورسره يوځای راهم غی دلته به ترې بېل شو، هغه دباب عمري او باب فهد ترمنځ دحرم په دوهم پور کې ځانته ځای ټاکلی و ډېر وخت به همدلته يو اڅې ناست وو، يابه يې تلاوت کاوه يابه يې دنړۍ دکوم هېواد له حاجي سره په اشارو خبرې کولې، هغه به راته ويل چې فارسي له خپلې نيمگړې اردو سره يوځای کوم او مخاطب پوهوم.

د کولالمپور اوسېدونکي شهراو دبن ابراهيم په حرم کې دنسځوله بې حيايي او بې باکۍ، له بې ځايه لارو توکو لوسر ټکاوه، همداراز بې ځايه دنارينه او بنسټينه وو پر خوب، بې نظمۍ او له احرام سره پر خوب چې کله

کله انسان بې ستره شي، د زمزم پر اسراف او بې ځايه کارولو، د گيلاسونو پرضايع کولو ډېر خفه وو، هغه افسوس کاوه چې ځينې خلک وخت او پيسې لگوي خو اعظمي گټه ترې نه اخلي.

شهر او د لنډه کې ډېره درلوده، سپينه خولۍ، سپين سان پرتوگ، نخودي کميس يې په تن وو، دهند د حيدرآباد د ايالت د فروت او سېدونکي څلو بڼت کلن محمد فصيح الدين د محمد رفيع الدين زوی سره مو هم بڼهار وکړ.

هغه راته وويل چې په هند کې څلور سوه ميليونه مسلمانان دي خو حکومت ورسره تبعيض نه کوي هغه له مسلمانانو سره دهند د حکومت پر چلند راضي و، هغه داهم وويل چې دهند د نفوس څلو بڼت سلنه مسلمانان دي خو حکومت د اشمېره پټوي او ياځې په ۲۵ سلنه قانع کېږي.

محمد فصيح الدين، افغان ولسمشر د امريکا سړي او په افغانستان کې د امريکايانو پر ضد جهاد حق بولي هغه وويل چې په هرو سلو حاجيانو يو بسونوکی لرو، د ډاکر نايک په اړه زما د يوې پوښتنې په اړه يې وويل چې دی نايک نه پېژني او بڼايي د پاکستان او سېدونکي وي. د ايوآځې فصيح الدين نه وو چې د اسلامي نړۍ مشهور او نوموتی عالم او داعي، نابغه ډاکتر ډاکر نايک يې نه پېژنده، بلکې ما په ډهلي او ممبېي کې له څو نورو هندي مسلمانانو سره هم ياد کړ خو په هغوی کې هم ځينو نه پېژنده.

د پاکستان د پنجاب ايالت د چکوال ولسوالۍ د تله کنگ او سېدونکي نواب خان د غلام غوث زوی هم د حرم په خادمانو کې و له هغه سره مې هم د چکوال د وضعيت په اړه خبرې وکړې، ورته مې وويل چې شل کاله وړاندې له کراچۍ څخه د چکوال او تله کنگ پر لار سوات ته تللی يم.

هغه راته وویل چې د سعودي حکومت هر وخت پاکستان ته ویزی ورکوي چې خلک د حرم د خدمت لپاره راولېږي دا ویزی وریاوي خو ایجنټان (استازي یا نماینده گان) یې پلوري، هغه وویل چې دا ویزه څلور میاشتې وخت لري او تېر کال په ۵۵۰۰ او سړ کال په ۲۵۰۰ کلدارو پلورل کېدله نواب وايي ما هم همدا ویزه واخستله او حرم ته راغلم ددې تړون له مخې به دوی څلور میاشتې د حرم خدمت کوي نو د دوی ټول لگښت لکه د الوتکې د دواړو خواوو ټکټ خوراک، څښاک، ځای او هر څه د سعودي په حکومت دي او هره میاشت ۵۰۰ ریاله د جیب خرڅ هم ورکوي دی وایي چې د دوی گټه داده چې نور په درې لکه او دوی په ۲۰۰۰ کلدارو حج کوي او د حرم خدمت خود ځان لپاره بېل ویاړ او نېکمرغي بولي. دده په وینا دده وخت د ۲۰۱۰ د دسمبر په نهمه پای ته رسېږي، نواب خان په خپل وطن کې ډېر پوري کوي.

نواب خان د اهم وویل چې دلته د حرم د خدمت د کمېټې مشر سعودي دی او نور ټول کار کوونکي یا پاکستانیان یا هندیان او یا بنگالیان دي، خو او یا سلنه یې پاکستانیان دي هغه وویل د زمزمود ترموزونو کار تر نورو دروند دی یواځې پاکستانیان دا کار کولی شي، نواب زیاته کړه چې د حرم کار درې شفته دی، او په هر شفت کې کم تر کمه دوه زره تنه خدمت کوي د نواب دوی دا کار له باب العمره څخه تر باب الفهد پورې د زمزمود ترموزونو څارنه یا تاش ترموزونه وړل او ډک راوړل دي.

د دوی او دمطاف ترمنځ یوه بله برنډه هم ده خو په دې برنډه کې د زمزم لپاره ترموزونه، نه بلکې هلته نلونه دي دده په وینا، له یوې دروازې تریلې د ترموزونو په برنډه کې ۱۴ تنه او دنلونو په برنډه کې ۵ تنه توظیف دي کله چې په حرم کې د ماسخوتن لمونځ په جماعت اداسي، نو ډېر خلک

خپلو خونوته ځي او پرسرکونو ډېر بیروبار وي په کوم اوږد پله چې موږ تللو ډېر پراخ او دوه سرکه وو او د ترافیکو پرمخ به هم تړلی وو خو بیا هم د ازدحام له کبله تگ پرې دمېرې پرېسو و یو ځل دلته له یوې داسې ځوانې تورپوستې سره مخ شوم چې الله ج د بدرنگۍ بشپړه نمونه پیدا کړې وه، ما ویل راځه دنړۍ د بدرنگې په توگه یې یو انځور واخلم بله موخه مې دخپل دیو ترورزي ځورونه وه.

دهغه مېرمن هم لږه توره ده ما ویل راځه که ددې انجلۍ عکس (انځور) دې واخست، هغه ته به وایې چې په مکه کې مې ستا ځینه ولیده، او دایې عکس دی، خیر کېمره مې راواخسته، له حد څخه ډېر بیروبار و وېرېدلې چې که ددې انجلۍ عکس واخلم بنایې دا او یایې بل څوک بده و مني، په غم به ککړ شم، خیر جرئت مې وکړ په عربي مې ترې اجازه وغوښته په خدا شوه ما هم ددې داموسکا ددې پر خوښه تعبیر کړ څو انځورونه مې ترې واخستل.

په بله شپه په همداسې بیروبار کې ورو- ورو روان یو چې پر یوې لور کې او چاغې بنځې مې سترگې ولگېدې بنځه دومره لوړه او دومره چاغه وه چې خپله خپل مثال کېدلی شو او بس. ځان مې ورنږدې کړ، ځوانه خو تور پوستې وه، په بڅبنې سره باید ووايم، تپونه یې دومره غټ وو چې په اوږو پورې یې تړلي وو، په ډېرې حیرانتیا مې ورکتل هغه هم زما په حیرانتیا او هغې ته په څیرکتلو پوهه شوه بنایې پاکستانی او یا هندی به ورته ښکاره شوی يم په ډېر خاص انداز، د طنز په لهجه او فلمي ډایلاگ یې د کرس کرس خدا په ملتیا راته وویل (کیا هوا) له دې وېرې چې دنورو پام راته راوانه وړي ژر مې سترگې واړولې خو دې بیا هم په هماغه انداز وویل (کیا هوا)؟.

د کینیا د پلازمینې کوناکری له اوسېدونکي ۲۰ کلن محمد یو و صالحو جالیوسره موهم خبرې وکړې، هغه راته وویل چې د افغانستان جهاد په تلوېزیون کې وینو او بریاته یې دعا کوو.

د ختیځې افریقا د اړوند هېواد تانزانیا له یوه اوسېدونکي سره موهم بندار وکړ شپږ زمان ترې دهاغه کوچني نابغه چې د ۱۹۹۳ او ۱۹۹۵ کلونو په منځ کې یې شهرت و موند پوښتنه وکړه خو اوس ترې خبر نه وو.

د حج په ټول موسم کې مې د نایجر له یوه اوسېدونکي اسماعیل سره ژوره او دزړه له درده ډکه خواله وکړه،

خه چې ماغو بنستل پرې واوښتم اسماعیل وینس، هڅانده، صابر نشیط پر خپل ولس او اسلامي نړۍ درد پدلی ځوان وو، هغه د سوداګرۍ له پوهنځي څخه فارغ او کوچنی سوداګر وو.

یوه ورځ مې د مازيګر له لمانځه وروسته دوه طوافه وکړل له طوافونو وروسته شپږ زمان خپل دریاخت ځای ته بوتلم، هغه ځای چې دده عزلتګاه او دراز، نیاز تفکر او تدبیر ځای وو، هماغه دده دناستې همپشنی ځای.

په همدې وخت کې یو تور پوستی ځوان راغی زموږ ترڅنګ کېناست، له سلام وروسته مې ورسره دخبرو تنسته پرانسته، ډېره ښه انگلیسي او څه ناڅه عربي یې زده وه، خپل نوم یې اسمعیل او د نایجرا اوسېدونکی راوپېژنده.

هغه راته وویل چې ځینې خلک د نایجر او نایجریا توپیر نه کوي موږ د نایجر یو چې ۹۹ سلنه خلک یې مسلمانان دي او د افریقا په لوېدیځ کې پروت دی د نایجر خلک غریب خو پر اسلام کلک ولاړ دي

خودنایجریادنفوس یواځې نیم وگړي مسلمانان دي، هغه زیاته کړه: (مور) ډېر نېستم خلک یو چې حج ته راځو اړیو چې اوه کاله ورته سپماو کړو، زمورډلوړ عاید دمیاشتي درې سوه ډالر دی چې ۲۵۰ دکور دلگښت لپاره کاروو او ۵۰ ډالره بچت کوو، کله چې حج ته راځو نو دولت ته څلورزره ډالر تحویلوو، مور پنځلس میلیونه نفوس یو دحج سهمیه مو یونیم زر تنه ده خوزمورډ په هېواد کې له یونیم زرتنوسره دحج وس نه وو همدا لامل دی چې سر کال دولس نیم سوه تنه راغلي یو، امریکا او اروپا راسره دخپلو موخولپاره مرسته کوي خو اسلامي نړۍ په ځانگړې ډول سعودي، مصر، لیبیا، او ایران راباندې خپلې دروازې تړي او مزدوری ته مو هم نه پرېږدي، زمورډیوهېوادوال په قانوني توگه له پاسپورت اوویزې سره لیبیا ته مزدوری ته تللی و خودقذافي عسکرو ونيوه ویې واهه اوچې وږی شو نو خپل پاسپورت یې پرې وخور، اوس مور خپلو پنځه نوي سلنه کوچنیانو ته خپلې مدرسې نلرو، هره ورځ مو دین کمزوری کېږي، کفار راځي کار کوي او شتمن سعودي او مصر موندلاره کوي، عرب، شیخان باید مورته ددین دزده کړو زمینه برابره کړي، مدرسې او دارالحفاظونه جوړ کړي، حافظانو او ددین طالبانو ته مکافات ورکړي ددین زده کړو ته یې وهڅوي پرمور کې دین مري، د عربو شیخان دوه زره ډالر دحفظ دیوې حلقي لپاره نه راکوي، خو د سعودي شاه دوه کاله وړاندې مایکل جکسن ته دیوې نڅا لپاره څو میلیونه ډالر ورکړل، زما پلار دیني عالم دی خو زما قران کریم ندی زده آن ناظره یې هم تلاوت کولی نشم، که مسلمانان په رښتیا هم ورونه وي او داسلام او ورونو گټه او دفاع فرض وي نو په نایجر کې خو اسلام دنړېدلي کمر پر سر دی، ولې یې دفتوپه پیسو په خرمستی.

کې ډوب عربان نه گټي؟ که دوی خپل نیم زکوٰه هم مورته راکړي زموږ اقتصاد رغېږي، او د مسیحي نړۍ له احتیاجه خلاصېږو.

اسماعیل اسامه ته هم د شک په سترگه گوري وايي: (اسامه دسي آی ای ایجینټ دی، د سپتمبر دیوولسمې پېښې د امریکا په خونبه وې، واک ته د بوش په رسولو کې اسامه لاس درلود، اسامه ځکه د سپتمبر دیوولسمې د پېښو پرته ومنله چې امریکا دلته راشي، طالبانو اسلامي حکومت جوړ کړي و په افغانستان کې سوله وه، روسان مات وو خو اسامه د هرڅه گډوډ کړل، او د امریکا پښه یې دلته راکش کړله چې اوس هره ورځ افغانان وژني) اسماعیل خپل ایمیل ادرس هم راکړ او ویې غوښتل چې له یوبل سره دوامداره اړیکې وساتو.

د پاکستان د پښتنو نخوا ایالت د مردان دولسوالی د هوتي اوسېدونکی حاجي خان زرین راته وویل چې حکومت ترې ۲۴۰۵۰۰ کلداری اخستې دي خو په همدې پیسو کې درې وخته ډوډۍ هم ورکوي عماره یې هم حرم ته ډېره نږدې د مکې معظمې له کتابتون یا حرم ته نږدې د رسول الله ص د زېږېدوله ځای سره ده، قدر او عزت یې ډېر دی. افغان حکومت هم له حاجیانو له دې ډېرې پیسې اخستې دي، خونه ډوډۍ ورکوي، نه مناسب ځای نه کافي اوبه.

یوه ورځ سحر د تهجد و په وخت کې حرم ته لارم له ماڅخه په مخکې صف کې یوه اندونیزیایی په لمانځه ولاړه و، سجده یې دوامه اوږده کړله چې ما ورسره اته رکعت تهجد وکړل، ترڅنګ یې یوځوان ناست و، بیا پاڅېده خو رکعت له مونځ یې وکړ.

له لمانځه وروسته یې له سر څخه حجاب اخواکړ، وپنسته یې چې لږ بنکار بدل هم په سره توتته کې تاوکړل، لمونځ یې په ډېره مینه، خشوع او خضوع وکړ، خوب ورته، پریڅ زمزم یې څوځله مخ او څنگلې ووینځلې، بڼې ډېرې یې وڅښلې زه هم تېرې وم زمزم ته راغلم راسره مخ شوه، ورته مې نه کتل خوزره مې فتوا راکړه چې ددې دیندارې مخ ته کتل ثواب دی، بنکلی تک سپین نوراني مخ یې و، دنورو اندونیزیا یانو برعکس دمناسب اندام اولورې ونې درلودونکې وه، زما ټول پام همدې بڼې ته و، لمونځ او عبادت هغې کاوه خو خوند یې ماته راکاوه.

یومانام راسره دچین دگانزو ایالت اوسېدونکې عبدالاحمد دقریان نیازی زوی په اشارو ډېرې خبرې وکړې، هغه خپل عمر ۵۸ کاله وښود، په عربي، اردو، پښتو او فارسي هغه نه پوهېده، او په چينايي ژبه زه نه پوهېدم.

عبدالاحمد، په انگلیسي هم پوره نه پوهېده خو زما دیوې پوښتنې په ځواب کې یې زما د یادښت په کتابچه کې پخپل لاس ولیکل، چې (۱۰۰،۰۰۰۰۰ muslims in china) یعنې، په چین کې لس میلیونه مسلمانان شته دي.

له چينايي عبدالاحمد سره خبرو خوند راکړ، هغه چينايی و خونوم یې چينايانوته ورته نه و سم زموږ په څېر افغاني او اسلامي نوم و. غوښتل مې چې دنیازی دپسوند لامل ترې وپوښتم خو په ژبه نه پوهېده له ده سره په خبرو کې هره شېبه راته خپل ماما حاجي امرالله سترگوته ودرېده، ماویل کاشکې دلته وای چې زما خبرې یې هغه او دهغه خبرې یې ماته ژباړلې وای، حاجي امرالله په چین کې له یوې انجنیرې سره وپېژندل، پېژندنه ژوره شوه په دوه طرفه مینه واوښته، چينايی دده په هڅو مسلمان شو، وینسه

او دینداره مسلمانان، باحجابو او تر مور متدینه مسلمانان. دگډ ژوند شمره یې دوه زامن دي چې پریو یې، د جلیل القدره او غسیل، الملایک صحابي حضرت حنظلہ او پرېل یې د الله ج دتورې (سیف الله خالد بن ولید) نوم ایښی دی، او رېدلي مودې چې چینایي سخته ژبه ده خو حاجي امرالله په سپینه رېره دومره ژر یاده کړه، چې سړی ورته حیران شي، له ما ډېر مشر دی، خو کله کله ورسره ټوکې کوم چې مینې پرفرهاده غر سوری کړ پرتا خوبه یې خود ژر ژر چینایي ژبه زده کوله.

د ترکیې دقونېې ۳۵کلن او سپدونکی علي خیری چلک بل ځوان وو چې ډېرې خبرې مو ورسره وکړې، چلک ډېر ذهین په سیاست پوه او داسلامي نړۍ په درد دردمند ځوان و د مولنا بلخي څو بیتونه یې راته واورول، هغه راته وویل چې په نړۍ کې ۱۵۶اسلامي هېوادونه دي خو مشران یې د پردیو گوداگیان او بې اتفاقه دي هغه وویل که اسلامي هېوادونه پراسرائیلو لارې هم توکړي نو اسرائیل به ډوب کړي هغه وایي یواځینی سړی چې داسرائیلو لومړي وزیر شیرون ته یې په اروپاکې مخامخ شیطان وویل هغه طیب اردوغان و.

چلک وویل چې څو ځله دلوېدیخ اقتصاد ولوېد خو کوېټ، دویې، سعودي او مصر لوړ کړ، هغه داسلامي هېوادونو د چارواکیو په بې اتفاقی ډېر وژړل، او دهغوی عیاشي یې د مسلمانانو د بربادۍ لامل وباله.

ده هم اسامه د امریکا سړی وباله، ویې ویل چې هغه امریکا ته زمینه برابروي چې اسلامي هېوادونه ونیسي، او ویې ځپي، ماداسامه ننگه وکړه، ورته مې وویل چې امریکا خو سعودي، عراق، کوېټ، یمن، او نورو

اسلامي هېوادونو ته تر اسامه وړاندې راغلي وه. هغه حکمتیار، رینستونی او زړور مجاهد باله.

ماورته وویل چې مصطفی کمال، اتاترک خوهم سیکولر او د پردیو ګوډاګی و، زما خبرې ډېره تائید نکره، خو په زغره ده یې رد هم نکره.

له یوبل ۵۰ کلن ترکی سره مې چې د استانبول اوسېدونکی و او په خپله شین رنگه بنین او تور رنگه دریشي کې ډېرښه ښکارېده، د عزیز نسین په اړه خبرې وکړې، خو یوبل مو سم پوهولی نشو.

عزیز نسین نه یواځې د ترکیې، بلکې په نړیواله کچه طنز لیکونکی و، دهغه د سیاسي طنزونو یوه نامتو ټولګه خرمې (ډید دانکي) مې چې ډاکټر فرید بزګر ژباړلې وه ۱۵ کاله وړاندې لوستې ده اوس یې هم لولم او چې هرځل یې لولم نوخوند راګوي. عبدالاحمد او چلک دواړو خپل ایمیلونه راګرل، او په راتلونکې کې یې د اړیکې په ساتلو ټینګار وکړ.

ما ښام یو ښکله دیشي انجنیر سره مخ شوم، هغه راته وویل چې دده معاش دېرش زره او د مېرمنې یې پنځوس زره ترکي tk دی ځکه چې د مېرمن زده کړې یې له ده لوړې دي، دوی د حج لپاره ۲۲۸۰۰۰ tk چې ۳۲۷۵ ډالر کېږي حکومت ته ورکړي دي او د درې وخته ډوډۍ په شمول لګښت یې پر حکومت دی.

د حاجیانو ځینې بې نظمۍ

په کوم ځای چې دنړۍ له ګوټ ګوټ څخه شاوخوا ۲ میلیونه تنه چې هم لوستي او هم نالوستي هم مذهب او هم غیر مذهب، هم ښار میشتي او متمدن او هم غیر متمدنه، د بېلابېلو کلتورونو، دودونو او دستورونو

خاوندان راځي نو هرو مروه ده چې بې نظمۍ جنګ او جګړې به وي خو الحمدلله مکه د امن ښار دی، دسولې مینې او محبت ښار دلته هېڅکله هم ما له یوځل پرته چې د حراپه غره کې دوه تنه لاس او ګرېوان وو. آن سوک، خپېره هم نده لېدلې، گیلې او ناندرې وې، په ځانګړې توګه په مطاف او د حجر اسود د ښکلو په سیالۍ کې تېل ماتېل. کله کله چیغې او فریاد هم وي خو وهل، ټکول، ښکنځل دیوبل توهین نشته دی.

دلته د بېلابېلو مذاهبو خاوندان او اتباع راځي، په یو مذهب کې یو کار روا او د بل په مذهب کې نا روا وې خو یو بل زغمي او د کفر تپاېې پرې نه لګوي، کله کله داسې یو کار هم ولیدل شي چې په یو مذهب کې هم روانه وي، شاهدراته وویل چې ځینې پښتانه او عام افغانان، په طواف کې هم نسوار اچوي او بیایې آن په مطاف کې دکعبې تر څنګ غورځوي، هغه پر دې کار ډېر خفه او دیوپښتون په توګه شرمنده وو، یو ماښام یو ښکله دېشي، سره له دې چې اوبه او وخت پرېمانه و او ناروغ هم نه ښکارېده، په صف کې تیمم وکړ. ماورته په اردو وویل چې وروره لمونځ دې نه کېږي ورشه اودس وکړه هغه په بنگالي ژبه څه وویل خوزه پرې پوه نشوم، هغه سپین ږیری او لنگ یې تړلی و.

په مطاف کې په لومړۍ صف کې، په ځانګړې ډول د ملتزم او باب الکعبې لورته ځای نیول ډېر سخت کار دی، ډېرو خلکو ته له ډېر زحمت او تېل ماتېل وروسته هم دا ویاړ نه ورپه برخه کېږي، کله چې صفونه تړل کېږي نو خلک له یو بل سره لاسونه ورکوي، او پنځې خوپرېره ددې لپاره چې د تېل په وړاندې مقاومت وکړي او څوک یې ځای ونه نیسي له یو بل سر څنګلې په ځنځیري شکل تړي، یوه ورځ یوه پښتون سپین ږیری چې ژبه او جامه یې د کندهار وه راغی له خلکو یې وغوښتل چې خپل لاسونه لږ خلاص

کړي او ده ته لار ورکړي چې بهر لار شي کله چې هغوی څنگلې خلاصې کړې سپین ږیری صف ته ننوت نو ددې پرځای چې بهر لار شي نېغ په صف کې دهغه چا پرځای ودرېد چې ده ته یې لار ورکړې وه، هغه بېچاره چې ولیدل خوارۍ یې اوبو وپورې، او په نورو صفونو کې هم بنایي څوک ځای ورنکړي نو جنجال یې پیل کړ، غالمغال شو پوليسان چې په حقیقت خبر شول نو دی یې له صف څخه ووست، بېچاره اخوادې خواکتل خو د پوليسانو زړه پرې ودرېدې، سپین ږیری و رابې ووست او په لومړي صف کې یې ښه ځای کې ودراره.

سبامانام زه بیا هملته وم گورم چې دې سپین ږیری بیا هماغه چل وکړ، خوداخل پوليسانو هم وپېژنده یابه بنایي ده داکار ډېر کړی و نو پوليسانو له صف څخه ووست او بل چېرې یې هم ځای ورنکړ، یو ځل په حرم کې پر تشنابونو بیروبار وو، مورې نوبت ته ولاړ وو په همدې کې یو تور پوستی ځوان چې لایې نوبت ته ډېر وخت پاتې و دگڼو خلکو په مخ کې په سالون کې پر توغابن خلاص کړ، پرتوگ یې خلاص په لاسونو کې ونيوه او نوبت ته منتظر وو، یوبل تور پوستی په جماعت کې له ما وړاندې په صف کې ولاړ و یو ناڅاپه یې دلمانځه په جریان کې مخکې منډه کړه لږ وروسته بېرته راغی او په خپل ځای کې درېد.

یوبل مانام له خونې څخه حرم ته روان یم، حرم ته نږدې له پله سره یو تور پوستی په داسې حال کې چې په سرک سلگونه خلک روان دي دسرک پرغاړه پرتوگ ښکته کړ او استنجا یې پیل کړه، عورت یې ټول ښکاره شوکله چې له استنجا او اوداسه څخه فارغ شو نو ورغلم په ډېره نرمه لهجه مې پوه کړ، ژمنه یې وکړه چې بیا به داسې نه کوي، مولوي احمدی وویل

چې ما ولیدل یو تور پوستي دملک فهد ددروازې دننه په داسې حال کې چې ډېرو خلکو ورته کتل په زمزمو استنجا وکړه.

یوې ښځې په حرم کې خپل ورنونه لوخ کړي وو، یوې مراهقې انجلۍ سرلوڅی طواف کاوه، یوې بلې ښځې غوښتل چې حجر اسود ښکل کړي خو په تپل کې داسې راگیره شوه چې څادر یې له سرنه ولوېد، چيغې او فریاد یې پیل کړ، په چيغو چيغو ژړایې پیل کړه، نږدې وو چې تر پښولاندې شي.

یوځل دجمعي په ورځ چې لا زوال هم نه وو شوی له غرمې مخکې لس باندي یوولس بجې په جروال کې اذانونه واورېدل شو.

د ۱۴۳۱ هـ ل د ذوالحجې په شلمه مازيگر حجر اسود ته ورنږدې شوم خو په همدې وخت کې یوه انجلۍ هم رانږدې شوه اوس نو زه او هغه تر ټولو وړاندې وو او مقابلې زما او دهغې وه خو زه پرې زورور شوم، کله چې ما حجر اسود ښکلاوه نو تپل هغه لېرې بېولې وه، کله چې له حجر اسوده را وگرځېدم نو جنګ یې راسره پیل کړ او خپله غوسه یې راباندې سره کړه، یوې بلې هم په حجر اسود پسې دلېونۍ غوندې حملې کولې پولیسو منع کوله خو نه منع کېده، یوتن سپین زيری د سحر په لمانځه کې بې اوداسه شو، داوسپنې په جالۍ یې تیمم وکړ خو نه یې لستونې بد وهل او نه یې لاس پر مخ سم راکش کړ، دستي بېرته په لمانځه ودرېد.

په حرم کې له چاسره د ارايشي او جنسي غرايزو فکر نه وي خو بيا هم، کله کله پدې اړه بې نظمۍ لیدل کېږي یوه ورځ مې حرم ته نږدې یوه تور پوستې ولیده چې ډېر غلیظ ارایش یې کړی وو په لاندې شونډه یې گلابي او په پاس شونډه یې سور لب شرین وهلی و په سترگو یې هم ډېره خواري کړې

د ځینو تور پوستو لاسونه، څنگلې آن تر اوږو بڼکاري د ځینو لستونې دومره لنډوي چې آن تخرگونه یې بڼکاري سعودیانې له کوره بهر ډېره درنه جامه او حجاب کاري، بڼځینه متواگانې خو آن په سترگو عینکې، پریښو جرابې او پر لاسونو دستکشې اچوي خو شاهد راته وویل چې سعودیان په کور دننه ډېره لنډه، نرمه، نازکه او نښتې جامه کاروي، د ځینو فېشن او جامې ته آن اروپایانې هم نه رسېږي خو موږ له ډاډول جامو سره څوک ونه لیدل. شاهد وايي چې عربان ډېر کبر جن دي هغوی داسې انگېري چې حج ته دنړۍ له گوت گوت څخه خلک راځي په دوی کې په ساري او نورو ناروغيو اخته خلک هم وي نو له همدې وېرې د حج په موسم کې بهرنه راځي چې په ناروغيو اخته نشي.

هغه تور پوستې چې پرسر کونو دوکانداري کوي خپل حجاب او عورت ته ډېر پام نه کوي ځینې بڼځې د عمومي سرک پرسر خپلو کوچنیانو ته تیونه راوباسي او سم نیم یې بڼکاري.

ځینې بڼځې له خپلو کوچنیانو سره مطاف ته د طواف لپاره ورځي چې په تېل کې خپله هم بې ستره شي او کوچنی یې هم په تکلیف شي او ژاري.

د حرم په سالون کې بڼځو ته له نارینه وو سره اوږه په اوږه د لمانځه اجازه نشته او متواگانې بڼځې له نارینه وو بېلوي خو بیا هم په هر لمانځه کې لسگونه بڼځې له مطاف څخه بهر او یا یواړخ ته له تللو انکار کوي اوله نارینه وو سره اوږه په اوږه لمونځ کوي.

د حج په مراسمو کې ډېر منظم، د سپلین او حجاب لرونکي خلک د فلسطین، ترکیې او ایران دي او ډېر بې نظمه بې حجابو او بې بندوباره تور پوستي دي.

ځینې تور پوستي ځوانان او ځوانانې لوړ قدي، قوي او چاغ دي په طواف کې د هېچا پروا هم نه کوي.

ډېر خلک داسې هم شته چې په لمانځه کې ورته په صف ځای پیدانسي، جماعت ودرېږي او دی بیا اخوا دېخوا دلمونځ کوونکیو په منځ کې گرځي او په مطاف کې هم له جماعت څخه بې برخې شي دوی نه پوهېږي چې دبیروبار په وخت کې آن دبل چاپر ملا هم سجده روا ده، دکعبې ترڅنګ په مطاف کې چې کله جماعت ودرېږي نو متواګان لومړی، دوهم، دریم او څلورم صف او دامام ځای نښه پاک کړي، په همدې صفونو کې عطر او کاغذي دستمال هم وېشي چې فضا ورته ایزه او پاکه شي.

بنځینه دوکاندارانې او سوالګر

سره له دې چې د سعودي او د ډېرو عربي هېوادونو اقتصاد ښه دی خو بیا هم نېستمن په کې ډېر دي ، سعودي ان الله ج په سخت ازموښت کې نیولي دي، د حضرت ابراهیم ع په وینا ، هغه بې اوبو او بې وښو دښته یې چې مرغۍ او ماران پکې جل وهي ورته په ثاني جنت بدله کړې ده ، دځمکې لاندې یې پرېمانه تور زړ (نفث) پیدا کړي او دځمکې له پاسه یې ورته تر الماسو ، یاقوتو او زمردو ګران بیه حرمین ورکړي دي ، پوه نه یم چې دا خبره به څومره رښتیا وي خو د دینار خپل په وینا چې له یوې راديو څخه یې اورېدلي سعودي هر کال د حج په پروسه او د عمر و له لارې دېرش میلیارده ډالر ګټې ، د تیلو څو دومره ارزاني ده چې څو ځله مې له موټر چلونکیو او اورېدل چې په یو ریال درې لیتره ورکوي ، یو افغان ملګري مې چې هملته کاروبار کوي راته وویل ، کله کله موږ داوبو پر هغه بوتل چې دوه ریاله بیه لري له تېل پلورونکیو څلور یا پنځه لیتره تیل اخلو .

د نړۍ د میلیونرانو ډېر شمېر هم په عربي نړۍ ، په ځانګړې توګه په خلیج هېوادونو کې دی . یو ځل په هند کې یو عرب راسره په یو هوټل کې برابر شو ، د هوټل شاګرد ته یې د سګریتو راغوښتلو لپاره د هندي کلدارو زرګون چې هغه مهال ترې یوزر او پنځوس افغانۍ جوړېدې ورکړ ، د هوټل مستخدم ورته د پنځوسو روپیو سګرېټ او ۹۵۰ کلدارې ونيوې ، عرب سګرېټ واخستل او په ډېر متکبرانانه لهجه یې ۹۵۰ روپۍ وروغوړځولې ورته یې وویل چې ته خو زما توهین کوي ، زه درته دومره وږې ښکاره شوم چې د مستخدم په لاس کې پاتې پیسوته به لاس اوږدوم؟ ، دا پیسې ستاشوې او خپل جیب کې یې کېږده . خو په همداسې شتمنو هېوادو کې د نېستمنو او

سوالگرو کمی هم نشته دی داسوالگرو ټول د سعودي ندي خوله شک پرته د عربي نړۍ او سېدونکي دي، دننه په حرم کې خوځوک سوال نه کوي خوله حرم او مسجد بهر به داسې کوڅه او سړک نه وي چې د سوالگرو کتار دي پکې نه وي. ځينې سوالگرو واقعاً محتاج او معيوب وي داسې بې لاس او پنبو معيوبين به وگوري چې يواځې سر او سينه او کوناتي ورته پاتې وي ځينې سوالگرو سړی ډېر په تکليف او آن په غوسه کړي.

پرهر سړک به انجونو او هلکانو څادرونه غورولي او دلارې پرسر به يې اوږد بازار جوړ کړی وي، کله کله پوليس راشي او شري يې، خو دپوليسو وس نه رسېږي ځکه چې دانښځې او انجونې ډېرې تکړه دي او کله کله چې پوليس وويني خپله سودا شاته واچوي او منډې وهي کله چې پوليس وړاندې لاړ شي خپل څادر او سودا بېرته هواره کړي. په دې دکاندارو انجونو کې ډېرې بنکلي هم وي او دهیچا هم پرې داډول دوکانداري او سرگرداني پېرزونه وي، دمشتريانو د جذب لپاره يې په څو ژبو حساب زده کړی وي په عربي، انگليسي، اردو، فارسي، ترکي او نورو ژبو دسامان بيه اعلانوي.

يو شي چې موږ يې ډېر حيران کړي وو دا وو چې ډېرو دوکاندارانو به چينغې وهلې (ريال گومه، ريال گومه، ريال گومه) موږ نه پوهېدو چې دده مطلب څه دی، ما به خپلو هراتي ملگرو ته په ټوکو ويل چې دوی ستاسوپه لهجه خبرې کوي تاسو (گم است) نه وايئ بلکې لنډيز کاروئ او (گومه) وايئ دوی هم وايي چې (ريال گومه يعنی ريال گم است ياريال ورک دي). دوی هم خندل او ويل به يې چې الله ج دې انصاف ورکړي دا خو ټول اوهره شېبه چينغې وهي چې (ريال گومه) نوله دوی ټولو ريال ورک دي، بيا وروسته پوه شوم چې دکوم شي بيه به لس ريال وه، نو دوی به ويل چې

ریال گومه، دوی به د ج تلفظ گ کاوه بیابه موچې ریال گومه او ورېدل نو زموږ شوخ او ځوان ملگري سلیمان به ویل (اینه خانه خراب باز ریاله گم کده).

ځینې کوچني او بنځینه سوالگرې سرې له لمن او لستونې ونیسي او چې تر څو یې ترې پیسې نه وي اخستې نه یې پرېږدي.

شاهد راته وویل چې د سعودي حکومت څو ځله د اسوالگر او دلارې د سپرک دوکانداران و نیول او د سعودي له پولویې و اړول خو په دریمه یا څلورمه ورځ بیاهماغه خلک په مکه کې لیدل شوي چې درې ورځې وړاندې وپستل شوي دي، دوی دنایجریا او دنورې افریقا دي.

د سعودي بازارونه ټول له چینایي توکیو ډک دي.

یواځې جایمازونه ترکی دي، نرخونه له کابل او پېښور څخه لوړ دي یو چلتار او یو جوړ عربي جامې مې خوښې او خپل زوی رشاد ته وپېرلې په دې چلتار او جامویې (صنعتی پاکستان یا په پاکستان کې جوړ شوي) لیکلي وو، یوتن سوالگر چې لمر تک تور اړولی وو خپل سپین کمیس وپستلی وو ټول بدن یې غوټې غوټې وو، غوټې یې دکچالو په اندازه وي، په لیدو یې هرچاتوبې وپستلې.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د حج او اوقافو د وزارت درغلي او بې غوري

د افغانستان د حج او اوقافو وزارت داڅو کاله پرلپسې د حج په اړه له رسوايي سره مخ کېږي داسې فکر کېده چې ددې وزارت دوزير په توگه د محمد يوسف نيازي له ټاکل کېدوسره به دا ستونزې او درغلي راکمې شي خونه يواځې دا چې دا ستونزې او درغلي کمې نه شوي، بلکې لاهم ډېرې شوې، دا ستونزې، په يوه برخه کې نه، بلکې په هر برخه کې ډېرې شوې، د معلمينو، عمارو، ترانسپورت، لېږ رالېږد، نظم، د سپلين، روغتيا، دارو درمل، قربانۍ، عرفات، مزدلفه، مني ټولو په برخو کې وې.

وزارت ډېر معلمين په واسطو اوبدو نيولي وو، چې پخپله پرڅه نه پوهېدل، په خلکو يې د صفا او مروه ترمنځ سعې د ۷ پرځای ۱۴ شوطه کوله. داسې حاجيان هم وو چې خپل معلمين يې له سره نه پېژندل، همدا د معلمينو دنه همکارۍ لامل وو چې ځينو حاجيانو خپل مراسم سم ترسره نکړل، په ډېرو دم واوښت ډاکټر ناصر او په مکه او مدينه کې گڼو حج اچو خوڅوڅله راته وويل چې دوی خپل معلمين آن دوه ځله هم ندي ليدلي، کوم معلمين چې د ازموينې له لارې راغلي او بې واسطې دي نو هغوی تکړه دي خو په واسطه او رشوت راغلي معلمين بې خونده او ناپوه دي.

معلم صاحب ميرزمان راته وويل چې دننگرهار د حج او اوقافو درئيس ملا ساجد لخوا معرفي شوي ډېر معلمين په رشوت او واسطو راغلي او ناپوه، ناخبره او بې خونده دي، هغه وويل چې ساجد دوی ته د سر شاهي فضل الرباني حکيم صاحب، معلم ټاکلی او آن دننگرهار د ټولو معلمينو مشري يې ټاکلی خودوی هېڅکله ليدلی هم نه دی.

د پوهنتون په دوره کې زما ټولگيوال د ننگرهار ولايت د سره رود دولسوالۍ دککرک دمياگانو اوسېدونکی محمد خالد هم دمعلمينو په ډله کې وو يوه ورځ هغه خپلې خونې ته وبللم دده خونه په ۱۵۳ عمارې کې وه، له ده سره په خونه کې نور معلمين مولوي حميدالله، غلام دستگیر، محمد ظريف، لعل محمد، عبدالمالک، خان محمد او نور ملگري وو.

له مولوي حميدالله سره مې په يوه صف او يوه اقتدا کې دنارينه او بنځينه وو دلمونځ حکم په حنفي مذهب کې وڅېړه، هغه وويل چې افغان علماوو دامت د اجماع لپاره په حرم کې دا کار روا بللی ځکه چې که نارينه او بنځينه له يوبل څخه بېل شي نو بيا ورکېږي همدا راز دصفونو او لمونځ کوونکيو په مخ کې تېرېدل يې هم دتکليف دپورته کولو لپاره روا بللې دي ځکه چې که دا کار ونشي نو بيروبار جوړېږي او لارې بندېږي.

له خالد سره مې دځينو معلمينو په سستی، بې سوادۍ او بې غورۍ بحث وکړ، هغه هم دځينو په اړه دا خبره ومنله خو ويې ويل چې ده او ملگرو يې په اخلاص کار کړی دی، خالد راته وويل چې د دوی په ملگرو کې ددوی په هڅه نه پرچا دم او بنستی، نه څوک ورک شوي دي، نه له چا حج او يا يې مناسک خراب شوي حاجيان يې په عرفات، مزدلفه او منی کې لاس په لاس گرځولي دي. خالد وگواښلم راته يې وويل چې که په خپل يونليک کې دې راپسې ناوړه شيان وليکل نو خراب به دې کړم، ما ورته وويل نور خودرپسې څه نه ليکم خودا ليکم چې، نيم ساعت کېږي چې يوه دزمزم بوشکه په پلاستيکي لفافه کې تاوولی او تړلی نشي نو نور کارونه به دې څنگه وي.

خو هغه له دې لیکلوسره هم موافقه ونکړه، ویل یې چې که دا دې هم ولیکل نو خراب به دې کړم.

زمورېد شرکت دمعلمینو داستان خومې وړاندې درته واوروه.

د حج او اوقافو وزارت دبعثې غړي چانه لیدل اونه له حاجیانو دستونزو پوښتنه وه، که دکوم شرکت کارونه پلټل کېدل هغه هم نمایشي اود شرکت له مسؤلینو دډالیو او پیسودا خستلو لپاره وو. دبعثې غړي دذوالحجې په ۱۲مه زمورېد عماروته هم راغلي وو په دې پلاوې کې دامنیت، روغتیا او حج او اوقافو غړي وو خوله تللو وروسته یې حاجیان ترې خفه وو، مولوي احمدي وویل چې حاجیان ځکه خفه دي چې پلاوي د شرکت دمسؤلینو په حضور کې ترې له دوی سره د شرکت دمسؤلینو چلند، خدمتونه او شرائط پوښتلي او حاجیان کله داجرئت کولی شي چې دمسؤلینو پروړاندې ترې شکایت وکړي، احمدي پلاوي درشوت، دډالیو او مېلمستیا وو په خوړلو تورن کړ.

دمحمدیوسف نیازی په مشرۍ د حج او اوقافو پلاوي خو عمارې دنوم او دولتي چارواکیو او واسطه لرونکیو دڅوښو لولپاره حرم ته نسبتاً نږدې نیولې وې چې همدوی ته یې په کې ځای ورکړی وو، نورې یې ډېرې لېرې، آن دمنی او جروال په پوله او آن په عتیبه کې نیولې وې دځینو عمارو حاجیانو به حرم ته یو ساعت پلې تگ کاوه.

دډېرو حاجیانو تگ راتگ حرم ته سخت وو، یابه یې ټکسي نیوله یابه یې یو ساعت دهرلمانځه لپاره تگ او یو ساعت په راتگ لگاوه، او یابه یې هلته نږدې په کوم مسجد کې لمونځ کاوه، دسعودي په گرمۍ کې پلې تگ هم سخت کار دی.

په ځینو عمارو کې دڅښاک اوبه او ګاز، نه و معلم او ډاکټرنه و سم فرش او چپرکته نه و خو وزارت ددې ټولو پیسې اخستې وې، شپږزمان په خپله خونه کې یو کوچنی فرش راوښود و یې ویل چې دایې هم پرې بېرته په زوره اخستی دی.

هغه هم په جروال کې په ۳۲ عماره کې او سپده، شپږزمان وایي چې دبعثي غړي یې لیدلي هم نه دي.

د عرفات او منی په ورځو شپو کې پر خپمو کې ګاز، نغری، دیګ او کاسه نه وي دافغاني شرکتونو په شمول ټوله نړۍ په دې ورځو کې خپلو حاجیانو ته درې وخت ډوډۍ ورکوي خو افغان حکومت په دې ورځو کې هم حاجیانو ته ډوډۍ ورنکړه، داپه داسې حال کې ده چې دپاکستان دبعثي پلاوي څو عمارې له حرم څخه لېرې نیولې وې او په منی کې په ځینو خېمو کې برېښنا نه وه، حاجیانو یې غوښتل چې غږ پورته کړي خو چارواکیو ورته ویل چې دوی حرم ته نږدې عماره ونه موندله که نه لېرې یې نه نیوله خو بیا هم ددې عمارو او ددې خېمو او سپدونکیو هر تن ته یې ۲۰۰ ریاله بېرته ورکړل (بیبین تفاوت را).

هر حکومت خپلو حاجیانو او اتباعو ته د پېژندنې ځانګړې نښه لکه څادر، دستمال، پټۍ، یا .. ورکوي چې دهماغه هېواد نوم پرې لیکلی وي او له ورايه پېژندل کېږي، خو دبلخ له نښځینه حاجیانو پرته چې په څادر یې دافغانستان بیرغ ته ورته درې رنگه دایره رسمه او ددایرې په منځ کې افغانستان او بلخ لیکل شوی وو نور هیڅ هم نه وو، دنورې نړۍ نارینه او نښځینه حاجیان ډله ییز ګرځېدل، نښځویي ډله ییز طواف کاوه، خو دافغانستان خلک داسې نه وو.

یوه ورځ مازیگر ما او شپږ زمان د حرم له دریم پور میزان رحمت اړخ څخه لاندې مطاف کې د طواف کوونکیو ننداره کوله، دا وخت هلته هوا نسبتاً سړه او په مطاف کې سخت بیروبار وي، طواف کوونکي ډېر ورو ورو روان وو د شپږو هېوادونو بنځینه حاجیانې مولیدلې چې په یوه بل پسې په څو لیکو کې کتار روانې وې، د هر هېواد بنځینه حاجیانو ځانگړي رنگ جامه څادر او پټۍ درلوده، په شپږو ډلو کې شپږ رنگه جامې او یونیفورم له پاسه داسې برېښېده لکه په باغ کې د گلانو رنگه پټي، ډېر ښه خوندي وکړ د ځینو بنځینه حاجیانو نومونه هم په بکسو او پټیو لیکل شوي وي، د حرم بنځینه متواگانو کله کله د همدې پټیو له مخې د دوی نومونه ورته اخستل او هغوی هم چې خپل نوم واورې ژر اطاعت کوي.

افغان بعثې د ذوالحجې په دوه ویشتمه په ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۵۱ عمارو کې دهغو ۵۶۰ تنو نومونه وځړول چې له مکې څخه مدینې منورې ته تلل، دا نومونه ښایي کوم عرب لیکلي وو ځکه چې رسم الخط یې عربي وو. گل یې جل لیکلی وو پښتو حروف او ژاوج هم په کې نه وو داسې برېښېدل چې د نومونو لیکونکي له پښتو او د افغانانو له نومونو سره بیخي نابنده دي، ډېر نومونه نه پیژندل کېدل، بله ستره ستونزه دا وه چې دا کسان په درې شفتو کې لومړی شفت لس بجې، دوهم شفت دولس بجې او دریم شفت په یوه بجه روانېدل، خو په دې لس کې به دیوې بنځې نوم په یو شفت او دهغه د محرم نوم په بل شفت کې وو، یا به د بنځې نوم په یو موټر او د محرم نوم به یې په بل موټر کې وو.

زما یو دوست زمري احمدزی هم په همدې ورځ مدینې منورې ته روانېده، هغه ماته بلنه راکړې وه، چې سحر چای ورسره وڅښم، زه او ماما مې حبیب الرحمن استاد ورغلولو، ښه کباب شوی چرگ یې راوړ زما د ورور مشفق

یوبل ملگری حاجې دادک هم زمور خواته راغی، ماد حاجې دادک نوم اوربدلی وو خولیدلی مې نه و له دوی سره مې گپ ولگاوه، خو دوی سفر ته چمتو والی نیوه ژر ترې راپاڅېدو، او دمعلم صاحب میرزمان خونې ته ورغللو، هلته موله خپلو کلیوالو هریوه معلم صاحب میرزمان، حاجي حبيب الله، طالب اخونزاده، عبدالقدیر، سمیع الله، صابر، قاري زمري، غلام دستگیر، کوچني شېرزمان، دشگې اوسېدونکي ډگروال میاه گل او مامور اصف سره بندار وکړ او په گډه د ماسپینین لمانځه ته روان شو.

حرم ته نږدې ډېرې عمارې ترکانو او مصریانو نیولې وي، په دې عمارو کې د جامو د وینځلو ماشینونه، او تو، پارکونه، او نورې اسانتیاوې شته دي، ځینې په ډېرو لوکسو هلو تلو نوکې ژوند کوي، دنورو هېوادونو بعثې که عمارې لېرې نیولې وي خو حاجیانو ته یې حرم ته دلېرې رالېږد لپاره موټرونه نیولې دي.

زما، ماما حبيب الرحمن استاد هم دمنی، او جروال په پوله په ۳۵مه عماره کې اوسېده، چې له حرم څخه یې ۴۵ دقیقې پلې واټن درلود، ددوی عمارې ته نږدې د سېواو تازه مېوو مارکېټ وو په دې مارکېټ کې هغه د چا خبره دټولې نړۍ سابه او تازه مېوې په کار تنونو کې بند موندل کېدل، دگوتې د بند په اندازه تنکي لېروگان، سپین او تور بانجان، دهر وخت مېوې توره یان... دځینو مېوو نرخونه لوړ و موربه همدلته تازه مېوه اخستله، څو واري مو انگور واخستل خو زمایې خټکې ځکه خوښ وو چې یو خوارزانه وو، في کیلو درې یا څلور ریاله، وه بل داچې ډېر خواره وو هر وخت به مو څلور پنځه کیلو اخستل.

انگور مو کیلو د ۱۲ او ۱۵ ریا لوترمنځ اخستل، د مارکېټ ترڅنګ یو ښکلی لوی او لوړ مسجد وو چې د عتیبه بن عبدالعزیز ال سعود نوم پرې ایښودل شوی و.

یوه ورځ د مازیګر له لمانځه وروسته په مطاف کې یو چا راباندې غږ وکړ ځان یې مولوي الله داد بلخي راوپېژنده، په لیدلو یې خوښ شوم بلخي ماله لېرې پېژانده، خوله نږدې مې لیدلې نه و، له طواف وروسته سره کېناستو چا ورته ویلي وو چې نن د افغان حاجیانو یوه الوتکه لوبدلې ده، ددې خبرې په اورېدلو زه هم خفه شوم، خو ژر مو اخواد پخوا زنگونه وو هل ښه وو هغه خبره دروغ وه.

بلخي راته د افغانانو د یوې ناسمې انگېرنې په اړه معلومات راکړل، ده وویل چې ځینې افغانان په جنة المعلى او جنة البقیع (لومړنی په مکه او دوهمه په مدینه کې هدیرې دي) د خاورو کوچنی کوچنی ډېری، ځینې د خاورو کوچني قبرونه په دې هیله او فکر جوړوي چې په قیامت کې چې بیا د ودرېدو ځای نه وي نو دی او دده کورنۍ به همدلته ودرېږي، یا دا چې دا ځای دده قبر شو او دی که هر چېرې مې او یا ښخېږي نو حشر به یې له همدې ځایه له صحابه وو سره کېږي یا دا چې د قیامت په گرمه ورځ چې سیوری نه وي نو دی او کورنۍ به یې همدلته راغونډېږي دوی په دې هدیره کې له نیم متر یا شل او ۳۰ سانتي متره مربع ساحې څخه د خاورو کوچنی ډېوال تاوکړي، بیا پکې دکورنۍ دهرغږي لپاره قبر جوړ کړي او په جنة المعلى او یا جنة البقیع کې یې خپله کورنۍ هدیره بولي.

د بلخي صاحب دا خبرې ما په جنة المعلى کې هم ولیدلې خو په جنة البقیع کې مې څو څو ځله څو تنه ولیدل چې همدا کار یې کاوه، خو چې پولیسانو به

ولیدل نو ورته به غوسه کېدل، او کوټنی، ډېری او قبرونه به یې ورته ړنگ کړل، ځینو به په پټه له ځان سره د هدیږې خاوره را واخسته، دا خاوره بیاله ځان سره کورته وړي بیا چې کله دی او یایې دکورنۍ کوم غړی وفات شي نوله دې خاورې لږه ورسره په لحد کې اچوي.

یوځل په طواف کې د چا د پینې دغټې گوتې نوک زما د پینې په بښگری وربرابر او پښه یې راته ښه وینې کړه، دلته په حج کې د نوکانو د غوڅولو په حکمت پوه شوم او پر دې لا باوري شوم چې د الله ج په هر امر او نهې کې حکمت دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

له حدیبیې څخه احرام

وړاندې مو هم وویل چې ماڅو عمرې وکړې خو دهرې عمرې لپاره مو دمکې له یونوي میقات څخه احرام تارې، دپرحاجیان له تنعیم څخه دعمرې احرام ترې ځکه چې تنعیم یاد حضرت عایشې مسجد حرم ته ترټولو نږدې میقات دی، خو د تنوع او ددې لپاره چې مکه معظمه او شاوخوا یې ښه وگورم دمکې له ټولو میقاتونو څخه مې احرام تارې

د ذوالحجې په نولسمه نېه ملگري سحر وختي حدیبیې ته روان شو فلاينگ کوچ موټر مو په ۱۸۰ ریا له دوه طرفه ونيوه، دحدیبیې اوسنی نوم شمیسي دی، موټر دحدیبیې پرسرک پرشارع منصور لوېدیځ ته مایل شمال خواته روان شو.

له ښاره بهر چې ووتلونوله شگو پرډکو دښتو ورننوتلو په دښته کې دکوچیانو کېرېدی او اوښان څو څو ځایه لیدل کېدل، دې کوچیانو او اوښانو ماته دعربو تاریخ، کوچیانې او بدوي ژوندراپه زړه کې، کوچیتوب سخت کار دی خو ژونديې له سکون، اطمینان او آرام څخه ډک دی، زموږ دموتر ترټایرونو لاندې سرک دوه طرفه وو ترمنځ یې پراخ گلدان او هرسرک بیا څلور کرښې درلودې چې په یو وخت کې پرې څلور موټره ښه پراخ تللی شول، دواړو خواوو ته دپلیو خلکو لپاره پراخه لوړه لاره وه.

پرلارمویو مسجد ولید ورته ښکته شو کوچنی مسجد و دڅښلو اوبه پکې وې خو دا داسه انتظام پکې نامناسب وو.

یولوی باغ مو هم ولید داسې ښکارېده چې دولتي دی په منځ کې یې چمن او فواره وه، زمور ډریور وارخطا ښکارېده ددې باغ ترڅنگ د ودرېدلو مو ورته ونه ویل.

حدیبیه کوچنی ځای دی له مسجد څخه ګرځنده او کانتینري پلورنځي راتا و، تسبی، مسواکونه او د ډالیو لپاره نور توکي یې پلورل بازار یې کوچنی خو ګرم دی، دلته ګڼ ایرانیان او ترکان هم راغلي وو خو هغوی ډېر منظم وو، خپل لوی لوی موټر ورسره وو.

دلته مو ولمبل احرام مو وتاړه څو رکعت له منځ مو وکړ او بېرته روان شو.

جعراڼه که جغرافیه؟

یوه ورځ مې خپلو بادغیسي ملګروته وویل چې داخل مو د عمرې احرام لپاره جعراڼې ته بیایم له حاجي یار محمد څخه د جعراڼې نوم هېر شوی و هره ورځ به یې راته ویل چې جغرافیه ته کله څو؟

جعراڼه مو د حرم په میقاتونو کې در پېژندلې ده، مفسرین وايي چې د جاهلیت په وخت کې په همدې نوم (جعراڼه) یوه ښځه په اروایي ناروغۍ اخته وه، هغې به ټوله ورځ او بدل کول، ځان به یې ستړی کړ خو مازیګر به یې خپله کړې خواری بېرته پر او بولا هو کړه او خپل کړی کار به یې بېرته وسپړه، چې الله ج یې هم په قرآن کې یادونه وکړه او ددې کار یې وغنده.

یار محمد به بار بار راته ویل چې جغرافیه (جعراڼې) ته کله څو بالاخره د ذوالحجې په ۲۲ مه ماښام مې ورته وویل چې سبا سحر وختي جعراڼې ته

څو، سبا سحر درې بجې له خونو راووتو، دهلمند اوسېدونکی عبدالهادي چې په څه کم درې زره ډالره رشوت حج ته راغلی وو و هم راسره ملگری شو او خپله کیسه یې راته وکړه ټول دولس کسه شو، فلاينگ کوچ مودلته هم دوطرفه په ۱۸۰ ریا له په کرایه کې، کله چې دمکې له نېساره ووتلونو دلومړي ځل لپاره مو ۲۳ ورځې وروسته تیاره ولیدله داځکه چې مکه او حرم ټول تل چراغان دي.

جعراڼه له حرم څخه کافي لرې ده، ډېر مزل مو وکړ، په جعراڼه کې ډېر لوی او بڼکلی مسجد جوړ شوی دی، پریمانه دلملبو او اوداسه ځایونه او پاکی بیت الخلاوې پکې دي، دغسل لپاره پریمانه او مناسبې (معتدلې) اوبه وې خو په تشناب کې دجامو څوړندولو ځای نه وو، غسلونه مو وکړل، په مسجد کې مې اته رکعت تهجد او دوه رکعت داحرام لمونځ وکړ او تلبیه مو وویل، دلته هم دنورو هېوادونو اتباع په منظم ډول راغلي وو، خپل لوی لوی موټر ورسره وو په دوی کې د ترکیې، مالیزیا او اندونیزیا خلک وو، سم نیمايي یې بڼکلي انجونې دي له یوې مالیزیايي څخه مې په ماته گوډه انگلیسي وپوښتل چې ایا دا رښتیا ده چې تاسې له حج څخه وړاندې واده نه کوئ؟

خوهغه مې په خبره پوهه نه شوه له هغې خوا دمنی او جمره له لارې دملک خالد پرسرک دحرم بیخ ته راووتلو، کله چې حرم ته راوړسېدو بیا هم لمانځه ته نیم ساعت پاتې وو له لمانځه وروسته مو عمره وکړه، ملگرو راته وویل: چې دسر نیمه برخه به درته اوس وخریو او نیم به په بله عمره کې وخریې خو ما ورسره ونه منل او ورته مې وویل چې نه ټول راته همدا اوس وخریې. نورو حاجیانو همدا سې کول، سربه یې څلور ځایه ووېشه په هر ځل عمره کې به یې یوه برخه خرییه چاب په پکې ویالې جوړولې چاب په

بیاتي (قیچی) خوتاره غوڅول په خو ثانیوکې به له احرامه ووت، خوزمور
مذهب څلورمه برخه ضرور بولي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

شاهد

زه په دې هڅه کې وم چې په حرم کې دننه یو بلد شخص پیدا او ملگری کړم، چې په هره برخه کې بشپړ معلومات راکړي، یوځل مې د پنجاب د چکوال یو اوسېدونکی پیدا کړ خو هغه ډېره دلچسپي وانخسته بالاخره یوه ورځ مې د حرم په دریم پور کې یو ځوان ولید چې خدمت یې کاوه ماورسره اردو پیل کړه، هغه هم سلام وکړ د ځای او وطن پوښتنه مې ترې وکړه ځان یې د پاکستان دخبرپښتونخوا معرفي کړ ماترې وپوښتل چې په خیبر پښتونخوا کې دکوم ځای یې؟ ویې ویل چې دمردان بیامې ترې دکلي پوښتنه وکړه حیران شو ماته یې وویل چې تا پاکستان لیدلی دی، ماورته په خندا وویل چې پاکستان خو پرېږده په مردان کې هم بلد یم وایه دکوم کلي یې؟ ویې ویل چې دهوتي، بیامې ترې د ډاکټر فاروق خان اوشیخ بمبار پوښتنه وکړه، اودامې هم ورته وویل چې شیخ بمبار ماته هم اتلس کاله پخوا بخاري شریف او ابوداؤد راکړي وو. شاهد خوښ شو ویې خندل: (پنجه کړه بیاخو کلیوال وختلې) شاهد ته مې وویل چې زه ژورنالېست یم غواړم چې د حج یونلیک ولیکم، دخلکو ستونزې رابرسېره کړم، او د حرمینو یو رڼه هېنداره له ځان سره یوسم ته له ماسره دمعلوماتو په اړه مرسته وکړه، هغه وویل چې دی خوپه همداسې چاپسې گرځي چې ستونزې واورې او چارواکیوته یې ورسوي، شاهد وویل چې دی هم دابن لادن دشرکت په بلنه راغلی دی خو دی دخلورومیاشتو لپاره نه، بلکې ډېر وخت لپاره راغلی دی او همدا اوس یې شپږ کاله کېږي چې دحرم خدمت کوي هغه وویل چې ددریم پور دپاکۍ مسؤول دی اوخوتنه یې ترلاس لاندې کار کوي، شاهد لومړی راته دخپلو ستونزو ټغر وغور او.

ويې ويل چې د سعودي حکومت ورسره ظلم کوي کار پرې ډېر کوي خو مزدوري يې کمه ۳۵۰ رiale ده.

شاهد وويل چې دوی په دوو کالو کې يواځې يوه نيمه مياشت رخصت لري او حکومت ورته په دوه کالو کې ايله يو ځل دالوتکې دوه طرفه ټکټ ورکوي. شاهد زياته کړه چې دلته دځينو خلکو نيم عمر په مسافري کې تېر شو او له ژوند څخه يې هېڅ خوند وانه خست، ده وغوښتل چې حکومت بايد دحرم خدماتوته دکور راوستلو اجازه ورکړي او دکور اسانتياوې ورته برابري کړي.

شاهد بېچاره راته خپله زړه وغورځاوه: په ۲۰۰۴ز کال مې واده وکړ او په ۲۰۰۵ کې دلته راغلم په همدې څو مياشتو کې مې يوزوی درک شو خو لازېر بدلی نه وو چې دلته راغلم بيا په ۲۰۰۷ کې په رخصتي لارم يوه نيمه مياشت مې تېره کړه خو څه درک نشول، دوه کاله وروسته په ۲۰۰۹ز کې چې بيا لارم نو زوی مې درک شو، مالا ليدلی نه دی خو اوس شپږ مياشتينی دی اوس شکر دوه زامن لرم خو دحرم په خادمانو کې داسې خلک شته چې لس کاله يې له واده تېرشوي خو ياله سره اولاد نلري او يايو بچي لري داځکه چې کله دوی ديوې نيمې مياشتې لپاره کورته ځي نو څلور پنځه ورځې خوبه تگ راتگ يا دالوتکې په ټکټ اخستلو، جدې ته په تللو او الوتکې ته په انتظار، هلته له هوايي ډگر څخه په وتلو کورته په رسېدلو، همدا راز له هغې خواددې پروسې او پړاوونو په وهلو تېرېږي، هلته يې مېرمن يا جوړه يا ناجوړه وي دوه ځله خو پکې مياشتينی مريضی (حيض) هم راشي څه کم شل ورځې هغه ونيسي او بڼځه خو هم هروخت حمل اخستلو ته چمتو نه وي.

ده وویل چې له غم او بنادۍ خوبینخي خلاص دي او ځینو کسانو خو چې دلته یې پنځلس شپاړلس کاله تېر شوي خپل دوستان هېرکړي دي.

د خوراک او پوشاک لپاره په میاشت کې یونیم سل ریاله (هغه وخت ۱۸۵۷ افغانۍ کېدلې) ورکوي چې ددوی لگښت نه پوره کوي. شاهد زیاته کړه دحرم په کومو ځایونو کې چې څادمانوته حاجیان ډېر خیرات (سبیل) ورکوي نو دسعودي یا عرب مدیران هلته خپل کسان ټاکي او پیسې ورسره وېشي.

شاهد دحرم په هره برخه کې معلومات راكول، زه به چې حرم ته لارم ده ته به مې زنگ ووايه ده به هم خپل کار بشپړ او ماته به راغی او دحرم په دریم پور کې دده دمسؤولیت په ساحه کې به مو بندار پیل کړي.

هره ورځ یا په هره ناسته کې به مو پر یوې برخې بحث کاوه.

شاهد وویل چې دحرم عرب مدیران کله کله پردوی غوسې کوي او په همدې کم معاش کې یې کسر معاش کوي. دامهال دحرم عمومي مدیر عمود نومېږي. شاهد وویل چې دسعودي دقانون له مخې له ۲۲ کالو کم عمر وته په حرم کې دخدمت ویزه نه ورکول کېږي خو دنورو اسلامي هېوادونو ځینې نېستمن او اړ کوچنیان یاد ۱۷ یا ۱۸ کالو هلکان ځانته بله تذکره یا شناختي کارډ جوړ او خپل عمر پکې ۲۲ یا ۲۳ کاله بنیي ویزه واخلي او دلته راشي چې دلته بیا ترې دحرم ځینې نااهله مدیران ناوړه گټه اخلي. د شاهد په وینا، حرم د ښه نظافت لپاره په لسو برخو بشل شوی دی او هره برخه یې ځانته ډله او گروپ لري. شاهد زما دیوې پوښتنې په ځواب کې وویل چې تر اوسه داسې وخت ندی راغلی چې مطاف له طواف کوونکیو خالي شوی وي څلېرویششت ساعته طواف روان وي، ممکن ځینې وخت

د طواف کوونکیو شمېر کم او طواف دمقام ابراهیم او کعبې تر منځ وي او ممکن کله کله تکړه سړی په هر طواف کې حجر اسود ښکلولی وشي خو هېڅکله هم داسې وخت ندی راغلی چې په مطاف کې طواف کوونکي نه وي. د حج په ورځو کې خو طواف کوونکي بلکل په مطاف کې نه ځایېږي. شاهد وویل چې کوتره، چینچنه او توتکی له کعبې څخه طواف کوي. کله کله تپوس هم طواف کوي خو نور الوتونکي نه راځي دده په وینا، د ټولو زرگونو کوترو رنگ سپین او څر دی نور رنگونه پکې نشته دي.

د شاهد په وینا، سعودي حکومت دخپلو اتباعو ډېر احترام کوي د سعودي خلک ډېر حجونه نه کوي خو درمضان په میاشت کې او په ځانگړې ډول درمضان المبارک په وروستی لسيزه کې عمر وته ډېر راځي. په دې میاشت کې چارواکي په ټول مطاف، لومړي، دوهم او دریم پورآن لارو کې غالی غوروي.

په بمبو او ترموزونو کې پریمانه یخ زمزم هرچېرې رسوي ټېل ماټېل او بیروبار نه وي.

د سعودي چارواکيو په آند په عامو حاجیانو کې نا پوهان ډېر وي خو د رمضان په عمره او اعتکاف کوونکیو کې پوه خلک ډېر دي.

شاهد دمطاف دمروپه اړه وویل چې دا مرمر طبعي نه دي، بلکې د سعودي حکومت په تایلند کې په فرمایشي ډول جوړ کړي دي داتیگه له کیمیکلو او نورو داسې موادو جوړه شوې ده چې که هوا هرڅومره توده شي نوبیا هم داتیگه نه گرمېږي او نه پښې سوځوي دایوه تیگه چې پلنوالی یې یو فټ او اوږدوالی یې درې نیم فټه دی په پنځوس زره ریاله جوړه شوې او ټول

مطاف او دریم پور په همدې تیځو پوښل شوی دی چې لگښت یې حیرانوونکی دی.

شاهد وویل چې د بریښنا پاکۍ، نلدوانۍ، پولیسو، یا امنیت په شمول په حرم کې تر شل زره ډېر کسان کار کوي، مدیران یې رتبې اوله ۵ زرو څخه تر ۸ زرو ریالو پورې معاشونه لري.

د حرم د لگښتونو په اړه شاهد وویل چې حرم ته چنده منع ده او نه ورته څوک چنده راټولوي، بلکې ټول لگښتونه د سعودي حکومت پر خپله غاړه اخستي دي، د حرم ټول خدمات د ابن لادن له کمپنۍ سره ټیکه دي او د سعودي له دولت څخه یې پیسې غواړي.

په حرم کې د ایښودل شویو عظیم الشان قرآنونو په اړه شاهد وویل چې په حرم کې ایښودل شوي قرآنونه ټول د فهد په چاپخونو کې چاپ شوي دي او دنورو چاپخونو لخوا چاپ شوي قرآنونه پکې نه پرېږدي او که څوک یې ورته ډالۍ راوړي نو دوی یې هم نورو ته ډالۍ کوي.

شاهد زیاته کړه چې په دنیا کې تر ټولو لومړی پیدا شوی غر د حرم لمر خاته ته له شاهي محل سره نښتی پ غردی، د حرم د دروازو په اړه هغه وویل چې ټولې ۹۵ دروازې لري پر لومړنۍ دروازه چې د ملک عبدالعزیز په نوم یادېږي دوه منارې دي په لسمه دروازه چې باب الصفا یا باب اسمعیل نومېږي یوه مناره ده په ۴۵ نمبر یا باب الفتح دوه منارې، په ۲۲ مه یا باب العمره دوه منارې، په ۷۹ مه یا باب الفهد دوه منارې دي چې ټولې ۹ منارې کېږي.

هغه وویل چې د منارو لوړوالی ۸۹ متره دی، د حرم د امنیت په اړه شاهد وویل چې په حرم کې دننه زرگونه استخباراتي کامرې لگېدلي او دننه له

کمپیوټرو سره وصل وي چې ټول حرم پکې څارل کېږي، دامو خوځله واورېدل چې کوم شخص قصداً بې نظمي يا ناروا کړي وي نو دې له ځانه خبر هم نه وي چې گویا زه څارل کېږم او پولیس راشي او بویې ځي، دحرم په دریم پور څلور گنبده جوړ دي هر سمت ته یوه خو ختیځ اړخ ته دگنبد پرځای اوس لفت یا برېښنایي زینه جوړه ده، دیاب ملک فهد په سر اوس هم درې گنبده جوړ دي چې له دننه خوا څخه بنکلي ډیزاین شوي دي.

د تشنابونو په اړه شاهد وویل چې یواځې د ملک فهد او ملک عبدالعزیز دروازو څو اته تشنابونه او بیت الخلاوي کمې دي نور د خوراک، څښاک او د اوداسه او بیت الخلا له پلوه د حاجیانو اړتیاوې پوره دي، دحرم شاوخوا د کرایو لپاره ډېرې لوړ پورې ودانۍ جوړې شوې دي.

د حرم د توسیع لپاره یواځې شمال یا باب عمره او ختیځ یا باب السلام څو اته ځای شته چې باب عمره څو اته کار روان دی.

جنوب ته غر او شاهي محل دی، لوېدیځ څو اته دارالتوجید کانتینټل، شرکت الملکه، برج زمزم، برج الساعة او نورې گران بیه او لوړ پوړیزې ودانۍ دي.

شاهد زیاته کړه دروژي په عمرو او طواف کې خلک منظم وي، ټپل نه وي، سلیقه او ترتیب وي او بیروبار دومره نه وي خوبیا هم لومړی، دوهم او دریم پور ټول ډک او فرش وي دحرم شاوخوا عمارې هم ښه غریبي کوي، دحج په ورځو کې څو آن ډېرې لرې عمارې هم ډکې وي دحرم شاوخوا نږدې عمارې څو هر وخت ډکې وي دشاهي محل مخه ټوله شیشه ده له دوو کړکیو پرته نور له شیشې پرته بل څه پکې نه ښکاري، د شاهد په وینا، شاهي محل دهغې

بوډی د کور پرځای جوړ شوی دی چې پر رسول الله ص به یې خاورې او ایرې شیندلې.

د اذان خونه پخوا د حرم شمال ته وه خو اوس هلته گودام دی او اذان خونه جنوبي اړخ ته رالېږدول شوې ده له همدې ځایه اقامت هم ویل کېږي. د شاهد په وینا اقامت کوونکی امام په کامره کې ویني چې کله د لمانځه ځای ته ور ورسېږي نو دلته اقامت پیل کړي، له امام پرته بل الله اکبر هم په همدې ځای کې ویل کېږي، شا هډو ویل چې د حاجیانو دښه لېږد او اسانتیا لپاره له عرفات څخه تر حرم پورې دا ورگاډی (ریل) د پتلی (کرنې) کار روان دی، دا اورگاډی به حاجیان له عرفات څخه مزدلفې او بیا منی او له هغه ځایه حرم ته بیایي او په حلقوي بڼه به بېرته عرفات ته ځي دا اورگاډي به په یوه ساعت کې دوه او یا زره حاجیان لېږدوي پروژه داسې مهندسي شوې چې د دوو اورگاډو لپاره خوا په خوا کرنې جوړې شوي او دوه اورگاډي په یوه وخت کې په یوه استقامت تللی شي اورگاډي به تېل یاد ډبرو سکاره نه، بلکې برېښنا مصرفوي.

شاهد دباب ملک عبدالعزیز چپ او دباب فهد بنی خواته د ترکانو په برنډه کې یوه پایه (ستن) راوښوده ویې ویل چې دا در رسول الله ص د ترور ام هانیء کور و، داستن یې نښه ده او رسول الله ص له همدې ځایه معراج ته لاړ.

شاهد زیاته کړه، چې په جده کې یوه ستره فابریکه د حرمینو لپاره تر موزونه او داوبو څښلو گیلایسونه جوړوي، ده د حرم د پولیسو دنرم چلند او اخلاقو یادونه وکړه او ویې ویل چې دا پولیس دلته له گومارل کېدلو

وړاندې د دیني علماوو لخوا هم روزل کېږي او د بڼه او نرم چلند درس ورکول کېږي.

ده وویل چې په حرم کې په لسگونو ویلچریا دناروغانو او کمزورو بایسکلونه شته دي چې ځینې یې د سعودي حکومت او ځینې یې نورو شتمنو د حرم لپاره اخستي اوله کاروونکیو یې هېڅ ډول اجوره نه غوښتل کېږي او آن حاجیان یې خپلو خونو ته هم وړلی شي، ډېر حاجیان هم ځانونو ته د بایسکل اخلي چې بیایې همدلته پرېږدي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د کعبې پوښ

شاهد راته وویل چې چارواکي هر کال د ذوالحجې په نهمه یا د عرفې په ورځ د کعبې پوښ بدلوي او سر کال هم په داسې حال کې چې مور په عرفات کې و او د پوښ بدل شو، پخوا به یې د کعبې بدل شوی پوښ توتنه توتنه کاوه او د اسلامي هېوادونو مشرانو ته به یې لېږه خو اوس داکار ځکه نه کوي چې دې مشرانو به بیا د پوښ پیرانو، خانقاه گانو او سجاده نشینانو ته ورکاوه او هغوی به بیا ددې پوښ توتې له مړو سره بنڅولې یابه یې د پوښ تارونه و سپړل او دمړو او ناروغانو په سترگو به یې ایښودل او داکارونه حرام دي اوس د پوښ بېرته هماغې کمپنۍ ته ورکوي او یایې د کعبې په موزیم (کسب الکعبه) کې ږدي. ددې پوښ توتې ډېره گران بیه ده، او ایتونه پرې په سرو زرو لیکل کېږي، په کسب الکعبه کې چې له حرم څخه ۲-۷ کیلو متره لېږې ده د کعبې زاړه او اضافي شیان لکه پوښونه، دروازې، محرابونه، غالی او نور ساتي. شاهد وویل چې د کعبې پوښ نه وینځل کېږي.

د کعبې د پوښ جوړول یو کال وخت غواړي، له پاسه پرې ایتونه، یاحنان، یامنان، طیبه کلمه، سبحان الله و بحمده سبحان الله العظیم، لیکلي وي البته د الیکنې پر هر پوښ بدلېږي، د حج په ورځو کې ددې لپاره چې د چالاس ورونه رسېږي د کعبې پوښ د کعبې له بیخ څخه باندې دوه متره لوړ تاو او آن له شاذروان څخه هم پورته وي. دا ځکه چې ځینې خلک د تبرک لپاره د کعبې پوښ په پټه څیرې کوي او له ځان سره یې وړي، په نورو ورځو کې د کعبې پوښ ټوله کعبه پټوي او تر ځمکې غورېدلې وي، د کعبې د اوسنی پوښ بیه خو راته معلومه نده خو ۳۴ کاله وړاندې په ۱۹۷۹ز کې پر هغه پوښ چې ملک خالد بن عبدالعزیز السعود کعبې ته جوړ کړی و په هغه ارزانۍ کې او په هغه وخت کې چې پیسو ډېر ارزښت درلود شپيته لکه سعودي ریاله لگښت راغلی وو او د پوښ په یوولس میاشتو کې جوړ او ۸۰ کیلوگرامه وربښم، ۳۰۰ کیلو سره اوسپین زر او له استرسر بېره ۲۵۸ متره ټوکر پکې کارېدلی وو په همدې کال د کعبې د دروازې په پوښ کې چې څلور متره

پلنوالی او اوه نیم کیلو متره طول یې درلود ۱۲۰ کیلوگرامه سره او سپین زر کارېدلي وو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د ایرانیانو کودتا

شاهد په ۱۹۸۴ز کال په کعبه کې د ایرانیانو کودتاهم یاده کړه او ویې ویل چې ایرانیانو په تابوتونو کې وسله حرم ته راننویستې وه، او داسې تاثر یې ورکړی وو چې گویا په تابوتونو کې یې مړي د جنازې لپاره راوړي دي. کودتاه کوونکي دباب الفتح منارو ته هم ختلي وو او لاندې یې ډزې کولې. شاهد زیاته کړه سعودي چارواکي حیران وو چې کودتا کوونکي له منارو څخه څنګه رابنکته کړي بالاخره شهید جنرال ضیاء الحق ته یې تېلیفون وکړ هغه ډاډ ورکړ چې وار مه خطاکوئ زه پخپله درځم خوتاسو زما تر درتللو ښې پرېمانه اوبه جوش کړئ، هماغه وو چې له پاکستان څخه کماندو عسکر او پخپله شهید جنرال ضیاء الحق راغلل دا اوبه یې په هلیکوپټرو کې پورته کړې او په منارو کې یې پر کودتا کوونکیو ور وشیندلې هماغه وو چې کودتا کوونکي وسوځېدل وار خطاشول او لاندې رابنکته شول چې دلته یې بیا ونیول.

د شاهد په وینا، ایرانیانو غوښتل چې په مدني حرم کې هم کودتاه وکړي، او هلته د حضرت عمر رض قبر ونړوي او د حضرت محمد ص د قبر له څنګ څخه د هغه جسد وغورځوي، د ایرانیانو دې کودتاه د سعودي او ایران اړیکې خرابې کړې او سعودي څو کاله ایرانیانو ته د حج اجازه نه ورکوله.

شاهد زیاته کړه چې د حرم په هر پور کې د تنظیف د وسایلو د برېښنا د وسایلو، د قران کریم د الماریو او... لپاره ډیپوګان شته دي.

د کعبې نوې یا اوسنۍ دروازه په ۱۳۹۹ هـ ل د ملک خالد بن عبدالعزیز په وخت کې جوړه او په همدې کال د ذوالحجې په ۲۲ مه لګېدلې ده، په دې دروازه په عربي دلیکل شوي متن ژباړه داده: (پخوانۍ دروازه د سپېڅلو

حرمینو د خادم ملک فیصل بن عبدالرحمن ال سعود په وخت کې په ۱۹۲۳
په مکه کې جوړه شوې او دا دروازه د سپېڅلو حرمینو د خادم ملک خالد
بن عبدالعزیز ال سعود په وخت کې په ۱۳۹۹ کې جوړه شوې ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

اتفاق په پښتانه کې پیدانه شو

یوه ورځ د حرم په دوهم پوړ کې روان وم چې په ویلچر کې ناست یوتن راباندي غږ وکړ ویل یې چې په تلوېزیون کې مې ډېر لیدلی یې ستا دیني او سیاسي نظر مې خوښ اوزموږ دزړه تنده ماتوې نوځکه مې وغوښتل چې له نږدې درسره وگورم دې شخص خپل نوم عبدالوکیل مددخېل معرفي کړ ویې ویل چې تراټم ټولگي یې درس ویلی او پخپله یې ځان په تمانچه ویشتی دی اوس یې لاس اوپښې کار نه کوي له مددخېل سره موډېرې سیاسي او شخصي خبرې وکړې ویې ویل چې په بڼرته کې صرافي، په اسلام آباد کې درخت غټ پلورنځی اودکابل په منډوي کې درې پوړیزه لوی لوی سرايونه، میوند جادې ته نږدې د منډوي په خوله کې بل سراي لري، ده وویل چې پلار یې حاجي گلاغا نومېږي او له درې میندو ټول ۱۶ وروڼه دي خو د بې اتفاقی ناروغۍ پکې ځای موندلی دی. ده وویل چې ددوی په سرايونو کې دهر دوکان دکرایي ارزښت تر ۵۰ زرو افغانیو دی خودوی تر ۱۵ زرو افغانیواخلي او دوی د بې اتفاقی له کبله دوکانداران داکمه کرایه هم پوره نه ورکوي.

ماله سره ځان سره وویل چې ۱۶ وروڼه او دومره شتمني خو غټه پانگه او دا لله ستره لورینه ده خو زموږ پښتانه له دې لورینې هم گټه نه شي اخستلی.

دپښتنولوړ بیبي شتمنی فیلسوف، ارواپوه، شاعر او خان ارواښاد خوشحال خان خټک درې سوه کاله پخوا دپښتون پر دې حالت ژړلي و :

اتفاق په پښتانه کې پیدانشو
گڼې مابه دمغل گریوان پاره که

مدد خپل وویل چې له رادیو یې اورېدلي چې سعودي هر کال د حاجیانو له
درکه ۳۰ میلیارده ډالر گټي.

د مولوي احمدي جگره

سحر لس بجې له حرم څخه خونې ته لارم گورم چې د عمارې په مخ کې
د حاجیانو بیرو بار دی کله چې خونې ته ننوتم نو مولوي احمدي له غوسې
تک سور او بنستی دی چیغې وهي، پټکې کوي (اینا مسلمان نیستن، تجار
هستن، سړیک چک او آب) گوز شان میره، ورته مې وویل چې حوصله
وکره څه خبره ده، هغه وویل: زموږ پخوونکي (اشپز) قاري ته د شرکت
یوتن مسؤل حاجي عبدالله په غوسه شوی و چې ولې یې ډېرې اوبه کارولې
دي، اشپز خفه شوی اوس یې استعفی کړې او له شرکت څخه یې خپله تزکیه
اخستله خو حاجي عبدالله یې پر تزکیه پانه لاسلیک نه کاوه د شرکت پرځای
یې په تزکیه پانه ما (مولوي احمدي) لاسلیک وکړ، وروسته حاجي عبدالله
ما (مولوي احمدي) ته بنکنځل وکړل چې ولې مې دا لاسلیک کړی دی)

د دواړو جنجال شوی و یوبل ته یې بنکنځل کړي وو حاجي عبدالله
غوښتل چې مولوي احمدي وشرې خو احمدي ورپسې ټول حاجیان د
احتجاج په ډول راوېستې وو غوښتل یې لاریون وکړي، بالاخره ما او گلاغا
دواړو ته خبرې وکړې او ستونزه مو هواره کړه.

د مکي حرم کتابتون

یوه ورځ مازیگرزه، استاد عنایت الله، دهغه ملگری گل احمد او ... د حرم کتابتون ته ولاړو، د حرم کتابتون په هغه ځای کې جوړ شوی چې د حضرت محمد ص زوکړه پکې شوې ده، دلته لوی کتابتون دی خود حج په ورځو کې د بیرو بار له کبله د عامو خلکو پر مخ بند وي ددې کتابتون په مخ کې پر حاجیانو هغه کتابونه وړیا وپشل کېږي چې د توحید، زیارتونو او عقیدې په اړه سلفي نظر څرگندوي، همداراز هغه کتابونه چې سعودي چارواکیو د شیعیت په رد کې لیکلي او ټوله محتوا یې د شیعې گانو، دهغوی د افراطیت ټکونه، د شیعیت د څانگو او عقایدو او موضوعاتو څېړنه ده یعنې دلته د شیعیت پر ضد یو کلک تبلیغاتي سنگر تود ساتل شوی دی دا کتابونه په ډېرو ژبو لیکل شوي دي ماهم پښتو او فارسي کتابونه واخستل دلته مو ډېر عکسونه هم واخستل. دلته سړي ته د مسلمانانو پر دردوونکي حالت او خپلمنځیو اختلافاتو افسوس ورشي، دا انرژي چې سعودي عربان یې د شیعې مسلمانانو پر ضد کاروي او یا برعکس که د کفارو او د اسلام او اسلامي نړۍ د دښمنانو پر ضد وکارول شي نو د اسلام وړانګې به دنړۍ گوټ گوټ ته رسېدلې وي، د کتابتون مسؤلینو هلته په انګلیسي، عربي، فارسي او اردو ژبو لیکلي دي چې په دې ځای کې د رسول الله ص زوکړه یقیني نده نوڅکه یې بنکول، لمسول او ... رواندي.

د حرم نقاشي

د حرم لومړی او دوهم پوړ درې، درې برخې لري د دوهم پوړ دوهمه یا منځنۍ برخه د ملک عبدالعزیز په وخت کې جوړه شوې، د حرم فرش زېر، نخودي، تور او نور مختلط رنگونه لري، ډېر ښکلي او ساده رنگونه.

ستني يې چپس او مرمر دي هغه چې گول يا گردې دي هغه چپس او هغه چې څلور گوتيزې دي ، مرمرنگه دانې پکې لگېدلي دي ، په ستنو کې بنکلي کمانونه ، له گچو جوړ گلان ، چت يې صفر يا ميده چپس په گلابي ، نخودي شير چه يې او نورو رنگونو کې ، دستنو لاندینی برخه کې ، تور ، پايزاره ، ده په چت او پایو کې په زرگونه قنديلونه او پکې دي ، دريمه برخه چې ملک فهد جوړه کړېده ډېره بنکلي او عصري ده ، دهرې ستن لپاره ځانته جوړ شوي د ډېر عالي کیفیت تک سپين مرمر دي ، په هره ستن کې هم يې په سر او هم يې لاندې څلور خواوو ته ايرکنډېشنونه لگېدلي دي .

پروسرکال چې کله د صفا او مروه لار پراخېدله نو هلته هم په عصري بڼه کار وشو او ټولې لارې په ايرکنډېشن سمبال شوې او س د صفا او مروه ترمنځ پنځه لارې دي يوه يې ځمکتلی (زېرميني) او څلور د ځمکې په سر دي .

www.melita.com
0777 400 116

حج ته هوایي او که دځمکې له لارې؟

ماته پرځمکه سفر له هوایي سفر څخه ډېر خوند راکوي، ځکه چې پرځمکه تلل خو سیاحت وي دنیا او مافیها او دخلکو رنگارنگي ویني خو له بده مرغه چې داهرڅه په امنیت پورې تړلي دي، اردن د سعودي گاونډی هېواد دی او ددې هېواد حاجیان هم حج ته په موټرو کې راځي، ددوی څه ملگري زموږ ترڅنگ او سپدل کله چې بېرته تلل نو له لسو ډېر ۳۰۳ ته ورته موټرو کې یې خپل سامانونه بار کړي وو ددوی موټر و د سعودي او اردن د کورنیو چارو دوزارتونو اجازه پانې چې د ترحیل شمېره، د موټر نمبر پلېټ، د راتللو نېټه، له سعودي څخه د وتلو نېټه، د سپرلیو شمېره، د سپرلیو نومونه هرڅه د موټر په مخامخ شیشه لگېدلي او ټولو یوځای حرکت وکړ، دې کار ماته ډېر خوند راکړ او هغو شېبو ته یې وروستلم چې له افغانستان څخه به هم خلک په موټرو کې حج ته تلل، هغه هم له پوره سکون او اطمینان سره. زما، نه یادېږي خو له مشرانو مې اورېدلي چې شاوخوا پنځه دېرش کاله وړاندې زموږ له کلي څخه هم څلورتنه چې یو پکې زموږ د حج د ملگري غلام دستگیر پلار حاجي غلام سخي دی (الله دې لاهم اوږد عمر او بڼه صحت ورکړي)، د ملک بابا جان په موټر کې حج ته لاړل ملک بابا له هریوه څخه په غالب گومان څلور څلور زره افغانی، واخستې او له درونټې څخه کعبې ته په موټر کې روان شول سفر یې ډېر خوندور و او ډېر ځایونه او هېوادونه یې لیدلي و.

د جنوبي اسيا مکتب

حج ډېره سخته او ستومانوونکي پروسه ده، ډېر کارونه او ډېر خدمتونه لري همدالامل دی چې رسول الله به دهر عبادت په پیل کې په دعا کې ویل چې: (ای ربه داعبادت مې قبول کړه خو دحج په اړه به یې ویل چې ای ربه ماته یې اسانه او له مایې قبول کړې)، هر حاجي په یواځې ځان خپل ځان ته د خدمتونه شي کولی، او دبعثې او شرکتونو پلاوي هم داکار نشي کولی، نو سعودي ددې کارونو دښه انسجام لپاره دخپل دولت دحج او واقفو د وزارت په چوکاټ کې څو مکتبونه جوړکړيدي چې په ټولې نړۍ کې د حجاجو لپاره دپیسو په مقابل کې د قرار داد له مخې دا خدمتونه تر سره کوي.

داسيا ډېر هېوادونه په مکه معظمه کې د جنوبي اسيا او په مدينه منوره کې دبنگله دپش دمکتب (اداري) اړوند دي موږ هم د جنوبي اسيا دمکتب اړوند وو. ددې دفتر يا مکتب نوم (المؤسسه الاهلیة المطوف لحجاج جنوب اسيا) و دامکتب بيا ځانته سل مطوفه يا څانگې لري د جنوب اسيا په هغه څانگه کې چې (معتز يحيی عبدالرحمن بدر) يې مشرو، سل مطوفه او مطوفات شامل وو دا هر مطوف دپنځو زرو حاجيانو خدمات اماده کوي يعنې دمعتز اړوند ۵ لکه حاجيان وو موږ د ۷۸ مطوف اړوند وو.

ددې مکتب مرکزي دفتر د ابن لادن شرکت ترڅنګ په خالديه دوهم کې د محمد جبير پرسرک وو. ۸۰۰۲۴۵۰۰۱۳ يې وړيا او ۵۳۵۳۲۶ يې دپیسو په مقابل کې د اړیکو شمېرې وې.

زما دکارت دسیريال نمبر ۳۸۸۵۲۲ او داشرکت دهرحاجي پر سر ۳۰۰ ډالره دخاک پولې په نوم له بعثې او يا د حاجيانوله لېږدوونکي شرکت څخه اخلي او ددې پيسو په مقابل کې حاجيانوته له جدې تر عمارو، له عمارو تر منی، له منی تر عرفات او له عرفات څخه تر مزدلفې، له منی تر عمارو، په مکه کې له عمارو تر مدينې منورې له مدينې منورې بېرته تر جدې ترانسپورت تنظيموي، د حاجيانو الوتنې، پاسپورتونه، دلېږد چارې او نومونه تنظيموي، کمپيوتر ته يې رسوي همداراز دبعثې پلاوی يا دشرکتونو استازي دعمارو د خونو او چپرکتونو د نيولو قرار داد له خلکو سره د همدې مکتبونو له لارې کوي، په منی کې خپمي او په عرفات کې تجيرونه همدوی نيسي، فرش کول يې هم دهمدوی کار دی په عرفات او دمنی په ورځو کې حاجيانوته ډوډی هم دوی ورکوي، موټروته د حاجيانو دبار پورته کول اوبنکته کول هم دهمدوی کار دی.

هروخت چې حاجيان مکې معظمې ته ورسېږي نو موټر يې دهمدې شرکت منخته ورځي هلته ورته دهمدې مکتب پېژندپاڼه دغاړې کارت، اويو لاس بند ورکول کېږي چې داڅرگندوي چې دا حاجي دکوم مکتب دی، په کومه عماره، کومه خونه او کوم ځای کې اوسېږي، حاجيان که له جدې څخه مکې ته ځي که جدې ته، او که مدينې ته نو اوبه، جوس کيک کلچې او ځينې ډالۍ حاجي ته ورکوي.

دې مکتبونو د حاجيانو کار ډېر اسانه کړی دی.

د ابن لادن مسجد

کله چې د لمانځه وخت راشي نو دوکانداران لمانځه ته ځي خو دوکانونه نه بندوي، بلکې مخې ته يې پردې وځروي او په ډاډه زړه خپل لمونځ کوي.

زموږ د عمارې او حرم ترمنځ په حفایر کې د ابن لادن په نوم مسجد زموږ دلارې په سرو خو ماپکې فرض لمونځ ندی کړی، یوه ورځ د مسجد د لیدلو لپاره ورتا و شوم دوه رکعته نفل مې پکې وکړل، مسجد له ځمکې لوړ جوړ شوی، لاندې ځمکتلی هم لري په بنکلیو گرانبيبه عالیو فرش، ایرکنډیشنونه پکې فعال دي دښځو او نارینه وو د لمانځه بېل بېل ځایونه لري، د دواړو ځایونو ترمنځ شیشه یي کتاره ولاړه او یو بل یې پنا کړي دي، دښځو او نارینه وو د لمانځه ځایونه په ویکتورونو ښودل شوي دي. داد هغه اسامه دمیلیاردې کورنۍ لخوا جوړ شوی مسجد دی چې پخپله دلته په افغانستان کې په غرونو او ناوونو کې له هرډول ناز او نعمت څخه بې برخې ظاهرأ خاص او خاص دیو پاک هدف او پاکې عقیدې لپاره جنگېده

دریم مخلوق

یوه ورځ زه او شاهد، د مکې شرکت څلورم پوړ ته د دوکانونو او مغازو کتلو ته تللي وو کله چې بېرته رانښکته شو نو راته یې وویل رآه چې نن درباندي دریم مخلوق ووينم ماورته وویل چې په مطلب دي پوه نه شوم، هغه راته وویل چې د شرکت مکه د دیوال ترڅنګ د هجرانګانو (ایزه کانو) ځای دی حج ته له هره ځایه راغلي هجرانګان همدلته راغونډېږي، یوله بل سره پېژني، کیسې او مرکې کوي، موږ چې ورغلو دامهال یواځې شپږ تنه، هجرانګان ناست وو، خو شاهد وویل چې اوس ډېر حاجیان بېرته تللي،

، هجرگان هم کم شوي دي خو بيا هم اوس يې ځينې په طواف، ځينې په بازار او نورو ځايونو کې خپاره دي، که نه دېرش پنځه دېرش تنه يې اوس هم شته دي.

د ځينو هجرگانو غټ غټ تيونه له کميسونو لاندې بنسکار بدل شاهد وويل چې هجرگان له نارينه ووسره يو ځای طواف کوي او په احرام کې يې تيونه بنسکاري ځکه چې دوی دنارينه وواحرام کوي، حرم له هجرگانو سره نابنده ندی استاد (عبدالملک همت) په خپل تالیف (زمور د قبلې تاريخ کې) ليکلي چې چارواکيو او مخورو به هم له اسلام څخه وړاندې او هم د اسلام د يوې له روښانه کېدلو وروسته د حرم د خدمت لپاره مريان معرفي کول چې په دوی کې به يې قصداً هجرگان چې هغه مهال به د آغاگانو يا اقاگانو په نامه يادېدل معرفي کول دا ځکه چې دوی بنسخته تمايل نلري اوله دې اړخه ترې ډاډ موجود دی.

حضرت معاويه، يزيد، خليفه ابو جعفر منصور، سلطان نورالدين او سلطان صلاح الدين؛ ټولو د حرم خدمت ته خصي يا ايزک مريان وړلېږلي دي استاد همت د علامه کردي له قوله ليکلي چې دده په وخت کې حرم ۲۴ تنه هجرایا ايزه کان درلودل.

په مکه معظمه کې وروستی ورځې

وخت د چا خاطر نه کوي، داوبو په څېر تېرېږي او د خوند او لذت ورځې او شپې خود بادپه څېر وي مياشت اونۍ، اونۍ ورځ او ورځ ساعت شي، زمور ورځې هم په پوره کېدلو شوې، له ماما (حبيب الرحمن استاد) سره مې

د کور او دوستانو لپاره ځینې ډالۍ واخستلې خو مامامې راته وویل چې په مدینه منوره کې دمکې په پرتله ارزاني ده.

بالاخره دیکشنيې په ورځ زما د ماما نوم هم د هغو کسانو په لست کې راغی چې سبا دوشنبه سحر اته بجې به له مکې څخه جدې ته روانېږي، همداسې وشول، سبا مې ماما د خفگان په بدرگه رخصت کړ، دهغه بېلتون راته سخت شو، خو چاره نه وه هغه هم زما پر بېلتون خفه شو، خیر هغه کورته اوموږيې سباته داسلام د غوړ پدلو، خپرېدلو او دامن او نور بنار مدینې منورې ته روانېدو، له هغه سره مې خدای پاماني وکړه، هغه یوولس بجې جدې ته ورسېد، ورته ویل شوي وو چې د شپې دولس بجې به کابل ته الوځئ، خود شپې پاوباندې دولس بجې لاهم منتظر وو خو چې یوه نیمه بجه مې ورته زنگ وواوه تېلیفون یې کار نه کاوه، ددوشنبې ورځ مې په طوافونو تېره کړه، له حرم څخه مې دوتلو زړه نه کېده الله ج په دې ورځ ددولسو طوافونو توفیق راوړ. دمولوي صدیق الله او مولوي شفیع الله ددوست ملا صفت الله په مرسته مې د پنځم ځل لپاره د حجر اسود په ښکلولو او له ملتزم سره د سینې په مښلو زړه یخ کړ. دسه شنبې شپه مې په حرم کې اعتکاف وکړ، تر دوه بجو مې طوافونه او لمونځ وکړ وروسته د حرم دریم پوړ باب الصفا خواته ورغلم بوتان مې سر لاندې کړل او ویده شوم خو لا درې نیمې بجې نه وې چې بېرته پاڅېدم اودس مې کړ او مطاف ته ښکته شوم، له غرمې مخکې تر لس بجو په حرم کې په لمانځه او طواف بوخت وم لس بجې مې طواف وداغ پیل کړ، له طواف وروسته مې ځان ملتزم ته ورساوه ځان مې ورپورې ښه وښلاوه، په داسې وخت کې که زړه دکانيې هم وي نو اوبه اوله سترگو اوبنکې روانې شي، نور خلک هم ملتزم پورې نښتي وو دهغوی ژړاگانو او چیغو په فضا کې انگازې کولې نور نو پوه نه شوم څومره مې چې پخپل ژوند یادېږي

نو دومره مې ژړلي نه وو او نه مې خپلې دومره اوبنکې لیدلې وي هېڅ مې زړه نه کېده چې له ملتزم څخه لېرې شم.

ماسپینین له لمانځه وروسته مې بیا طواف وکړ ، د اوبنکو او ژړا حالت هماغه سحر نی و وروستی ځل مې په حرم کې دوه رکعته نفل وکړل خدای ج خبر چې څومره به رانه اوږده شوي وي ، زمزم مې پرېمانه وڅښل خو لومړی ځل وو چې له خفګانه مې زمزم سم نه تېرېدل له حرم څخه راووتم مخ مې حفایر ته وو خو دوه درې ګامه وروسته به مې غیر اختیاري مخ حرم ته واوښت په پله ودرېدم او مخ مې کعبې ته کړې بڼې اوبنکې مې تویې شوې اوږده دعامې وکړه په غټو غټو مې دحرم منارو ته وکتل زړه نازړه مې حرم ته شاه او دیبا لیدلو په هیله ورسره خدای پاماني وکړه خپلې خونې ته لارم خپل سامان او بیګونه مې برابر کړل څلور بجې د عمارو مخ ته موټر راغلل او سامانونه مو ورووېستل.

د جلال له ښار څخه د جمال ښار ته

د عمارو مخ ته څلور موټر راغلي وو په هر موټر کې ۴۶ تنه سپرېدل زه د څلورم موټر په لومړۍ څوکی د چلوونکي ترڅنګ کېناستم ، ترڅو مو چې بارونه پورته کېدل ، نو پاو کم پنځه بجې شوې ، په همدې ټیم موټر حرکت وکړ.

لومړی دجنوبي اسیا مکتب ته ورغللو هلته یې راته وجبې چې په هره وجبه کې کیک ، کلچي ، بسکټ ، د زمزم اوبو یو بوتل ، یو دغاړې بیګ او جوس راکړل ، د زمزمو پر بوتل داوبو څښلو دعاګانې لیکل شوې وې ډېر اسانه: په ښي لاس ، او په ناسته او به څښه ، بسم الله ووايه په درې دمويي وڅښه او په پای کې الحمد لله ووايه.

کوم یو ساعت د مکې په کوڅو کې تاو راتاو کېدو ، تیاره ماښام دمکې له ښار څخه ووتلو د ماسخوتن لمونځ مو په عسفان کې وکړ له لمانځه وروسته مې له امام څخه چې سعودي و وپوښتل چې تاسې له لمانځه وروسته ولې سنت او وتر نه کوئ؟ هغه راته وویل چې سنت خو نفل دي او ستا خوښه چې نفل هرڅور کعته کوې، کله یې کوې او که نه یې کوې او موږ وتر کوو، خود وترو وخت دسهار تر راتختلو دی، څو مره چې یې ناوخته وکړې، ثواب دی، وتر تهجد او قیام اللیل دی او د قیام اللیل ترتیب دادی چې د شپې په وروستی برخه کې وشي، کله چې پوه شو چې زه افغان یم نو راته یې وویل تاسو ولې یوبل وژنئ، ولې مو وطن وړانوی، ما ورته وویل هلته اور امریکا جوړې کړی دی، د طالبانو د زور او ځواک په اړه یې پوښتنه وکړه کله چې ما معلومات ورکړل نو خوشحاله شو دعایې ورته وکړه خو ویل یې چې رسنۍ خوناسم معلومات ورکوي. موټر په ډیم اشارو روان دی ډېر تیز نه ځي، موټر چلوونکی مدین نومېده د مصر اوسېدونکی و ډېر ټوکی او خلاصه ټنډه یې درلوده، مدین ویل چې دلته یواځې د حج په موسم کې د خدمت لپاره راغلی او د ټول موسم اجوره یې زر ریاله ده، مدین وویل چې درې ورځې وروسته بهرته مصر ته ځي او وخت یې پوره کېږي. زمونږ د ترخیل شمېره ۲۷۸۲۲۴ او د موټر پلټنه ۱۹۵۱ وو. له مکې څخه ۱۵۰ کیلو متره لېرې د الطیبة والجمعة سیمه کې مو د راحت په نوم هوټل (الفندق و مطعم الراحه) کې دمه وکړه چا ډوډۍ وخوره، چا تازه مېوه، چا اوبه، چا چای او نور مشروبات، هوټل د پاکستانیانو دی، د ښځو لپاره بېل ځایونه لري، پراخه برنډه په حویلی کې پریمانه چوکۍ، مسجد، بیت الخلا، داوداسه ځایونه لري، ډېر بیروبار وو ما شل لوی موټر و شمېرل چې ورته ولاړ وو د هوټل عمله چې ډېر یې پاکستانیان وو، ډېر بوخت وو. د یو منځني خوراک بیه لس ریاله ده. چې روان شو ډېر پور راته وویل چې دوی ته د مکتب لخوا ټول پروگرام ورکول کېږي چې په څو بجو باید له مکې څخه روان شي، چېرې

د ماښام او ماسخوتن لمونځ وکړي، چېرې دمه وکړي، د تڼګ سرعت یې خو وي،
خو بچې په مدینه کې د دوی دفتر ته ځان برابر کړي خو بچې حاجیان بنکته کړي او
نور، ښي خواته مود خلیص کلی دی دا کلی د شپې لخوا پر رنگین وو خو په کرڼه او
سمسورتیا نه، بلکې په برېښنا . دمکې او مدینې شاوخوا څلور نیم سوه کیلو متره
سړک د دواړو سړکونو ترمنځ دیوال او جال دی دمخامخ راتلونکي
موټر د اشارو رڼا د ډرېور سترګې نه نیسي هر طرف ته پراخ سړک څلور کرښې لري
او څلور موټر پرې ځایېږي د هر ډول سرعت لپاره خپله لیکه ټاکل شوې او ټول
سړک په کیمرو څارل کېږي له دې پرته د پلېو خلکو لپاره هم یو سړک لري.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د رڼا او بریا په ښار کې

زړگيڼه سترگې لگوه د قدم لاره نه ده
حبيب پرې ايښي قدمونه دومره خواره نه ده

اوس مې په ياد نه دي چې دادونښار د عبداللہ او که دکربوغي
دمحمد امين نعت دی خو په کوچني کې مې په مسجدونو کې په ترنم ډېر
ويلی دی.

بالآخره پاو کم دوه بجې دانسانيت دپيغام اودنیا او خلاصون دپلوشو
وپشونکي ښار مدينې منورې ته ورسېدو ، حکومت خو ځايه تاو راتاو کړو
خو ځايه مو پاسپورتونه چک شو ، دلته هم لومړی د جنوبي اسيا مکتب ته
ورغللو ، وجبې يې راکړې سامان مو خونو کې ځای پرځای کړ ، زمور ډېر
حرم ته نږدې وي ټوله پنځه دقيقې لار وه ستري هم وو خو ويده نه شو ، له
ماسره د مدني حرم دليدلو تلوسه ډېره وه له لږې دمې وروسته حرم ته روان
شو دحرم ليدلو ډېر خوند راکړ ډېر پراخه ، ښکلې او شانداره . اخر ښکلې به
ولې نه وي؟ دلته لسگونو زرو صحابه وو لمونځ کړی دټولو کائناتو په کچه
ستره هستي او ښکلا همدلته ده ، ددې مسجد بنسټ پخپله حضرت محمد
ص ايښی دی ، هماغه يې لومړنی خطيب او امام دی.

په برنډه کې مو په صف کې ځای ونيوه ، تهجد مو وکړل ، جمعې ته ډېر
وخت وو ډېر ملگري موله سترتيا په صف کې په ناسته ويده شول ، په نبوي
مسجد کې دکعبې په مقايسه لمونځ ډېر اوږد و اوږده قومه ، اوږده جلسه او
اوږده قعه له لمانځه وروسته ملا يار محمد په باب رحمت در سول الله ص

مزار ته روان کړلو، در رسول الله ص مزار ته تللي کوشه که څه هم پراخه ده خو
ډېر بيروبار پکې وو، ډېر ورو ورو مزار ته ورسېدو لومړی ځل مو
د سرور کائنات پر مزار سترگې ولگېدې، دلته نور پروت دی، دلته
دهدايت او ژغورنې ډيوه تر خاورو لاندې ده. دلته هم نورې ژړاگانې نه تم
کېدلې د الصلوة والسلام عليك يا رسول الله چېغو فضا ونيوه او اوبنکې
نه تم کېدلې.

مور د ډېرو کمالونو او کراماتو د خاوند روضې ته ولاړيو هغه چې :

حسن يوسف دم عيسى يديضا دارد

آن که خوبان همه دارند وای تنها دارد

یا

خدای یې مه گنه بېشکه چې بنده دی

نور یې کل واړه صفات دي په رښتیا

د پنجرې دننه نه در رسول الله (ص)، نه د حضرت ابوبکر صدیق او نه
د حضرت عمر رض قبرونه ښکارېدل خو د هر یوه د قبر په برابری یو سوری وو
چې له ځیرتیا وروسته ترې د قبر یوه څنډه ښکارېده که خلک در رسول الله د
مزار په زیارت کې افراط کوي نو پولیس هم د بدعت په مخنیوي کې افراط
کوي که په سهوه هم د چالاس د مزار تر څنګ پر کتاره ولگېد نو پولیس
پرې غوسه شي.

کله چې له لمانځه فارغ شو نو دلته خو طواف هم نه و دنفلو وخت هم نه و
او ستړي هم وو نو خپلو خونو ته روان شو، نږدې وه چې لار مو غلطه کړې
وای

www.melitahrik.com
0777 400 116

صفه او رياض الجنة

د سحر چای له څښلو وروسته بېرته حرم ته لارم ، اودس او دڅانبت لمونځ مو وکړي ، غوښتل مې چې ټول حرم ووينم نابلده وم ماويل ښه به وای چې اوس داسې يو څوک را پيدا شوی وای چې دلته بلد وای او ماته يې هم لار ښوونه کړې وای، خو کله چې د حرم دوهم پور ته ختمل په زینه کې يو ځوان راباندې غږ وکړ ، مينه ناکه او توده ستړې مه شي يې وکړه ويې يل چې نوم يې قاري شريف الله او دملا احمد گل زوی او دلغمان دقرغه يو ولسوالی د عزيز خان کش اوسېدونکی دی د قاري شريف الله کورنۍ ما پېژندله په بډه بېره کې د څوارلس کاله گڼ ژوند سر بېره دهغه پلار ارواښاد ملا احمد گل زما دمور (اللهم اغفرها وارحمها) ترورزی هم دی له ملا احمد گل څخه ما په مسجد کې ډېر سبق ويلی او د قاري شريف الله مشرورور مولوي رفيق الله زما د درس ملگری دی .

قاري شريف الله شپږ ورځې وړاندې مدينې منورې ته راغلی او بلد و په حرم کې يې ښه وگرځولم هر ځای يې راوپېژنده د حرم په غولي کې د څښلو داوبو ټانکۍ ته ورته ځای جوړ شوی چې دکارولو لپاره ډېرې بمبې لري قاري شريف الله وويل چې دلته د حضرت ابو ايوب انصاري رض کور و هغه چې د حضرت رسول اکرم ص اوښه يې دهجرت پرمهال په دروازه کې ځملاسته او در رسول الله ص دمېلمستيا وياړ په مدينه منوره کې لومړی د همدغه په برخه شو ، اوس خو هغه کور ړنگ شوی خو څلي ته ورته داتانکۍ يې په ياد جوړه شوې ده .

له دې وروسته يې مسجد ته دننه صفې ته وروستل اصحاب الصفة د اسلام په تاريخ کې ډېر مشهور دي ، د حضرت رسول الله ص پر ژوند ځينو

صحابه وو خپل ځان اسلام ته وقف کړي، دوی نور کار وبار نه کاوه، دنبوي مسجد او درسول اکرم ص د کور ترڅنګ به په یوه صفة ناست و، زده کړه یې کوله، امر بالمعروف یې کاوه، په جهاد کې یې عملي ونډه اخسته او درسول الله ص قوماندې ته به منتظر وو. صفة اوس دنبوي مسجد په دننني حریم کې ده درسول الله ص مزار سره نښتی داځای اوس هم له نور مسجد څه لور دصفي په شکل دی چې شاوخوا ترې کتاره تاوه ده.

دمازديگر لمونځ موپه صفة کې وکړي، دلته د ځای موندل هم اسانه ندي خو بیا هم له لږ کوبنس او انتظار وروسته مو ځای وموند له لمانځه وروسته مې په صفة کې حجري (د حضرت عايشې خونه چې اوس هلته حضرت رسول الله ص او شيعين رض بنح دي) ته نږدې ځای وموند هملته کېناستم، تلاوت مې پيل کړي، په نبوي مسجد کې تفاسير او دقران ژباړې هم ايښودل شوي دي دمانام لمونځ مې هم همدلته وکړي، له لمانځه وروسته رياض الجنة ته ولاړم هلته له صفي هم ډېر بيروبار وي، نوبت ته ودرېدو چې که کوم څوک له لمانځه ووځي او ځای يې اوزگار شي، هرڅوک غواړي چې هلته ډېر لمونځ وکړي، کېني، اطاعت وکړي خودبيروبار له کبله ددې هيلې ترسره کېدل اوپه مړه خپته لمونځ، ناسته او ذکر ستونزمن کار دی، پوليس پر خلکو د (ژرکوي) غږ کوي او وايي چې چا دوه رکعت له لمونځ کړي وي نو ځای دې نورو ته پرېږدي چېغې وهي څوک چې ناست وويني نوپورته کوي يې چې نوروته ځای اوزگار شي، ديروبار له کبله صفونه ډېر تنگ وي، د سجدې په وخت کې سر دمخکيني شخص په پښو کې ايښودل کېږي ما هم ځای وموند دوه رکعت له لمونځ مې وکړ پوليسو خپلې چېغې وهلې چې بيا مې نيت وکړ ماويل شپږ رکعت او ايبين لمونځ خوپوره کوم، زړه مې نه کېده، چې ووځم خودخلکو له بيروبار او انتظاره وشرمېدم.

پولیسو هڅه کوله چې حاجیان هغې کوڅې ته ورمخ کړي چې درسول الله پرمزار تېرېږي او باب السلام ته وتلې ده، خو ماهڅه کوله چې درسول الله ص په محراب کې هم کم ترکمه دوه رکعت له مونځ وکړم خو دبیرو بار له کبله بریالی نشوم خوپه سبامې دا ارمان هم ترسره کړ. دحرم خادمانو په صفة کې سپینې او په ریاض الجنه کې شنې غالی غورولې دي.

نبوي مسجد دامهال ډېر بنکلی دی لاندې باندې په سرو غالبو یونېل شوی، ستنې یې ډېرې بنکلي کمانونه لري، رنگ یې تور او شیرچه یې ته ورته بنکلی او ساده دی دهرې ستنې لاندې مرمر او لاندینۍ برخه کې ایرکنډیشنونه، دستنو پاسنۍ برخه کې ډېرې بنکلي گنبدې او ترې لاندې درنلپاره جالی. هرې خواته لویې کرکۍ، دکړکیو لاندې له یو فټ څخه په پلنو پتیبو په کریمي رنگ ایتونه لیکل شوي، په بله برخه کې دستنو ډیزاینونه تغییر شوي، دامحرابوته ورته له رنگه مرمر جوړ شوي گلان دي، په هره پایه کې څلور خواووته د عظیم الشان قران لپاره رفونه جوړ شوي دي، له دې پرته دمسجد په هره برخه کې د عظیم الشان قران لپاره الماری جوړې شوې دي، ډول ډول قنډیلونه اود بریننایي څراغونو لپاره له پیتلو (زېرو) جوړ لوی شیتونه لگېدلي دي، په ستنو کې له کمانونو لاندې اود مرمرو لپاسه له مرمرو راتاو دزېرو لوی شیت ستنوته لاسکلا ورکړېده.

باب کعبې ته پرنږدې دیوال په مرمرو ټول سورت واقع په دې بڼه لیکل شوی چې مرمر تراشل شوي او حروف ترې راوتلي دي، دډېرو دننه حروف لیکل اسانه دي، خو دا چې ډېرې له پاسه حروف ولیکل شي دانو ستونزمن کار دی ځکه چې د ډېرې مخ به ټول تراشي او حرف به ترې راوباسي، دحرم ټول فرش تک سپین مرمر دی، بهر په سالون (غولي) کې کمپیوټري ستنې لگول شوې دي چې دکمپیوټر په قوماندو کله ستنې شي او کله سایه بان، که

کله لمرتود او یاباران وي نو ددې ستنو وزرونه په کمپیوټر غوروي خو چې
کله هوا بڼه وي نو دا وزرونه قات او بېرته له ستني تاو شي د حرم د بهرني
سالون ځمکه په تورو او خړو چپسو پوښل شوې ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د نبوي حرم پراختیا

په مدينه منوره کې پروت نبوي مسجد له ډېرو فضاييلو او ځانگړتياوو څخه برخمن دی.

دا يوله هغو درې ځايونو څخه دی چې دکتلو لپاره يې دسفر بستره تړل روا دي، رسول الله ص فرمايي: له درې مساجدو (مسجد الحرام، مسجد اقصی او همدې نبوي حرم) پرته دنورو ځايونو او مساجدو دکتلو او احترام لپاره سفر مه کوئ.

همدا راز رسول الله ص فرمايي چې په نبوي مسجد کې لمونځ دنورو مساجدو په پرتله زر ځله غوره دی.

له نبوي مسجد او په مدينه منوره کې له پرتو نورو مساجدو سره داسلام ډېر خاطرات او واقعات تړلي دي، دا مسجد لکه څنگه چې ډاکټر محمد الياس عبدالغني وايي ډېرو ايتونو او حديثونو، په پېژندنه او دهغوی د مفهوم په تشریح کې مرسته کوي.

په مدينه منوره کې د ځينې مساجدو د بنسټ ډبره رسول الله ص پخپله ايښې، ځينې مساجد صحابه و رض دهغه ص په ژوند کې جوړ کړي او رسول الله ص پکې لمونځ کړی دی په ځينې ځايونو کې رسول الله ص لمونځ کړی خو هلته د صحابه وو په وخت کې مسجد نه و جوړ شوی، بلکې هلته حضرت عمر ابن عبدالعزيز په کال ۸۷_۹۳ چې دخليفه وليد بن عبدالملک په وخت کې د مدينې والي وو جوړ کړي دي، خليفه وليد هغه ته امر وکړ چې ټول هغه ځايونه نښه او مساجد پکې جوړ کړي په کومو کې چې رسول الله ص لمونځ کړی و، حضرت عمر ابن عبدالعزيز هم همدا سې وکړل.

ترکي خلیفه سلطان سلیمان خان عثمانی په خپل دور له ۹۲۲ تر ۹۴۸ هـ کي د مدینې ټول تاریخي مساجد بیا ورغول.

د ال سعود دکورنۍ مشهور واکمن شاه عبدالعزیز د حرمینو په شمول ټول مساجد له دولت سره رسمي کړل، د حرمینو خادم ملک فهد د اسلامي چارو، وزارت وگوماره، چې ټول تاریخي مساجد پراخ او ورغوي، دهمده په امر د قبا، قبلتین، میقات، علي، مستراح، ابو ذراو جمعه مساجد له سره جوړ او دغما، ابوبکر صدیق، عمر ابن خطاب، (مناخه) او دفتح مسجد ورغول شول.

مدینې منورې ته د رسول الله ص له هجرت وړاندې د مدینې، مسلمانانو په هماغه ځای کي لمونځ کاوه چې اوس پکې نبوي مسجد جوړ دی کله چې رسول الله ص مدینې منورې ته هجرت وکړ نو هغه ص هم همدلته لمونځ پیل کړ، او د ۲۲۲ هـ دربیع الاول په میاشت کي یې همدلته نبوي مسجد جوړ کړ، دلومړي جوړ شوي نبوي مسجد اوږدوالی ۳۵ متره او پلنوالی یې ۳۰ متره، دچت لوړوالی یې پینځه لاسه دوه نیم متره وو او چت یې دخرما له څانگو او ستنې یې دخرما له ډډڅخه وې، کله چې رسول الله ص دهجرت په اوم کال د خیر له غزا څخه راستون شو نو دنبوي مسجد اوږدوالی یې پنځلس او پلنوالی یې شل متره پراخ کړ، په دې توگه دنبوي مسجد طول او عرض مساوي ۵۰+۵۰ شو نن سبا ددې حد شمال ته دترکي مجیدی ودانۍ دچت او لوږدیغ ته له منبر څخه تر پنځو ستنو پورې دی او دې اندازې ته اوس هم دمسجد ددیوال په پورتنۍ برخه د نبی ص دمسجد اندازه لیکل شوې دي.

وروسته دامسجد دحضرت عمر رض په وخت دهجرت په ۱۷مه یا ۲۳۸ز، دحضرت عثمان په وخت ۲۹هـ یا ۲۵۰ز، داموي خلیفه ولید بن

عبدالملك ۲۴۹، د حضرت عمر ابن عبدالعزيز په واسطه له ۸۸هـ تر ۹۱هـ ياله ۷۰۷ز تر ۷۱۰ز زېږدیز، د عباسي خليفه مهدي بن ابو جعفر په وخت له ۱۲۱هـ تر ۱۲۵هـ، سلطان اشرف قايتبا دي په ۸۲۲هـ تر ۸۸۸هـ، سلطان عبدالمجيد عثماني په ۱۲۲۵هـ تر ۱۲۷۷هـ ۱۸۴۸ تر ۱۸۲۱هـ پراخه كړې. شا عبدالعزیز ال سعود هم نبوي حرم پراخ كړ، هغه شمالي اړخ ته ۲۲۴۲ مربع متره ساحه ونړوله، او ۲۴۲ مربع متره ساحه يې نوره هم ورسره اضافه كړه، چې ۲۸ زره لمونځ كوونكيو ته يې ځای پيدا كړ دا ودانۍ مستطیل ډوله ده، په منځ كې يې يو بل دالان جوړ كړ چې دملك فهد د پراختيا پر مهال يې دلته دولس ستونو ته ورته چترۍ ولگولې چې په كمپيوټر خلاصېږي او بندېږي.

ملك فهد هم په ۱۴۰۵ د صفر المظفر په نهمه دنبوي حرم د پراختيا كار پيل كړ چې د ۱۴۱۴هـ د ذوالقعدې په ۴مه پای ته ورسېده په دې پراختيا كې هغه لويه پراختيا شامله ده چې د سعودي پراختيا له لومړۍ ودانۍ راتاو ده، په دې پراختيا كې ځمكتلی هم شامل دی او د وخت ټولې عصري غوښتنې پكې په پام كې نيول شوي دي په دې پراختيا كې چې يو نيم لك حاجيان پكې ځايېږي او ۲۱۰۴ ستنې لري هره ستن له بلې ۲ متره لرې ده خو په كومه برخه كې چې پرسريې گنبدده دستنو فاصله يې ۱۸ متره ده او منځنۍ مساحت يې $۱۸ \times ۱۸ = ۳۲۴$ متره مربع دی، ددې ډول گنبدو شمېر ۲۷ دی، په چت دلمونځ كوونكيو لپاره ۵۲۸۲۵ متره مربع ساحه ده چې ۹۰ زره تنه پكې لمونځ كولی شي، په دې ډول په مسجد كې دلمانځه لپاره ټوله ساحه ۱۴۰۲۵۰ مربع متره ده چې ۲۴۰۰۰۰ پكې لمونځ كولی شي چې دپخوانۍ پراختيا نهه چنده برابرېږي.

دمسجد حوبلی ۱۳۵۰۰۰ متره مربع ده چې ۴۳۰۰۰۰ تنه پکې لمونځ کولی شي، په دې ترتیب اوس دنبوي حرم په مسجد چت او حوبلی کې ټول ۲۹۸۰۰۰ یاڅه کم اوه لکه تنه لمونځ کولی شي په نوي پراختیا کې دښځولپاره د مسجد په وروستی برخه کې دلمانځه دوه ځایونه بېل شوي دي.

پخوا حرم دوه خو اوس اته مناره لري مسجد ټول په ایرکنډېشن سمبال دی، دوه ځمکتلي لري چې، په دې ځمکتلو کې ۴۴۴۴ موټر ځایېږي، آسانه حرکت هم کوي او آسانه تاوېدلی هم شي. دمسجد دپوره ابادۍ داکار هم دابن لادن شرکت کړی دی، ددې ځمکتلی په اړه به وروسته هم څه معلومات ولرو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د جمال ښار

مکه معظمه له ډېرو فیوضاتو او فضایلو څخه برخمن ښار دی دا ښار د الله ج د کور او کعبې له فیض څخه برخمنه، د وحې دنزول کوربه، د حضرت هاجرې او حضرت اسماعیل ع د اړو او اندېنمنوونکیو شېبو او ددوی د دعا او دزړه له درده دراوتلي غږ له برکته د زمزم داوبو د راوتلو ننداره کوونکي، د حضرت ابراهیم ع د دعا موخه او د سیدالکونین حضرت محمد ص د زېږېدلو ځای دی. دلته الله ج خپلو بنده گانو ته خپل کبریا ذات، خپل جلال، خپل شان، شوکت او ددبده وربنکاره کړېده، خو دا چې مکه ټول غرونه او غونډۍ دي، هوا یې هم توده ده، بیروبار هم پکې ډېر زیات وي نو حاجیان دمکې معظمې په پرتله په مدینه منوره کې خوښ وي، مدینه منوره د رسول الله ص د هجرت وطن، د غزواتو وطن، د اسلامي حکومت لومړنۍ پلازمینه، د اسلام د پرمختګ د غوړ پېدا او دعوت د پراختیا ځای دی، الله ج مدینې منورې ته د خپل گران محبوب هغه محبوب چې مادي او معنوي ښکلا گانې یې پرې تمامې کړي دي، هغه یې د ډېرو لویو او ښکولو پرنیکلا پسروللی د تلپاتې کور به توب ویاړ ورپه برخه کړ او همدا جمال او س هم هلته شته دی، بل دا چې مدینه لوی ښار دی، دمکې په پرتله یې هواسره ده، سرکونه یې لوی او خلاص دي، غرونه او غونډۍ پکې کمې دي، په هوار ډگر جوړ شوی ښار دی خلک یې ډېر مهذب، لوستي، روزل شوي او دښې او لوړې تربیې خاوندان دي چې د حاجیانو ډېر درناوی کوي، کله چې حاجیان له سرک څخه اوږي نو د مدینې او سپدونکي ورته موټر ودروي او ترڅو چې ټول حاجیان له سرک څخه اوښتي نه وي حرکت نه کوي.

همدا راز په مدينه کې دمکې په پرتله ارزاني هم ډېره ده ، په مدينه منوره کې د بقیع هدیره ډېر و جلیل القدره صحابه وو مدفن های دی ، مدني حرم نه یواځې د رسول الله ص ، بلکې د شیخینو ، (ابوبکر صدیق او عمر فاروق) مدفن های دی ، نو همدا لامل دی چې خلکو مکې معظمې ته د الله ج د جلال او مدينې منورې ته د الله ج د جمال بناړ نوم ورکړی دی ، په مدينه منوره کې زموږ شپې او ورځې هم بڼې تېرې شوې ، رسول الله ص مسلمانان ، هڅولي چې په نبوي مسجد کې څلوېښت لمونځونه پوره کړي ، اوس ټول حاجيان هلته هرو مرو کم تر کمه اته ورځې او شپې تېروي چې څلوېښت لمونځونه پوره کړي ، الحمد لله ما هم په مدينه منوره کې ټول لمونځونه په نبوي مسجد کې په جماعت ادا کړل ، او يو لمونځ هم رانه بې جمعې نشو .

جنته البقیع

ماداسې انګېرله چې جنته البقیع به له حرم څخه چېرې لېرې پروت وي، په جنته المعلى او جنته البقیع کې به هم دافغانستان په څېر لوړ لوړ قبرونه وي، پر هر قبر به دمړي نوم وي، دمړو دقبرونو په اړه خو په مکه معظمه کې او دجنته البقیع دموقعیت په اړه په نبوي مسجد کې له لومړي لمانځه وروسته په خپلې سهوې پوه شوم، مدينې منورې ته زمور د رسېدلو په لومړۍ ورځ مې خپل خواره او پخواني ملګري، ډاکټر، شاعر، کيسه ليکوال او طنز طبع شخص بازمحمد بنادمن ته تېليفون وکړ، بنادمن د المبارک او المهاجر شرکت له مسؤلينو څخه وو، چې حاجيان يې دلته را انتقال کړي وو، ماو بنادمن دطالبانو په وخت کې ډېرې بڼې شپې او ورځې تېرې کړې دي، دواړه هغه دچا خبره دعسکري دوخت انډيوالان وو، هغه مخکې هم څوځله مدينې ته راغلی او دلته بلد و، ډاکټر بنادمن ټاکلي ځای ته راغی له سلام سترې مه شي وروسته مې ورته وويل چې جنته البقیع ته مې بوځي هغه راته وويل چې جنته البقیع ته يواځې سحر او مازيگر دورتللو اجازه وي او بس نور وخت يې دروازې ترلي وي، سباسحريې ژمنه وکړه، سباسحرمو چې لمونځ په جماعت اداکړ نو ور روان شو، چې دحرم له دروازې ووتو نو مخامخ ديوې ډېرې لويې احاطې لورې دروازې ته وروختلو دحرم ددروازې او دې دروازې ترمنځ يواځې يو سرک و پر دروازه ډېر بيروبار و بنادمن راته وويل چې همدا جنته البقیع دی، ددروازې دننه احاطه په نقشه جوړه شوې ده، لسگونه پوليس او متواگان ولاړ دي، خلک ددوی په آند بدعتونو ته نه پرېږدي، ددروازې دننه لږ وړاندې بڼې خواته دسرکونو ترمنځ څو قبرونه دي، چې ځينې يې واړه دي، خلکو ويل چې دادرسلو الله د کورنۍ

اهل بیت) یا ازواج مطهرات او ددوی بچیان او امام حسن دی، دلته ډېر قبرونه ځینو مشهورو صحابه ووته منسوب دي خو متواگان پر یوقبرهم پرېکنده حکم نه کوي چې گویا داقبر دفلاني دی، آن د حضرت معاذ، حضرت امام مالک، حضرت عثمان او حضرت عایشې رضی الله عنهم په څېر د مشهورو صحابه وو د قبرونو په اړه هم، همدومره وایي چې: داقبر فلاني ته منسوب دی، والله اعلم. هدیره لویه ده، خو دهیچا پر قبر یې نوم نشته، لورې لورې شناختې نشته، ځینې قبرونه له ځمکې سره برابر او یا یوه لوبشت ترې لور دي خو بیا هم، هم شناختې او هم قبرونه د جنت المعلى له هغو لور دي، د حضرت عثمان او حضرت امام مالک قبرونه خلکو راوښودل خو نور مولانه پېژندل، وړاندې مو ولیدل چې له یوه قبر څخه ډېر خلک راتا و، مور ې هم ورغللو، چانه پېژنده په همدې کې یوه پنجابي له جیب څخه نقشه راووسته، نقشه مو چې وغورول داقبر یې د حضرت معاذ رض وښود، له پنجابي مو وغوښتل چې د نقشه مور ته راکړي چې یوه کاپي ترې واخلو خو له هغه سره په جیب کې د همدې نقشې بله کاپي هم وه، هغه یې مور ته راکړه، زه ددې نقشې په ترلاسه کولو ډېر خوښ شوم او ډېر قبرونه موددې نقشې په مرسته وپېژندل.

دلته هم افغانان له متواگانو پټ، ځان او کورنۍ ته کوچني کوچني قبرگوتی جوړوي خاوره را اخلي او پټه یې په جیبونو کې اچوي او بیایې وطن ته راوړي متواگان هم د بنسکاریانو په څېر گرد گرځي او خلک له منکراتو منع کوي کله کله غوسه هم کوي.

د جنت البقیع د قبرونو په لیدلو مور د پایله واخستله چې هغه قبرونه چې تابعینو او مشهورو خلکو او یا صحابه ووته منسوب دي او یا پېژندل شوي او د هدیرې په مخکې برخه یا مسجد نبوي ته نږدې دي نه وړانوي او نه یې

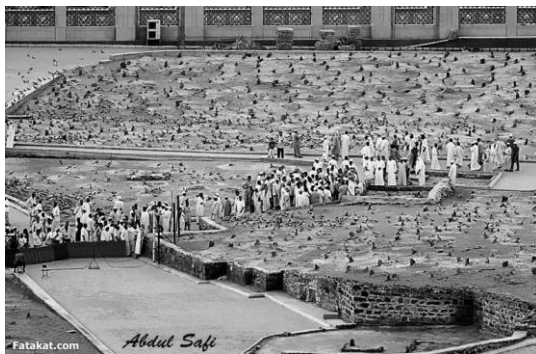
پرځای شوک بنځوي خو د هديرې په وروستی برخه کې بیا مړي ډېر نه پرېښودل کېږي او د جنة المعلى په څېر کال وروسته نور پرې بنځېږي، دلته هم قبرونه په نقشه دي او د هديرې مسؤلین پوهېږي چې کوم مړی يې په کوم تاريخ بنځ کړی او کله پرې بل بنځولی شي، د هديرې په شمال ختيځه سيمه کې مو ډېر قبرونه وليدل چې مسؤلینو راسپړلي او دنويو مړو بنځولونه چمتو کړي وو، د قبرونه ټول خام او په منځ کې يې لحد و، دلته هم کار اسانه دی، په نبوي حرم کې د مړي جنازه وشي او دلته يې راوړي، قبر ته يې ښکته کړي لحد پر خښتو پټ کړي.

او پرته له دې چې په لحد خاورې و اوړي پلاستيکي تخته د قبر پر سر کېږدي او همدومره خاوره پرې و اوړي چې د پلاستيکي تخته بڼه پټه کړي، کال وروسته که اړتيا وه، نو د قبر بېرته سپړي او بل تن پکې بنځ کړي، جنة البقيع ډېر لوی لوی جليل القدره صحابه دخلکو سترگوته دروي، د صحابه و خاطرات، سيرت او د ژوند زرينې کارنامې.

ددې صحابه وو قبرونه چې له ځمکې سره آن نه پېژندل کېږي له هغو مزارونو او روضو سره له ځمکې تر اسمانه توپير لري چې په هند، ايران، کشمير پاکستان او افغانستان کې ماليدلي دي، په افغانستان کې حضرت علي رض ته منسوبه په مزار کې جوړه روضه، دهند په اجمير کې دخواجه غريب نواز، په ډهلي کې د نظام الدين اوليا، د پاکستان په لاهور کې د د اتا گنج بخش، په حيدرآباد کې لال شهباز قلندر، په کراچي کې عبدالله شاه غازي، د ايران په مشهد کې د امام رضا زيارتونه او د جنة المعلى او جنة البقيع د صحابه ووله ځمکې سره برابر قبرونه خلکو ته دا درس او پيغام ورکوي چې عزت په گڼېدو، شاهانه او مرميرين قبرونو او زرينو دروازو کې نه دی، بلکې په تقوا او اسلام ته په خدمت کې دی.

ترڅو چې په مدینه منوره کې وو نو څو ځله جنة البقیع ته د دعا لپاره ورغلو، تېر یادونه او له صحابه ووسره زما د زړه تر لې تلو سې مې پکې لټولې، دهر صحابي قبر ته به ودرېدل، گریوان، به مې لوند شو، په تصور کې به مې له هغه سره د زړه خواله پیل کړ، نا ارامه وم په زیارت تسلی نه کېده لیونې زړه مخامخ صحابه او حضرت رسول اکرم لیدل غوښتل خو داهسې جنون او خیال وو.

له جنة البقیع څخه هم لوړ دیوال راتاو دی، د دیوال لاندې برخه کې کتارې دي په سعودي کې چې څومره مالیدلي نو له هدیرو دیوالونه تاو دي، د سعودي چارواکي چاته اجازه نه ورکوي چې آن د رسول الله احترام د زړه له کومې وکړي، آن سلام ته یې هم سم نه پرېږدي خو هره شپه د سعودي په ټلو بزیون کې لیدل کېږي چې خلک د سعودي د پاچا ملک عبد الله احترام ته دومره تیتیري چې له رکوع سره یې توپیر نه کېږي.

د جنة البقیع په متواگانو او دامر بالمعروف په ډله کې ډېر افغانان هم شته دي خو ددوی جامه عربي او پر سر یې چلتار وي، له زیارت کوونکیو سره ددوی افراطی چلند بې حوصلې کړم په غوسه مې ورسره بحث پیل کړ ایت او حدیث مو یوبل ته واورول، اخر مې پیغور ورکړ چې دخو ریالو

لپاره یې خپله عقیده، فکر او مذهب پرېښی دی، هغوی چې زما استدلال واورېد نو خپل دفتر ته یې د ورتللو بلنه راکړه، د دفتر یې د جنة البقیع له دروازې سره نږدې وو خو ورتللو ته مې وخت ونه موند.

دلته هم په ډېرو ژبو، د توحید، تفسیر، عقیدې، او د شیعیت ضد کېستې او کتابونه وپشل کېږي زه هم ترې برخمن شوم، دري ژبه یې روانه او فصیحې ده خو پښتو یې ماته ګوډه او په ګرامر برابر نه ده.

د جنة البقیع ددخولي دروازې شمال خواته له دروازې لږ وړاندې د سړکونو منځ کې یو محوطه کې له سلو ډېرکتار قبرونه دي، چې له سیمنتو جوړې شناختې پرې ولاړې دي، هره شناخته فلزي لیبل لري چې د قبر شمېره پرې لیکل شوې هلته خلکو ویل چې داساچه د مهمو صحابه وو ده خو د هدیرې مسؤلین وایي چې دا کار د مړو ورته وو ددې لپاره کړی چې خپل مړي وپېژني خو حکومت وروسته دا کار بند کړ، خو داسې نه وه حکومت هلته دنویو مړو ښخولو ته له سره اجازه نه ورکوي.

په مدني حرم کې جنازې

په نبوي مسجد کې هم له لمانځه وروسته جنازه کېږي دلته هم له لږو لږو ځایونو خلک خپل مړي د جنازې لپاره راوړي خو ددې ځای جنازه له مکي حرم سره توپیر لري، دلته هم د جنازې لمونځ او هم نور فرض لمونځونه ډېر اوږده وي، دلته د جنازې په لمانځه کې امام له دوهم تکبیر وروسته درود ته دومره لږ وخت ورکوي چې نیم هم نه ویل کېږي او له دریم تکبیر وروسته دعاته دومره وخت ورکوي چې آن دوه ځله پکې ویل کېږي، له څلورم تکبیر وروسته له حنفي مذهب سره باید مخ و اړول شي خو دلته ډېر وخت وروسته سلام اړول کېږي داسمه ده چې د حرمینو امامان حنفي مذهبي ندي او په جنازه کې ویل کېدونکي درودونه او دعاګانې یې هم له حنفي

مذهبوسره توپیر لري، خو په خپلو کې خويې مذهب یو دی نوبیا ولې دمکې او مدینې د جنازې لمونځ توپیر لري. دا هم کېدلی شي چې ددوی مذهبونه هم یونه وي یو یې مالکي او بل یې حنبلي یا شافعي مذهب وي. فرض لمونځ یې هم توپیر لري له تکبیر تحریمه وروسته ثنا وویل شي او بیا ډېر وخت تېرېږي خو امام لا قرائت پیل کړی نه وي دومره وخت چې آن دوه ځله پکې بیا هم ثنا وویل کېږي په قومه کې له سمع الله وروسته په ارامه یو ځل فاتحه او سورت لوستل کېږي همداشان په جلسه کې هم دفاتحې او دسورت د پیلولو ترمنځ دومره وخت وي چې زموږ په مذهب کې د فرضو تاخیر پرې راځي خو دهغوی په مذهب کې په دې ځایونو کې ځانگړي اذکار او دعاگانې وویل کېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

پر د پس کوربانه

په مدينه کې زموږ دوهمه ورځ هم د حرم په کتلو تېره شوه، د حرم شا وخوا لورې او دنگې عمارې موهم وکتلې د ماسپښين له لمانځه وروسته زما د سخت او پخواني ملگري ډاکټر نذير احمدزي مشر ورور ډاکټر عبدالصير احمدزي راسره مخ شو، ما په لومړي ځل ډاکټر بصير شا وخوا دولس کاله وړاندې د کندهار ښار په مددچوک کې دده په کتنځي کې وليد، هغه مهال ډاکټر نذير په کابل کې دده لپاره څه شی راکړي وو کله چې کتنځي ته ورغلم نو زورور دده په کتنځي کې له سوال ځواب پرته کېناستم، ما داکار قصداً وکړ غوښتل مې ډاکټر احمدزي لږ متعجب کړم.

زه او ډاکټر صاحب بصير دواړه په سوداپسې ووتلو په بازار کې دمکې معظمې په پرتله قيمتي وه، ترمازيگره په بازار کې وگرځېدو ډاکټر بصير د ډاکټر ښادمن دوی په شرکت کې راغلی و د مازيگره له لمانځه وروسته مې دواړه ډاکټر صاحبان يوبل ته وروپېژندل او تر ما ښامه مو مرکه او دزړه خواله وکړه، د ماسخوتن له لمانځه وروسته زه او ډاکټر ښادمن ناست وو چې د ډاکټر ښادمن تېليفون وشرنگېد او کې تېی له کېکارلو وروسته يې مقابل شخص ته زما نوم هم واخست او همدلته يې راوغوښت گورم چې د ماسخوتن له لمانځه وروسته پاوباندي نهه بجې ملا ابراهيم له نونشابوسره مسجد ته راغی، ملا ابراهيم دغزني اوسېدونکی تکړه او ويښ انسان دی، د طالبانو په وخت کې داستخباراتو د عمومي رياست د لوژستیک رئيس وو، دامهال په سعودي کې اوسېده، هملته يې ځانته کاروبار اوښه ژوند برابر کړی او دوهم واده يې کړی و ترډېره مود افغانستان پر حالاتو بحث وکړ، تېرې خوږې خاطرې مو رايادې کړې، څه

باندې یوولس بجې وې، چې ملا ابراهیم ډوډۍ ته روان کړو د حرم خواته د البیک لوی شرکت ته یې وروستو البیک موپه خوند و خوړو دولس نیمې بجې د بیا لیدو په ژمنه سره بېل شو.

سبا جمعه وه د جمعې په لمانځه کې اسلامي هېوادونو او په ځانگړې توگه فلسطين ته دعا وشوه خو سعودي چارواکيو چې خطیبانو ته پالیسي ورکوي افغانستان د عامستحق نه باله.

له لمانځه وروسته مې د حرم په دوهم پور کې د حرم په کتابتون همدا موضوع له یو چا سره یاده کړه هغه راته وویل چې یو ځل قاري حذیفې د جمعې په لمانځه کې امریکاته بد ویلي وو چې بیا دوه کاله ورک وو او اوس چې راغلی نو سیاسي خبرې نه کوي زه لا د حرم په کتابتون کې وم چې د ملا ابراهیم زنگ راغی ځای مې وروښود، ویل یې راځه چې یومړی ډوډۍ و خورو، چې ښکته راغلم نو له ملا ابراهیم سره یو بل متشرع ځوان هم و ملا ابراهیم دا ځوان د غزني دمقر او سپدونکی ملا رحمت الله رامعرفي کړ.

بیا البیک ته ورغللو خو نوبت پرې نه وو د یوه افغان هوټل ته ورغللو په ۱۶ ریه یې ډېرښه افغاني قابلې پلو چې پرېمانه دپسه غوښه پکې وه راکړه، ماچې دا ځای ولید نو بیا به ډېر ورتللم.

ملا رحمت الله هم په سعودي کې اوسېده ملا ابراهیم مور ته وویل چې ملا رحمت الله هم غواړي چې په سعودي کې دوهم واده وکړي او مور ورته څوک کتلي هم دي، کتل شوي انجلی یې هم افغان عربو او دمدينې اوسېدونکې راوپېژندله، په همدې ورځ ما سخوتن یې راته زېږی راکړ چې ملا رحمت الله ته مو دستمال واخست.

احزاب یاگني لښکریزه جگړه

د شپې ملگرو و غوښتل چې د مدینې منورې تاریخي سېمې لکه د احزاب د جگړې ځای او خندق، احد، قبلتین مسجد، قبا مسجد او نور وگوري ماهم ددې ځایونو کتلو ته څیڅپانده تلو سه درلوده، کله مو چې د سحر لمونځ په جماعت ادا کړي نو ټول ملگري ټاکل شوي ځای ته راټول شول، له یوه ډرپور سره مو پر دې ټولو ځایونو دگرځولو او بېرته حرم ته د راوستلو خبره وکړه، ډرپور محمد فضل د بدر او سپدونکی ډېر مذهب او ښکلی ځوان وو ښکلی چلتار یې پرسر، ښکلی چپنه پرتن او څهره یې د شهزادگانو وه لومړی خندق ته ورغللو کله چې دهجرت پرینځم کار بنو نظیرو، دمکې قریشو او نورو کفارو د مسلمانانو پر ضد لاس یو او پر مدینې دیرغل پلان جوړ کړ نو رسول الله ص د حضرت سلمان فارسي رض په مشوره له مدینې څخه د دفاع لپاره د کفارو د لس زره کسيز فوځ دمقابلې لپاره د سلع غره په لمن کې د خندق دوښتولو امر وکړ، اوس خو ددې خندق نښې هم نه ښکاري البته د تاریخ او سیرت په کتابونو کې یې طول او عرض ښودل شوی او په عظیم الشان قرآن کې ددې جگړې یادونې هم شوې او آن یو بشپړ اوږد سورت ددې جگړې په نوم نومول شوی دی. د احزاب سیمه اوس ټوله پخه او سرکونه دي البته ددې سیمې د تاریخي هویت د ساتلو لپاره لاهم دلته د مساجد سبعة (اوو مسجدونو) څخه پنځه لا هم پاتې دي، د اپنځه مساجد خوا په خوا دي او حاجیان په هره یوه کې دوه دوه رکعتي نفل لمونځ کوي.

دلته لومړی د حضرت عمران خطاب، ورپسې د حضرت سلمان فارسي، ورپسې د الفتاح مسجدونه دي، له دې پاس د خندق په نوم یولوی او ښکلی

مسجد دملک فهد لخوا جوړ شوی دی ، دامسجد ډېر لوړ جوړ شوی دی او ډېر لگښت پرې راغلی دی، د سیمې د منتظمینو په وینا، حکومت غواړي دا ټول کوچني مسجدونه بند کړي او همدې نوي مسجد ته وسعت ورکړي د نبوي مسجد خواته مسجد علي او مسجد جمعه هم واقع دي، د دوی په وینا، خندق له همدې ځایه د احد تر غره غځېدلی وو.

دلته مو لمونځونه وکړل ښه وگرځېدو دانور کوچني مسجدونه اوس له پامه غورځېدلي دي، نه يې رنگ او ترميم ته پام شته اونه فرش ته اونه پکې جمع کېږي.

قبلتین مسجد

له دې ځایه قبلتین (دوه قبلووالا) مسجد ته لاړو ، دامسجد الفتح مسجد ته نږدې شاوخوا ۸،۱ کیلومتری کې جوړ شوی دی ، مدینې ته درسول الله ص دهجرت پرمهال انصارو بیت المقدس لور ته لمونځ کاوه کله چې رسول الله ص دې ښار ته هجرت وکړ نو ده هم دالله ج په امر په لمانځه کې همدې لور ته مخ کاوه، داځکه چې دا حساسې شېبې وې که رسول الله ص کعبې ته مخ کړی وای نو داسلام دنوي ټوکېدلي بن پر وړاندې خنډونه جوړېدل.

قبلتین مسجد ته د بني سلمه مسجد هم وايي، داځکه چې موقعیت يې د بنو سلمه په سیمه کې دی بنو سلمه د ازدي قحطاني قوم اړوند د خزرج په قبيلې پورې اړوند دي، دامسجد په خالد بن وليد روډ د حرم شمال لوېدیځ

ته د عقیق شېلې ته نږدې د سلع غره لوېدیځ ته له حرم څخه ۵، ۳ کیلو متره لېرې پروت دی.

د بیت المقدس لورته لمونځ کولو رسول الله ص ته هم خوند نه ورکاوه. د بیت المقدس لورته لمونځ کولو رسول الله ص ته هم خوند نه ورکاوه.

او تل به ورسره د اهیله وه چې کله به د الله ج لخوا ورته حکم وشي چې لمونځ بېرته د کعبې لورته وکړي بالاخره د حضرت براء بن عازب د روایت له مخې چې بخاري روایت کړی دی له ۱۶ یا ۱۷ میاشتو وروسته چې حضرت رسول الله ص بیت المقدس ته لمونځ وکړ د الله ج لخوا ورته امر وشو چې نور دې نو لمونځ کعبې ته کوه په دې اړه د حضرت انس بن مالک او حضرت ابن نجار دهغه روایت چې له عثمان ابن محمد څخه یې کړی لاندیز داسې دی چې: رسول الله ص خو د الله ج په امر بیت المقدس ته لمونځ کاوه، خو خوند یې نه ورکاوه، او تل یې د اهیله وه چې الله ج ورته حکم وکړي چې بېرته کعبې ته لمونځ وکړي، بالاخره یوه ورځ د بنو سلمه قبیلې اړونده ام بشیر په نوم یوې بنځې رسول الله ص ته غرمه مېلمستیا کړې وه او رسول الله ص هم ورغلی وو د ماسپینین د لمانځه وخت شو، رسول الله ص له صحابه و سره یو ځای په همدې مسجد کې د بیت المقدس په لور لمونځ کاوه رسول الله ص د نورو لمونځونو په څېر په دې لمانځه کې هم د اهیله لرله چې الله ج ورته د کعبې لورته د لمانځه کولو حکم وکړي، په همدې غرض به یې هر وخت اسمان لورته کتل او مخ به یې اسمان ته اړاوه رسول الله ص بیت المقدس لورته د ماسپینین د لمانځه دوه رکعته کړي وو چې د الله ج لخوا ورته امر وشو چې خپل مخ کعبې ته واپروي هغه هم په دریم رکعت کې خپل مخ کعبې ته واپروه له همدې کبله دې مسجد ته قبلتین (د دوه وو قبلو والا) مسجد وایي، الله ج خپل رسول ته وفرمایل (قد نری

تقلب و جهک في السماء فلنولينک قبله ترضها فول و جهک شطرا لمسجد الحرام، يعني: يقيناً مور اسمان طرف ته ستا مخ اړول او بار بار کتل، وينو نو ژر دی چې هغې قبلې ته دې مخ واړوو چې ته يې خوښوې نو مخ دې د مسجد الحرام خواته واړوه (البقره ۱۴۴)

د قبلتین مسجد تاريخي ارزښت ته په کتلو د حرمینو خادم ملک فهد بن عبدالعزيز دامسجد هم پراخ او ورغوه.

د ملک فهد پراختيا وروسته چې پنځه ويشت کاله وړاندې تر سره شوې دامهال عمومي سرک خواته د دې مسجد اوږد والی ۸۳ متره، لوېدیځ اړخ ته ۸۲ متره، سهیل یا قبلې خواته ۹۵ متره دی، د مسجد ټول مساحت ۳۹۲۰ متره مربع دی، پورتنی منزل يې ۱۱۹۰ متره مربع دی. دوه منارونه لري او په مسجد کې ټولې ۲۱ لکه پخې خښتې کارول شوې دي له وروستي ترميم وروسته پر مسجد پر لگول شوې کتيبې ليکل شوي: (انما يعمر مساجد الله من امن بالله واليوم الآخر. صدق الله العظيم. تحت رعاية خادم الحرمين الشريفين الملك، فهد بن عبدالعزيز ال سعود وفي عهده الميمون تم بعون الله وتوفيقه انجاز مشروع اعادة بناء وتوسعة مسجد القبلتين بالمدينه المنوره وذاك في شهر ۳۰_۳_۱۴۰۸ هـ الموافق ۲_۱۱_۱۹۸۷ م).

قبلتین مسجد ښه پراخه ساحه، شنې ونې، پاخه پارکونه او د اوداسه پراخه او پاک ځايونه لري مسجد په لوړه جوړ شوی دیوې دروازي په پاسنی برخه کې د مرمرو په تخته محراب انځور شوی او دا ښودل شوېده چې کله بیت المقدس ته لمونځ کېده نو محراب دلته وو او د بیت المقدس استقامت دې خواته دی.

د قبلتین مسجد او سنی محراب جنوب ختیځ خواته او د قدس محراب شمال ختیځ ته دی، د دې مسجد ترڅنګ د عمومي سړک ګلدانونه له ډول ډول ګلانو ډک دي د غره په لمن کې فواري جوړې شوې او ډېرې بسکلې بسکاري د ګلانو ګلان او فواري ټولې په جنراتور خړوبېږي او فواروته هم د جنراتور په زور له ژورو کوهیانو اوبه ور رسېږي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

خندق او اووه مساجد

د سلع غرد مدینې منورې په منځ کې پروت او د نبوي مسجد د شمال لوبدییڅ څخه د سلع غره تر پیله ۲۹۰ متره واټن دی لورې څوکه یې سل متره ، اوږدوالی یې یو کیلو متر ، ټول محیط یې ۲ ، ۴ کیلومتره دی .

د سعودي حکومت یې د ساتنې او ښکلا لپاره ترې اغزن تار تاوکړی دی او مصنوعي فواري یې پکې لگولې دي .

ددې غره په لوبدییڅ لمن کې پروت میدان کې رسول الله ص د خندق په غزا کې له صحابه ووسره یو ځای اړولې وو ددې غره ختیځ ، شمال او سهیل ته غراو رسول الله ص د سلمان فارسي چې اصلاً د ایران د رامهرمز یا اصفهان او سېدونکی وو په مشوره لوبدییڅ لورته خندق ووېست ، سعودي حکومت ددې میدان د تاریخي اهمیت د ساتنې لپاره دلته ډېر کار وکړ ، په دې شپږ سوه متره مربع اوږد میدان کې د موټر و لپاره تم ځایونه ابشارونه او ډول ډول بوتی کېنولي دي او د حدیقه الفتح نوم یې ورکړی دی ، او د سعودي حکومت یو امیر فهد بن عبدالعزيز دلته د غره په لمن کې د فتح مسجد په نوم یو لوی مسجد هم ودان کړ .

داځای له تاریخي پلوه د مساجد السبعة یا اوو مسجدونو په نوم یادېږي ، خو مورې پنځه مساجد ولیدل او د تاریخ په ځینو کتابونو کې هم دلته د پنځو او په ځینو کې د څلورو مساجدو نومونه راغلي دي حضرت عمر بن عبدالعزيز دلته هم په ټولو هغو ځایونو کې مسجدونه جوړ کړي په کوم ځای کې چې رسول الله لمونځ کړی دی .

ډاکټر محمد الیاس عبدالغني په خپل کتاب (مدینه منوره کې تاریخي مساجد) کې لیکي چې اګر که د سلع د غره په لمن کې اوس شپږ مساجد دي

چې تاریخپوهانو ټول د فتح په نوم نومولې دي سره له دې په خوار لسمه سلیزه کې دلته اوه مسجدونه مشهور وو دهغه په اند کېدلی شي چې دا اوم مسجد د بني حرام مسجد وي چې د فتح د مسجدونو جنوب ته پروت دی، خو ځینې باور لري چې اوم مسجد به (رایه) وي چې له خندق سره نږدې پروت دی.

د فتحې مسجد

دا مسجد د سلع غره لوېدیځ ته په یوه برخه کې جوړ شوی د رسول الله ص همدلته کفارو ته ښېرا وکړې او د الله ج په امر بد توند باد راوالتو، د کفارو څیمې یې ونړولې، او هرڅه یې ورته خراب کړل او وتښتېدل، هیتمي وایي چې دیته ځکه د فتحې مسجد وایي چې پر رسول الله ص همدلته د الله ج لخوا د فتحې زېری وشو.

د پته مسجد ته احزاب نوم هم ورکول شوی دا ځکه چې رسول الله ص په همدې ځای کې دده پرضد راغونډو شویو کفارو احزابو ته ښېرا کړې دي، دا مسجد په اعلی هم مشهور دی ځکه چې په لوړه په غره کې جوړ شوی دی

دا مسجد لومړی ځل حضرت عمر ابن عبدالعزیز جوړ کړ بیا د عبیدی پاچا یو وزیر امیر سیف الدین الحسین ابن آبي الهجا په ۵۷۵ هـ س له سره آباد کړ بیا په ۱۲۷۰ هـ س کې لومړی سلطان عبدالمجید له سره ورغوه، چې اوسنی ودانۍ یې هم همدا د سلطان عبدالمجید دور ده بیا ملک فهد په ۱۴۱۱ هـ س کې له سره ورغاوه، د پرې ښکلې جالۍ یې ورته ولگولې، د پر

یې بنسکلی کړ او د پر گران بیه توره تیره یې پکې وکاروله، د اوسني مسجد
دالان ۸،۵۰ متره او پلنوالی یې ۳،۵۰ متره دی او له ځمکې ۴،۵۰ متره
لوړ جوړ شوی دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د حضرت سلمان فارسي رض مسجد

حضرت سلمان فارسي يو ډېر جليل القدره صحابي دی، نوم يې سلمان بن اسلام ابو عبدالله فارسي دی، داوسني ايران (پخوانی فارس) د رامهر مز خو د ځينو په وينا د اصفهان اوسېدونکی دی، هغه هلته اورېدلي وو چې رسول الله ص نبکاره کېدونکی دی نو در رسول الله ص په لتون راخوځېدلی وو پر لاره خلکو بندي او مریې کړې ترهغې چې مدينې منورې ته راوړسېد دلته يې اسلام راوړ خو د بدر او احد په غزا کې شريک نشو داځکه چې هغه دامهال مریې وو لومړۍ غزا چې هغه په کې گډون وکړ د خندق غزا وه. هغه له ۳۰ ه س وروسته وفات شو د فتح مسجد لاندې سهيل خواته پروت مسجد د همدې په نوم يادېږي. حضرت سلمان فارسي رسول الله ص ته د خندق کنډلو مشوره ورکړې وه، اوس چې په کوم ځای کې دده په نوم مسجد جوړ دی حضرت حارث بن فضل وايي چې رسول الله ص دلته لمونځ هم کړی دی، حضرت عبدالله ابن معاويه هم همدا وينا کوي.

د علي ابن ابي طالب رض مسجد

حضرت علي رض د ابو طالب زوی د عبدالمطلب لمسی څلورم راشد خليفه په عشره مبشره کې شامل د رسول الله ص د تره زوی او دهغه د لور حضرت فاطمة الزهرا مېړه وو، دتبوک له غزا پرته چې رسول الله ص کورته پرېښی وو نور په ټولو غزوا توکې شريک وو بلاخره د رمضان په اوه لسمه په ۴۰ ه س کال د عبدالرحمن ابن ملجم لخوا د ۶۳ کالو په عمر په شهادت ورسېد، حضرت علي رض دهغه د زوی امام حسن لخوا د الار په ماني کې خاوروته وسپارل شو خو قبر يې معلوم ندي، د فتح دمسجدونو په پيل کې

دریم مسجد د حضرت علي په نوم دی، په قوي گومان د خندق د غذا پر مهال حضرت علي رض همدلته اوسېده. دامسجد د حضرت سلمان رض د مسجد سهيل ته پروت وو، امير زين الدين ضيغم بن حشر المنصوري چې کله په ۸۷۲ هـ س کې د مدينې والي وو نو دانرېدلی مسجد يې بېرته ورغاوه، صالح لمعی مصطفی وايي چې دده له وروستی چت څخه داسې بنکاري چې لومړی د سلطان عبدالمجيد په وخت ۱۲۲۸ هـ س کې هم دامسجد ترميم شوی وو د سلع غره په لمن کې د پرتو مسجدونو په پرتله دامسجد تر ټولو لوی وو چې په ۱۴۱۴ هـ س کې له مينځه وېورل شو.

د حضرت ابوبکر صديق رض مسجد

عبدالله ابن ابی قحافه عثمان ابن عامر ابوبکر لومړنی راشد خليفه اوله عشره مبشره وو څخه دی، هغه په نارینه وو کې تر هر چالومړی، پر رسول الله ص ایمان راوړ او د معراج پېښې د تصديق له امله ورته د صديق لقب ورکړل شو، دهغه پلرنی نوم عبدالكعبه دی، رسول الله ص ورته عبدالله لقب غوره کړ. هغه رسول الله ته خپله لور حضرت عايشه په نکاح کړې وه ابوبکر صديق رض په ۱۳ هـ س په ۲۳ کلنۍ کې وفات او د حضرت عايشې رض په حجره کې د رسول الله ص خواته خاوروته وسپارل شو. دفتح مسجدونو جنوب ته پر يوه لوړه پروت څلورم مسجد د ابوبکر صديق په نوم وو چې خلک به پر زینو ورختل.

د ډاکټر الياس عبد الغني په وينا، ابن نجار (۲۴۳ هـ س) او مطری (۴۷۱ م) ليکي چې دامسجد اوس نرېدلی دی، خو احمد عباسي په يوولسمه پېړۍ کې دامسجد ودان معرفي کړی، اودهغه د ډول او مساحت

په اړه یې معلومات ورکړي دي اوس چې دلته موږ کوم مساجد ولیدل نو په دوی کې هم د حضرت ابوبکر صدیق په نوم کوم مسجد نه وو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د حضرت عمر ابن خطاب مسجد

حضرت عمر ابن خطاب ابن نفیل کنیه یې ابو حفص او لقب یې فاروق دی، حضرت عمر دوهم راشد خلیفه په عشره مبشره کې شامل، هونبیار پرېکنده، هوډمن، عادل او زړور شخص او دهغه لور حضرت حفصه رض رسول الله مېرمن وه، د حضرت ابوبکر صدیق له وفات وروسته په ۱۳ ه س کال خلیفه شو، او په ۲۳ ه س د ابولوء لوء مجوسي لخوا شهید او د حضرت عایشې په حجره کې د رسول الله ص ترڅنگ خاورو ته وسپارل شو. ده ته منسوب مسجد د خوار لسمې پېړۍ تر پیله په کومه تذکره کې ندی یاد شوی آن چې علي بن موسی افندي په ۱۳۰۳ کې هم دامسجدنه دی یاد کړی له دې ښکاري چې دامسجد له ۱۳۰۳ ه س وروسته جوړ شوی دی. دامسجد اوس هم موجود دی، مستطیل ته ورته دالان لري او توري تیرې پکې لگېدلې دي، په دې مسجد کې اوس هم پنځه وخته لمونځ کېږي.

د حضرت سعد بن معاذ مسجد

سعد ابن معاذ ابن نعمان ابو عمر انصاري اشهلي د اوس د قبیلې سردار و، د بدر په غزا کې یې گډون کړی او د خندق په غزا کې شهید شو. ده ته منسوب مسجد د حضرت عمر ابن خطاب د مسجد سهیل لوبديغ لورته دی، په پخوانیو مصادر وکې د دې مسجد نوم هم نشته دی، آن علي بن موسی افندي هم نه دی یاد کړی، له دې ښکاري چې دا مسجد هم له ۱۳۰۳ ه س وروسته جوړ شوی او د مدینې منورې په ۱۳: ۴۴۷ ه س نقشه کې ځای لري، دامسجد اوس هم شته دی او په هماغه ځای کې دی چېرته چې پر حضرت سعد غشی لگېدلی دی، دامسجد مستطیل ډوله دی، دوه متره لوړه احاطه لري، چت نلري او درې خواته

ترې حدیفه الفتح راتاوه ده له ختیځ څه لوېدیځ ته ۲۵، ۲ اوله سهیل څخه شمال ته
۳، ۳۵ متره مربع دي چې ټول مساحت یې ۲۱ متره مربع راځي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د احد ډگر

دهجرت په دوهم کال الهي لښکر (مسلمانانو) شیطاني لښکر د (مکې کفارو) ته سخته ماتې ورکړه، دهغوی ډېر مشران یې ووژل، ډېر مال یې ترې غنیمت او ډېر یې ژوندي ونيول، د مکې کفارو ته دا ماتې د زغم نه وه، هغوی له مسلمانانو څه د غچ اخستلو او سوځول پوره یو کال یې چمتو والی ونيوه چې له مسلمانانو خپل غچ واخلي با لاخره د هجرت په دریم کال یې درې زره لښکر چې زادالمعاد په وینا، درې زره اوبسان او دوه سوه اسونه او د فتح الباري په وینا سل آسونه پکې وو برابر کړل او مدينې منورې ته روان شول په دې لښکر کې ددوی د احساساتو د راپارولو لپاره د ابو سفیان دمېرمنې هنده په مشرۍ گڼو ښځو او انجونو هم گډون کړی وو چې وخت په وخت به یې دوی ته حماسي، پاروونکي او ددوی د وصال له مینې ډکې سندرې ويلې، اخوا حضرت عباس خپل وراره حضرت محمد ته له مکې څخه مدينې ته قاصد ورو لېږه او په مکه کې ددوی پر ضد له ټولو تحركاتو او چمتو والي يې خبر کړ، رسول الله ص هم زر کسيز لښکر تيار کړ خو د منافقانو رئيس عبدالله ابن ابی منافقت او ترمرد وکړ او درې سوه تنه يې بېرته وگرځول. رسول الله ص دهجرت په دریم کال د شوال په ۶مه د جمعي په ورځ د دمجهز درې زره کسيز لښکر مقابله پيل کړه په پيل کې بريالی شو، خوله ځينو صحابه و سره د مادياتو او غنیمت مینې د ابریا ټکنۍ کړه، کفارو چې کله وليدل مسلمانان د غنیمت په راټولو بوخت دي او استراتژيکي نقطې يې پرېښې نو په کنډو وروختل، ناڅاپه يې يرغل وکړ او اویا تنه مسلمانان يې شهيدان کړل خوبياهم، بشپړ بری يې په نصيب نه شو. احد حرم ته نږدې دی مور ساخت مهال ورغللو، د احد ډگر دامهال په نقشه جوړ

شوی، دموترو پراخ تم ځای لري، هغه غونډۍ چې په کنډو کې یې رسول الله
د عبدالله ابن جبیر په مشرۍ پنځوس تنه غشي ویشتونکي کېنولي وو،
دامهال ډېره اوبه شوې او ټیټه شوې ده، څه کم یو نیم زر کاله کېږي چې خلک
پر دې غونډۍ پورته کېږي او ممکن جیولوجیکي تغیراتو او ترسباتو هم
داغونډۍ ټیټه کړي وي.

داغونډۍ د وادي فناه جنوبي غاړې ته پرته ده چې اوس په جبل رماة
مشهوره ده او د مسلمانانو له لښکرڅخه یو نیم سل متره لېږي وه، مور ډي
غونډۍ ته وختلو اخوا ديخوا مو وکتل ډېر ځایونه ترې ښکاري جگړه
دهمدې غونډۍ لوېدیځ ته د احد غره ته نږدې د عینین نومي ځای کې
وښته. د مکې کفارو همدلته اړولي وو داساحه د مدینې شمال ته پرته ده،
د جبل رماة شمال ته پراخ ډگر او خواکې یې د احد غردی، کله چې د
مسلمانانو له بریا وروسته د عبدالله ابن جبیر ملگرو د جبل رماة کنډو
پرېښود نو حضرت خالد ابن ولید چې تر دا مهاله لا مسلمان شوی نه و له
جنوب اړخه په شيله کې پر همدې غونډۍ راو خوت، په کنډو کې پاتې
دولس تنه مسلمانان یې همدلته شهیدان او لاندې یې مسلمانان محاصره
کړل.

دلته یو له جالیو جوړه څلور دیوالي ده چې دا حد شهیدان پکې ښخ شوي
وو په دوی کې د حضرت سید الشهداء حمزه، مصعب ابن عمیر، عبدالله
ابن جحش، قبرونه پېژندل کېږي او متواگان یې هم تائیدوي، ددوی قبرونه
هم له ځمکې سره برابر دي خو له پاسه پرې تیرې اینسې او همداتیرې
دقبرونو نښې دي له دې قبرونو د یو فټ په اندازه دیوال تاو دی، متواگانو
دا حاطی دروازه تړلې وي او خلک یې له پنجره گوري، متواگان هم سم
معلومات نه ورکوي.

دلته گڼې گرځنده دوکانونه او لاسي کراچۍ هم شته دي او ډېر هغه شيان پلوري چې معمولاً يې خلک په ډاليوکې وړي، د احد ميدان ختيځ ته مسجد هم جوړ شوی شمال ختيځ ته يې خوږ او له خوږ اخوا د خرماوو لوی باغ دی له رماة څخه د حرم منارې هم ښکاري. احد اوس هم وچ ميدان دی ونې بوتې پکې نشته دي.

د احد په ميدان کې اوس ډېرې ودانۍ جوړې شوي دي، خوبياهم سپين ځايونه لري مورډه مدي ډگر په ليدلو بوخت وو چې په څو لويو موټرو کې نور افغانان هم راغلل دوی هم د رماة غونډۍ بېخ ته راغلل له دوی سره د دوی د حج ښوونکي هم وو له جامو، لهجې او کرنو ښکار بدل چې ښه ساده سړی وو، نه د وخت په نزاکت پوهېده نه د خلکو په مزاج اونه د موسم او هوا په غوښتنه لس بجې به وې چې دوی راغلل دې ملا صاحب چې لاسي لاسپيکر هم ورسره وو دوی ټول په نا هواره ځمکه په دوو پښو کېنول، له چاسره څادر وو اوله چاسره نه وو او که څادر هم وو نو ځمکه ډېره سره وه پر ځمکه پر څادر کېناستلی نشو، هوا هم ډېره توده وه، پر ټولو خولې راماتې وې خو ده ورته اوږد تقرير پيل کړ، تقرير يې هم دوخت له غوښتنې سره برابر نه وو له تقرير څخه کوم نيم ساعت تېر شو خو دی لا بوخت وو، خلک ستړی او په تنگ شول، چې څوک ترې پاڅېږي نو ملا صاحب پرې غږ وکړي چې تنگېزه مه کېنه، دوه درې ځله سپين ږيري ورغلل ورته يې وويل چې تقرير بس کړي ځکه گرمي هم ده او خلک احد ډگر د ليدلو تلوسه لري نور ځايونه هم بايد وکتل شي او دولس بجې بايد حرم ته لمانځه ته هم ورسېږو، بالاخره تقرير يې بس کړ خو دعايې هم پوره لس دقيقې وخت ونيوه زه خو څو ځله ترې راپاڅېدم خو په دوی کې مې ملگري وو دهغوی لپاره هم اړوم چې ورته پاتې شم.

قبا مسجد

له احد څخه قبا مسجد ته وخوځېدو دا مسجد له نبوي حرم څخه لږ واټن لري د قبا مسجد شاوخوا ډېره ښکلې منظره او پراخه سړکونه لري دموترو تم ځايونونه د خرما او نورې بې مېوې ونې ښکلی بن او گرځنده گڼي پلورنځي لري، قبا ډېر ښکلی مسجد دی، له نبوي حرم وروسته دلته تر بل هرځای ډېر بيروبار وي، ډېر خلک دلته لمانځه ته راځي، رسول الله ص فرمايي چې په قبا مسجد کې دوه رکعتنه نفل لمونځ د يوې عمرې ثواب لري.

د قبا په بڼې کې د اوبو ښکلې فوارې او څوگرډ حوضونه، شته دي، بيت الخلاوي او داو داسه پرېمانه او ښکلې ځايونه لري ختيځ ته يې اوم نمبردوه هديرې دي، ددې هديرې قبرونه او شناختې د جنة المعلى او جنة البقيع په پرتله لور دي، مسجد دوه برخې لري لومړۍ برخه يې د نارينه او دوهمه يا د مسجد دننۍ برخه کې د ښځو لمونځای دی.

دامسجد پراخ دی خو دمراجعينو تراکم ته په کتلو لاهم کوچنی دی، دمسجد ددېوال لاندېنۍ برخه د چپسو خښتې او پاسنۍ برخه يې سپين رنگ لري.

قبا مسجد د اسلام په تاريخ کې له ځانگړې اهميت څخه برخمن دی، د لومړنی مسجد دی چې د اسلام په تاريخ کې په مدينه منوره کې جوړ شوی دی، دا لومړنی مسجد دی چې حضرت رسول الله ص پخپله پکې کار کړی دی او درنې تيرې يې په کې پورته کړي دي.

د هجري تاريخ پيل هم د قبا مسجد د کار له پيل سره تړلی دی، يعنې په کومه ورځ چې رسول الله ص مدينې منورې ته د هجرت پر مهال ورسېد نو

همدلته یې په خلاص او پرانیستي ډگر لمونځ وکړ، داځای قبا نومېده او د مسجد ځای د بني عمر و بن عوف د قبیلې اړوند کلتوم بن هدم ملکیت و او همدلته یې د لومړني مسجد بنسټ کېښود، دلته د قبا په نوم مشهوره چینه وه، دا کلی هم همدې چینې ته منسوب دی.

دې مسجد ته په قرآن کې د تقوا نوم ورکړل شوی او ددې بنسټ یې د تقوا په نیت ایښودل شوی بللی دی، همد راز قران وايي چې ددې مسجد بنسټ د تقوا په نیت په لومړۍ ورځ ایښودل شوی دی، (لمسجد اسس علی التقوی من اول یوم احق ان تقوم فیه، یعنی کوم مسجد چې په لومړۍ ورځ د تقوا پر بنسټ جوړ شوی ډېر وړ دی، چې د عبادت لپاره پکې ودرېږي) سورة التوبه ۱۰۸.

حضرت شمس بنت نعمان روایت کوي چې ما کله لومړی ځل حضرت پیغمبر ولید نو په قبا مسجد کې یې کار کاوه او درنې تیرې یې پورته کولې یو صحابي ورته عرض وکړ چې ته دا کار ماته پرېږده نو هغه ص ورته وفرمایل چې ته نورې پورته کړه، د مسجد له بشپړېدلو وروسته رسول الله وفرمایل چې حضرت جبریل پخپله ددې مسجد قبله جوړه کړه.

حضرت ابن عمر رض روایت کوي چې رسول الله ص به هره شنبه پلې یاسپور قبا مسجد ته ورته، حضرت سهل بن حنیف له رسول الله ص څخه روایت کوي چې څوک په کور کې اودس وکړي او قبا مسجد ته راشي او دوه رکعت له لمونځ وکړي نو د یوې عمرې ثواب ورکول کېږي.

قبا مسجد هم د تاریخ په اوږدو کې څو څو ځله رغول شوی او پراخ شوی دی، وروستی ځل پراختیا او رغونه یې د ملک فهد په وخت کې د پنجشنبې په ورځ د صفر المظفر په ۸مه ۱۴۰۶ هـ س پای ته ورسېد، نوې

پراختیا په ټولو نوي عصري وسايلو سمباله ده، ایرکنډیشن پکې فعال دی، د مسجد پر غولي داسې څپره جوړه شوې چې په کمپیوټر حرکت کوي، په مسجد کې دننه او بهر شل زره تنه لمونځ کولی شي، دننه او بهرنی ټول مساحت یې ۱۳۵۰۰ متره مربع ده، دنارینه وو لپاره ۲۴ بیت الخلاوي او ۱۲۸ د اوداسه ځایونه اود بنځو لپاره ۲۲ بیت الخلاوي او ۴۳ د اوداسه ځایونه جوړ شوي دي، په وروستی پراختیا کې درې میلیونه د بېلابېل حجم درلودونکي خبستې، شپږ زره مربع متره مرمر تیرې او زر ټنه سرب کارول شوي دي.

د قبا ځینې برخې د العوالي په سیمه کې دي، دلته دانصارو هغه قبیلې بنو عمرو بن عوف پرته ده چې الله ج یې په اړه فرمایي (فیه رجال یحبون ان یتطهروا والله یحب المطهرین) یعنې: (په دې کې داسې خلک دي چې پاکوالی خونبوي او الله ج هم پاکي خونبونکی خونبوي) توبه ۱۰۸. د شنبې په ورځو کې اوس هم په قبا کې بیروباروي مورهم د شنبې په ورځ ورغللو.

له ډاکټر باز محمد بنادمن سره

ډاکټر بنادمن په مدينه منوره کې بلد وو، ماته يې وويل چې يوه ورځ دې په مدينه منوره کې ښه گرځوم او ډېر ځايونه درباندي گورم، د يکشنبې په ورځ ماسپښين يې راته وويل چې سبا سحر به دې چای له ماسره وي، اوله چای وروسته به د مدينې منورې د مشهورو ځايونو ليدلوته ووځو ما هم ورسره ومنله.

سبا سحر دده په خونه کې چې حرم ته په ترټولو نږدې عماره کې وه دلوی ننگرهار شرکت رئيس حاجي بېرک، دمرحبا شرکت رئيس حاجي محمدامين، د اکوړه خټک دحقانيه مدرسې د ۲۰۰۶ زېږديز کال فارغ او د خوست د صبريو اوسېدونکی مولوي نورالله او ظريف زمان هم راغلي وو.

ډاکټر بنادمن د المبارک شرکت رئيس دی خو دامهال يې له دوو نورو شرکتونو سره په گډه ۳۷۲ تنه حاجيان راوستي وو په مکه معظمه کې خو ما ددوی عمارې او خدمتونه نه وو ليدلي خو حاجيان ترې خوښ وو ډاکټر عبدالصير احمدزي او دلغمان دقرغيو ولسوالۍ د عزيز خان کش اوسېدونکي حاجي ظاهر خان يې راته صفت کاوه خو په مدينه منوره کې له حاجيانو سره ددوی نیک چلند او ښه خدمتونه ما په خپله وليدل دوی خپل حاجيان په دوو عمارو کې ځای پر ځای کړي وو او ددواړه عمارې له حرم سره داسې نښتې وې چې له عمارو به راوتلې نو حرم ته به ننوتلې عمارې هم ډېرې لوکسې او ښکلې وې حرم ته د نږدې عمارو بيه لوړه وي معنی دا چې دوی د حاجيانو لپاره ډېر لگښت کړی و.

بل دا چې له دوی پرته بل هېڅ شرکت په خپل لگښت حاجیان په مدینه منوره کې نه دي گرځولي خو دوی ورته موټر نیولي او په ټولو تاریخي ځایونو یې گرځول.

د بنگله دېش مکتب چې حاجیان له مدینې منورې څخه جدې ته رالېږدوي د حاجیانو دهغه بار لپاره چې په یو موټر کې نه ځاییده بل موټر نه نیوه، په داسې حال کې چې دا د دوی دنده وه، خو بنیادمن دوی دا قرباني هم ورکړه او د حاجیانو بار ته یې بل موټر ونيوه دا کارونه دولت هم نه کول اونه یې هم حاجیان په بېلابېلو سیمو گرځول.

له چای وروسته د ډاکټر بنیادمن دوی په فولادي کرولا موټر کې سپاره شو، د موټر چلوونکی حاجي محمد نعیم د پغمان اصلي او د مدینې منورې اوسنی اوسېدونکی وو.

د سلمان فارسي بن

لومړی بیا قبا ته لاړو هلته مو لمونځ وکړ او بیا د حضرت سلمان فارسي بن ته روان شو، پر لاره مو څو باغونه ولیدل په ځینو کې یې د خرما ونې وهلې هم وې یو ځای مودرې غزونه هم ولیدل د سلمان فارسي، رض باغ موله ډېرو پوښتنو وروسته ومونده خوز مودر د اټکل برعکس هېڅ بیرو بار پکې نه وو آن له مودر پرته بل څوک ورته نه وو راغلي، دا باغ قبا ته نږدې دی.

د باغ په خوله کې دبشر الفقیر (د فقیر کوهی) په نوم تاریخي کوهی دی سعودي حکومت اوس ترې گټه اخستل بند کړي خو د تاریخي آبدی په توگه یې خوندي کړی او له شاوخوا یې ترې او سپینیزه جالی- تاوه کړې ده،

د کوهي ترڅنگه ليکل شوي چې دا کوهی يو تاريخي اثر دی او هر ډول تېری پرې تاريخي جرم گڼل کېږي، له دې ليکنې سره زما خيال د افغانستان د تاريخي اثارو چور او تالان ته واوښت، دوی پر يو کوهي څومره پام کوي او د افغانستان ټول تاريخي اثار د کبارو په کتار کې وپلورل شول او اوس د نورو د موزيمونو ښکلا ده.

دا چې دې باغ ته ولې د سلمان فارسي باغ وايي پر لامل يې پوه نه شوم، خو پخوانی تاريخي باغ دی، اوس پکې ژور کوهی (تېوب ويل) وپستل شوی او پرېمانه او به د برېښنا په واسطه را وپستل کېږي ما په لومړي ځل په سعودي کې روانې او به وليدې هغه هم همدا چې په برېښنا را وپستل شوې دي، خوږې او رڼې او به اولومړی ځل وو چې له دې ويالې او به څښم ځکه چې هلته خوتولې بوتلي او به دي.

په باغ کې د رشکې، گندنې او پالکو په شمول ډول ډول سابه کرل شوي او د باغ سهيل لوېديځه برخه مور ته ښکارېدله چې احاطه ترې تاوه وه نور نو ترې چاپيره ودانۍ وې په منځ کې يې د حسين بن علي په نوم د هلکانو مدرسه وه چې د ملک فهد او ملک عبدالله عکسونه پرې څرېدلې وو، د مدرسې ترڅنگ پر يو ديوال چا (يا حسين) ليکلي وو خو لويه چليپا پرې رابنکل شوې وه، د مدرسې شاوخوا لسگونه موټر ولاړوو چې زده کوونکي يې کورونو ته بيول ماته بيا هغه افغان زده کوونکي را په زړه شول چې په لوڅو پښو او يوه زاړه او خيران کميس او پرتوگ کې ترونو لاندې جوړو ښوونځيو ته ځي. دا مهال د سحر لس کم نهه بجې وې او په مدرسه کې تفريح وه د زده کوونکيو شور ماشور د خوږې نغمې په څېر لگېده له نورو ونو خرما ټولې شوې وې خو يوه ونه د خرما له وځکالو هماغسې ډکه وه.

د حضرت عثمان کوهي

له هغه ځايه بشرعثمان (د حضرت عثمان کوهي) ته ورغللو دا هغه کوهی وو چې کفارو پر مسلمانانو او به بندي کړې وې بالاخره حضرت عثمان رض دا کوهی په خپلو شخصي پيسو وپيره او مسلمانانو ته يې دگټې اخستني لپاره وسپاره.

اوس هلته لوی باغ دی دلته بيرو بار ډېر وو په دې باغ کې دننه لوی دکان دی ، دوکان څه چې سمه مغازه ده له خرما نيولې تر تاراو ستن ، شات، عطر هرڅه پکې موندل کېدل.

موردا کوهی ونه ليد ځکه چې ملگري مو وارخطا وو خو يو پنجابي راته يوه ټانکی راوښوده ويې ويل چې تر همدې ټانکی لاندي د حضرت عثمان کوهی دی .

له دې باغ څخه عمومي سړک ته راووتلو د عمومي سړک گلدانونه له رنگه گلانو ډک دي. په سعودي کې تر ډېره حده دهلکانو ښوونځي په عمومي سړکونو خو دنجونو په پناځايونو کې دي، له دې ځايه په دايري (حلقوي سړک) مخ په تبوک روان شو ، دلته مو دخرما يولوی باغ وليده، دمدينې منورې پر پوهنتون راتاو شو ، دانړيوال پوهنتون دغره لمن کې په پراخه ساحه پروت دی ، يو ځل ۲۴ کاله وړاندې په پېښور ښار کې دهمدې پوهنتون لخوا په يو جوړ شوي درې مياشتني کورس کې ما هم درس ووېلې دا کورس په ډېره لوړه سويه جوړ شوی ، ټول استادان يې عربان او دکتوران وو په درې مياشتو کې يې ډېر لوړ او ژور منهج عملي کاوه ، نظم او دسپلين پکې ډېروو له دوه ورځو ډېره غير حاضري له کورس

خڅه داخراج په معنی وه، په پای کې یې سخته ازموینه هم وه له شاوخوا سلو تنو خڅه له نیموډېره برخه زده کوونکي په داسې حال ناکام شول چې ډېریې په نورو ځایونو کې پخپله استادان وو، ناکامو کسانو ته شهادت نامه او پوره پیسې هم نه ورکول کېدلې، ایله ۵۰۰ کلداری او څو کتابونه ورکول شول. خو بريالیو کسانو ته ۱۸۰۰ کلداری، شهادتنامه هغه هم د مدینې منورې د پوهنتون لخوا او پرېمانه کتابونه ورکول شول، زه الحمدلله په بريالیو کسانو کې وم او د نومرو اوسط مې هم له ۸۰ پورته وو.

پرسرک یو ځای اشاره سره وه زموږ موټر چلوونکی محمد نعیم ورته درېد خو سرکونه ټول خالي وو، مانعیم ته وویل چې سرک خو ټول خالي دی، پرې ورځه ځکه نه موټر شته او نه ترافیک، خو هغه راته وویل چې دلته ټول سرک د کامروپه واسطه له مرکز سره تړلی دی که کوم تخلف وشي کیمره سمدستي مرکز ته خبر ورکوي، او مرکز بیا د موټر چلوونکي ګرځنده فون ته مسج ورلېږي، چې په دې پیغام کې د تخلف ډول، وخت ځای او د جریمې اندازه لیکل شوي وي او چلوونکی بیا پرې چې ټاکل شوي جریمه په ټاکلي وخت بانک ته وسپاري او که ويې نه سپاري نو که چلوونکی اجنبي (هغه چې د سعودي تبع نه وي) او که سعودي وي نو د اجريمه پرې لوړېږي که بیا یې هم ور نکړي نو کله چې اقامه یا جواز سیر تمديدوي نو لومړی ترې جریمه اخستل کېږي، نو دلته ترافیکي تخلف ستونزمن دی.

عجوه

عربي هېوادونه په ځانگړي توگه مدينه منوره د خرماگانو بنار دی دا مشهوره ده چې په سعودي کې تېل او خرما ډېره پيدا کېږي او هلته ارزانه وي، خوسرچيه، په سعودي کې خرما قېمته ده، مورډ په افغانستان کې ښه او پسته خرما کیلوپه شپيته افغانۍ پېرو خودپته ورته خرما په مدينه کې په شاوخوا شل رياله چې ۲۵۰ افغانۍ کېږي پلورل کېږي، يو ځل ما يو ډول خرما کیلوپه او ه رياله واخستې خو کلکې وې بيا مې پر ملگرو وخورلې. په مدينه منوره کې يو ډول خرما ته عجوه وايي دا خرما خوږې، گړدې او تورې دي ډاکټر ښادمن راته وويل چې دا خرما تر نورو ډېرې قېمته دي، هغه راته وويل چې د خرما دا ذات يواځې په مدينه منوره کې او هغه هم د نبوي حرم چاپېرچل کې پيدا کېږي او دا خرما په بل ځای کې ميوه نه نيسي، هغه ددې خرما د حاصل اوزرغونېدلو ساحه العوالي (د نبوي مسجد شاوخوا) وښوده، ښادمن وويل چې رسول الله ص د عجوه بوتی په خپل لاس ايښی دی او نن چې په العوالي کې څومره عجوه پيدا کېږي نورينښه يې هماغه د رسول الله ص پر لاس ايښودل شوی بوتی دی، د عجوې کيفيت او غټوالي ته په کتلو د يوې کیلوبيه يې له ۳۵ ريالونيو لې تر ۱۰۰ ريالو پورې ده.

ما چې د خرما بيه په افغانستان او مدينه منوره کې پرتله کړه او درانتقال ستونزه مې په پام کې ونيوه نو يو څو کیلو عجوه مې وپېرله نوره خرما مې هلته ونه پېرله.

په مدينه منوره کې زموږ هستوگنځی

زموږ عماره حرم ته نږدې وه له حرم څخه به ایله ورته اوه دقیقې لار وه. زموږ په بازار افغاني او جنت المعلى د دېواله له لارې حرم ته تللو دلته هم زموږ خونه په لومړي پور کې او درې کسيزه وه، ما غوښتل چې له مولوي احمدي پرته یوتن بل هم راسره وي چې په چای ډوډۍ کې راسره مرسته وکړي، زما کابلی، کاکا برات په پام کې وو. کاکا برات دکابل په میرویس میدان کې اوسېده ترکان وو ښه سپری وو په مکه کې یې زموږ خدمت کاوه خومولوي احمدي راته وویل چې دخونې ټول خدمت زه کوم، خوبل څوک مه راوړه، رښتیا هم هر خدمت یې کاوه او له ټولو جنجالونو یې بې غمه کړی و.

زموږ په خونه کې نصب تلوېزیون یواځې پنځه چینلونه نیول، یو چینل کعبه ۲۴ ساعته لایف ښودله.

زموږ د عمارې عرب څوکېدار پخپله په تلوېزیون کې هرڅه، هرلوح او پټه غریبي چینل، هره نڅا او هره سندره لیدل خونور و ته به یې ویل چې تاسو خو حاجیان یاست خراب شیان مه گورئ. په نورو خونو کې تلوېزیونونو ډېر چینلونه نیول.

بازار افغاني د جنت المعلى د شمال ختیځ دیوال ترڅنګه لویه زېرمیني وه، دلته ډېر هغه څه پلورل کېدل چې افغانان یې خوښوي خو ډېر توکي یې د کوچنیانو د لوبو سامانونه وو او هغه هم گران بیه، د دې بازار ډېر دوکانداران افغانان وو.

د نبوي حرم امامان

په مکه معظمه کې د ډېرو امامانو غږ خوږوو، ډېرېې ځوانان وو لمونځ یې هم د سترپاترحده نه اوږداوه، خوپه مدینه منوره کې ډېر امامان او خطیبان دپاڅه عمر خاوندان وو، هغومره، خوږغږي هم نه وو، قاري حذیفه هم دنبوي مسجد له خطیبانو و، ده په ځوانۍ کې ډېر خوږغږ دلود، خواوس یې غږ ډډ شوی وو.

ده به دومره اوږد لمونځ ورکاوه، چې سړی به یې سترې کړ، یوه ورځ دده اوږد لمانځه په غوسه کړم، ماویل داله نبوي احادیثو اودشریعت له روح سره په ټکر کې دې ځکه دده ترشاه لسگونه زره انسانان ولاړ دي چې زرگونه سپین ږیري، سپین سړي او ناروغان هم پکې دي، نو دی ولې هغوی په پام کې نه نیسي، داغوسه مې له مولوي سمیع الله ریحان سره شریکه کړه هغه د قاري حذیفه ماضي اوغږ وستایه خوزما نظر یې هم زما له وېرې په خدا تائید کړ.

یوه ورځ دجمعي مازدیگر امام په خفیه لمانځه کې داسې ایت تلاوت کړی و چې سجده واجبوي، د ایت له تلاوت وروسته یې سمدستي الله اکبر وویلې او سجدي ته لاړ په ده پسې خولسگونه زره خلک ولاړوو او ټولو خو پرېږده چې دویمه حصه خلکو هم دی نه لیده خلکو چې په قیام کې دامام له خولې الله اکبر واوږېده نو فکر یې وکړ چې امام رکوع ته لاړ، امام دتلاوت سجده کې دی او خلک په رکوع کې او امام چې له سجدي بېرته قیام ته را پورته شو، او الله اکبر یې وویلې نو مقتدیانو فکر وکړ چې امام له رکوع وروسته سجدي ته لاړ، امام ولاړوو او مقتدیان په سجده کې په هر حال له هغه چاپرته چې امام یې لیده نور دټولو لمونځ گډوډ شو، ډېر کم خلک پوهېدل چې امام دتلاوت سجده کړېده، آن زه هم پوه نه وم حیران وم

چې دا ملاخه ډول لمونځ کوي، له لمانځه وروسته د خلکو گونگسي او تبصري پيل شوي، زه هم سبا په اصل حقيقت پوه شوم.

دلته هم حکومت علما تر سانسور لاندې نيولي او د جمعي د ورځو لپاره تيارې خطبې ورکوي، په مدينه کې هم علما هماغسي مذهبي اختلاف ته لمن وهي، لکه څرنگه يې چې په مکه کې وهي، دلته هم د جنة البقيع په دروازه او د حرم په کتابتون کې د شيعه مذهب ضد کتابونه وړيا ورکول کېږي، دلته هم له هر لمانځه وروسته د جنازې اعلان وي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د نبوي حرم کتابتون

د نبوي مسجد د دوهم پوړ لوېدیځ خواته په یوه اوږده سالون کې جوړ کتابتون ډېرې بډایې او په سعودي کې د مشهورو او مهمو کتابتونو په ډله کې دی، دا سالون په منځ کې لوېدیځ ته وتلی ځای لري، په لومړنۍ برخه کې یې د علوم القرآن نویو او پخوانیو تفسیرونو، حدیثو، علوم الحدیثو، مستندات احادیث، عقاید، دهر مذهب فقهي، سیاسي، ساینسي، ټولنیز علوم او نړیوالې جغرافیې برخې لیدل کېږي.

د کتابتون ټول کارونه کمپیوټري دي، دهر مامور مېز ته له انټرنېټ سره نښتی کمپیوټر ایښی دی، د کتابتون یو تن مسؤل راته وویل چې له دوی سره څه باندې یو میلیون کتابونه په کمپیوټر کې ثبت دي، په ډیټابیس کې دهر کتاب د الماری، شمېره، په الماری کې د کتابونو کتارونه، په هر کتار کې د کتابونو نومونه، شمېر او پرلپسې شمېره لیکل شوي دي، چې له مخې یې په لږ وخت کې هر کتاب په اسانۍ موندل کېږي. کتابتون ته گڼ کسان مطالعې ته راځي.

د تفاسیرو په برخه کې مې د ابراهیم بن اسحق بستې پر تفسیر سترگې ولگېدلې، د بستې تفسیر د نړۍ په مهمو تفسیرونو کې دی او ابراهیم بن اسحق بستې د اسلامي نړۍ په کچه لوی عالم دی، بستې د هلمند ولایت او سپدونکی دی، خو دده بدمرغي داده چې د کم قدرو خلکو په هېواد کې زېږېدلی دی، که دی د بل هېواد وای نوله قرطبي، ابن کثیر او ... به یې نوم لوړ وای، ددې تفسیر په سريزه کې د اسپیناوی شوی دی چې ابراهیم بن اسحق بستې بېل دی او ابراهیم بن اسحق بستې النشاپوري بېل دی، یعنې یو د هلمند دبست او بل د نشاپور چې په ماوراءالنهر پورې اړه لري، دبست او سپدونکی دی، بنایي ددې سپیناوي لامل داوي دافغانستان پردې ستر ویاړ

هم نورو دعوه کړې وي او دافغاني ابراهيم ابن اسحق خدمتونه او شخصيت يې
نشاپور يانو ته منسوب کړې وي، افغان ابراهيم ابن اسحق په ۳۰۷ هـ س کې مړدی.
دا کتابتون په انټرنېټ کې ځای پانې هم لري او ډېره برخه يې آنلاين هم ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د مدینې بازار او هوا

مدینه منوره ډېره ښکلې هوا لري، هوایې دمکې په پرتله سره ده، په مدینه کې هم غرونه شته خو د مکې په پرتله کم دی، موږ دمکې گرمۍ خپلې و او دمدینې هوا راته سم پسرلی برېښېده، دلته ایرکنډېشن ته اړتیا نه وه کله کله به پکې هم اضافي و خو دا هغه مهال و چې په کابل کې د تودوڅي درجه منفي لس وه.

موږ خپله سودا او سوغاتونه مدینې منورې ته پرېښي وو، ځکه چې اورېدلي مو وو دلته بيې ټيټې دي، جای نمازونه د دوستانو لپاره ډالۍ، خرما، خولۍ او... خو ضرور و چې پسرلي موای دحرم شريف لوبديځ ته دارالایمان کانټینټل هوټل او څلورپوړیزه ودانۍ دلته د سرو زرو بازار و، زه ورغلم خو چې نرخونه مو له افغانستان سره پرتله کړل نو ډېر لږ وو.

زموږ یوتن ملگری علي محمد چې اصلاً دفراه او اوس د هرات اوسېدونکی وو همدلته په یوولس زرو ډالرو یو دسروزرو هار واخیست، علي محمد نالوستی دنگ او غوښور ځوان وو مولوي احمدي راته وویل چې هغه واده هم لري خو په هرات کې د یوې لوړې کورنۍ اړوند پریوې نوموتې ښکلې عاشق شو، چې بالاخره له ډېرو جرگو مرکو وروسته یې ددېرش لکو افغانیو پیشکش (ولور) په مقابل کې ورکړه، داسره زریې هم هماغې ته واخستل او ښایي هرات ته له ستنېدو وروسته یې واده وي، ماله احمدي وپوښتل چې علي محمد څه کار کوي هغه راته لنډ وویل چې له پوډرو پرته نور څه وي؟

له سعودي څخه په داليو کې د ساعتونو راوړلو دود مشهور دی ما هم غوښتل چې خپلې کورنۍ او ځینې دوستانو ته ساعتونه راوړم، ځینو دوستانو د ځانگړيو ساعتونو راوړلو فرمایش راکړی وو، د حرم شریف ترڅنګ د جنة البقیع له دیوال سره نښتی د ساعت پلورلو شو دوکانونه وو، یو دوکان ته ورغلم، پلورونکی افغان و حاجي خلیل نومېده او د بلخ ولایت د مرکز مزار اوسېدونکی و، خو ساعتونه مې بیه کړل ماته نرخونه هم معلوم نه وو، هغه ته مې وویل چې که ته ماته د سل ریالو جنس په زر ریالو بیه کړې هم پرې نه پوهېږم او که ددې برعکس هم، خو مناسبه گټه واخله او ساعتونه راکړه، هغه په خندا شو، ویې ویل کاشکې دا خبره دود شي، دلته خو پیرونکي موږ اړبایي چې د سلو جنس په زرو بیه کړو ځکه چې که موږ د دوه سوه ریالو جنس په دوه سوه بیه کړو نو مشتري راته پنځوس ریاله وایي نو موږ مجبور یو چې په پنځه سوه ریاله یې ورته بیه کړو او دوه نیم سوو ته رابښکته شو، له ده مې شپږ ساعتونه وپېرل زما الفجراو پخواني سیکوپنج ساعتونه هم په کار وو زما ملگري جهادي لیکوال محمد معروف فروغگر صاحب رانه پخوانی کیلی گور سیکوپنج ساعت غوښتی وو حاجي خلیل راته وویل چې د حرم لوېدیځ ته د دارالایمان کانتیننټل شاته د عبدالغني میمنی شرکت ته ورشه الفجر له هغوی سره ایجنسي دي او نرخونه یې هم ارزانه دي، هغه خپل کارت هم راکړ، چې له هغه سره مې معرفي کړي، د عبدالغني میمنی شرکت مې په پوښتنه پیدا کړ، خو دومره بیروبار پرې وو چې هغه د چا خبره سرگړولو ته اوزگار نه وو، له هر ساعت سره یې بیه لیکلې وه، نرخونه فکس وو، چنې او هغه دهندیانو خبره (بارگیننگ) پکې نه وو دوکانداران خبرو ته اوزگار نه وو په لوی شرکت او لوی دوکان کې د قدم ځای نه وو ما ولیدل چې اوس د بیروبار له کبله په آرام زړه انتخاب نه شم

کولی بیرته لارم سبا بیا ورته راغللم په دوکان کې خوتنو کار کاوه په دخل ناست شخص ته مې چې هندی بنکارېده د حاجي خليل کارت وروښود هغه راته وویل چې ته جنس خوښ کړه بیا به د سره مراعات وکړو، ماهم خو الفجر ساعتونه راواخستل د بنه الفجر بیه ۲۷۰ ریاله او د پخواني ماډل ۱۵۰ ریاله وه خوده راته ۲۷۰ والایه ۲۲۰ او ۱۵۰ والایه ۱۴۵ او نور ساعتونه هم له ټاکلي بېې ارزانه حساب کړل.

زمونږ ملگرو په یوه دوکان کې بنکلې بنځینه جامې لیدلې وې دادو کانداز هم افغان و، ورغلو ډېرې بنکلې ډول ډول جامې بې درلودلې، په نرخونو کې جوړ راغلو، د جامو بنکلا، ډول ډول ډیزاین، له کورنۍ څخه بېلتون او مسافري او په مېرمنې او بچیانو پسې خفه کېدل ددې لامل شول چې بڼې ډېرې جامې واخلم، دا اندېښنه هم راسره نه وه چې دا جامې به اوږدې یالندې وي ځکه چې په کور کې مو هرو مرو داسې څوک پیدا کېدل چې دا جامې پرې برابرې شي.

په مدينه منوره کې هم دلمانځه په وخت کې یا دوکانونه تړلي او یا بې پر دروازو پردې ځړولې وي، دسړکونو د پاکوالي لپاره ۲۴ ساعته نوکريوال چمتو وي و، آن د شپې بې هم پاکوي، په مدينه کې روغتونونه ۲۴ ساعته پرانیستي وي مونږ هم سپین بېری له ونې ټيټ حاجي عبدالله چې د حجر اسود د بنکلولو په ټېل ماټېل کې بې پښې ژوبلې شوې وې په کې بستر کړی وو، د افغانستان په څېر سعودي هم وچکالی ځپلی دی، خو د افغانستان په کچه نه، هلته په شاوخوا ۴۰ ورځو کې ماکم ترکمه درې ځله باران ولیدو بیا هم دیکشنيې په ورځ ماسخوتن په حرم شريف کې اعلان وشو چې سبا سحر به د استسقا لمونځ کېږي هماغسې وشول د محرم په اومه ددوشنبې په ورځ د سحر له لمانځه وروسته ټول خلک په خپل ځای

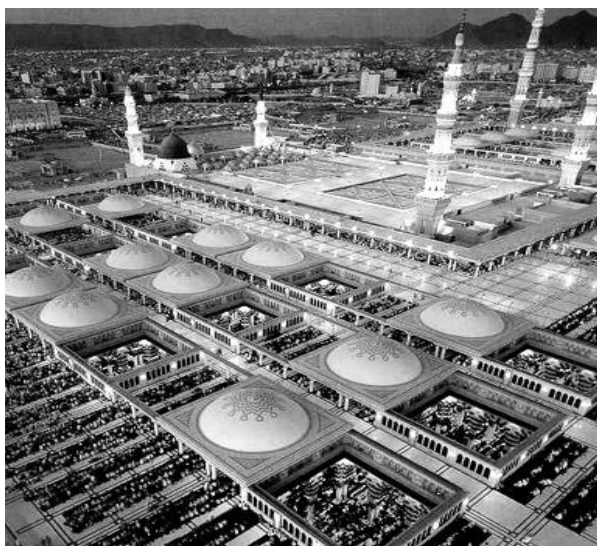
ناست پاتې شول د لمر له ختلو وروسته داستسقا لمونځ وشو چې ډېرو خلکو پکې گډون وکړ په همدې ورځ پر مدینه منوره نری نری باران وورېد.

د مازیگر له لمانځه وروسته له ډاکټر بنادمن سره د دوی ودانۍ ته ولاړم هلته مې د سمنگان او سپدونکی حاجي عبدالمتین چې په دې ولایت کې د حزب اسلامي افغانستان امر هم و، ولید، هغه راته د جمعه خان همدرد، داتلولۍ او مېړانې، ډېرې کیسې وکړې چې پر موزېبې نور هم گران کړ.

د محرم په اومه دسه شنبې په ورځ مې په لومړي ځل د ماسپښین له لمانځه وروسته له مولوي عبدالظاهر حقاني سره سیاسي بحث وکړ، مانه غوښتل چې د حج په ورځو کې خبرونه واورم انټرنېټ کلب ته لاړ شم یا تلوېزیون وگورم ماغوښتل چې دا ورځې مې یواځې عبادت ته ځانگړې وي.

ما اورېدلي وو چې د پښواک خبري اژانس رئیس دانش کړو خپل هم حج ته راغلی دی، په حرم کې به مې ډېر ورپسې وکتل خونه مې په حرم کې، نه عرفات، نه منی، نه مزدلفه کې ولید، کله کله به حج ته دده راتلل راته هسې اواز و برېښېده، کله چې له حج څخه راستون شوم او په پښواک کې مې ولید، په توکه مې ورته وویل چې تللی دوی. ته وې او اواز دې د حج خپره کړې وه، خو هغه راته وویل چې، حج ته تللی وم خودا چې حرم کې ډېر نه ښکارېدم لامل یې دا وو چې ډېر به په انټرنېټ کیفی کې وم او پښواک ته مې کار کاوه.

www.melitalibrary.com
0777 400 116

د حرم ځمکتلی

عربان له کم ځای څخه په اعظمي گټه اخستلو کې نوم لري، دا فورمول يې په حرمینو کې هم تطبیق کړی دی، دمکي حرم لاندې دموټرو سړکونه، پراخ تونلونه، زرگونه تشنابونه او دمدني حرم لاندې ساحې څخه ځمکتلي ته يوولس ځایه لاره ده داهره لار عادي او برېښنايي پراخه زینې دي، پر دې هره لاره چې بنکته شي نو لاندې ترې زرگونه بیت الخلاوي او تشنابونه دي، چې په ټولو عصري اسانتياوو سنبال دي، د اوداسه په ځایونو کې پرېمانه دلاس وينځلو خو شېبويه مایع صابون اود بوی ضد مواد شته دي، چې ددبوی پرځای ترې ښه بوی ترپوزې کېږي.

په لومړي پور کې د تشنابونو ترڅنګ ډیپو یا تحویل خانه ده او په دوهم او درېم پور کې د تشنابونو ترڅنګ دموټرو پراخ تم ځای جوړ شوی چې د چارواکيو په وینا، په یو وخت کې پکې څلور زره موټر ځایېږي، دموټرو تم ځای په کمپيوټر څارل کېږي، دننوتلو او وتلو ټولې دروازې کمپيوټري دي، دموټرو ددرېدلو ځای کې دومره واټن هرو مرو وي چې که بیروبار ډېروي نو هم موټر بېرته په اسانۍ ووتلی شي.

په ځمکتلي کې ترافيکي نښې، کانتینونه او ترافيکي اسانتياوي پرېمانه دي، درې واړه پوره سپین پرق او ایرکنډېشنونه پکې فعال او د تهوېي سېستم يې منظم دی.

مسئولين له هر موټر څخه د یو ساعت تم کېدلو په بدل کې دوه ریااله اخلي او که څوک له ساعت څخه کم وخت هم تېروي نو دوه ریااله به ورکوي.

د حرم د ځمکتلي د چت ډيزاين څپموته ورته دی، موږ پکې بڼه ډېر وگرځېدو غوښتل مو چې د دريم پور لاندې سرک کې بهر راو وځو له يوتن مستخدم څخه مو بهر ته د وتلو اسانه لار وپوښتله هغه د پاکستان د پنجاب اوسېدونکی و لار يې راوښوده خو ورسره يې پر موږ ډپوره احتياط او هوښيار او سېدلئو سپارښتنه وکړه، هغه په مدينه کې د نا امنۍ، دوه کيسې هم موږ ته وکړې، يوه کيسه يې داسې پيل کړه: يو پاکستانی له دوو ښکليو ښځو سره دوو عربانو وټېټاوه پاکستانی يې وټاړه، او ښځې يې ځنگله ته بوتلې ترڅو چې حکومت ځای پيدا کاوه نو دوی ورسره وې.

بله کيسه داسې وه: کله چې جنرال پروېز مشرف د پاکستان ولسمشر و نو دهغه يو نږدې ملگری لوړ رتبه جنرال د خپلې کورنۍ له يوې ځوانې انجلۍ سره حج ته راغلی و يوه ورځ دا جنرال او دا انجلۍ له يوه عرب سره په ټکسي موټر کې سپاره شوي دي، د ټکسي چلوونکي چې د انجلۍ ښکلا ليدلې نو ورته يې تابه شوی دی، پر يوه پاک او له بېروبار څخه پر خالي سرک يې موټر درولی، دې جنرال ته يې ويلې دي چې موټر خراب شوی او ښکته شه ټيله يې کړه، کله چې جنرال ښکته شوی او د موټر شاته تللی دی نو، موټروان موټر ته پښه تمبه کړې او انجلۍ يې وټېټوله، جنرال سمدستي مشرف ته ټېليفون کړی، مشرف ملک عبداللہ ته ټېليفون کړی ملک عبداللہ پوليسو ته عاجله قومانده کړې بالاخره ددې جنرال په مرسته يې درې ورځې وروسته ټېټوونکی او انجلۍ پيدا کړل.

هغه زياته کړه چې ځينې پوليس د تالاشۍ په نوم خلک لوتې، هغه وويل چې دوه درې کسه يې ليدلي چې پوليسو ترې لکونه ريال ه اخستي دي.

د دیدن وروستی شېبې

د حج ورځې شمېرلي دي، او په مدينه منوره کې خو حاجيانو ته ايله داتو نهو ورځو استوگنې زمينه برابري، حاجيان هلته په نبوي حرم کې څلوېښت لمونځونه هر ورو په جماعت سره ادا کوي، ځکه چې په دې اړه حديث روايت شوی دی، خو مورې ته هلته له ۴۵هـ د ډېرولمونځونو وياړ راپه برخه شو.

له ماڅخه په مکه معظمه کې يوځل ثور غره ته دتللو پر مهال، بل ځل په يوه مېلمستيا کې، نه پوهېږم بل ځای چېرې وو په کعبه کې په جماعت لمونځ فوت شوی وو (د حج ورځې لکه منی، عرفات او مزدلفه په دې کې حساب نه دي)

خو الحمد لله په مدينه منوره کې مویول لمونځونه په جماعت سره وشول نور په مدينه منوره کې زموږ وروستی ورځ وه مورې ته خبر راغی چې سبا به وختي تاسې جدې ته روانې، دجای نمازونو او پاتې سودا د پوره کولو لپاره، خپلې عمارې ته نږدې بازار ته ورغلم، دلته د حرم شاوخوا دوکانونو په پرته ارزاني وه، په يوه دوکان کې مې ښه جای نمازونه وليدل يو جای نماز (لمونځ) مې ورسره په ۲۳ ريالو فيصله کړ، نور نو د رنگ او ډيزاين ټاکل زما خوښه وه، دوکاندار علي نومېده اصلاً د يمن اوسېدونکی ۲۵ کلن ښکلی ځوان وو، دوکان ته له ورختلو سره سمدستي يې وپېژندلو ويل يې چې افغانان خو يې، خودا ووايي چې دشمال که د جنوب يا ستی ماورته وويل چې زه دختيغ يادنگرهاريم، هلک ډېر احساساتي او جذباتي فکر درلود، دشمالی تلوالي او امريکايانو ضد وو، طالبانو ته يې دعا کوله، کله چې پوه شو نظر او فکر مویودی نو لا

یې جرئت وکړه یې هم جهاد ته وهڅولم، ویې ویل چې دوه میاشتې وروسته لومړی پاکستان او بیا افغانستان ته ځي ما ورته وویل چې هلته څه کوي، ویل یې خپل نفس پرالله ج پلورم ما ورته وویل داڅه وايې هغه ځواب راكړ چې زما د عمر ۲۵ کاله تېر دي پته نشته چې نور به څومره پاتې وي، نو ولې همدا اوس داخرت تلپاتې عمر ته پانگونه نه کوم؟ زه افغانستان ته ځم او هلته پر امریکایانو فدایي یا استشهادي برید کوم، علي وویل چې په دنیا کې یې ښه ساعت تېر دی، ښه ځواني، کورنۍ او شتمني لري، دوکان ته یې اشاره وکړه چې دلکونو ریالو جنس پکې دی او ښه سودا یې کېږي خو دی اخرت غواړي دلته ورسره سکون او اطمینان نشته دی. ماترې وپوښتل چې هلته څوک پېژنې یا له چاسره دې اړیکې شته دي، ځواب یې راكړ چې څوک نه پېژنې خودهغه چا دتیلیفون نومره ورسره ده چې له ده سره په فدایي برید کې مرسته کوي.

دده پاکو احساساتو او سپېڅلي جذبې زه، هم احساساتي کړم، او ښکومې پر مخ لاره جوړه کړه، سوچ کې شوم، له روسانو سره د جهاد پر مهال زما د سنګریمنی ملګری ابو عبدالرحمن او سعودی ملګری عبدالهادي عبدالله راپه زړه شول چې دواړه په شهادت پسې راوتلي وو او دواړه په سره رود کې شهیدان شول، دا اندېښنه هم راسره ملګرې شوه چې له علي سره به څه کېږي، ایا دده برید به رښتیا پر امریکایانو وي؟ علي د جهاد د اجاره دارانو د جهاد په نوم د سوداګرو او له استخباراتي چینلونو سره د تړلیو لاس ته ونه لوېږي؟ د علي برخلیک به د جهادي سوداګرو په لاس ټاکل کېږي او که دازمیننه به ورته برابره شي، چې له رښتونو مجاهدینو سره ملګری شي، څه مناسبې توصیې مې ورته وکړې، په ژراترې رخصت شوم هغه هم ژړل د جای نمازونو پیسې یې هم نه اخستې خو ما په زوره ورکړې.

د همدې ورځ په مازیگر (دمحرم یوولسمه) زه او بنادمن د عبدالغني میمنې دوکان ته ورغللو او هغه ته موساعتونه واخستل، د حاجي نعیم پغمانی ترورزي ورته ارزانه عجوه خرما واخسته د شپې تر ناوخته په سودا پسې وگرځېدو د شپې یوولس نیمې بجې زه، ظریف زمان نیازی، ډاکټر بنادمن او قاري، د قبا مسجد ته لاړو د شپې بیروبار کم او هوښه وه نو د دوی د شرکت له موټر څخه موبنه گټه واخسته تېل هسې هم دیوریال درې لیتیره وو.

کله چې قبا مسجد ته ننوتلو نو بهر مود ځوانانو ډېرې چیغې واورېدلې مور فکر کاوه چې څه لوبې به کوي مور پرلمانځه ودرېدو، چې چیغې ډېرې شوې اوله همدې سره ناتاره ډېرې زیاتې ضربه او منفرد ډزې پیل شوې، داهرڅه له مسجد سره نښتي و مور له لمانځه وروسته په مسجد کې تم کېدل غوره کړل، ترهغې چې ډزې کمې شوې، حاجي نعیم له خپل یوه پېژندګلو څخه پېښه وپوښتله هغه ورته وویل چې حکومت او دمدینې شیعې گان نښتي دي دا چې ولې نښتي دي دی هم نه پوهېږي، زموږ د ځان تر څنګ موټر ته هم اندېښنه وه ځکه هغه بهر ولاړو و خیر ډزې چې کمې شوې مور زړه وکړه او وتلو څه باندي دولس بجې وې چې په سید الشهداء واته له حرم څخه لږ لېرې اطاق هوټل ته ورغللو.

حاجي نعیم وویل چې په مدینه منوره کې ډېر زیات شیعې گان دي خو حکومت پرې ډېر زیات قیودات ایښي دي، کله کله آن د حکومت پرضد وسله وال پاڅون هم کوي او پټې پټې دسیسې هم جوړوي.

اطباق هوټل په مدینه منوره کې له عصري او نوموتو هوټلونو څخه گڼل کېږي، زموږ کوربه ډاکټر بنادمن وو، هغه هوټل ته په تناره کې دپاڅه شوي

پسه او مندی فرمایش ورکړی وو لومړی یې خوندور سوپ راوړ، دپسه روغ روغ ورنونه او اوږې یې چې په انگار کباب شوې وې په لگنونو کې راوړې، کباب یې ښه خوړین وو خو سپور لگېده او مالگه او مرچ یې کم وو ډوډی، موو خوړه، څه باندي یوه بجه خپلې خونې ته لاړم هلته مولوي احمدي وینس وو تریخ شین چای مې پرې تیار کړ، گپ شپ مو ولگاوه، دوه بجې شوې زموږ دوه لس تنه ملگري کابل ته راتلل، ماسید نصیر ته ویلي وو چې له دې خوا موږ نه غواړو چې لومړی هرات او بیا موالوت کابل ته تنظیم شي، هغه هم همداسې کړي وو د شرکتونو اړوند پنځو زرو حاجیانو لېږد رالېږد د کام ایر د هوايي شرکت مسؤلیت وو، دانوکابل ته د کام ایر هوايي شرکت وروستی الوتنه وه زما په شمول زموږ د شرکت اړوند اوه لس حاجیان هم په همدې الوتکې تنظیم شوي وو، جدې ته چې د حاجیانو د انتقال لپاره د ښار د مکتب لخوا کوم موټر گومارل شوی وو هغه حرم ته نږدې د ډاکټر بنادمن دوی د عمارې فندق الاشراق سره ولاړ وو.

موږ هم باید هملته ورغلي اوله هغه ځایه جدې ته روان شوي وای، همداسې مو وکړل د شپې دوه بجې موټر راغلل خپل سامان مو په کې بار کړ خو زموږ د څو ملگرو سامان په دې موټر کې چې شرکت نیولی و ځای نه شول، د شرکت مسؤولینو دوه کوچني موټر نور راوغوښتل چې پاتې سامان پکې بار کړي زموږ د عمارې او فندق الاشراق ترمنځ د پښو لس دقیقې لار هم نه وه خو بارونه درانه وو او په شا یې وړل سخت وو، پاتې سامان مو په نویو موټرو کې بار کړ د اصولوله مخې د دې ټولو موټرو کرایه باید شرکت ورکړي وای کله مو چې هلته سامان ښکته کړ نو له حاجیانو سره مې د شرکت د ډرېور نعمت شور واورېد.

چې ورغلم گورم چې نعمت له هر حاجي څخه څلوېښت ريال له ددې موټرو کرایه غواړي او هغوی ورسره جنجال کوي چې یو خو داد شرکت دنده ده چې داسامان انتقال کړي، بل دا چې دواتن خویو کیلومتر هم ندی او موټروته ورکړې کرایه که په حاجیانووو پشل شي نو پنځه پنځه ريال له هم نه ورسېږي نو تاسوولي څلوېښت ريال له غواړئ؟

زه هم نعمت ته په غوسه شوم خو هغه راته وویل چې (استاد برمن همینطور گفته شده است) او که زه له دوی داپسې وانه خلم نو شرکت یې نه راکوي چې کلک مې کړ نو دواړو موټروته یې سل ريال هم نه وو ورکړي خوله هر تن څخه یې څلوېښت ريال له غوښتل چې شپږ سوه او اتیا ريال له کېدل.

ترڅو چې دبنادمن دوی ملگرو خپل سامان له عمارو رابښکته کاوه نو موږ پنځم نمبر موټرته خپل سامان پورته کړی وو ملگرو لومړی سېټ ماته ځکه راکړ چې په عربي پوهېدم او که اړتیا شي نو ستونزه حل کړم.

د شباکيا جریمه

حاجي عبدالله چې زمور د شرکت گډونوال وو هم زماترڅنگ کېناست هغه ډېر چالاک سپری وو څه ناڅه عربي یې هم زده وه په خپله چالاکۍ یې ځان دموتور رئیس معرفي کړ، ما چې خپل سامان ځای پرځای او ځانته سیت ونيوه نو نور خلک لاپوره رابښکته شوي نه و موقع مې غنیمت وگڼله حرم ته لارم نفل لمونځ (تهجد) مې وکړل او په وروستي ځل مې د رسول الله ص او شیخینو سلام وکړ، دابېلتون هم اسانه ندی، یوه لپه اوښکې بیه غواړي،

دلته هم زه پرېښو راووتلم خو زړه مې هملته بند او د رسول الله ص د مزار په پنجره کې اسیر و.

په هر حال څلور نیمې بجې موټرو حرکت وکړ یو ځل بیا په یو ځای کې د حاجیانو پاسپورتونه او اسناد وکتل شول او د حاجیانو حاضرې واخستل شوه له مدینې منورې څخه په تیاره کې راوتو د سحر لمونځ مو له ښار څخه بهر په یوه مسجد کې په جماعت ادا کړ زموږ موټر چلوونکی هادي شباکیا د اندونیزیا اوسېدونکی او څېړنه درېشې یې پرتن وه، موږ په تیاره کې روان وو چې د ترافیکو موټر مو د موټر مخې ته ودرېد، ډرپور ته یې د رابنکته کېدلو وویل له بنکته کېدلو وروسته یې سمدستي ورته د جریمې پرچه ورکړه، شباکیا لږ ځان اخوا دېخوا کړ عذر یې وکړ خو گټه یې ونکړه یو سل او لس ریاله (شاخوا ۱۴۳۰ افغانۍ) یې ترې واخستل او پرچه یې ورکړه ما چې پرچه وکتله نو د تخلف ډول یې سرعت ښوولی و په پرچه کې د تخلف ډول، وخت، ځای د چلوونکي نوم، د جریمه کوونکي کمپیوټر شمېره، د موټر پلټ، د جریمې اندازه هر څه لیکلي وو، چلوونکی ډېر خفه و ما ترې وپوښتل چې سرعت دې کله له حده واوښت هغه راته وویل چې لږ وړاندې د موټرو په گڼه گڼه کې راگېر شوم نو د ځان دوېستلو لپاره مې موټر لږ تېز کړ او ستن مې ۱۱۰ ته ورسېده، په داسې حال کې چې مجاز سرعت ۱۰۰ کیلومتره په یوه ساعت کې دی، نو کمپیوټر زه څارلی يم او د ترافیکو مدیر ته یې خبر ورکړی دی، شباکیا خفه شو ویل یې چې د اېسپي دی له خپل جېب څخه ورکوي او کمپنۍ یې مسؤلیت نه اخلي.

ما حاجي عبدالله ته وویل چې ده ته له حاجیانو چنده غونډه کړي، هغه هم پیل وکړ او چنده یې ورته ټوله کړه.

پرلار ځای ځای پر تختو تختو لیکل شوي وو: خبر اوسئ سړک په رادار کتړولېږي)

جای مویه مطعم الراحة والزين کې چې له وادي هاري څخه مخ په مدينې پروت دی وڅښه.

له مکې معظمې څخه مدينې ته ۱۵۰ کیلومتره لېږي په الظبية والجمعة کې پروت هوټل (فندق و مطعم الراحة) ته چې له دېخوا تللو نوشاو خوا شل مټر ولاړ وو خو دامهال پکې هېڅوک نه ښکارېدل.

له آبيار سره نږدې مویه يو هوټل کې د زمزمو د لېږد (سقيازمزم) سپين ټانکر وليد.

د مدينې منورې او مکې معظمې ترمنځ پر پروت سړک هوټلونه کم دي له مدينې څخه مخ پر مکې تر وادي ستاره په يوه ساعت کې تر ۲۰۰ کیلو مټره د چټک تگ اجازه شته ده.

له مدينې منورې څخه مخ پر مکې تر هغه ځايه چې دمکې او جدې لار بېله شوې يا له مکې معظمې څخه ۹۹ کیلو مټره لېږي ټوله لار توره او سوځېدلې تيره ده. کله کله صحرايي بوټي هم ليدلي کېږي.

جحفې ته د مکې او جدې دوه لارې ته نارسېدلی ښې خواته لار تاوه شوې همدا راز له عمومي سړک څخه ينبوع، وائل، ابيار، جحفې او ذهبان ته هم لارې تاوې شوې دي، اوله دو طرفه سړک څخه جال تاو دی، چې هېڅ حيوان دوراوبستلو لار نلري.

پرلار څو ځايه باغچې او کروندې ښکاري، ونې يې بې مېوې اوله واټرپمپونو يا ژورو څاگانو خړوبېږي، خو نوره ټوله شگلنه صحرا او توره

تیره بنکاري له مکې څخه مدينې ته ۲۵ کيلو متره لېرې د ملک عبدالله بنارگوټي دی، دابنارگوټي ډېر لوی او آباد دی، پر لويه لوحه يې (مدينه ملک عبدالله الاقتصاديه) ليکلي دي په دې بنارگوټي کې لسگونه لويې او لسگونه کوچنۍ فابريکې فعاليت کوي، پر لويه لار يې د (شرکت رضوي لانتاج غذاء المحدودة) فابريکې لوحه ليکلې دا ډېره لويه فابريکه ده په دې بنارگوټي کې د نارينه وو د تللو او راتللو سرکونه بېل او دښځو بېل دي.

خو هلته ښځې له کار څخه منع ندي، بلکې هغوی ته داقتصادپه غورږېدو کې ونډه ورکړل شوې او حجاب پرې پلي شوی دی، خو په افغانستان کې هرڅه افراطي دي دلته ښځه يا په کور کېنول کېږي او يا دومره ازادي ورکول کېږي، چې ټول اسلامي حدود او افغاني دودونه تر پښو لاندې کوي او اروپايانې هم ورپسې نه رسېږي.

ته مې وزې خوره زه به دې روزې خورم

لس نيمې بجې سحر جدې ته را ورسېدلو، دبنگلې دېش مکتب اړوند مزدورانو زموږ سامانونه رابنکته کړل او دتللو لپاره يې ټاکلي ځای ته وپورې، له ترازو سره مو نوبت ونيوه له موږ پرته د نورو هېوادونو ډېر حاجيان هم دخپل سامان تللوته په تمه وو، موږ دسامان دتللو په تمه او د کام اير شرکت د ترازو (تلې) مسؤلين بې غمه وو، تر ماسپښين قضاپورې د ترازو مسؤلين نه معلومېدل.

جده ډېره گرمه وه آن واسکت هم پکې نه اغوستل کېده، ماخپل سامان گلاغا او شيخ معصوم علي ته وسپاره او په کوچني مسجد کې ويده شوم، زه ستړی وم که نه هلته خوب نه کېده، بېروبار پکې ډېروو، دپښو غځولو

ځای نه وو لږ به چې پرېشانی و بورم د چاپنبویلا س به راوېښ کړم، خوبیا هم یو ساعت خوب مې وکړ، کله چې ولاړم گورم هلته نه زموږ یو ملگری اونه یې سامان شته دی، مسوؤلینو زموږ ملگری پنځلسمې ترازو (تلې) ته لېږدولي وو، چې هلته ورغللم نو اوبه، بیکونه، بکس او خلتې مې نادرکه وې، ژر ژر اخوا دېخوا وگرځېدم یو شی مې یوځای کې اوبل مې په بل ځای کې وموندل.

حاجیانو موقع غنیمت گڼلې وه هر چا خپل ځان تاله ترازو (تله) وړپیا وه حج پر ټولو اغېز کړی وو، زما وزن هم درې نیم څلور کیلو کم شوی وو په جده کې مې وزن دوه اتیا کیلو وو.

بالاخره له ډېر انتظار وروسته د کام ایر مسوؤلین راغلل او د سامان تلل پیل شول خلک په ترازو گانو ووېشل شول، د سامان ټلونکیو (وزن کوونکیو) به له واسطه لرونکیو سره اوه، اته کیلو هم گوزاره کوله او که اته کیلو سامان به یې هم ډېر وو نو څه یې ترې نه غوښتل خو چې څوک بې واسطې، بې واکه، ارام او غلی وو، نو د یو کیلو اضافي سامان پیسې یې هم ترې اخستلې، د شرکت لخوا له زمزم سره څلوېښت کیلو وزن ته اجازه وه، خو داسې اواز وه چې اریانا له زمزم سره پنځه څلوېښت کیلو گرامو ته اجازه ورکوي، که له څلوېښت کیلو څخه به د خلکو یو کیلو بار هم ډېر وو نو د کیلو پر سر به یې ترې ۲۵ ریاله اخستل، دې بې انصافی خلک اړ کړل چې د ترازو له مزدورانو سره پټې اړیکې جوړې کړي د زمزم یوه بوشکه چې لس لیتره پرې لیکل شوي وو خو یوولس لیتره پکې ځای بدل، او حاجیانو هم ډکې کړې وې، حاجیانو غوښتل چې د بوشکه ورته په لس لیترو حساب شي خو د ترازو مسوؤلینو به ترې د یو یا یونیم لیتر اضافي اوبو هم ۲۵ ریاله غوښتل بالاخره ځینو حاجیانو د ترازو له وزن کوونکیو مزدورانو سره لاس

یو کړ، دیوې بوشکې په سربه یې لس ریاله هغه ته پټ ورکړل او بوشکه به یې پرې تېره کړه، په دې ډول لسگونه بوشکې تېرې شوې، بل چل یې دا وکړ چې په الوتکه کې لاسي بکس له تکللو معاف دی، خلکو به خپل درانه شیان په لاسي یا دغاړې بیک کې واچول ځینې به یې په یو پلاستیک کې واچول دا به له ټول څخه معاف وو، زه یو تن پېژنم، چې په بیک کې یې شپاړلس کیلو او په پلاستیک کې یې شپږ کیلو وزن ځای پرځای کړی و دا دواړه له تکللو معاف دي.

دلته هماغه متل وو، چې (ته مې وزې خوره زه به دې روزې خورم).

www.melitahrik.com
0777 400 116

له جدې څخه کابل ته

د بار له سپارلو وروسته دوهم پور ته روان شو، دلته له تالاشۍ تېرېدل سم له پل صراط څخه تېرېدل دي، په اوږده لیکه کې تالاشۍ ته ودرېدو تالاشي کونکي سست وو، بیکونه هم په کمپیوټر څارل کېږي او انسانان هم، له هغو شيانو پرته چې د نړیوال معیار له مخې یې په الوتکه کې لېږد بند ندی، دلته دوی ځانگړې خوښه هم درلوده، ځینې یې ضرره او مجاز شیان یې هم نه پرېښودل.

له تالاشۍ وروسته په انتظارخانه کې کېناستو، کام ایر لا دمخه راغلي وه، الوتکې ته دوړختلو پر مهال زه او عبدالله بیا په مخ کې په بزنس کلاس کې کېناستو د الوتکې استیورد دوه، درې ځله مور ته وویل چې شاته لاړ شو بالاخره زه پرې غوسه شوم ورته مې وویل چې مور شاته لاړ شو نو خیر دلته څوک کېږي، دا الوتکه خو ټوله د حاجیانو لپاره ده او ټوله پرې ډکېږي، تا سو د بزنس کلاس لپاره ځانگړې ټکټونه نه دي خرڅ کړي اونه د حاجیانو په ټکټونو کې توپیر شته دی، نو بیا دا څوکۍ شاته اوزگاروئ؟ هغوی هم غلي شول، دا څوکۍ په رښتیا هم پراخه او پستې وې، څه نور امتیازات یې هم درلودل.

الوتکه د سعودي په وخت کې په لس کم نهو بجو والوتله لاندې تپه تیاره وه، څو څو ځایه مولاندې په سترو سترو رڼاگانو سترگې ولگېدلې د الوتکې له عملیې مو پوښتنې کولې ځینې یې د سعودي بناورنه رانښودل، یو ځای یې بحرین راوښود، خو ددوبۍ پر هوا بیا د شپې تېرېدل پېل خوند لري، ددوبۍ د اسمان څکو پر ډیزاین او نقشه څوک له ځمکې سم نه پوهېږي، خوله هوا بیا د شپې د څراغونو په کتار ونوکې ښه پوهېږي، ددوبۍ ډېرې

لوړې او سترې ودانۍ او سرکونه د ستورو په بڼه یا د سپوږمۍ یا د گڼل یا گڼلاند یا مثلث یا .. په بڼه دي، دوی ټول څراغان ده خو د بحر غاړه یې رنگین او سپین پرک ده، له وچې بحر ته تللي ټول پلونه او سرکونه سپین پرق ښکاري.

په بحر کې دروانو بېړیو څراغونه هم ښکارېدل.

الوتکه د سعودي، بحرین، متحده عربي اماراتو او دایران د بندر عباس له لارې افغانستان ته لار غلله.

بندر عباس هم روښانه او سپین وو خو ددوی په څېر نه.

الوتکه د سعودي پروخت پاو باندې یوه بجه او د کابل پروخت پاو کم درې بجې د کابل پر هوايي ډگر کېناستله.

د جدي گرمۍ آن د تن و اسکت هم راباندې وېستی و خو په الوتکه کې هواسره وه هغه مې بېرته واغوست زموږ جامه ددوی (اوپرې) وه خو دلته چې کله له الوتکې ښکته کېدلو او سم د الوتکې پورې یو (زینو) ته راغللو نو د کابل د ژمي یخوڅپو راباندې حمله وکړه، په لږ وخت کې مو یخ زړه ته هم ورسېد، ماله ځان سره یو پتو هم سعودي ته وړی وو خودې پتو ته نه په مکه، نه مدینه او نه په جده کې اړتیا ولیدل شوه، تر پایه مې له بکسه را ونه هم وېست.

دلته مې ورته سخته اړتیا احساس کړه، خو هغه په بکس او بکس په الوتکه کې و لایې موږ ته سپارلی نه و.

کله چې له الوتکې رابکته شو، نو د هوايي ډگر په بس موټرو کې یې، په همدې ډگر کې حاجیانو ته درول شویو خېموتو وروستلو. هلته گازی

بخاری لگولي شوې وې له هرې بخاری مو خو خو شوکی راتاوي کړې، شل دقیقې به تېرې وې چې د حاجیانو پر سامان باریو موټر راغی او سامان یې ښکته کړ، حاجیان ورغلل او دخپل سامان لټول یې پکې پیل کړل، خود ځینو خلکو سامان نیمگړی و، خو دقیقې وروسته بل موټر راغی زه هم ورغللم د خپل سامان لټون مې پیل کړ، زما سامان پنځه ځایه یانځه غوتې وې، راتولول او پلټل یې اسانه کار نه وو.

د ډېرو خلکو زمزم چپه شوي وو د چاله بوشکو نیمې اوبه تللې وې زما په شمول ټولو حاجیانو خپل د زمزم بوشکه په ځانگړي پلاستیک کې پرېس کړې وه، خو ډېرو ته دې کار گټه نه وه کړې ماله ځا سره کوم پنځه ویشته لیتره زمزم را اخستي وو درې لیتره به مې له مدينې تر کابله پرلار څښلې وي نور مې ټول پوره او سالم را ورسول په زحمت مې خپل سامان پوره او ۳۰۳ موټرته پورته کړ، کله چې دټولو حاجیانو سامان پوره او موټر ته وخېژول شو نو موټر د کابل دحضورې چمن ترڅنگ دکابل نندارې مخ ته دکابل نوین هوټل پر لور حرکت وکړ.

حاجیانو خپل دوستان همدلته راغونښتي وو، ما خپلې کورنۍ ته ویلي وو، چې زما له ستنېدلو به نه څوک خبروئ او نه به ډله مخې ته راځئ ما خو څوځله ورته ویلي چې زما زوی احمد طارق، ورور مې روح الله او خور یې مې رفیع الله روشن به زموږ له خپل موټر سره راشي او داسامان به راسره وپسي، بل به هېڅوک هم نه خبروئ، کله چې د جدې هوايي ډگر څخه راووتلنو کورته مو خبر ورکړ، دلته چې له الوتکې رانښکته شو نو بیا مو ډاډ ورکړ، کله چې دکابل نوین هوټل مخ ته را نږدې شو گورو چې هغه دچا خبره ټوله دنیا موټرو او خلکو نیولي ده.

ماته خلکو ویلي وو چې په کابل کې د سامان د بنسټه کېدلو او ستړي مه شي په وخت کې غله او کیسه بران غلاکوي اوله همدې موقع په استفادې سامان پټوي.

پولیسو، هوټل ته دننه له حاجي پرته بهرني خلک نه راپرېښودل، حیران شوم چې دا پښخه غوټې څنگه دخپلې کورنۍ غړوته وسپارم خیر سامان مې حاجي گلاغا او دهغه مورته وسپاره په دې بیروبار او تیاره کې د کورنۍ د غړيو موندل هم اسانه کار ندى، خیر په ټېلېفون مو یو بل وموندل، زه بهر راووتلم ترهرچالو مړي زما پخواني ډرېور حیات استاد ولیدم پرمايې غږ کړ، له ودرېدلو سره سم يې گل په غاړه کې راواچاوه ویل يې چې نور دوستان هلته د هوټل د ډېوال ترڅنگ ولاړ دي، ده ژر روح الله ته په ټېلېفون زما ځای وښوده هغه هم راغی له ستړي مه شي او گلانو اچولو وروسته مې د هوټل پر دروازه ورننوتل، عسکر راته وویل چې استاده په ټلو بزیون مې ستا نصیحتونه او موعظې لیدلې په همدې احترام درسره ملگري پرېږدم چې سامان دې راوباسي که نه له حاجي پرته بل چاته دننه د ورتللو اجازه نه ورکوو، ما هم ورته کور ودانۍ ووايه لاړو په یو ځل مو ټول سامان را پورته کړ، بهر چې راووتلو نو دومره دوستان مخې ته راغلي وو چې ما يې آن تصور هم نه کاوه زه آن له جلال اباده دهغوی له راتللو خبرنه وم، خو څو ځله مې غاړه له گلانو ډکه او تشه شوه، زموږ د کورنۍ ډېر غړي او دوستان په جلال اباد کې وو خو بیا هم په کمپنۍ کې د کور خواته چې روانېدل نو د موټرو سم کاروان راپسې وو، زه رښتیا هم په دې کار خفه شوم، خو، ښه وه چې تیاره وه، زه د نورو دوستانو په تکلیف هم خفه شوم خو تر هر چا ډېر پر خپل پلار او خپل کوچني زوی رشاد خفه شوم، دوی ته مې وویل چې تاسو ولې په دې یخنی کې ځان په تکلیف کړ، خو، ښه ده ورور مې مشفق دخپل

موټر ایرکنډ پشن او بخاری همپش فعال ساتي، موټر یې گرم وو، په دې ترتیب مو یوسپېڅلی سفر پای ته ورساوه، داسفر خو په ښکاره پای ته ورسېد خو دې منزل ته دیبا بیا سفر تنده یې راکې ژوندی کړه هیله ده چې دامې حرمینوته وروستی سفر نه وي او هیله ده چې الله ج دتولو هغو جل وهلو تنده خړوبه کړي چې ددې سفر په زمزمو خپله تنده ماتول غواړي او الله ج دې دهغو کسانو دحج ارمان هم پوره کړي چې ماته یې له حرمینو سره اشتیاق او بې سارې مینه معلومه ده هلته مې هم ورته ډېرې دعاگانې کړي او اوس یې هم ورته کوم خصوصاً زما دگران ماما معلم میرعثمان او زما دکوچنیټوب دمهاال د استاد او ترورزي ملا عبدالجان لالا. تاسو هم ورته آمین ووايئ. له تاسو درنو لوستونکیو هم ډېره ډېره مننه چې ددې یون لیک له لارې په حرمینو کې راسره وگرځېدلئ الله ج دې ستاسو ټولې شرعي غوښتنې هم پوره کړي. آمین

ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم.

حقيار

۱۹/۷/۱۳۹۰

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**